

BOSNA I HERCEGOVINA

Program ekonomskih reformi za 2016-2018. godinu

(ERP BiH 2016-2018)

Sarajevo, januar/siječanj 2016. godine

Sadržaj

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE	2
2. MAKROEKONOMSKI OKVIR	4
2.1. Najnovija ekonomska kretanja	4
2.2. Srednjoročni makroekonomski scenario.....	9
2.3. Alternativni scenario i rizici	15
3. FISKALNI OKVIR	18
3.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi.....	18
3.2. Implementacija budžeta u 2015. godini.....	21
3.3. Srednjoročni izgledi budžeta	25
3.4. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna politika)	32
3.5. Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja	33
3.6. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom.....	43
3.7. Održivost javnih finansija	46
3.8. Institucionalna obilježja.....	48
4. PRIORITETI STRUKTURALNIH REFORMI U PERIODU 2016-2018. GODINE	51
4.1. Identifikacija ključnih prepreka za rast i konkurentnost.....	51
4.2. Prioriteti strukturalnih reformi po oblastima	52
4.2.1. Upravljanje javnim finansijama (UJF)	53
4.2.2. Infrastruktura	63
4.2.3. Događanja po sektorima	68
4.2.4. Poslovno okruženje, korporativno upravljanje i smanjenje neformalne ekonomije	77
4.2.5. Tehnološka apsorpcija i inovacije	85
4.2.6. Trgovinska integracija.....	85
4.2.7. Zapošljavanje i tržišta rada.....	88
4.2.8. Poticanje socijalne inkluzije, borba protiv siromaštva i promoviranje jednakih prilika.....	95
4.3. Sažetak reformskih prioriteta.....	97
5. BUDŽETSKE IMPLIKACIJE STRUKTURALNIH REFORMI.....	98
6. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA	99
PRILOG 1.....	102
PRILOG 2.....	152

1. SVEUKUPNI OKVIR I CILJEVI POLITIKE

Slijedeći zahtjev Europske komisije iz 2015. godine, nadležne institucije u Bosni i Hercegovini pripremile su Program ekonomskih reformi za 2016-2018. godinu (ERP). Ovogodišnji program je drugi po redu koji se dostavlja Europskoj komisiji. ERP sa jedne strane sadrži srednjoročni makroekonomski okvir i okvir fiskalne politike, uključujući i fiskalne mjere, a sa druge strane sadrži sveobuhvatan program strukturalnih reformi u cilju poboljšanja rasta i konkurentnosti zemlje.

ERP 2016-2018. godine izrađen je po Smjernicama za izradu programa ekonomskih reformi, koje je dostavila Europska komisija radi lakše uporedivosti sa drugim zemljama. Vijeće ministara BiH je, dana 06.10.2015. godine, na 26. sjednici razmotrilo i usvojilo Informaciju o aktivnostima na izradi Programa ekonomskih reformi BiH za 2016-2018. godinu i zadužilo nadležne institucije da uzmu učešće u procesu izrade Programa. Aktivnosti izrade Programa ekonomskih reformi za 2016-2018. godinu, u skladu sa svojim nadležnostima i Planom aktivnosti za izradu ERP-a, koordinirala je Direkcija za ekonomsko planiranje (DEP) zajedno sa entitetskim koordinatorima (Ministarstvo finansija Federacije BiH i Ministarstvo finansija Republike Srpske).

Program ekonomskih reformi je izrađen na osnovu priloga koje su dostavile nadležne institucije prema usvojenom Planu aktivnosti po rokovima i nosiocima aktivnosti. U izradi ovog dokumenta su učestvovali predstavnici ministarstava Vijeća ministara BiH, Centralne banke BiH, entitetskih ministarstava, Distrikta Brčko, Direkcije za ekonomsko planiranje i Direkcije za evropske integracije.

U saradnji sa Evropskom komisijom i OECD-om održan je okrugli sto/radionica na temu izrade ERP-a u Sarajevu (06.10.2015. godine). Prvi nacrti Programa ekonomskih reformi su prezentirani na sastanku/radionici u Evropskoj komisiji u Sarajevu 18.-19.11.2015. godine koja je dala sugestije na pripremljene nacрте dokumenta. U cilju boljeg definisanja reformskih mjera predstavnici OECD-a su dali primjedbe i sugestije na pripremljeni materijal u poglavlju 4. strukturalnih reformi. Predstavnici Evropske komisije su kroz TAIEX misiju pružili tehničku pomoć u procjeni fiskalnih efekata reformskih mjera u poglavlju 5. U periodu 21.-23.12.2015. godine u Banja Luci i Sarajevu održane su radionice u organizaciji Evropske komisije na kojima su predstavljene tehnike za izračun budžetskih implikacija reformskih prioriteta.

Entitetski koordinatori su dostavili Direkciji za ekonomsko planiranje entitetske Programme ekonomskih reformi ERP za 2016-2018. godinu koji su usvojeni na entitetskim vladama. DEP je, uz konsultacije sa državnim institucijama i entitetskim koordinatorima, koji su učestvovali u izradi ERP-a, objedinio i uskladio finalni dokument Programa ekonomskih reformi 2016-2018. godine uz tehničku pomoć predstavnika OECD-a.

Konačno, Program ekonomskih reformi BiH za 2016-2018. godinu je usvojilo Vijeće ministara BiH na 41. sjednici održanoj 28.01.2016. godine.

U cilju implementacije ciljanih smjernica politika koje su usvojene na Ekonomskom i finansijskom dijalogu u maju 2015. godine, Republika Srpska posebno ističe da je izvršila unapređenje okvira za upravljanje budžetom, kroz usvajanje Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, kojim se uspostavljaju fiskalna pravila i mjere, te osniva Fiskalni savjet Republike Srpske. Ujedno, kroz Budžet za 2016. godinu nastojali smo da unaprijedimo sistem planiranja javne potrošnje, koji će u narednom periodu stvoriti fiskalni prostor za kapitalne investicije. Takođe, aktivno radimo na uspostavljanju registra parafiskalnih davanja u svrhu rasterećenja privrede. Usvajanjem novog Zakona o radu otvorili smo proces reforme tržišta rada, a u 2016. godini očekujemo preduzimanje daljih koraka na umanjenju poreskog opterećenja rada, obezbjeđujući istovremeno realne i sigurne izvore, koji će nadoknaditi gubitak prihoda vanbudžetskim fondovima. Uz tehničku pomoć MMF-a pripremamo novi zakonodavni okvir za bankarski sektor Republike Srpske.

Federacija BiH je poduzela određene aktivnosti na ispunjavanju Briselskih preporuka i to kada su u pitanju smanjivanje troškova javnih rashoda plate i materijalnih troškova, zatim je otpočeo sa funkcionisanjem fiskalni koordinacioni odbor, urađene su prve analize parafiskalnih nameta, u proceduri su i propisi koji podržavaju likvidnost malih i srednjih preduzeća, a donesen je i zakon o radu. U narednom periodu posebna pažnja će se usmjeriti na kontrolu budžetskih izdataka, smanjivanje cijene rada, uređenje poslovnog okruženja i usvajanje propisa koji se odnose na uspostavu registra korisnika naknada na koje se plaćaju doprinosi.

2. MAKROEKONOMSKI OKVIR

Tabela 1: Glavni makroekonomski indikatori

Indikator	Zvanični podaci	Projekcije			
	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Nominalni BDP u mil KM	28.198	29.054	30.316	31.887	33.738
Nominalni rast u %	0,0	3,0	4,3	5,2	5,8
BDP deflator (prethodna godina = 100)	99,7	100,5	101,3	101,9	101,7
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	28.280	28.901	29.936	31.281	33.177
Realni rast u %	0,3	2,5	3,0	3,2	4,0
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-0,9	-0,8	1	1,2	1,5
Potrošnja u mil KM	29.457	29.871	30.633	31.722	32.858
Realni rast u %	2,1	1,4	1,7	2,1	2,2
Vladina potrošnja u mil KM	6.078	6.187	6.311	6.500	6.695
Realni rast u %	0,9	1,0	1,2	1,0	1,0
Privatna potrošnja u mil KM	23.379	23.684	24.322	25.221	26.163
Realni rast u %	2,4	1,5	1,9	2,4	2,5
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.159	5.555	6.131	6.776	7.548
Realni rast u %	10,1	6,4	9,2	8,9	9,7
Vladine investicije u mil KM	1.155	1.271	1.461	1.710	2.000
Realni rast u %	11,6	6,8	11,7	10,6	10,6
Privatne investicije u mil KM	4.004	4.284	4.670	5.067	5.548
Realni rast u %	9,7	6,3	8,4	8,4	9,4
Uvoz u mil KM	15.536	15.772	16.381	17.115	18.005
Nominalni rast u %	7,1	1,5	3,9	4,5	5,2
Realni rast u %	8,1	2,5	3,3	3,4	3,2
Izvoz u mil KM	9.257	9.609	10.142	10.818	11.620
Nominalni rast u %	3,0	3,8	5,5	6,7	7,4
Realni rast u %	4,2	4,4	4,0	4,2	4,2
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	10,5	11,4	11,9	12,1	12,6
Bilans tekućeg računa u mil KM	-2.067	-2.034	-2.306	-2.612	-3.031
Rast u %	36,8	-1,6	13,4	13,2	16,1
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-7,3	-7,0	-7,6	-8,2	-9,0

2.1. Najnovija ekonomska kretanja

Iako je realni rast ekonomske aktivnosti BiH u odnosu na prethodni kvartal tokom prva dva tromjesečja 2015. iznosio svega 0,7%, rast aktivnosti na godišnjem nivou je bio znatno veći. Najveći dio godišnjeg povećanja je zapravo ostvaren u četvrtom tromjesečju 2014. kada je aktivnost povećana u odnosu na treći kvartal za značajnih 1,6%. Tako je, uprkos znatno skromnijem kvartalnom povećanju u naredna dva tromjesečja, ekonomska aktivnost u prvom kvartalu 2015. bila za 2,3%, a u drugom za značajnih 4,4% veća u odnosu na isti period prethodne godine. Intenziviranje godišnjeg rasta u drugom tromjesečju je u najvećoj mjeri bilo posljedica pada BDP-a u istom periodu prethodne godine uslijed obilnih poplava koje su zadesile zemlju. Posmatrano po djelatnostima, značajan doprinos povećanju ekonomske aktivnosti u prvom polugodištu su dali unutrašnja trgovina, ugostiteljstvo, prerađivačka industrija, poljoprivreda i finansijske djelatnosti, dok je izostao doprinos proizvodnje električne energije.

S druge strane, ovakav rast je teško objasniti indikatorima sa rashodovne strane mjerenja BDP-a. Naime, domaća tražnja je po svemu sudeći rasla veoma skromno u prvom polugodištu uz tek donekle poboljšanu ekonomsku situaciju u okruženju. Pri tome je uticaj fiskalne politike na ekonomski rast u 2015 godini bio prilično skroman kako po pitanju finalne potrošnje i transfera, tako i po pitanju javnih investicija. Dostupni indikatori ukazuju na tek skromno povećanje ekonomske aktivnosti u trećem u odnosu na drugo tromjesečje, rast aktivnosti na godišnjem nivou je u isto vrijeme bio znatno izraženiji.

Na to posebno ukazuju industrijska proizvodnja i maloprodaja. Povećanje aktivnosti u trećem kvartalu se uglavnom manifestovalo kroz skroman nominalni rast robnog izvoza (3,9%), uz neznatno realno povećanje domaće tražnje praćeno nominalnim smanjenjem uvoza (2,8%). Smanjenje uvoza je, pored kretanja domaće tražnje i izvoza, u velikoj mjeri rezultat baznog efekta iz prethodne godine kada je nakon majskih poplava u trećem kvartalu ostvaren snažan godišnji rast robnog uvoza od 9,3%. Tako je vanjskotrgovinski robni deficit nominalno smanjen 10% u trećem tromjesečju 2015. godine.

Industrija

Nakon veoma teške godine koju su obilježile nezapamćene poplave i velike štete koje je pretrpila bh. privreda u 2014. godini, na osnovu raspoloživih podataka za 2015. godinu može se konstatovati da je Bosna i Hercegovina brže od očekivanog sanirala nastale gubitke i ostvarila određeni ekonomski napredak. Povoljnije ekonomske prilike u međunarodnom ekonomskom okruženju koje su se manifestovale kroz postepeno jačanje ekonomskog rasta i prerađivačke industrije u zemljama glavnim bh. trgovinskim partnerima (posebno u zemljama članicama EU)¹, kao i jačanje ukupne ekonomske aktivnosti u BiH, pozitivno su se odrazile na proizvodne procese u Bosni i Hercegovini. Tako je u Bosni i Hercegovini u periodu januar-septembar 2015. godine ostvaren rast fizičkog obima industrijske proizvodnje od 2,5% u odnosu na isti period prethodne godine, a porast proizvodnje praćen je i povećanjem broja zaposlenih u okviru ovog sektora.² Ovo povećanje industrijske proizvodnje u BiH ostvareno je ponajviše zahvaljujući pozitivnom doprinosu izvozno orijentirane prerađivačke industrije u BiH gdje je registrirano povećanje proizvodnje od 4,1%. S druge strane, rudnici uglja i sektor za proizvodnju električne energije zabilježili su stagnaciju i nisu dali značajniji doprinos rastu ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Međutim, prema dostupnim pokazateljima za treći kvartal 2015. godine došlo je do promjene trenda u okviru ovog sektora i do kraja godine se očekuje značajniji doprinos ukupnom rastu industrijske proizvodnje u BiH. Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog ambijenta u zemljama glavnim trgovinskim partnerima uz već prisutni momentum u okviru bh. industrije, projekcija DEP-a je da se do kraja tekuće godine može očekivati povećanje fizičkog obima industrijske proizvodnje od oko 3,3%.³

Tržište rada

Ukupna radna snaga u BiH u periodu I-VIII 2015. godine je uvećana uz rast broja zaposlenih (1,5% g/g) i smanjenje broja nezaposlenih lica (1,2%).⁴ Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u posmatranom periodu je iznosio 709,5⁵ hiljada. Najveći doprinos ukupnom rastu broja zaposlenih je u područjima prerađivačke industrije i trgovine na veliko i malo, popravke motornih vozila i motocikala, što je značajno jer pomenute djelatnosti zapošljavaju najveći broj lica u BiH. Administrativna stopa nezaposlenosti u I-VIII 2015. godine je iznosila 43,4%, dok je godišnja anketna stopa 27,7%. Prosječna neto plata u BiH u I-VIII 2015. godine nominalno se nije mijenjala u odnosu na istu period 2014. godine i iznosi 830 KM, ali je zbog deflacije realno uvećana oko 0,8%. Uzimajući u obzir dešavanja na tržištu rada i pretpostavljeni ekonomski rast, u BiH se u 2015. godini predviđa smanjenje stope nezaposlenosti praćeno porastom broja zaposlenih od 1,4%. U domenu neto plata nominalno se ne očekuju značajne promjene u poređenju sa 2014. godinom (0,1%).

Inflacija

U BiH je u periodu I-IX 2015. godine registrovana deflacija od 0,8% g/g. Smanjenje cijena sirove nafte i hrane na svjetskom tržištu u posmatranom periodu je značajno determinisalo opšti nivo cijena. U okviru indeksa potrošačkih cijena najznačajnije smanjenje cijena je bilo u odjeljcima hrane i bezalkoholnih pića, prevoza te odjeće i obuće. U odjeljku hrane i bezalkoholnih pića cijene su smanjene za 0,6% g/g, a najznačajnije smanjenje je bilo u K2 i K3 2015. godine. Cijena goriva i

² Agencija za statistiku BiH, Saopštenje "Indeks obima industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini za septembar 2015. godine", 25.10.2015. godine.

³ Projekcija DEP-a, novembar 2015. godine.

⁴ Administrativni podaci, nije anketa o radnoj snazi.

⁵ Privremeni podatak. Izvor: BHAS

maziva za ličnu upotrebu u BiH su smanjene za 13,1%g/g, a deflacija u odjeljku transporta iznosila je 6,6% g/g. Cijene u odjeljku odjeće i obuće su u posmatranom periodu bile niže za 7% g/g. Kao i u prethodnoj godini najbrži rast cijena je zabilježen u odjeljku alkoholnih pića i duvana (7,7% g/g).⁶ Nastavak harmonizacije akciza na cigarete i duvan sa politikom akciza EU uticao je na poskupljenja u odjeljku duvana. Uzimajući u obzir dešavanja u prva tri kvartala 2015. godine, u BiH se očekuje deflacija oko 0,8% g/g na godišnjem nivou.

Monetarna politika

Centralna banka BiH kao insitucija odgovorna za sprovođenje monetarne politike funkcioniра kao valutni odbor od 1997. godine. Prema takvom aranžmanu CBBiH dužna je održavati fiksni devizni tečaj konvertibilne marke u odnosu na euro (1KM=0,51129 EURO), odnosno izdavanje konvertibilne marke u potpunosti mora biti pokriveno deviznim pričuvama. U takvim uvjetima, CB raspolaže samo s jednim instrumentom monetarne politike, a to je reguliranje stope obvezne pričuve komercijalnih banaka. Politika obveznih pričuva nije se mijenjala od prošlogodišnjeg Programa ekonomskih reformi, pa je tako od 2011. godine stopa obvezne pričuve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća do jedne godine 10%, dok je stopa obvezne pričuve na depozite i pozajmljena sredstva s ugovorenim rokom dospijeća preko jedne godine ostala nepromijenjena od 2009. godine i iznosi 7%⁷. Promijenjen je obračun stope naknade na iznos obvezne pričuve koja se od svibnja 2015. godine računa na iznos obvezne pričuve kao prosječna EONIA-e za dato razdoblje umanjena za 10 baznih bodova, ili minimalno nula, dok je stopa naknade na iznos sredstava iznad obvezne pričuve jednaka nuli⁸.

Prvu put nakon siječnja 2013. godine, prosječno stanje na računu obveznih pričuva u rujnu 2015. godine zabilježilo je negativnu godišnju stopu rasta (-0,5% g/g) te je iznosio 3,8 mlrd. KM. Do smanjenja je došlo jer je višak iznad obveznih pričuva zabilježio negativan trend kretanja na godišnjoj razini (-2,6% g/g), a čini preko 60% iznosa na računu obveznih pričuva. Mogući razlog smanjenju viška iznad obveznih pričuva jeste stupanje na snagu propisa u EU koji se odnose na jačanje kapitalne osnove banaka i koji nalažu da se pričuvama banaka kod centralnih banaka van EU dodijele određeni ponderi rizika, što u uvjetima BiH iznosi 100%⁹.

Monetarni sektor za devet mjeseci 2015. godine karakterizira nastavak pozitivnog kretanja monetarnih agregata na godišnjoj razini. Međutim, negativan rast na računu obveznih pričuva, doveo je do usporavanja rasta pričuvnog novca s 12,9% koliko je iznosio godišnji rast za devet mjeseci 2014. godine na 2,6% ove godine. Pričuvni novac u promatranom razdoblju iznosio je 7,3 mlrd. KM, a pokrivenost pričuvnog novca deviznim pričuvama iznosio je 113,9% čime su pravila valutnog odbora ispoštovana.

Ukupna novčana masa zabilježila je rast od 7,8% g/g zahvaljujući rastu depozita koji ulaze u sastav novčane mase kao i gotovini izvan banaka.

Tabela 2: Kretanje monetarnih agregata u BiH (u mil. KM na kraju razdoblja)

Razdoblje	Gotovina izvan banaka	Prenosivi depoziti domaća valuti	M1	Ostali depoziti domaća valuti	Prenosivi depoziti u inozemnoj valuti	Ostali depoziti u inozemnoj valuti	QM	M2
	1	2	3=1+2	4	5	6	7=4+5+6	8=3+7
I.-IX. 2014.	2.752,9	4.525,5	7.278,4	3.165,7	1.258,6	5.275,5	9.699,8	16.978,2
I.-IX. 2015.	3.019,9	4.851,4	7.871,3	3.506,5	1.401,7	5.517,3	10.425,6	18.296,9
	Stopa rasta g/g							
I.-IX. 2014.	9,8%	9,7%	9,8%	9,6%	11,1%	3,8%	6,6%	7,9%
I.-IX. 2015.	9,7%	7,2%	8,1%	10,8%	11,4%	4,6%	7,5%	7,8%

Izvor: Centralna banka BiH

⁶ Povećanje akciza na cigarete i duvan u 2015. godini. Minimalna akciza za pakovanje cigareta od 20 komada iznosi 2 KM, a posebna akciza 1,05 KM za isto pakovanje. Akciza na duvan iznosi 80 KM po kilogramu. Izvor: Odluka o utvrđivanju posebne i minimalne akcize na cigarete i iznos akcize na duvan za pušenje za 2015. godinu.

⁷ Izvor: Centralna banka BiH

⁸ Izvor: Centralna banka BiH. Nulta stopa naknade na obveznu pričuvu primjenjuje se u slučaju da je prosječna EONIA umanjena za 10 baznih bodova imala negativnu vrijednost. http://statistics.cbbh.ba:4444/Panorama/novaview/SimpleLogin_cr.aspx

⁹ Izvor: Centralna banka BiH, „Izvjješće o financijskoj stabilnosti za 2014. godinu“, strana 35 i 77.

Prema aranžmanu valutnog odbora monetarna politika podrazumijeva održavanje fiksnog deviznog tečaja konvertibilne marke prema euru, te se politike uobičajene za središnje banke kao što je postavljanje ciljne inflacije, monetarnih agregata (tzv. targetiranje inflacije ili monetarnih gregata) i sl. ne sprovode od strane CB BiH. Više o kretanju cijena i inflacije može se pročitati u dijelu pod naslovom *Infalacija*.

Unazad nekoliko godina politika CB BiH vezana za investiranje deviznih pričuva značajno se promijenila. Prateći kretanja na inozemnim finansijskim tržištima, CB BiH danas najvećim dijelom investira devizne pričuve u inozemne vrijednosne papire, dok se učešće depozita kod nerezidentnih banaka smanjuje od 2009. godine. Za devet mjeseci 2015. godine devizne pričuve iznosile su 8,3 mlrd. KM, od čega se na inozemne vrijednosne papire odnosi čak 89,0%.

Kako je BiH mala otvorena zemlja u kojoj tranzicijski procesi još uvijek nisu završeni zbog nesprovođenja ili kašnjenja u sprovođenju socioekonomskih reformi, velik utjecaj na ekonomski rast ima i rast vanjskotrgovinskih partnera od kojih je najvažniji EU. Prema predviđanjima Europske centralne banke, Europske komisije i Međunarodnog monetarnog fonda pred Eurozonom i EU jeste pozitivan ekonomski rast u naredne dvije godine¹⁰. Od kretanja vanjskotrgovinske razmjene BiH, novih zaduživanja javnog sektora i otplate javnog vanjskog duga, kao i priljeva u vidu kompenzacije zaposlenih, doznaka i sl. zavisit će i kretanje deviznih pričuva, ali se može očekivati da rast ipak uspori u narednom razdoblju.

Financijski sektor

Komercijalne banke u BiH dominiraju finansijskim sektorom sa aktivom koja čini 87,0% aktive finansijskog sektora. Ukupno plasirani krediti banaka domaćim sektorima za devet mjeseci 2015. godine iznosili su 17,2 mlrd. KM, a od tog iznosa na privatni sektor se odnosi 88,4%¹¹. Prema ročnoj i sektorskoj strukturi dominiraju dugoročni krediti stanovništva (39,5%), dugoročni krediti nefinansijskih privatnih poduzeća (24,6%), te kratkoročni krediti nefinansijskih privatnih poduzeća (16,8%). Čak 95,6% plasiranih kredita su u domaćoj valuti. Međutim, 63,7% kredita je sa valutnom klauzulom, od čega 96,9% je vezana za valutu €.

Rast ukupnih kredita i dalje je veoma slab (1,9% g/g) i dodatno je usporio u odnosu na prošlu godinu zbog negativnog rasta nefinansijskih privatnih poduzeća, dok su krediti stanovništvu, a i općoj vladi usporili su odnosu na prošlu godinu. Slab rast kredita vjerovatno će se zadržati do kraja 2015. godine.

Komercijalne banke su jedini finansijski posrednici koji su atraktivni za ulaganje viška finansijskih sredstava domaćih sektora. Osiguravajuća društva, investicijski fondovi i tržište vrijednosnih papira još uvijek nisu atraktivni za čuvanje vrijednosti i ulaganja finansijskih sredstava malih, a ni velikih investitora. Depoziti na računima komercijalnih banaka za devet mjeseci 2015. godine iznosili su 16,0 mlrd. KM i zabilježili su stopu rast od 5,0% g/g. Stopa rasta je nešto usporenija u odnosu na prošlu godinu iz razloga što su depoziti opće vlade prošle godine bilježili jak rast depozita zbog dodatnih zaduživanja javnog sektora i naznačenih sredstava donacija za saniranje šteta od poplava, dok su ove godine vratili negativan trend rasta iz perioda prije 2014. godine.

Sektor komercijalnih banaka uživa veliko povjerenje sektora stanovništva o čemu svjedoče 9,6 mlrd. KM na računima banaka, a od čega su preko 50,0% oročeni depoziti i to unatoč trendu smanjenja pasivnih kamatnih stopa. Neto štednja ovog sektora za promatrano razdoblje iznosila je 1,9 mlrd. KM. Inače, izuzev sektora nefinansijskih privatnih poduzeća, svi sektori ostvaruju pozitivnu neto štednju. Sektor nefinansijskih privatnih poduzeća ostvario je negativnu neto štednju u iznosu od 4,9 mlrd. KM, što je na agregiranom nivou rezultiralo negativnom ukupnom neto štednjom od 1,1 mlrd. KM.

Prema dosadašnjim podacima za 2015. godinu, može se očekivati da će depoziti zadržati slično kretanje do kraja 2015. godine.

¹⁰ European Central Bank, "September 2015 ECB staff macroeconomic projections for the euro area"; European Commission, „European Economic Forecast – Autumn 2015“; International Monetary Fund, „World Economic Outlook“, October 2015.

¹¹ Iz ukupnih kredita isključeni krediti plasirani općoj vladi i javnim poduzećima.

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema dostupnim podacima za prvo i projekcijama DEP-a za drugo polugodište 2015. godine deficit tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine iznosio bi 2,034 milijardi KM što bi predstavljalo smanjenje za 1,6% u odnosu na prethodnu 2014. godinu. Navedeno smanjenje deficita tekućeg računa bi bila posljedica porasta uvoza roba i usluga u posmatranom periodu za 1,5% i povećanja izvoza za 3,8%.

U prvom polugodištu tekuće godine u odnosu na prvo polugodište 2014. godine došlo je do smanjenja deficita tekućeg računa sa 1.074 miliona KM (P1 2014) na 916 miliona KM (P1 2015), odnosno procentualno gledano to smanjenje je iznosilo 14,8% (P1 2015/ P1 2014)¹².

Ovo smanjenje deficita tekućeg računa u okviru platnog bilansa Bosne i Hercegovine i dalje najvećim dijelom zavisi od vanjske trgovine robama. Prema dostupnim podacima Centralne banke BiH deficit vanjske trgovine umanjen je za 6,2% (P1 2015/ P1 2014).

U periodu P1 2015/P1 2014 došlo je do blagog pada tekućih neto priliva od 4,1% koji je najvećim dijelom uzrokovan padom socijalnih beneficija iz inostranstva za 11,7%. Prilivi novca kod domaćinstava u K1 2015 porasli su za 0,8 % dok se u K2 2015 desio pad od 5,1% priliva novca. Ovaj pad priliva u velikoj mjeri rezultat je naglog povećanja ovih priliva u K2 2014. godine usljed prošlogodišnjih vremenskih nepogoda.

Posmatrani tekući odlivi novca u inostranstvo imali su evidentan pad od 13,1% (P1 2015/ P1 2014) koji je u najvećoj mjeri uzrokovan padom odliva dohotka na vlasnički kapital od 68% (pad dividendi na vlasnički kapital), te padom od 27% za odlive novca koji se tiču kamata na vanjski dug opšte vlade.

Vanjska trgovina

Preliminarni podaci BHAS-a za period januar-septembar 2015. godine ukazuju određeno poboljšanje i napredak u bh. vanjskotrgovinskoj razmjeni sa svijetom, što bi značilo da je ista imala i blagi pozitivan doprinos u ekonomskom rastu Bosne i Hercegovine. U navedenom periodu došlo je do povećanja ukupne robne razmjene i izvoza, dok je uvoz smanjen u manjoj mjeri, tako da je došlo i do smanjenja vanjskotrgovinskog robnog deficita, a pokrivenost uvoza izvozom je poboljšana u odnosu na isti period prethodne godine. Ključne determinante kretanja vanjskotrgovinske robne razmjene u navedenom periodu bile su: djelimično poboljšanje ekonomskih prilika u zemljama glavnim trgovinskim partnerima, bazni efekt usljed prošlogodišnjih poplava, te kretanje svjetskih cijena roba (posebno se to odnosi na energente). Postepeno poboljšanje ekonomskih prilika u zemljama glavnim trgovinskim partnerima (zemlje EU) u 2015. godini potvrđeno je nizom kratkoročnih indikatora kao što su desezonirani rast BDP-a u prva dva kvartala od oko 0,5%¹³, povećanje proizvodnje u prerađivačkoj industriji u EU od 1,6%, te višemjesečni rast kompozitnog indeksa ekonomskih očekivanja *ESI* (*Economic Sentiment Indicator*) koji je u oktobru 2015. godine dostigao vrijednost od 107,5.¹⁴ Ovo povećanje izvozne tražnje za bh. proizvodima rezultiralo je povećanjem proizvodnje u prerađivačkoj industriji u BiH od 3,3%, što je u velikoj mjeri odredilo kretanje vanjskotrgovinske razmjene u navedenom periodu.

Tako je Bosna i Hercegovina u periodu januar-septembar 2015. godine ostvarila ukupni izvoz roba u vrijednosti od oko 6,7 milijardi KM, što predstavlja povećanje od 4,2% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se bh. izvoz posmatra po GIG klasifikaciji evidentno je da je porast izvoza ostvaren u svim kategorijama osim energije (-20,4%), pri čemu su najznačajnija povećanja ostvarena u kategorijama intermedijarnih i netrajnih proizvoda za široku potrošnju i iznosila su 8,4%, odnosno 10,3%. Posmatrano po pojedinačnim proizvodima najviše stope rasta izvoza ostvarene su u okviru prehrambenih proizvoda 27,2% (meso i mesni proizvodi), aluminijuma 17,6%, hemijskih proizvoda 14,7%, i gotovih metalnih proizvoda od 7,1%.

¹² Izvor podataka: Centralna banka BiH

¹³ Eurostat, newsrelease euroindicators, 8 September 2015.

¹⁴ DG ECFIN, „Business and consumer survey results“, Economic Sentiment Indicator, October 2015.

S druge strane, ukupni bh. uvoz roba u periodu januar-septembar 2015. godine iznosio je približno 11,8 milijardi KM što predstavlja smanjanje od 1% u odnosu na isti period prethodne godine. Smanjenje uvoza u navedenom periodu po svemu sudeći posljedica je cijenovnih kretanja (posebno u slučaju nafte i naftnih derivata) i baznog efekta iz prošle godine kada je Bosna i Hercegovina tokom trećeg kvartala kada je BiH ostvarila rast uvoza od 9,3%.¹⁵ Posmatrano po klasifikaciji glavnih industrijskih grupa proizvoda, smanjenja su zabilježena u kategorijama energije 15,8% i kapitalnih proizvoda 1,4%, dok u je ostalim kategorijama zabilježeno povećanje uvoza, pri čemu je najveći rast registriran u okviru kategorije intermedijarni proizvodi i iznosio je 5,3% u odnosu na isti period prethodne godine. Ako se bh. uvoz posmatra detaljnije po proizvodima, najznačajnija povećanja uvoza ostvarena su u okviru kategorija baznih metala (ponajviše aluminijuma), hrane, motornih vozila te osnovnih hemijskih proizvoda. S druge strane, pad uvoza naftnih derivata od oko 25%, pri čemu treba imati u vidu i pad cijene nafte na svjetskom tržištu od oko 40%, bio je ključni faktor smanjenja ukupnog uvoza u navedenom periodu.

Tako je vanjskotrgovinski robni deficit za period januar-septembar 2015. godine iznosio oko 5,1 milijardu KM i u poređenju sa istim periodom prethodne godine smanjen je za 7%. Ovo smanjenje vanjskotrgovinskog deficita poboljšalo je pokrivenost uvoza izvozom u BiH za 2,8 p.p, tako da je pokrivenost uvoza izvozom nakon prvih 9 mjeseci iznosila 56,7%.¹⁶

Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog trenda kako u eksternom okruženju, tako i u BiH, prema projekcijama DEP-a u 2015. godini očekuje se nominalni rast ukupnog bh. izvoza od 3,8%¹⁷ u odnosu na prethodnu godinu. Ova stopa rasta trebala bi biti ostvarena najviše zahvaljujući očekivanom povećanju izvoza roba od 4%, dok se domenu usluga očekuje rast od 3,3%. Što se tiče uvoza, imajući u vidu rast finalne potrošnje i nešto viši nivo poslovne aktivnosti korporativnog sektora tokom 2015. godine očekuje se nominalni rast ukupnog uvoza od 1,5%, pri čemu je očekivana stopa rasta robnog uvoza 1%, dok je je očekivana stopa rasta uvoza usluga od 10,9%. Ova predviđena kretanja izvoza i uvoza u konačnici na kraju godine bi trebala rezultirati smanjenjem vanjskotrgovinskog deficita za 1,8%, dok bi ukupna pokrivenost uvoza i izvozom u odnosu na prethodnu godinu trebala biti poboljšana za 1,3 p.p. i iznosila bi 60,9%.

Strana direktna ulaganja

Prema zadnjim projekcijama Evropske komisije („European economic forecast“, autumn 2015), očekuje se minimalan rast ekonomske aktivnosti uprkos i dalje neriješenim velikim dužničkim problemima u EU. U našoj zemlji u 2015. godini SDU bi se kretala u rasponu od 670-770 miliona KM¹⁸, slično ili neznatno više kao i u prethodnoj godini. U ovoj i sljedećoj godini se očekuje završetak „TE Stanari“, kao najznačajnijeg elektroenergetskog projekta, dok je došlo do odlaganja početka realizacije drugih najavljivanih projekata iz ove oblasti¹⁹. Od novih projekata najavljen je početak izgradnje fabrike u Kaknju za proizvodnju animalnih proteina, te životinjske i tehničke masti od strane ulagača „Agroproteinka“ Zagreb, ukupne vrijednosti od oko 20 miliona KM.

2.2. Srednjoročni makroekonomski scenario

Prema dostupnim podacima EUROSTAT-a za tekuću godinu, te jesenjim projekcijama DG ECFIN-a, ekonomski rast okruženja bi u 2015. godini trebao ostati dosta skroman uz značajno poboljšanje rasta aktivnosti u odnosu na stopu iz 2014. godine. Tako je projicirani ekonomski rast Eurozone od 1,6% za 2015. godinu znatno iznad stope od 0,9% u 2014. godini. Nažalost, jačanje rasta u 2015. godini nije praćeno značajnijim poboljšanjem stope nezaposlenosti koja bi i dalje trebala ostati na visokom nivou (11%). Tokom 2016.-17. godine se očekuje tek neznatno daljnje jačanje ekonomskog rasta u okruženju (od svega 0,1 procentna poena godišnje) praćeno takođe neznatnim poboljšanjima

¹⁵ Nagli skok uvoza tokom K3 2014. godine desio se usljed povećanog uvoza roba nakon popla koje su tokom maja 2014. godine zahvatile Bosnu i Hercegovinu.

¹⁶ Agencija za statistiku Bosne i Hercegovine, Saopštenje „Statistika robne razmjene sa inostranstvom januar-septembar 2015. godine“, 21.09.2015. godine.

¹⁷ Projekcija DEP-a, novembar 2015. godine.

¹⁸ Prema zadnjim dostupnim podacima CBBH za pola godine SDU iznose oko 480 mil. KM.

¹⁹ „Te-To Zenica“ „TE Ugljevik 3“ (do sada je uloženo oko 63 miliona KM od ukupne vrijednosti od preko 1 milijardu KM), te „HE Ulog“ i „HE Mrsovo“.

stope nezaposlenosti. Među značajnijim zemljama iz okruženja, najznačajniji napredak se očekuje u Italiji i Hrvatskoj čiji pad od 0,4% iz 2014. godine bi trebao biti pretvoren u realni rast od približno 1% u 2015. godini. Značajan daljnji napredak rasta ovih zemalja je projiciran i za 2016. godinu, nakon čega se očekuje stabiliziranje stope u Italiji, uz blago jačanje u Hrvatskoj.

S druge strane, u Sloveniji se očekuje postepeno usporavanje ekonomskog rasta tokom 2015.-16. godine koje bi trebalo biti zaustavljeno 2017. godine kada bi stopa trebala ponovo biti povećana. Pored vanjskih pretpostavki, pretpostavke bh. projekcija ne uključuju ponavljanje vremenskih nepogoda u narednom periodu koje bi mogle (privremeno ili trajno) onesposobiti postojeće proizvodne kapacitete, te bitno utjecati na poljoprivredu, proizvodnju električne energije i sl. Takođe, pretpostavke osnovnog scenarija ne uključuju izbijanje značajnijih političkih kriza i kriza vlasti koje bi mogle ugroziti izvršenje budžeta, dodatno ugroziti kreditni rejting zemlje, te ugroziti poslovno okruženje i poziciju zemlje u smislu indeksa globalne konkurentnosti.

Sve ovo bi trebalo rezultirati bh. ekonomskim rastom od 2,5% u 2015. godini, te 3,1% 2016. godini. Ovaj rast bi prije svega trebao biti nošen domaćom tražnjom, te u manjoj mjeri znatno sporijim rastom vanjskotrgovinskog deficita. Bolje vanjsko okruženje bi trebalo dovesti do jačanja izvozne tražnje i izvoza, ali i poboljšanja inostranih novčanih priliva kojima se finansira domaća tražnja. Ovo bi trebalo dovesti do realnog rasta finalne potrošnje od 1,4% u 2015. godine, odnosno 1,7% 2016. godine.

Pored toga očekuje se rast investicija u 2015. godini od 5,3%, uz daljnje poboljšanje stope od 9,6% u 2016. godini. Tako bi ukupan rast domaće tražnje trebao iznositi 2,2% u 2015. godini, odnosno 2,9% u 2016. godini. S druge strane, rast izvoza bi trebao biti viši u odnosu na uvoz čime bi se negativan uticaj vanjskotrgovinskog deficita sveo na minimum tokom 2015.-16. godine. Slične pretpostavke projekcija se očekuju i za period 2017.-18. godine uz nešto skromnije poboljšanje vanjskih pretpostavki u odnosu na prethodni period. S tim u vezi očekuje se ekonomski rast u BiH od 3,2% u 2017. godini, te 4,1% u 2018. godini. Slično kao i ranije, ovaj rast bi trebao biti nošen domaćom tražnjom uz skroman negativan doprinos vanjskog sektora. To podrazumjeva postepeno jačanje finalne potrošnje i investicija praćeno blagim rastom vanjskotrgovinskog deficita.

Industrija

Posljednje raspoložive projekcije DG ECFIN-a (jesenje izdanje), kao i određeni strateški dokumenti²⁰ za period 2016.-2018. godine u zemljama EU nagovještavaju nastavak pozitivnih ekonomskih dešavanja i postepeni oporavak ekonomskog rasta sa projiciranom stopom rasta od preko 2%.²¹ Ova dešavanja u međunarodnom ekonomskom okruženju trebala bi imati pozitivne implikacije na region, a u konačnici i na Bosnu i Hercegovinu. Ovo se posebno odnosi na industrijsku proizvodnju u BiH, a ponajviše na prerađivačku industriju koja je u velikoj mjeri izvozno orijentisana a kretanje joj u velikoj mjeri zavisi od inostrane tražnje. Tako se u navedenom periodu godine očekuje pozitivan trend rasta proizvodnje u bh. prerađivačkoj industriji koji bi trebao biti popraćen postepenim povećanjem broja zaposlenih. Očekuje se da bi izvozno orijentirane grane poput metalne industrije, proizvodnje namještaja, rezervnih dijelova za automobile, hemijske industrije uz sve značajniji doprinos prehrambene industrije trebale biti ključni oslonac povećanja proizvodnje u navedenom periodu. Osim ovoga, očekuje se da bi značajan doprinos jačanju prerađivačke industrije trebale dati i konkretne mjere i zakonska rješenja koje su nadležene institucije u BiH već poduzele s ciljem unaprijeđenja poslovnog okruženja u BiH. Pored prerađivačke industrije, tokom 2016. godine očekuje se i značajniji doprinos energetskog sektora koji čini 1/3 ukupne industrijske proizvodnje u BiH. Konkretno, u sektoru za proizvodnju električne energije planirano je i pokretanje proizvodnje novih termoelektričnih postrojenja koji će značajno popraviti energetski bilans i ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH. Pod pretpostavkom nastavka pozitivnog trenda u eksternom okruženju uz dodatni doprinos internih dešavanja tokom 2016. godine može se očekivati solidan rast industrijske proizvodnje od oko 4%.

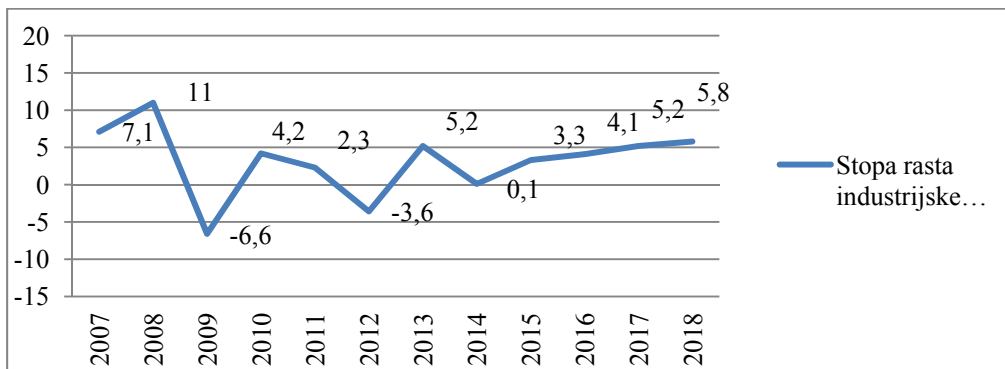
U periodu 2017.-2018. godina očekuje se potpuna konsolidacija EU tržišta, oporavak privatne potrošnje, prevazilaženje problema oko finansiranja preduzeća i intenziviranje vanjskotrgovinske razmjene između zemalja EU. Ova pozitivna dešavanja u neposrednom okruženju trebala bi rezultirati

²⁰ EK, „Communication for a European Industrial Renaissance“ sadrži niz konkretnih mjera za reindustrijalizaciju i jačanje konkurentnosti u zemljama EU.

²¹ DG ECFIN, „European economic forecast“ Autumn 2015.

povećanjem iskorištenosti industrijskih kapaciteta u BiH koje se ogleda kroz povećani obim proizvodnje, viši nivo investicija kako kroz strana tako i domaća ulaganja, što bi u konačnici trebalo rezultirati osjetnijim povećanjem zaposlenosti u BiH. Planirana investiciona ulaganja u infrastrukturu i energetiku također bi trebala značajno doprinijeti jačanju kako građevinskog sektora u BiH tako i onih grana prerađivačke industrije koje su usko vezane uz građevinarstvo. Također se očekuje da energetski sektor koji je u prethodnom periodu bio jedan od nosilaca industrijske proizvodnje nastavi pozitivan trend rasta proizvodnje i dodatno osnaži industrijsku proizvodnju u BiH navedenom periodu. Prema projekcijama DEP-a ovo bi trebalo rezultirati godišnjim povećanjem bh. industrijske proizvodnje od preko 5% u odnosu na prethodnu godinu.

Grafikon 1: Rast industrijske proizvodnje u BiH za period 2007.-2018. godina

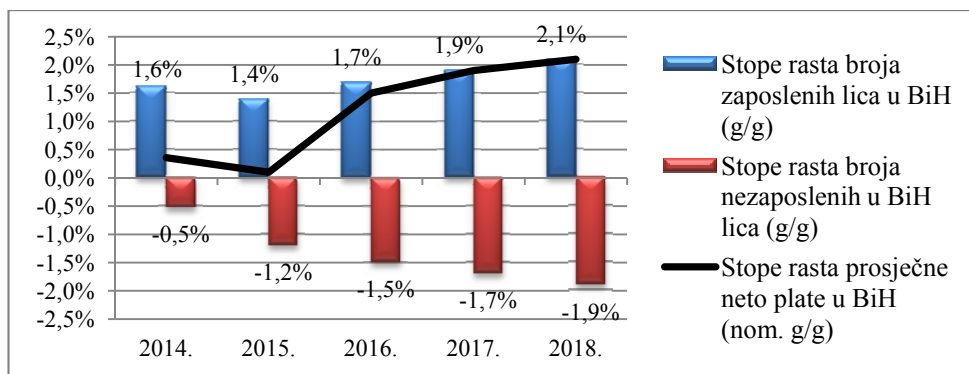
Izvor: BHAS i Projekcije DEP-a, novembar 2015. godine

Tržište rada

Uz pretpostavljeni ekonomski rast u 2016. godini se očekuje nastavak postepenog oporavka tržišta rada. Prema jesenjim projekcijama Evropske komisije u EU se predviđa smanjenje stope nezaposlenosti i povećanje broja zaposlenih.²² Dešavanja u EU bi mogla determinisati poslovnu aktivnost bh. preduzeća. Očekivani rast obima potražnje, kako u BiH tako i u EU, bi se odrazio na povećanje obima poslova, što bi pozitivno uticalo na rast broja zaposlenih (1,7% g/g). Istovremeno, neto plate u BiH bi mogle biti veće u poređenju sa 2015. godinom zbog povećanja obima poslova (1,5% g/g).

U BiH u 2017. i 2018. godini se predviđa uvećanje obima potražnje, investicija i trgovine, što bi trebalo imati pozitivan uticaj na kreiranje novih radnih mjesta i uvećanje prosječnih neto plata. Broj zaposlenih lica i nivo neto plata bi se mogli uvećavati u svim područjima djelatnosti. Pretpostavlja se da bi ukupan broj zaposlenih u BiH u 2017. godini mogao biti uvećan 1,9%, odnosno do 2,1% u 2018. godini. Rast obima poslova bh. preduzeća bi se pozitivno odrazio na plate zaposlenih. Pretpostavlja se da bi prosječna neto plata u BiH mogla biti veća za 1,9%-2,1% u 2017. odnosno 2018. godini.

Grafikon 2: Osnovni indikatori tržišta rada u BiH

Izvor: BHAS, zavodi za zapošljavanje u BiH, DEP projekcije 2015.-2018.

²² Izvor: EK, European Economic Forecast, jesen 2015. godine.

Inflacija

Zbog velikog uticaja svjetskih cijena na bh. cijene, projekcije su izrađene na bazi kretanja cijena energenata, hrane kao i promjena cijena komunalija i akciza (kao domaćih komponenti koje determinišu nivo cijena). Nakon višestrukog smanjenja cijena nafte na svjetskom tržištu, u 2016. godini se predviđa postepena stabilizacija cijena ovog energenata.²³ U istom periodu, prema jesenjim projekcijama Evropske komisije cijene hrane na svjetskom tržištu bi mogle biti veće za 1,2% g/g. Navedena kretanja cijena bi uticala na nivo inflacije u EU koja bi u 2016. godini mogla iznositi 1,1% g/g. U skladu sa pomenutim dešavanjima na svjetskom tržištu, u BiH se u 2016. godini očekuje rast cijena. Od domaćih faktora koji doprinose rastu cijena uzeto je u obzir uvećanje akciza na cigarete i duvan, što je nastavak procesa usklađivanja akciza sa evropskom regulativom. U periodu pripreme projekcija nije bilo zvaničnih najava promjene cijena komunalija za posmatranu godinu. Prema tome, ukoliko cijene komunalija ne budu imale značajnije oscilacije, pretpostavlja se da bi inflacija u BiH u 2016. godini mogla biti oko 1%. Projekcije za period 2017.-2018. su bazirane na pretpostavici o umjerenom rastu cijena energenata i hrane na svjetskom tržištu. Procjene Evropske komisije su da bi cijena sirove nafte u 2017. godini mogla biti veća za 8,4% g/g, dok bi cijene hrane mogle biti veće za 1,4%.²⁴ Time bi inflacija u EU u 2017. godini mogla iznositi 1,6% g/g. Uz pretpostavku da se cijene komunalija u BiH neće značajno mijenjati, i nastavak postepenog povećanja akciza na cigarete u spomenutim godinama, inflacija u BiH bi mogla iznositi 1,2% i 1,5% respektivno.

Tabela 3: Pretpostavke o kretanju inflacije u EU, EU zoni i BiH

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
			Projekcije		
CPI BiH	-0,9%	-0,8%	1,0%	1,2%	1,5%
CPI EU	0,6%	0,0%	1,1%	1,6%	n/a
CPI EU zona	0,4%	0,1%	1,0%	1,6%	n/a

Izvor: CPI BiH, BHAS i DEP projekcije za 2015-2018; EU i EU zona, European Economic Forecast, jesen 2015. godine

Financijski sektor

U razdoblju od 2016. – 2018. godine očekuje se nastavak rasta potražnje za bh. proizvodima od strane vanjskotrgovinskih partnera, kao i jačanje domaće potražnje, a što će imati pozitivan učinak na vanjskotrgovinsku razmjenu BiH. U ovom razdoblju također se očekuje i rast industrijske proizvodnje i investicija, kao i daljnja stabilizacija tržišta rada. Ovakva kretanja trebala bi se pozitivno odraziti i na aktivnosti bankarskog sektora. Rast kredita mogao bi se kretati oko 5% koji će biti podstaknut većom potražnjom u odnosu na prethodne godine. Ono što bi moglo predstavljati snažan ograničavajući faktor rasta kredita jeste potencijalna rigidnost ponude banaka zbog oslanjanja prvenstveno na domaće izvore financiranja, kao i zbog problema pri rješavanju nekvalitetnih kredita iz kreditnog portfolija. Veća stopa rasta može se očekivati na strani depozita gdje će, kao i u prethodnim godinama, najveći utjecaj imati ponašanje sektora stanovništva, a koje opet ovisi od kretanja na tržištu rada, plaća i potrošačkih cijena.

Platni bilans Bosne i Hercegovine

Prema raspoloživim podacima za devet mjeseci i projekcijama DEP-a za ostatak godine vanjskotrgovinski deficit za 2015. bi se smanjio za 1,9% (g/g). Na bazi projekcija DEP-a, obim vanjskotrgovinske razmjene u periodu 2016-2018. godina bi se povećao, uz značajne stope nominalnog rasta uvoza (3,9-5,2%) i izvoza (5,5-7,4%), što bi imalo uticaj na produbljivanje deficita na tekućem računu BiH. U periodu 2016.-2017. godine deficit tekućeg računa tako bi bilježio godišnji rast oko 13%, a već u 2018. godini došlo bi do rasta deficita tekućeg računa za oko 16%. Očekuje se da će u 2015. godini tekući transferi rasti po stopi od -1,9% kao i da će se trend negativne stope rasta nastaviti u periodu 2016.-2018. godina (4,7% - 9%).

²³ Prema projekcijama Evropske komisije (European economic forecast, Autumn 2015) cijene nafte u 2016. godine bi trebale biti niže za 1,1% g/g.

²⁴ European economic forecast, Autumn 2015.

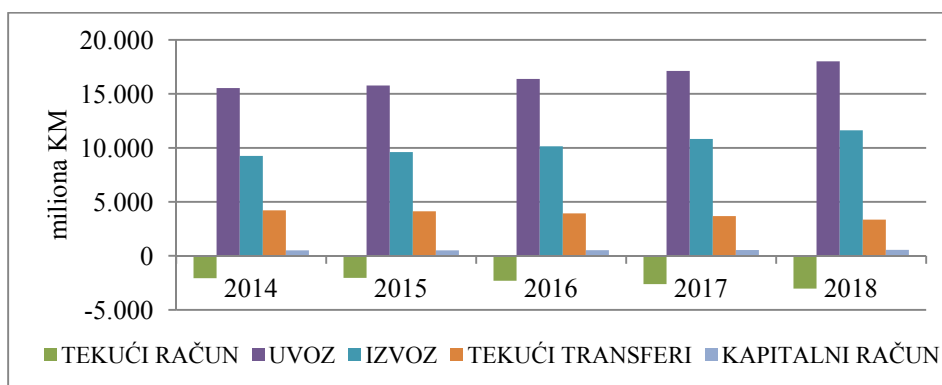
Očekuje se da bi finansiranje deficita tekućeg računa bilo u velikoj mjeri omogućeno, kao i ranijih godina, prilivima finansijskih sredstva iz inostranstva (kroz socijalne beneficije i doznake građana iz inostranstva, direktne strane investicije i stavke - ostalih investicija).

Tabela 4: Projekcije kretanja deficita tekućeg računa BiH za period 2014.-2018.

Izraženo u milionima KM	2014	2015	2016	2017	2018
TEKUĆI RAČUN	-2.067	-2.034	-2.306	-2.612	-3.031
1. UVOZ	15.536	15.772	16.381	17.115	18.005
2. IZVOZ	9.257	9.609	10.142	10.818	11.620
3. TEKUĆI TRANSFERI	4.212	4.129	3.933	3.685	3.354
% RASTA TEKUĆIH TRANSFERA	5,3	-2,0	-4,7	-6,3	-9,0
4. KAPITALNI RAČUN	516	508	518	533	549
U procentima (%) BDP-a	2014	2015	2016	2017	2018
TEKUĆI RAČUN	-7,3	-7,0	-7,6	-8,2	-9,0
1. UVOZ	55,1	54,3	54,0	53,7	53,4
2. IZVOZ	32,8	33,1	33,5	33,9	34,4
3. TEKUĆI TRANSFERI	14,9	14,2	13,0	11,6	9,9

Izvor: projekcije DEP-a

Grafikon 3: Kretanje platnog bilansa za period 2014.-2018.

Izvor: projekcije DEP-a

Vanjska trgovina

Prema raspoloživim projekcijama DGEFCIN-a (jesenje izdanje) tokom 2016. godine u zemljama EU očekuje se nastavak trenda postepenog ekonomskog oporavaka sa očekivanom stopom rasta BDP-a od 2%. S druge strane, za razliku od proljetnog izvještaja, tokom 2016. godine predviđa se usporavanje ekonomskog rasta zemalja u razvoju (ponajviše Kine), što bi moglo imati negativne reperkusije na izvoz iz EU. Međutim, iako je projekcija rasta EU izvoza smanjena za 1. p.p., projicirani rast izvoza iz EU za 2016. godinu iznositi će 4,3%. Osim toga, prema izvještaju DG ECFIN-a nizak nivo cijena nafte, deprecijacija eura i kvantitativne olakšice - *Extended Asset Purchase Programme*, kao i prilagodljiva monetarna politika sa strane ECB-a, predstavljat će glavne mehanizme za povećanje ekonomske aktivnosti i inteziviranje vanjskotrgovinske razmjene kako unutar EU tako i sa trećim zemljama.²⁵ Ova dešavanja u eksternom okruženju, uz očekivani ekonomski rast, viši nivo investicija i povećanje industrijske proizvodnje u Bosni i Hercegovini trebali bi rezultirati povećanjem vanjskotrgovinske razmjene. Iako projekcije svjetskih cijena od strane međunarodnih institucija ne idu u korist bh. izvoznika, ipak se očekuje da bi povećanje proizvodnje tradicionalo izvozno orijentiranih grana bh. prerađivačke industrije (metalna industrija, proizvodnja automobilskih komponenti, proizvodnja namještaja i hemijska industrija) uz znajačajan doprinos sektora za proizvodnju električne energije (puštanje u pogon isključivo izvozno orijentiranih postrojenja) mogao rezultirati značajnim rastom bh. izvoza.

²⁵ DG ECFIN, „European economic forecast“ Autumn 2015.

Tako se prema projekcijama DEP-a tokom 2016. godine očekuje nominalni rast ukupnog bh. izvoza od 5,5% u odnosu na prethodnu godinu, pri čemu je očekivani nominalni rast izvoza roba od 6%, a izvoz usluga 4,4%. S druge strane, imajući u vidu strukturu bh. ekonomije i izraženu visoku sklonost uvozu, povećanje finalne potrošnje i viši nivo poslovne aktivnosti, realno je očekivati i povećanje bh. uvoza. Tako se prema projekcijama DEP-a u BiH tokom 2016. godine očekuje nominalno povećanje ukupnog bh. uvoza od 3,9%, pri čemu bi očekivani uvoz roba porastao za 4%, a uvoz usluga za 1,6%. Ovo bi rezultiralo umjerenim povećanjem vanjskotrgovinskog deficita od 1,2%, pri čemu bi ukupna pokrivenost uvoza izvozom u BiH na kraju 2016. godine iznosila 61,9%.

Za period 2017.-2018. godina predviđa se potpuna normalizacija ekonomskih prilika i nešto sigurniji ekonomski rast, praćen rastom kako domaće tako i inostrane tražnje za robama. Navedeni rast bi trebao rezultirati povećanjem vanjskotrgovinske razmjene, te nešto višim stopama rasta izvoza roba u odnosu na rast uvoza. Nosilac bh. izvoza u ovom periodu trebala bi biti prerađivačka industrija u okviru koje bi uz tradicionalne izvozne grane dodatni doprinos trebale biti i ostale djelatnosti koje mogu realizirati svoj izvozni potencijal.

Osim toga, reformski procesi i unaprijeđenje kako poslovnog okruženja, standardizacije, te veća diverzifikacija izvoznih tržišta, trebali bi u značajnoj mjeri osnažiti bh. izvoz. Imajući u vidu i značaj sektora za proizvodnju električne energije u strukturi bh. izvoza očekuje se kontinuirani pozitivan doprinos i sa strane ovog sektora. Prema projekcijama DEP-a tokom 2017. i 2018. godine mogu se očekivati godišnje nominalne stope rasta ukupnog izvoza od 6,7% odnosno 7,4%.²⁶ Sa druge strane, rast domaće tražnje praćen porastom zaposlenih i njihovih primanja, doveo bi do povećanja uvoza. Stopa rasta ukupnog uvoza bi se kretala od oko 4,5% u 2017. do 5,2% u 2018. godini u nominalnom smislu. Tako se u periodu 2017.-2018. godine uslijed nešto bržeg rasta izvoza i povećanja njegovog udjela u BDP-u u odnosu na uvoz može očekivati stabilizacija vanjskotrgovinskog bilansa i nešto bolja pokrivenost uvoza izvozom na duži rok. Prema projekcijama DEP-a, zaključno sa krajem 2018. godine, očekuje se povećanje udjela izvoza u BDP-a na 34,4%, dok bi udio uvoza imao opadajući trend u okviru BDP-a i iznosio bi 53,4% BDP-a, a ukupna pokrivenost uvoza izvozom zaključno sa 2018. godinom iznosila bi 64,5%.²⁷

Strana direktna ulaganja

Direktna strana ulaganja u 2016. godini bi bila od 770-870 miliona KM. Pored završetka izgradnje i puštanja u probni rad „TE Stanari“, konačnog početka izgradnje „TE-TO Zenica“ moguća su i ulaganja u dionice autoputeva „Doboj Jug-Žepče“²⁸ i dijela autoputa „Doboj-Vukosavlje“²⁹. Mogla bi se očekivati i ulaganja u projekte iz oblasti turizma. Već je potpisan protokol (u 2015. godini) o namjeri između opštine Trnovo i „Buroj Property Development“ iz UAE za izgradnju turističkog grada „Buroj Ozone“ koji bi se sastojao od stambenih jedinica, hotela i trgovačkog centra. Prva faza bi bila izgradnja „Sportsko rekreacionog centra Bjelašnica - Donja Grkarica - Prečko polje - Kolijevka“ u čiju svrhu je potpisan ugovor o izradi regulacionog plana, a prvi dio projekata bi trebao biti gotov do 2018. godine u vrijednosti od oko 930 miliona eura. U planu je i projekat „Eco zona Korićani Vlašić“ u kome je predviđena izgradnja aerodroma, golf terena, luksuznih vila, klinike za rehabilitaciju, vještačkog jezera, aquaparka, edukacijskog centra, multipleks zgrade s apartmanima i poslovnim uredima. U cijeli projekat trenutno je uključeno oko 30 sudionika, od toga 12 velikih evropskih univerziteta, agencija i „Siemens“ Zagreb³⁰. Ako bi došlo i do početka realizacije projekta „TE Ugljevik 3“ ulaganja u nastupajućem periodu bi mogla biti i znatno veća.

Direktna strana ulaganja u 2017. godini bi bila od 840–940 miliona KM. Očekuje se ulaganja u elektroenergetske objekte i dionice autoputeva. Kao interesantan moguće izvodiv projekat pojavljuje se ulaganje u „Tvornicu cementa Banovići“ ukupne vrijednosti oko 150 mil. EUR. Studija izvodljivosti pokazuje da pored niskih troškova sirovinskih komponenti kao nusprodukata termoeletrane i

²⁶ U periodu 2017.-2018. godina u okviru ukupnog izvoza projicirane stope nominalnog rasta izvoza **roba** iznosile su 7% odnosno 8%, dok je projicirani rast izvoz **usluga** iznosio 5,8% odnosno 5,9%. S druge strane, navedenom periodu u okviru bh. uvoza, projicirani nominalni rast uvoza **roba** iznosio je 4,6% odnosno 5,4%, dok je projicirani nominalni rast **uvoza** usluga iznosio je 2,4%.

²⁷ Projekcija DEP-a, novembar 2015. godine.

²⁸ Na bazi koncesije (po sistemu D-B, „Desing an build“) u iznosu od oko 380 miliona EUR.

²⁹ Ukupna potrebna sredstva u iznosu od oko 350 miliona EUR bila obezbjeđena na principu javnog privatnog partnerstva.

³⁰ Vrijednost projekta nije uključena u projekciju.

laporovitih naslaga ležišta uglja „Rudnika Banovići“, obezbjeđen je i visokokalorični ugalj iz rudnika, putna i elektro-energetske infrastruktura. Predviđena je izgradnja putem ulaganja od strane inostranog partnera najkasnije do 2018. godine.

Direktna strana ulaganja u 2018. godini bi bila od 970-1.030 miliona KM. Ulaganja u elektro energetske sektor su do 220 miliona KM uz nastavak ulaganja u izgradnju puteva. Potrebno je napomenuti da prilikom izrade projekcije nije uzeta u obzir realizacije projekta izgradnje elektroenergetskog sistema „HES Donja Drina“, „HES Srednja Drina“ te projekta „HES Gornja Drina“ (raskinut je ugovor između „Elektroprivrede RS“ i njemačke kompanije „RWE-Innogy“³¹, trenutno se traži novi partner). Potpisan je sporazum Vlade RS i američke kompanije „NGP“ za istraživanje i izradu studije izvodljivosti hidropotencijala donjeg sliva rijeke Drine sa hidroelektranama „Kozluk“, „Drina 1“, „Drina 2“ i „Drina 3“.

2.3. Alternativni scenario i rizici

Tabela 5: Glavni makroekonomski indikatori

Indikator	Zvaničn i podaci	Projekcije				
		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Nominalni BDP u mil KM	28.198	29.054	30.140	31.516	33.178	
Nominalni rast u %	0,0	3,0	3,7	4,6	5,3	
BDP deflator (prethodna godina = 100)	99,7	100,5	101,3	101,9	101,7	
Realni BDP u mil KM (prethodna godina = 100)	28.280	28.901	29.764	30.920	32.632	
Realni rast u %	0,3	2,5	2,4	2,6	3,5	
Inflacija mjerena indeksom potrošačkih cijena u %	-0,9	-0,8	0,2	0,7	0,9	
Potrošnja u mil KM	29.457	29.871	30.564	31.611	32.706	
Realni rast u %	2,1	1,4	1,5	2,0	2,1	
Vladina potrošnja u mil KM	6.078	6.187	6.280	6.468	6.662	
Realni rast u %	0,9	1,0	0,7	1,0	1,0	
Privatna potrošnja u mil KM	23.379	23.684	24.284	25.143	26.043	
Realni rast u %	2,4	1,5	1,7	2,3	2,3	
Investicije (bruto) u stalna sredstva u mil KM	5.159	5.555	5.964	6.453	7.089	
Realni rast u %	10,1	6,4	6,2	6,6	8,2	
Vladine investicije u mil KM	1.155	1.271	1.423	1.594	1.817	
Realni rast u %	11,6	6,8	8,7	5,9	7,8	
Privatne investicije u mil KM	4.004	4.284	4.541	4.859	5.272	
Realni rast u %	9,7	6,3	5,4	6,9	8,4	
Uvoz u mil KM	15.536	15.772	16.227	16.858	17.597	
Nominalni rast u %	7,1	1,5	2,9	3,9	4,4	
Realni rast u %	8,1	2,5	2,4	2,9	2,4	
Izvoz u mil KM	9.257	9.609	10.049	10.623	11.263	
Nominalni rast u %	3,0	3,8	4,6	5,7	6,0	
Realni rast u %	4,2	4,4	3,0	3,2	2,8	
Nacionalna bruto štednja u % BDP-a	10,5	11,4	11,6	11,4	11,5	
Bilans tekućeg računa u mil KM	-2.067	-2.034	-2.245	-2.549	-2.980	
Rast u %	36,8	-1,6	10,4	13,5	16,9	
Bilans tekućeg računa u % BDP-a	-7,3	-7,0	-7,4	-8,1	-9,0	

Glavni rizici ostvarenja osnovnog scenarija makroekonomskih projekcija se nalaze u domenu vanjskog sektora, a tiču se prije svega realizacije projekcija DG ECFIN-a kod kojih dominiraju rizici usmjereni nadole. Ove projekcije čine osnovne pretpostavke očekivanog bh ekonomskog rasta u smislu

³¹ Koji bi koštao preko 460 mil EUR.

pretpostavki bh. izvozne tražnje, te finansiranja domaće tražnje kroz inostrane prilive novca. Pored toga, potencijalne političke krize i nestabilnost bi mogli ugroziti izvršenja budžeta, kreditni rejting zemlje, te poslovno okruženje i poziciju zemlje u smislu indeksa globalne konkurentnosti. S tim u vezi, u alternativnom scenariju se projicira sporiji rast izvoza, te finalne potrošnje i investicija što u konačnici rezultira ekonomskim rastom nižim u odnosu na osnovni scenario. Tako se za 2016. i 2017. godinu projicira skroman realni ekonomski rast približno na nivou 2015. godine sa stopama od 2,4% i 2,6%. Nešto značajnija stopa od 3,5% se očekuje tek u 2018. godini, mada je i to niže od osnovnog scenarija.

Glavno uporište projiciranog rasta **industrijske proizvodnje u BiH** u navedenom periodu predstavljao je postepeni oporavak ekonomskog rasta i prerađivačke industrije u zemljama glavnim trgovinskim partnerima ponajviše u zemljama EU. Međutim, struktura bh. industrije (uglavnom resursno i radno intenzivna), kao i osjetljivost ne ekonomska kretanja u zemljama EU i regiona, predstavlja prijetnju za projicirani oporavak industrijske proizvodnje u BiH. Pogoršanje ekonomskih prilika u zemljama glavnim trgovinskim partnerima rezultiralo bi slabijim rastom fizičkog obima industrijske proizvodnje, što bi dodatno oslabilo zaposlenost i samim time u značajnoj mjeri ugrozilo bh. izvoz roba u periodu 2016.-2018. godina. Više od polovine (54,7%) bh. industrijske proizvodnje čine intermedijarni i netrajni proizvodi za široku potrošnju koji su veoma osjetljivi na kretanja svjetskih cijena berzanskih roba, tako da bi eventualni daljnji pad svjetskih cijena mogao imati negativan utjecaj na očekivani rast industrijske proizvodnje u BiH. S druge strane, pored ovih tržišnih rizika koji su uglavnom eksterne prirode potrebno je također istaći i rizike koji su vezani za interne dinamike u Bosni i Hercegovini. Glavni izazov će predstavljati dinamika implementacije mjera ekonomskih reformi iz Reformske agende za BiH koja će gotovo sigurno imati implikacije na ukupnu industrijsku proizvodnju u BiH posmatrano u srednjem roku.

Osnovni rizici za ostvarenje projekcija osnovnog scenarija na tržištu rada su prvenstveno vezani za ekonomski rast ne samo u BiH nego i u EU. Ukoliko ekonomski rast zemalja sa kojim BiH najviše trguje bude ispod očekivanog (u odnosu na jesenje projekcije) to bi se odrazilo na obim vanjske trgovine u BiH, nivo industrijske proizvodnje i investicija. Nedovoljan nivo potražnje (domaće i inostrane) od pretpostavljenog u osnovnom scenariju bi mogli usporiti obim zapošljavanja kao i nivo plata u BiH. Mogućnost kreiranja radnih mjesta i zapošljavanja, kako u BiH tako i u inostranstvu, bi bila neizvjesna, odnosno poslodavci bi nastojali uz niže (ili restriktivne) troškove rada obavljati poslovne aktivnosti. Time bi stope rasta neto plata i broja zaposlenih bile niže od očekivanih. Suprotno, ukoliko ekonomski rast u EU i BiH bude iznad pretpostavljenog to bi se pozitivno odrazilo na kreiranje novih radnih mjesta i plate, jer bi i obim poslova bio veći od očekivanog.

Osnovni eksterni rizici za ostvarenje projekcija cijena u BiH se odnose na značajnije promjene cijena energenata (prvenstveno nafte) i hrane na svjetskom tržištu od pretpostavljenog u osnovnom scenariju. Interni rizici po ostvarivanje projekcija inflacije u osnovnom scenariju su najviše vezani za promjene cijena stanovanja tj. komunalija koje nisu uzete u obzir prilikom izrade projekcija. Nastavak smanjenja cijena energenata na svjetskom tržištu bi mogao negativno uticati na nivo inflacije u BiH, odnosno u krajnjem slučaju dovesti do nastavka deflacije. Niže cijene nafte i hrane bi uticale na nivo cijena u odjeljcima prevoza i hrane i bezalkoholnih pića u okviru CPI, koji imaju dominantan uticaj na opšti nivo cijena u BiH. S druge strane, nagli rast cijena nafte i hrane bi mogao doprinijeti pojavi nešto veće inflacije. Ukoliko, pored povećanja svjetskih cijena, dođe do neplaniranih poskupljenja komunalija (električna energija, voda i sl.) i akciza na pojedine proizvode, inflacija u BiH bi mogla biti nešto veća od pretpostavljene u osnovnom scenariju. Budući da je BiH mala i otvorena zemlja, utjecaji iz šireg okruženja imaju velik utjecaj na ekonomska kretanja u zemlji. U slučaju da u zemljama Eurozone s kojima BiH najviše trguje, kao i u zemljama iz bližeg okruženja u razdoblju 2016.-2018. godine, ponovno dođe do značajnih ekonomskih poremećaja kao što je nova recesija, BiH bi to osjetila prvenstveno u vanjskotrgovinskom sektoru, a što bi za posljedicu imalo usporavanje industrijske proizvodnje i investicija koje su svakako na nezavidnoj razini. Daljnja stagnacija na tržištu rada i smanjenje raspoloživog dohotka doveli bi do ponovnog usporavanja krajnje potrošnje.

Budući da je **kreditna aktivnost** svakako slaba unazad nekoliko godina, gore navedeni scenarij u kombinaciji s uzdržanosti inozemnih matičnih banaka da finansijski podrže i dodatno kapitaliziraju banke u BiH dovelo bi do pada kreditne aktivnosti. Također, visok rizik predstavljaju nekvalitetni krediti u kreditnom portfoliju čije učešće u kreditima za prvo polugodište 2015. godine iznosilo 14,1%. Iako je u odnosu na prošlu godinu njihovo učešće nešto manje zbog prestanka rada jedne banke u

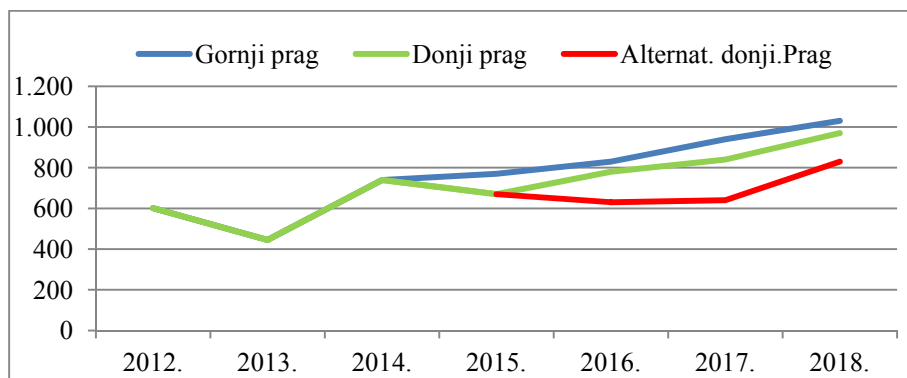
zadnjem kvartalu prošle godine, kao i zbog mogućnosti reprogramiranja kreditnih obveza prema važećim propisima agencija za bankarstvo, rast učešća nekvalitetnih kredita smanjio bi ponudu kredita u narednom razdoblju.

Osnovni rizici za promjene u **platnom bilansu** BiH, to jest povećanje, odnosno smanjenje, deficita tekućeg računa nalaze se u vanjskotrgovinskom deficitu, tj. promjenama stopa izvoza i uvoza roba i usluga, te promjenama cijena na svjetskom tržištu. Povoljno poslovno okruženje i veća stopa zaposlenosti bh. dijaspora mogla bi dovesti do povećanja stope tekućih transfera iz inostranstva, a samim time i do povećanja raspoloživog dohotka.

Rizici po **vanjsku trgovinu** se ogledaju u turbulencijama u funkcionisanju ekonomija glavnih trgovinskih partnera BiH, naglo povećanje izvoznih i uvoznih cijena glavnih robnih kategorija izvoza i uvoza, smanjenje industrijske proizvodnje, investicija, potrošnje, ili neki oblik elementarne nepogode koji bi imao negativan utjecaj na proizvodne procese u BiH. Najveći rizik za projicirani rast u vanjskotrgovinskoj razmjeni predstavlja slabljenje ekonomskog rasta zemalja u razvoju - *emerging economies*, što bi se moglo negativno odraziti na izvoz zemalja iz EU. Pošto su bh. izvozni proizvodi većinom inputi za europske industrije ovo bi u značajnoj mjeri umanjilo projiciranu stopu bh. izvoza u navedenom periodu. Niže stope rasta izvoza u navedenom periodu rezultirale bi povećanjem vanjskotrgovinskog deficita i slabljenjem pokrivenosti uvoza izvozom, što bi u konačnici oslabilo ukupni ekonomski rast u Bosni i Hercegovini.

U alternativnom scenariju bi **strana direktna ulaganja** bila umanjena otkazivanjem projekta izgradnje „TE-TO Zenica“ ili „TE Ugljevik 3“ a upitan bi bio i „HE Mrsovo“ uslijed pogoršanih političkih i ekonomskih uslova na domaćem i međunarodnom tržištu. Tako bi u 2016. godini SDU bila manja za 140 mil. KM tj. iznosila bi između 630-730 mil. KM. Ulaganja u 2017. godini bi bila manja za 200 mil. KM tj. u rasponu od 640-740 mil. KM, dok bi ulaganja u 2018. godini bila manja za 100 mil. KM tj. u rasponu 870-930 mil. KM.

Grafikon 4: Projekcija DSU po godinama u milionima KM

Izvor: CBBiH i projekcija

U alternativnom scenariju je uzeto u obzir umanjeno interesovanje stranih ulagača u BiH, prevrstveno u elektroenergetski sektor. BiH je ratificirala „Ugovor o uspostavi Energetske zajednice“ koja okuplja zemlje Evropske Unije i zemlje Balkana, kojim je preuzela i određene obaveze kao članica. Značajan rizik daljnjem ulaganju predstavlja moguće uvođenje sankcija prema BiH od strane Sekretarijata energetske zajednice zbog neusvajanja energetske strategije na državnom nivou. To bi prouzrokovalo gubitak subvencija od strane EU za projekte u energetsom sektoru na koje BiH ima pravo. To bi uticalo na projekte „HE Dabar“, „TO-TE Zenica“, te više projekata izgradnje dalekovoda. Kao drugi problem se pojavljuje problem emisije CO₂. Cijena koju bi BiH plaćala kada bi postala članica EU u vidu kazne bi znatno mogla da poveća cijenu proizvodnje električne energije koja se proizvodi u termoelektranama. Ovo svakako će imati uticaj na buduća ulaganja u projekte dobijanja električne energije iz termoelektrana.

3. FISKALNI OKVIR

3.1. Strategija politike i srednjoročni ciljevi

Fiskalni okvir opšte vlade na nivou BiH sačinjen na bazi inputa dostavljenih od entiteta (Federacije BiH i Republike Srpske), Brčko distrikta i Institucija BiH ukazuje na čvrstu opredjeljenost svih nivoa vlasti da putem raznih mjera i politika i reformi opisanih u ovom programu smanje nivo potrošnje ispod 40% BDP-a.

Tabela: Fiskalni okvir opšte vlade u BiH za period 2014-2018 godine

Fiskalni pokazatelji (% BDP)	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupan prihod	41,2	41,3	39,7	38,2	36,4
Ukupna potrošnja	43,1	42,6	40,9	38,2	35,3
Fiskalni bilans	-1,9	-1,4	-1,2	-0,1	1,1
Izdaci po kamata	0,7	0,9	1,0	1,0	0,9
Primarni fiskalni bilans	-1,1	-0,4	-0,2	0,9	2,0

Fiskalna konsolidacija i smanjenje deficita će se vršiti pretežno na rashodovnoj dok će se na prihodovnoj strani preduzimati mjere i politike vezane za suzbijanje sive ekonomije i evazije poreskih sistema.

U pogledu prihoda od indirektnih poreza, koji čine većinu prihoda, nastavlja se politika započete harmonizacije sa standardima EU i stabilizaciju tržišta duhana i prihoda od akciza na duhan. Mjere uključuju: (i) kontinuirano povećanje specifične akcize na cigarete u visini od minimalnih 0,15 KM/paklici, sve dok ukupno akcizno opterećenje na sve kategorije cigareta ne dostigne minimalnu akcizu na cigarete u EU (tj. EUR 90/1.000 kom); (ii) kontinuirano usklađivanje akcize na cigarete u odnosu na rast prosječne ponderirane cijene cigareta i (iii) kontinuirano usklađivanje specifične akcize na rezani duhan u odnosu na minimalnu akcizu na cigarete.

Od 1.1.2015. je u primjeni Sporazum o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA. Sporazum podrazumijeva fazno ukidanje carina i ostalih nameta sa fiskalnim učinkom na uvoz iz članica EFTA u periodu od dana stupanja na snagu do 2018. Uvoz iz članica EFTA u 2014. predstavljao je samo 0,6% uvoza BiH. Međutim, imajući u vidu da se carine uglavnom naplaćuju na uvoz iz trećih zemalja udio naplaćenih carina iz članica EFTA u prihodima od carina iznosio je 3,3%. U skladu sa dinamikom predviđenom odredbama Sporazuma efekti ukidanja carina ispoljiće se u najvećem dijelu na smanjenje carina u 2015.g., a ostatak u naredne dvije godine.

Direktni porezi su u nadležnosti entiteta i provodiće se mjere i politike sadržane u strateškim dokumentima koje su usvojile vlade entiteta i koje su detaljnije opisane u ovom programu.

Fiskalni okvir **institucija Bosne i Hercegovine** zasnovan je na:

- Sporazum o usvajanju dokumenta Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2016. - 2018. godina, zaključen između Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH i Republike Srpske sa sjednice Fiskalnog vijeća održane 23.6.2015. godine, kojim se institucijama Bosne i Hercegovine utvrđuje okvir u ukupnom iznosu od 950 mil. KM, kao i dodjela sredstava za finansiranje sa jedinstvenog računa Uprave za neizravno oporezivanje u iznosu od 750 mil. KM;
- Gornje granice rashoda izvedene iz Dokumenta okvirnog Budžeta koji je Ministarstvo finansija i trezora sačinilo na temelju usvojenog Globalnog okvira fiskalnog bilansa i politika u BiH za period 2016. - 2018. godina

Tabela: Fiskalni okvir institucija BiH za period 2014-2018 godine (u mil. KM)

Fiskalni pokazatelji (% BDP)	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupan prihod	971,6	908,2	899,5	880,5	884,0
Ukupna potrošnja	904,7	949,4	948,5	949,7	949,3
Fiskalni bilans	66,9	-41,2	-49,0	-69,2	-65,3
Izdaci po kamata	0,5	0,8	1,0	1,1	1,1
Primarni fiskalni bilans	67,4	-40,4	-48,0	-68,1	-64,2

U strukturi potrošnje 88% čine bruto plate i naknade i izdaci za materijal i usluge pa se mjere fiskalne konsolidacije odnose na zamrzavanju plata i zapošljavanja. Ipak u 2016. godini predviđen je rast na stavci bruto plata i naknada od 2% u odnosu na 2015. godinu zbog planiranog zapošljavanja kadeta koji status policijskih službenika stižu nakon provedene obuke kod Agencije za istragu i zaštitu i Granične policije i planiranog stavljanja u funkciju Državnog zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritovora i drugih mjera. Sa druge strane planirano je smanjenje izdataka za materijal i usluge od 4% u odnosu na 2015. godinu.

Finansiranje nepokrivenog viška rashoda nad prihodima vršiće se uglavnom iz prenesenih viškova prihoda nad rashodima iz prethodnih godina. osim toga očekuje se povećanje neporeskih prihoda-prihoda od sopstvene djelatnosti za novo osnovane institucije jer se u ovom periodu očekuje njihova potpuna operativnost.

Konsolidovani bilans **Federacije BiH** obuhvata budžet Federacije BiH, budžete kantona, budžete opština i gradova i finansijske planove 26 vanbudžetskih fondova i prikazan je u sljedećoj tabeli.

Tabela: Fiskalni okvir Federacije BiH za period 2014-2018 godine (u %BDP FBiH)³²

Fiskalni pokazatelji (% BDP)	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupan prihod	37,57	38,08	37,09	35,73	33,54
Ukupna potrošnja	39,21	39,41	37,87	35,12	32,3
Fiskalni bilans	-1,64	-1,33	-0,78	0,62	1,24
Izdaci po kamatama	0,64	0,82	0,87	0,84	0,75
Primarni fiskalni bilans	-1,00	-0,51	0,09	1,46	1,99

Strateška opredjeljenja **Vlade Federacije BiH** u mandatnom periodu su:

- Integrirani rast: podrazumijeva postizanje makroekonomske stabilnosti, te dalji razvoj i unapređenje jedinstvenog ekonomskog prostora, razvoj vanjskog sektora i bolju regionalnu i međunarodnu povezanost;
- Pametni rast: podrazumijeva jačanje konkurentnosti privrede bazirane prije svega na znanju i inovacijama, ali i olakšavanju poslovanja privrednika;
- Održivi rast: podrazumijeva nastojanje da se postigne dugoročno uravnotežen odnos između prirode i njene sposobnosti obnavljanja, s jedne strane, i njenog korištenja od strane ljudi, s druge strane;
- Inkluzivni rast: podrazumijeva poboljšanje zdravstvenog sistema i zdravlja svih stanovnika Federacije BiH, te razvoj i otvaranje novih radnih mjesta kroz razvoj vještina, uključujući ugrožene grupe kao i borbu protiv siromaštva;
- Pametno upravljanje: jačanje saradnje i koordinacije unutar Federacije BiH, jačanje kapaciteta javne uprave u ciljustvaranja poslovnog ambijenta i pružanja javnih usluga neophodnih za društveno-ekonomski razvoj, jačanje kapaciteta vezanih za apsorpciju EU sredstava.³³

U uslovima kad Bosna i Hercegovina ne raspolaže svim instrumentima monetarne politike, odgovorno vođenje fiskalne politike ostaje strateški cilj Federacije Bosne i Hercegovine, jer je ona jedina od seta politika pomoću kojih se može aktivno utjecati na dostizanje postavljenih ciljeva. Pored toga, primarni značaj za Federaciju BiH imaju makroekonomska stabilnost, konkurentnost, održivi razvoj, zapošljavanje, socijalna uključenost, te EU integracije.

Ostvarenje zadatih ciljeva u oblasti fiskalne politike u mandatnom periodu su mjere: smanjenje i nadzor javne potrošnje, smanjenje opterećanja na rad, reforme tržišta rada, poboljšanje poslovnog okruženja, aktiviranje resursa, privrede i potpore privrednim aktivnostima, borba protiv korupcije, te socijalna oblast.

Konsolidovani bilans „Opšte vlade Republike Srpske“ prikazan u ovom Dokumentu obuhvata prihode, rashode i finansiranje za nivo „Centralne Vlade Republike Srpske“ (budžet Republike Srpske, korisnike budžeta Republike Srpske unutar i izvan glavne knjige trezora koji imaju vlastite bankarske račune i

³² U ovoj tabeli kao i u tekstu koji se odnosi na Federaciju BiH referiše se na BDP FBiH koji je: za 2014-18103 mil. KM, za 2015-18573 mil. KM, za 2016-19310 mil. KM, za 2017-20265 mil. KM i za 2018-21576 mil. KM

³³ Program rada Vlade Federacije Bosne i Hercegovine 2015-2018, Federalni zavod za programiranje razvoja, Sarajevo, juni 2015. godine.

sredstva po osnovu investicionih projekata finansiranih iz inostranstva i sredstva sa escrow računa), te nivoe budžeta jedinica lokalne samouprave i finansijske planove fondova socijalne sigurnosti.

Na osnovu urađene analize stanja po svim oblastima, Vlada Republike Srpske je odredila ključne ciljeve Ekonomske politike Republike Srpske u 2016. godini: stabilan privredni rast, fiskalna održivost, socijalna sigurnost, vladavina prava i evropske integracije.

Vlada Republike Srpske je usvojila Revidirani Dokument okvirnog budžeta Republike Srpske za period 2016-2018. godina, na sjednici održanoj 12.12.2015. godine, kojim su definisani planirani okviri budžeta, te finansiranje i dug za sve nivoe vlasti u Republici Srpskoj. Podaci za 2014. godinu, predstavljaju izvršenje budžeta na svim posmatranim nivoima vlade. Podaci za 2015. godinu su korigovani u skladu sa Rebalansom budžeta za 2015, a podaci za 2016. godinu u skladu sa budžetima na svim nivoima vlasti. Podaci za 2017. i 2018. godinu, su usklađeni sa promjenama u budžetima nastalim nakon usvajanja Revidiranog Dokumenta okvirnog budžeta Republike Srpske za period 2016-2018. godina. Treba istaći da nisu usvojeni budžeti na svim nivoima vlasti tako da dio podataka predstavlja projekciju.

Kada govorimo o ciljevima fiskalne politike Republike Srpske, ciljani konsolidovani deficit opšte vlade iznosi do 3,0% BDP-a³⁴. Konsolidovani deficit opšte vlade Republike Srpske u odnosu na BDP Republike Srpske u 2014. godini iznosio je 3,2%. Prema projekcijama, u posmatranom periodu, predviđa se kretanje deficita/suficita u rasponu od -1,7% deficita do 1,8% suficita.

Tabela: Fiskalni okvir RS za period 2014 - 2018. godina po osnovnom scenariju

Fiskalni pokazatelji	2014	2015	2016	2017	2018
(%BDP)	Izvršenje	Rebalans	Plan	Plan	Plan
Ukupan prihod	41,3	42,8	41,5	40,4	39,8
Ukupna potrošnja	44,5	44,1	43,1	41,3	37,9
Neto zaduživanje/kreditiranje	-3,2	-1,3	-1,7	-0,8	1,8
Izdaci po kamatama	1,0	1,3	1,3	1,3	1,3
Primarni bilans	-2,2	0,0	-0,4	0,5	3,1

Izvor: Ministarstvo finansija Republike Srpske

Republika Srpska i dalje ostaje opredjeljena da jača fiskalnu stabilnost tako što i pored nominalnog povećanja izdataka za kamate kroz godine ne dođe do povećanja tekuće i ukupne potrošnje. Tako se uz projektovani rast BDP-a Republike Srpske očekuje kontinuirano smanjenje učešća potrošnje posmatranih nivoa vlasti Republike Srpske u BDP od 44,5 % u 2014. godini do 37,9% u 2018. godini.

Kada je riječ o politici duga, osnovni cilj Republike Srpske je svakako vezan za proces pridruženja Evropskoj uniji, što znači da je dugoročna opredijeljenost Republike Srpske zadržavanje javnog duga na nivou ispod 60% BDP-a Republike Srpske.

U ukupnoj potrošnji **Distrikt Brčko BiH** učestvuje sa približno 1,7%. Glavni prihodi vlade Distrikta Brčko su prihodi od indirektnih poreza. Prihodi od direktnih poreza čine svega 10% ukupnih prihoda.

Tabela: Fiskalni okvir Distrikta Brčko BiH za period 2014-2018 godine (u mil. KM)

Fiskalni pokazatelji (% BDP)	2014	2015	2016	2017	2018
Ukupan prihod	186,6	205,1	189,8	189,8	191,9
Ukupna potrošnja	203,0	204,6	189,6	189,6	192,3
Fiskalni bilans	-16,4	0,5	0,2	0,2	-0,4
Izdaci po kamatama	0,5	1,5	10,5	10,5	9,4
Primarni fiskalni bilans	-15,9	2,0	10,7	10,7	9,0

Radi održanja projektovanog fiskalnog okvira glavni fokus vlade Distrikta Brčko, u narednom periodu, biće smanjenje sive ekonomije na način da se poveća poreska disciplinovanost poreskih obveznika, efikasna kontrola nadležnih inspekcija, eventualnu prodaju dijelova imovine Distrikta kao i u krajnjem

³⁴ Svi procenti u odnosu na BDP u tekstu i tabeli referišu na BDP Republike Srpske: za 2014-8847 mil.KM, za 2015-8873 mil. KM, za 2016-9135 mil. KM, za 2017-9536 mil.KM i za 2018-10012 mil. KM

potrebu zaduživanja u slučaju deficitarnog finansiranja. Planira se pojednostavljenje sistema oporezivanja dobiti ukidanjem pojedinih olakšica (za izvoz, ulaganja i sl.), kao i neke mjere koje bi vodile pojednostavljenju sistema oporezivanja dohotka. Takođe će se preduzeti određene mjere za otklanjanje nelogičnosti plaćanja „doprinosa za šume“ pravnih lica.

3.2. Implementacija budžeta u 2015. godini

Izvještaji o izvršenju budžeta svih nivoa vlasti u BiH za 2015. godinu nisu dostupni jer su fazi izrade pa su u narednom dijelu prezentirani usvojeni budžeti za 2015. godinu Institucija Bosne i Hercegovine, Vlade Federacije BiH Vlade Republike Srpske i Distrikta Brčko sa podacima o ostvarenju prema dostupnim izvještajima o izvršenju.

Glavninu prihoda svih nivoa vlasti čine indirektni porezi. Prema preliminarnom izvještaju UINO o gotovinskom toku za devet mjeseci 2015. naplaćeno je 4,717 mlrd KM bruto prihoda, što predstavlja povećanje od 142,68 mil KM ili 3,1% u odnosu na isti period 2014. Zbog smanjenja povrata neto prihodi od indirektnih poreza u period januar – septembar 2015. su rasli po stopi od 4,9%. Poređenje naplate u 2015. i 2014. po mjesecima i kvartalima ukazuje na pozitivan trend kojeg odlikuju snažne oscilacije u prvom dijelu godine, da bi u trećem kvartalu došlo do usporavanja rasta. Nakon rasta prihoda u prvom kvartalu od 3,1%, drugi kvartal je donio rast od 7,5%, a treći 4,3% rasta. Analiza strukture naplate prihoda ukazuje da se umjereni rast neto prihoda u prvom kvartalu može povezati sa skromnijim rastom bruto prihoda i povećanjem isplata povrata, dijelom prenesenih iz prethodne godine. Maksimalni rast u drugom kvartalu rezultat je kumulativnog efekta rasta bruto naplate i smanjenja isplata povrata. Pozitivni trendovi u trećem kvartalu su podjednako rezultat velikog smanjenja isplata povrata po osnovu međunarodnih projekata i umjerenog rasta bruto naplate.

Posmatrano po vrstama prihoda u periodu januar – septembar 2015 najveći rast je zabilježen kod prihoda od akciza i putarine, ukupno 104,6 mil KM, PDV-a 51,7 mil KM, te kod prihoda od carina od 10,4 mil KM. Treba imati u vidu da je po preliminarnom izvještaju UINO evidentirano i dodatnih 25,5 mil KM neusklađenih prihoda koji u vrijeme izrade projekcija nisu bili raspoređeni po vrstama prihoda.

Stopa rasta prihoda od akciza i putarine je neočekivano visoka. Postoje dva razloga za to: neravnomjeran raspored efekata izmjena Zakona o akcizama u vezi duhana, koji se najvećim dijelom ispoljavaju u prvih sedam mjeseci 2015, te snažan rast prihoda od akciza na derivate nafte i putarine, na koji je u velikoj mjeri uticao pad cijena nafte na svjetskom tržištu. Kod akciza na pivo trendovi su pod snažnim uticajem izmjena Zakona o akcizama koje se primjenjuju od 1.9.2014.

Naplatu PDV-a u periodu januar – septembar 2015 obilježile su snažne oscilacije. Neto PDV-e je tek u aprilu prešao u pozitivnu zonu rasta. Razlozi za to su pad povrata po osnovu međunarodnih projekata i usporavanje bruto naplate, koje je očekivano nakon završetka najvećeg dijela investicija u energetsom sektoru (TE Stanari) i zadržavanja istog režima obračuna PDV-a od strane kompanija koje vrše lohn poslove. I pored oscilacija kumulativna neto naplata PDV-a je dostigla 2,5% rasta.

Zakon o budžetu **institucija BiH** i međunarodnih obaveza BiH za 2015. godinu je usvojen od strane Parlamentarne skupštine BiH 18.05.2015. godine. Prihodi, primici i finansiranje institucija BiH za 2015. godinu obuhvataju sljedeće:

- 750 mil KM od neizravnih poreza i na nivou su 2014. godine,
- 155 mil KM od neporeznih prihoda, što predstavlja pad od 10,6 mil. KM ili 6% u odnosu na 2014. godinu. Smanjenje ove kategorije prihoda je rezultat planiranja manjeg priliva sredstava od izdavanja osobnih dokumenata, putovnica i registracije motornih vozila te smanjenja prihoda od administrativnih pristojbi u Diplomatsko-konzularnim predstavništvima BiH. S druge strane, prihodi od posebnih naknada i pristojbi planirani su na nivou 2014. godine
- 2,8 mil. KM od tekućih potpora u novčanom obliku, što predstavlja pad od 0,4 mil. KM zbog činjenice da su planirane samo donacije Visokom sudskom i tužiteljskom vijeću u iznosu 2,2 mil. KM kao i u 2014. godini) i Ministarstvu vanjskih poslova u iznosu 0,6 mil. KM.
- 0,4 mil. KM sredstava za finansiranje institucija BiH i koje se odnose na transfer Distrikta Brčko za rad Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine u iznosu od 0,1 mil. KM, transfer Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske za rad Vijeća za državnu pomoć u iznosu od po 0,1 mil. KM;

U Budžetu institucija BiH u 2015. godini na stavci finansiranje i primici planirana su sredstva u iznosu od 41,8 mil. KM, a struktura se odnosi na:

- 41,2 mil. KM prenesenih sredstava iz ranijeg perioda što u odnosu na 2014. godinu predstavlja povećanje od 182 %, a odnosi se na preneseni višak prihoda nad rashodima po izvješću o finansijskom poslovanju institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2013. godinu, te dio projiciranog prijenosa shodno izvršenju za 2014. godinu
- 0,6 mil. KM primitaka od prodaje stalnih sredstava što je u odnosu na 2014. godinu manje za 0,03 mil. KM ili 5%,

Ukupni rashodi institucija BiH i servisiranje vanjskog duga BiH u Budžetu institucija BiH za 2015. godinu iznose 1.563,6 mil. KM i u odnosu na 2014. godinu manji su za 13%, odnosno 232,8 mil. KM. Struktura rashoda institucija BiH prema GFS 2001 metodologiji odnosi se na:

- Bruto plaće i naknade troškova zaposlenih planirani su ukupnom iznosu 652,54 mil. KM to u odnosu na budžet 2014. godine predstavlja povećanje u iznosu 12,2 mil. KM ili 2%. Povećanje je, uglavnom, rezultat neznatnog povećanja broja zaposlenih tijekom 2014. godine i primjene odredaba Zakona o posebnom doprinosu za solidarnost u Republici Srpskoj gdje je propisano izdvajanje 1,5% doprinosa počev od 23. lipnja 2014. godine do 31. prosinca 2015. godine.
- Ukupni materijalni troškovi u Budžetu za 2015. godinu iznose 186,19 mil. KM i u odnosu na Budžet za 2014. godinu manji su za 11,4 mil. KM ili 6%.
- Doznake na ime socijalne zaštite (u budžetu planirane u okviru stavke tekućih grantova i transfera) planirani su u iznosu 2,1 mil. KM što je na nivou 2014. godine. Ovi izdaci se odnose na tekući grant Implementacija programa „Perspektiva i tekući grant za Finansiranje prava iz Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma u iznosu 2 mil. KM.
- Transferi drugim budžetskim jedinicama (u budžetu planirani u okviru stavke tekući grantovi i transferi) planirani su u iznosu 6,45 mil. KM i u odnosu na 2014. godinu manji su za 3 mil. KM ili 12%
- Izdaci za nefinansijsku imovinu planirani su u iznosu 65,2 mil. KM (uključuje i sredstva za višegodišnje projekte u iznosu od 29,7 mil. KM) i u odnosu na 2014. godinu manji su za 6,7 mil. KM.
- Izdaci za kamate planirani su u iznosu 0,82 mil. KM i odnose se na kredit makro-finansijske pomoći u iznosu 0,4 mil. KM i kredit po kreditu CEB za izgradnju Državnog zavoda za izvršenje kaznenih sankcija, pritvora i drugih mjera BiH u iznosu 0,41 mil. KM
- Drugi rashodi su planirani u iznosu 36,7 mil. KM (u budžetu planirani u okviru stavke tekućih i kapitalnih grantova i transfera te rezervisanja)

Prema izvještaju izvršenja budžeta institucija BiH za prvih devet mjeseci 2015. godine ostvareni prihodi, primici i finansiranje su 79% a rashodi 67% u odnosu na usvojeni budžet za 2015. godinu. Ovako nisko izvršenje rashoda se dovodi u vezu sa činjenicom da je Zakon o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2015. godinu usvojen 18.05.2015. godine i da je finansiranje institucija BiH u prvih pet mjeseci 2015. godine je vršeno na bazi privremenog finansiranja, te ušteda u okviru tekućih izdataka.

Budžet Federacije BiH za 2015. godinu usvojen tek krajem mjeseca marta 2015. godine, a zbog zastoja u formiranju vlasti nakon održanih Opći izbora u Bosni i Hercegovini u 2014. Godini. prilikom usvajanja Budžeta FBiH za 2015. godinu, Dom naroda Parlamenta Federacije BiH zadužio je Vladu Federacije BiH da u parlamentarnu proceduru dostavi izmjene i dopune Budžeta Federacije BiH za 2015. godinu.

U skladu sa Zaključkom Doma naroda; Vlada FBiH je predložila a parlament FBiH je usvojio Izmjene i dopune Budžeta FBiH u mjesecu novembru. Predložene Izmjene i dopune Budžeta Federacije BiH za 2015. godinu uvažavale su trenutnu situaciju u vezi pregovora sa Međunarodnim monetarnim fondom i rizika u ispunjavanju prethodnih mjera i strukturalnih odrednica upućenih Vladama entiteta. Iz tih razloga Prijedlog izmjena i dopuna Budžeta Federacije BiH za 2015. godinu je bio usmjeren na preispitivanje strukture rashoda kako bi se stvorio prostor za dodatne uštede, čime bi se smanjio nepokriveni višak rashoda nad prihodima nastao kao posljedica smanjenja prihoda i primitaka te potrebe za povećanjem određenih kategorija rashoda. Visina Budžeta utvrđenog Izmjenama i

dopunama Budžeta FBiH iznosi 2.348.412.392,00 KM, što je za 14,3 mil. KM ili 0,6% više u odnosu na Budžet Federacije BiH za 2015. godinu.

Uzimajući u obzir podatke o izvršenju Budžeta Federacije BiH za period januar –juni 2015. godine, te na temelju projekcija Federalnog ministarstva finansija, u pomenutim Izmjenama budžeta prihodi od poreza na dobit su umanjeni za oko 5,8 mil. KM, a prihodi od dividendi i udjela u profitu javnih preduzeća za oko 29,7. mil KM. Također, na pojedinim pozicijama prihoda planirana su i povećanja, prije svega na ekonomskim kodovima povrat anuiteta od krajnjih korisnika za otplatu duga za oko 29,9 mil. KM, prihodi od privređivanja igara na sreću za oko 9,0 mil. KM i prihodi od posebne naknade za zaštitu i spašavanje za oko 12,8 mil. KM.

U dijelu primitaka izvršeno je smanjenje planiranih sredstava po osnovu projekta DPL– Svjetska banka za 10,0 mil. KM, dok su planirana sredstva iz aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom u iznosu od 200,0 mil. KM zamijenjena alternativnim izvorima finansiranja, odnosno primicima od domaćeg zaduživanja u vidu dogročnih obveznica sa rokom dospeljeća od tri, pet i sedam godina.

Ukupno ostvareni prihodi, primici i finansiranja federalnog budžeta za devet mjeseci 2015. godine, koji su bili podloga za Izmjene i dopune Budžeta FBiH iznose 1.510,5 mil. KM, što je 65% planiranog prema Budžetu Federacije BiH za 2015. godinu. Najznačajniji podbačaj prihoda zabilježen je kod prihoda od dividendi koji su planirani u iznosu od 120 mil. KM, a izvršeni u iznosu od 79,8 mil. KM, zatim kod finansiranja nije došlo do realizacije prihoda od inostranog zaduživanja koje je planirano u iznosu od 254 mil. KM (200 mil. KM od MMF-a i 54 mil. KM od Svjetske banke). Također, značajan podbačaj je evidentiran i kod prihoda od poreza na dobit.

Iako su ukupni prihodi, primici i finansiranja manji za 16% u odnosu na isto razdoblje prethodne godine, promatrano analitički većina kategorija prihoda bilježi rast. Tako prihodi od indirektnih poreza koji pripadaju federalnom budžetu bilježe porast od 12%, odnosno veći su za 73,9 mil. KM, prihodi od povrata anuiteta (sredstva krajnjih korisnika za otplatu kredita) bilježe rast od 73%, odnosno veći su za 40,8 mil. KM, administrativne takse bilježe rast od 38%, odnosno veće su za 2,9 mil. KM, prihodi od pružanja usluga drugim razinama vlasti bilježe porast od 65%, odnosno veći su za 3,1 mil. KM, te novčane kazne su veće su za 38%, odnosno za 2,9 mil. KM.

Kod rashodovne strane Prijedloga izmjena i dopuna Budžeta Federacije BiH za 2015. godinu na poziciji bruto plaća i naknada i doprinosa je došlo do umanjenja planiranih sredstava u iznosu od oko 13,7 mil. KM, dok su izdaci za materijal, sitan inventar i usluge smanjeni za oko 4,6 mil. KM, što je rezultat djelovanja politika Vlade Federacije BiH o obustavi zapošljavanja, koje su za posljedicu imale značajno sporiju dinamiku popunjavanja planiranih radnih mjesta čime je stvoren dodatni prostor za uštede.

Predloženim izmjenama i dopunama Budžeta Federacije BiH za 2015. godinu došlo je do povećanja tekućih transfera i drugih tekućih rashoda u ukupnom iznosu za oko 48,4 mil. KM od čega se najznačajnije izmjene odnose na povećanje sredstava na ekonomskim kodovima koji se transferišu Fondu PIO/MIO u iznosu od oko 21,3 mil. KM, kao i na provođenje politike prvog zapošljavanja i samozapošljavanja za koje je Federalno ministarstvo razvoja poduzetništva i obrta planiralo 20,0 mil. KM. Ukupno izvršeni rashodi i izdaci, za razdoblje januar – septembar 2015. godine iznose 1.481,0 mil. KM, što je 63% iznosa planiranog Budžetom Federacije BiH za 2015. godinu.

Izvršenje rashoda po glavnim kategorijama je kako slijedi: tekući rashodi (plaće i naknade, doprinosi, materijalni izdaci, tekući transferi, izdaci za kamate) 891,5 mil. KM, ukupni kapitalni izdaci (izdaci za nabavku stalnih sredstava i kapitalni grantovi) 4,0 mil. KM, izdaci za finansijsku imovinu 1,7 mil. KM, izdaci za otplate dugova 583,8 mil. KM.

U odnosu na izvršenje u istom razdoblju prethodne godine, rashodi i izdaci manji su za 122,2 mil. KM, odnosno za 8%, što je rezultat znatno nižeg izvršenja na poziciji tekućih transfera i otplate unutrašnjeg duga - stara devizna štednja.

Sveukupno posmatrano, a na osnovu raspoloživih podataka o izvršenju Budžeta Federacije BiH sa mjesecom septembrom 2015. godine, ukupno prikupljeni prihodi i primici će biti dovoljni da Vlada Federacije BiH izvrši planirane rashode i izdatke u 2015. godini, uz napomenu da se izvršenje budžeta, odnosno rashoda, za prethodnu godinu realizira sve do 31. januara tekuće godine, pa navedeno možemo

smatrati projekcijom, ističući da će Vlada Federacije BiH nastaviti sa preduzimanjem svih mjera u cilju daljih ušteda na svim pozicijama.

Najveći dio fiskalnog okvira Opšte **vlade Republike Srpske** čini budžet Republike Srpske. Budžet Republike Srpske za 2015. godinu, usvojila je Narodna skupština Republike Srpske 28. decembra 2014. godine, u iznosu budžetskog okvira od 2.033,0 miliona KM.

Uslovi za pokretanje izrade Rebalansa budžeta Republike Srpske su stvoreni zbog izmjene u strukturi realizovanih budžetskih sredstava, kao i realizacije stvorenih obaveza proisteklih iz zakonskih i podzakonskih akata u tekućoj godini, sprovođenje Vladinih politika i prioriteta, pravilnog evidentiranja budžetskih izdataka, te sprovođenje Odluke Narodne skupštine Republike Srpske o dugoročnom zaduživanju Republike Srpske za refinansiranje duga Univerziteta u Istočnom Sarajevu. Najznačajnije izmjene budžetskih pozicija izvršene Rebalansom budžeta Republike Srpske za 2015. godinu u odnosu na Budžet Republike Srpske za 2015. godinu:

- U odnosu na Budžet Republike Srpske za 2015. godinu, ukupni poreski prihodi u 2015. godini Rebalansom su uvećani za 30,9 mil. KM (2,2%), dok su ukupni budžetski prihodi i primici za nefinansijsku imovinu uvećani za 20,3 mil. KM (1,3%). Primici u dijelu finansiranja planirani Rebalansom budžeta su veći za 29,8 miliona KM u odnosu na plan budžeta za 2015. godinu.
- Rashodi po osnovu korišćenja roba i usluga uvećani su za 10,9 mil. KM (12,4%) – kao rezultat izmjene Zakona o posebnom doprinosu za solidarnost kojim se produžava vrijeme važenja navedenog zakona do 31.12.2015. godine, obezbjeđenja dodatnih sredstava za rashode po sudskim rješenjima, institucijama pravosuđa, prosvjete i kulture.
- Rashodi finansiranja i drugi finansijski troškovi umanjeni su za 2,2 mil. KM (3,6%) – u skladu sa planom otplate ino i unutrašnjeg duga.
- Doznake na ime socijalne zaštite koje se isplaćuju iz budžeta Republike su umanjene za 11,2 mil. KM (4,6%) – kao rezultat prenosa izdvajanja za borački dodatak sa pozicije Tekuće doznake za borački dodatak na poziciju izdataka za otplatu neizmirenih obaveza iz ranijih godina, u iznosu od 11,0 mil. KM, a u cilju pravilnog knjigovodstvenog evidentiranja, te izvršenih realokacija i preraspodjela predloženih od strane samih budžetskih korisnika.
- Izdaci za nefinansijsku imovinu uvećani su za 11,0 mil. KM (67,9%) – u najvećoj mjeri kao rezultat realizacije Odluke o dugoročnom zaduživanju Republike Srpske u ukupnom iznosu od 12,7 miliona KM za refinansiranje duga Univerziteta u Istočnom Sarajevu, od čega se 0,7 miliona KM odnosi na izdatke za nefinansijsku imovinu. U okviru ove grupe rashoda, obezbijeđena su i sredstva u iznosu od 6,8 miliona KM za potrebe nabavke opreme i rekonstrukcije objekata za Republičke institucije. Povećana su i sredstva u okviru Javnih investicija u iznosu od 3,5 miliona KM.
- Izdaci za otplatu dugova uvećani su za 33,0 mil. KM (6,9%) – planirana su sredstva u iznosu od 12,0 miliona KM u cilju realizacije Odluke o dugoročnom zaduživanju Republike Srpske u ukupnom iznosu od 12,7 miliona KM za refinansiranje duga Univerziteta u Istočnom Sarajevu. U cilju pravilnog knjigovodstvenog evidentiranja izdvajanja za borački dodatak prenesena su sredstva sa pozicije Tekuće doznake za borački dodatak na poziciju izdataka za otplatu neizmirenih obaveza iz ranijih godina, u iznosu od 11,0 miliona KM. Takođe, u okviru ove grupe rashoda obezbijeđena su sredstva u iznosu od 2,1 miliona KM za izmirenje stvorenih obaveza iz prethodnog perioda.
- Primici po osnovu zaduživanja uvećana su za 29,8 mil. KM kao rezultat uvećanja primitaka od finansijske imovine za 3,6 miliona KM, primitaka od zaduživanja za 10,0 miliona KM i primitaka od refundacija otplaćenih zajmova u iznosu od 16,2 miliona KM.

Prema izvještajima o izvršenju budžeta Republike Srpske za šest mjeseci 2015. godine, ukupni prihodi su ostvareni u visini 99% u odnosu na plan, porezi 100%, a neporeski prihodi 88%. Na rashodovnoj strani, ostvarenje ukupnih rashoda iznosi 87%, tekući rashodi 89%, a izdaci za nefinansijsku imovinu 50%. U okviru tekućih rashoda, rashodi za lična primanja izvršeni su 100%, rashodi po osnovu korištenja roba i usluga 65%, rashodi finansiranja i drugi finansijski troškovi 90%, doznake na ime socijalne zaštite 87% i transferi između budžetskih jedinica 81%. Iz ovoga se može vidjeti da su prilikom realizacije budžeta, otplate dugova prioritet, dok se tekuća potrošnja usklađuje sa ostvarenjem prihoda budžeta. Na taj način vrši se kontrola javne potrošnje, kroz ograničenje rashoda za korišćenje roba i usluga.

3.3. Srednjoročni izgledi budžeta

Osnovnu podlogu za izradu srednjoročnih fiskalnih okvira svih nivoa vlasti čine makroekonomske projekcije i projekcije prihoda od indirektnih poreza.

Projekcije prihoda od indirektnih poreza za period od 2015. do 2018. godine bazirane su na sljedećim postavkama: (i) prognozama makroekonomskih pokazatelja (DEP, septembar 2015); (ii) nastavku harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU i usklađivanju akciza na rezani duhan sa rastom akciza na cigarete; (iii) efektima primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA i (iv) tekućim trendovima u naplati prihoda od indirektnih poreza. Politika akciza na duhan u periodu 2015-2018 podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične akcize na cigarete u visini od 0,15 KM/paklici i usklađivanje specifične akcize na duhan za pušenje sa rastom minimalne akcize na cigarete.

Tabela: Projekcije prihoda od indirektnih poreza, oktobar 2015

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektovana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
PDV	3.207,8	3.276,2	3.367,2	3.476,5	3.610,1	2,1%	2,8%	3,2%	3,8%
Akcize	1.307,5	1.405,7	1.452,4	1.506,4	1.558,5	7,5%	3,3%	3,7%	3,5%
Carine	235,4	248,6	257,6	269,1	284,0	5,6%	3,6%	4,5%	5,5%
Putarina	294,3	319,0	325,0	332,8	341,2	8,4%	1,9%	2,4%	2,5%
Ostalo	24,0	24,1	24,3	24,5	24,6	0,4%	0,7%	0,7%	0,8%
Ukupno	5.069,0	5.273,6	5.426,5	5.609,3	5.818,4	4,0%	2,9%	3,4%	3,7%
Putarina 0,10 KM/l	-117,7	-127,6	-130,0	-133,1	-136,5	8,4%	1,9%	2,4%	2,5%
Za raspodjelu	4.951,3	5.146,0	5.296,5	5.476,2	5.681,9	3,9%	2,9%	3,4%	3,8%

Projektovana neto naplata prihoda od indirektnih poreza za 2015. godinu iznosi 5.273,6 mil KM što je za 4% više nego u 2014. godini. Planirana godišnja stopa rasta je ispod ostvarene stope rasta u prva tri kvartala jer se u drugom dijelu 2015. godine očekuje usporavanje u naplati prihoda, najviše zbog više osnovice za poređenje iz 2014. Naime, zbog stupanja na snagu izmjena Zakona o akcizama tokom 2014. efekti nove politike oporezivanja duhana i piva su neravnomjerno raspoređeni (na drugo polugodište 2014 i prvo polugodište 2015). Pored toga, osnovica za poređenje u drugom polugodištu je viša i za jednokratne efekte projekata obnove nakon poplava koji su realizirani do kraja 2014 godine.

Prihodi od akciza generiraju najveći dio planiranog apsolutnog rasta prihoda u 2015. godini. Od planiranog rasta prihoda od akciza najveći dio se odnosi na akcize na duhan. Zbog neravnomjernog rasprostiranja efekata izmjene politike oporezivanja duhana većina efekata u 2015. se ispoljila u prva dva kvartala, a u trećem je nastupilo usporavanje rasta. Zbog više statističke osnovice do kraja godine očekuje se postepeno smanjivanje rasta do maksimalnih 7% na godišnjoj osnovi. Osim duhana, veliki doprinos planiranom rastu prihoda od akciza u 2015. godini pripada akcizama na derivate. Pod uticajem stabilnih tekućih trendova na nivou godine planiran je rast akciza na derivate od čak 9,5% što bi bila najveća stopa rasta u proteklih deset godina. U skladu sa tekućim trendovima planirana je i visoka stopa rasta putarine od 8,4%. Projektovani rast prihoda od PDV-a iznosi 2,1%, a generiran je prvenstveno planiranim povećanjem domaćeg PDV-a i smanjenjem isplate povrata. Uprkos efektima primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA, na osnovu tekućih trendova naplate i projekcija uvoza, očekuje se snažna stopa rasta carina za 2015. godinu od 5,6%

Projektovane stope rasta prihoda od indirektnih poreza za 2016., 2017., i 2018. godinu iznose 2,9%, 3,4% i 3,7% respektivno. Projekcija prihoda u navedenom periodu zasnovana je na projektovanim relevantnim makroekonomskim pokazateljima (DEP), istorijskoj sezonskoj shemi naplate i projekcijama pojedinih kategorija prihoda za 2015. godinu, te efektima izmjena politika u oblasti carina i akciza na duhan. Najveći generator apsolutnog rasta prihoda od indirektnih poreza u tom periodu je PDV, s obzirom na njegovo značajno učešće u prihodima, te planiranim stabilnim stopama rasta. Nakon toga slijede akcize na duhan, čije se projekcije zasnivaju na nastavku harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU i usklađivanju akciza na rezani duhan sa rastom

akciza na cigarete. Projekcije akciza na derivate i putarine izrađene su na pretpostavkama zaustavljanja trenda snažnih stopa rasta potrošnje, te njihovog kretanja u skladu sa makroekonomskim projekcijama. Projekcije carina su izrađene u skladu sa planiranim stopama rasta uvoza, a uključuju i skromne efekte primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA u navedenom periodu.

Srednjoročni fiskalni okvir **institucija Bosne i Hercegovine** kao i budžet 2016. godine zasnovan je na sporazum o usvajanju dokumenta Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u Bosni i Hercegovini za period 2016. - 2018. godina, zaključen između Vijeća ministara BiH, Vlade Federacije BiH i Republike Srpske sa sjednice Fiskalnog vijeća održane 23.6.2015. godine. Ovim sporazumom institucijama Bosne i Hercegovine utvrđuje se okvir u ukupnom iznosu od 950 mil. KM, kao i dodjela sredstava za finansiranje sa jedinstvenog računa Uprave za neizravno oporezivanje u iznosu od 750 mil. KM. U skladu sa tim prihodi, primici i finansiranje institucija BiH za 2016. godinu obuhvataju sljedeće:

- 750 mil. KM od neizravnih poreza i na nivou je 2015. godine;
- 148,6 mil. KM od neporeznih prihoda,

Nadalje, shodno projekciji Centralne banke, prihodi za finansiranje institucija Bosne i Hercegovine planirani su u iznosu 18 mil. KM što je u odnosu na 2015. godinu povećanje od 8 mil. KM

- 0,6 mil. KM od tekućih potpora u novčanom obliku, što predstavlja pad od 2,2 mil. KM zbog činjenice da u 2016. godini nije planirana donacija kod Visokog sudskog i tužiteljskog vijeća u navedenom iznosu;
- 0,4 mil. KM sredstava za finansiranje institucija BiH i koje se odnose na transfer Distrikta Brčko za rad Agencije za statistiku Bosne i Hercegovine u iznosu od 0,1 KM, transfer Federacije Bosne i Hercegovine i Republike Srpske za rad Vijeća za državnu pomoć u iznosu od po 0,1 mil. KM;

U Nacrtu Budžeta institucija BiH u 2016. godini na stavci finansiranje i primici planirana su sredstva u iznosu od 50,5 mil. KM, a struktura se odnosi na:

- 49 mil. KM prenesenih sredstava iz ranijeg perioda što u odnosu na 2015. godinu predstavlja povećanje od 19 %, a odnosi se na preneseni višak prihoda nad rashodima po izvješću o finansijskom poslovanju institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2014. godinu,
- 0,9 mil. KM primitaka od prodaje stalnih sredstava što je u odnosu na 2015. godinu više za 0,4 mil. KM ili 63%,
- 0,5 mil. KM sredstava sukcesije shodno Zakonu o raspodjeli, namjeni i korištenju sredstava dobivenih po Aneksu C Sporazuma o pitanjima sukcesije („Službeni glasnik BiH“, broj 14/09)

U 2017. i 2018. godini, shodno usvojenom Globalnom okviru fiskalnog bilansa i politika u BiH, okvir za finansiranje institucija BiH utvrđen je u iznosu od 950 mil KM i izdvajanje sa Jedinstvenog računa Uprave za indirektno oporezivanje u iznosu od 750 mil KM u svakoj godini, uz napomenu da postoji ogućnost da se utvrđeni iznos od 750 miliona KM za finansiranje institucija BiH u 2017. i 2018. godini koriguje srazmjerno promjenama ukupnih prihoda od indirektnih poreza u postupku revidiranja dokumenta Globalni okvir fiskalnog bilansa i politika u BiH 2017-2019. godine, u skladu sa članom 5. stav (3) tačka d) i članom 6. Zakona o Fiskalnom vijeću Bosne i Hercegovine.

Prihodi i primici institucija BiH su planirani, prema sljedećem:

- Poreski prihodi u 2017. i 2018. godini u iznosu 750 mil KM
- Neporeski prihodi u 2017. godini 129,4 mil KM, a u 2018. godini 132,9 mil KM
- Transferi od drugih nivoa vlasti u 2017 i 2018. godini u iznosu 0,5 mil KM
- Tekuće podrške u novčanom obliku u 2017. i 2018. godini u iznosu od 0,6 mil KM
- Finansiranje i primici u 2017. godini u iznosu 69,5 mil KM, a u 2018. godini 66 mil KM.

Struktura rashoda institucija BiH izvedena iz Dokumenta okvirnog budžeta u 2017. i 2018. godini je:

- U 2017. godini bruto plate i naknade naknade troškova zaposlenih projicirane su u iznosu 666,5 mil. KM
- Materijalni troškovi su za 2017. godinu projicirani u iznosu od 179 mil KM, a za 2018. godinu 186,8 mil KM

- Doznake na ime socijalne zaštite (u DOB-u planirane u okviru stavke tekućih grantova i transfera) u 2017. i 2018. godini planirani su u iznosu po 2 mil. KM koji se odnosi na tekući grant za Finansiranje prava iz Aneksa VII Dejtonskog mirovnog sporazuma.
- Transferi drugim budžetskim jedinicama (u DOB-u planirani u okviru stavke tekući grantovi i transferi) u 2017. i 2018. godini planirani su u iznosu po 3 mil. KM godišnje, od čega za Grant rješavanja problema Roma u oblasti stambenog zbrinjavanja i zapošljavanja i Grant podrške opštinama, NVO i udruženjima za implementaciju strategije migracije i azila 2012-2015. godina u ukupnom iznosu 2,8 mil. KM i transfer općini Srebrenica za obilježavanje 20. godišnjice stradanja u Srebrenici "Sigurne zone UN-a" u iznosu 0,2 mil. KM
- Izdaci za nefinansijsku imovinu planirani su u 2017. godini projicirani u iznosu 61 mil. KM, a u 2018. godini u iznosu 42 mil. KM
- Izdaci za inostrane kamate u 2017. i 2018. godini planirani su u iznosu po 1,1 mil KM godišnje.
- Drugi rashodi su u 2017. godini planirani u iznosu mil. 37,4 mil. KM, dok su u 2018. godini planirani u iznosu od 44,2 mil KM (u DOB-u planirani u okviru stavke tekućih i kapitalnih grantova i tranfera, te rezervisanja).

Dokument okvirnog budžeta je izrađen sukladno Zakonu o budžetima **Federacije BiH**, a polazište za njegovu izradu za razdoblje 2016 - 2018. godina bile su makroekonomske projekcije i pretpostavke za naredno srednjoročno razdoblje, kao i prioriteti Vlade Federacije BiH usvojeni Programom rada Vlade FBiH za razdoblje 2016 – 2018. godina zajedno s ciljevima fiskalne politike.

Provedba politika fiskalne konsolidacije i usmjerenosti na uravnoteženju budžetskih prihoda i rashoda će biti jedna od glavnih odrednica fiskalne politike u uslovima oporavka domaće privrede. Za održavanje stabilnog fiskalnog sistema i kontrole potrošnje neophodna je implementacija restriktivnih mjera javne potrošnje na svim nivoima. Fiskalna politika Vlade Federacije BiH će u razdoblju 2016 – 2018. godine biti orijentirana na aktivnosti koje će doprinijeti ekonomskom i socijalnom jačanju Federacije BiH, odnosno države Bosne i Hercegovine. Postepeno ograničavanje rasta javne potrošnje u smjeru smanjenja deficita Federacije BiH i njegovog svođenja na nivo ciljanog budžetskog deficita u iznosu od 2% BDP-a, koliko je planirano u 2015. godini, predstavlja jedan od osnovnih ciljeva fiskalne politike u Federaciji BiH.

Ukupno planirana javna potrošnja u 2015. godini na nivou Federacije BiH je 2.348,4 mil. KM uključujući otplate dugova, pozajmljivanje i izdatke za kamate. Ovaj planirani iznos predstavlja rast od 3,8% u odnosu na izvršenje Budžeta Vlade Federacije BiH za 2014. godinu. Ista je Prijedlogom budžeta projicirana u 2016. godini u iznosu od 2.598,9 mil. KM ili 13,3 % BDP-a Federacije BiH. Ovako projicirana ukupna potrošnja za 2016. godinu predstavlja povećanje od 10,7% ili 250,5 mil. KM u odnosu na 2015. godinu.

U 2017. godini ukupna potrošnja je projicirana na nivou od 2.463,6 mil. KM ili 12,1% BDP-a Federacije BiH, dok je u 2018. godini na nivou od 2.500,8 mil. KM ili 11,5% BDP-a Federacije BiH.

Tokom izrade Budžeta Federacije BiH za 2016. godinu Vlada Federacije BiH suočava sa ograničenim budžetskim kapacitetima, jer porast otplate unutrašnjeg i vanjskog duga ne prati srazmjerno povećanje planiranih prihoda čime se povećava potreba za finansiranjem a što je planirano kombinacijom domaćeg (emisijom kratkoročnih u dugorčnih vrijednosnih papira) i vanjskog (aranžman sa međunarodnim monetranim fondom i Svjetska banka) zaduživanjem. Stoga je Vlada Federacije BiH čvrsto opredjeljena u nastavku provođenja mjera restriktivne javne potrošnje kako bi se čim prije postigao stabilan i održiv fiskalni sistem i vršila kontrola javne potrošnje u skladu sa novim institucionalnim okvirom. Također, nastoji se obezbijediti da Budžet Federacije BiH bude ne samo socijalno pravedan, već i finansijski srednjoročno održiv.

Provođenje restriktivne politike od strane Vlade Federacije BiH prilikom izrade Budžeta Federacije BiH za 2016. godinu kada su u pitanju plaće i naknade uposlenih kao i politika zapošljavanja dovelo je do toga da je broj zaposlenih u federalnih organima uprave ostao skoro nepromjenjen. Također, kod kategorije socijalnih davanja planira se uvođenje registra gotovinskih naknada u segmentu socijalnih davanja što će povećati učinak istih kroz bolje ciljanje u dodjeli socijalnih davanja. U ovoj kategoriji Vlada Federacije BiH planira iznos od 50.000.000 KM na ime implementacije Zakona o preuzimanju finansiranja neizmirenih obaveza za PIO/MIO za period 1992.– 2014. Godina. U dijelu programa subvencioniranja prvog zaposlenja i samozaposlenja Vlada Federacije

BiH ima intenciju da nastavi implementaciju programa prvog zaposlenja i samozaposlenja, te planira za tu namjenu obezbjediti 50,0 mil. KM koji bi u značajnoj mjeri uticali na smanjenje nezaposlenosti u Federaciji BiH.

Fiskalna 2016. godina bi trebala biti obilježena reformskim procesima definiranim Reformskom agendom te Vlada Federacije BiH u Međunarodnom monetarnom fondu i Svjetskoj banci svakako vidi partnere i finansijere za realizaciju istih.

Ukupni rashodi budžeta konsolidovane šire vlade Federacije BiH (Budžet Federacije BiH, budžeti kantona Federacije BiH, budžeti općina Federacije BiH, finansijski planovi vanbudžetskih fondova Federacije BiH i poslovni planovi javnih preduzeća Federacije BiH) u 2015. planirani su na nivou od 37,87% BDP-a, uključujući otplate dugova, pozajmljivanje i izdatke za kamate. Ovaj planirani iznos predstavlja rast od 3,4% u odnosu na izvršenje budžeta konsolidovane šire vlade Federacije BiH za 2014. godinu. Rashodi u 2016. godini planirani su na nivou od 37,5% BDP-a Federacije BiH.

U 2017. godini ukupna potrošnja konsolidovane šire vlade Federacije BiH je planirana na nivou od 35,1% BDP-a Federacije BiH, dok je u 2018. godini planirana na nivou od 32,3% BDP-a Federacije BiH.

Plate, naknade i doprinosi u javnom sektoru bilježe nivo od 9,6% BDP-a Federacije BiH u 2015. godini. Također, na snazi je i daljnje ograničavanje novog zapošljavanja odnosno dozvoljava se zapošljavanje na radna mjesta koja ostanu upražnjena.

Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge u 2015. godini bilježe ostvarenje od 8,8% BDP-a Federacije BiH.

Rashodi za subvencije planirani su na nivou od 1,6% BDP-a Federacije BiH.

Socijalni transferi čine najznačajniju kategoriju ukupnih rashoda budžeta konsolidovane šire vlade u 2015. godini i planirani su u iznosu od 2.696,1 mil. KM, te bilježe nivo od 14,5% BDP-a Federacije BiH. Kretanja ovih rashoda su u najvećoj mjeri određena kretanjem rashoda za mirovine, rashoda za zdravstvo, porodijskih naknada, naknada za socijalnu zaštitu, te naknada za nezaposlene.

Ostali rashodi, koji se većinom odnose na investicije u stalna sredstva, planirani su na nivou od 3,6% BDP-a Federacije BiH u 2015. godini. Plate, naknade i doprinosi u javnom sektoru, u periodu 2016-2018. godina, s prosječnim učešćem od 25,6% u ukupnim rashodima, čine drugu po veličini skupinu rashoda budžeta konsolidovane šire vlade, koji su u najvećoj mjeri određeni kretanjem broja državnih i javnih službenika. U 2016. godini predviđeni su na nivou od 9,4% BDP-a Federacije BiH, te se u naredne dvije godine povećavaju za 0,005 postotnih bodova, te su u 2018. godini planirani na nivou od 8,5% BDP-a Federacije BiH. Ovo uvećanje predstavlja uvećanje osnovne plaće za minuli rad.

Izdaci za materijal, sitan inventar i usluge bilježe smanjenje učešća u vrijednosti bruto domaćeg proizvoda s 8,3% u 2016. na 7,4% u 2018. godini. Očekuje se daljnji nastavak primjene mjera racionalizacije i štednje na svim stavkama. Rashodi za subvencije u 2016. bit će na nivou od 1,3% BDP-a Federacije BiH, pri čemu se u naredne dvije godine predviđa zadržavanje istog nivoa rashoda za subvencije.

Socijalni transferi čine najznačajniju kategoriju ukupnih rashoda s prosječnim učešćem od 37,7% u ukupnim rashodima. Socijalni transferi smanjuju svoj udio u vrijednosti bruto domaćeg proizvoda Federacije BiH za 1,5 postotnih bodova u periodu 2016-2018. godina.

Ostali rashodi, koji se većinom odnose na investicije u stalna sredstva, smanjuju svoj udio u vrijednosti bruto domaćeg proizvoda Federacije BiH za 0,3 postotnih bodova odnosno sa 3,1% u 2016. na 2,7% u 2018. godini.

U Federaciji Bosne i Hercegovine, javni prihodi po osnovu poreza, taksi, naknada, doprinosa i drugih prihoda ostvaruju se, prikupljaju i raspoređuju prema važećim propisima na teritoriji Federacije, a služe za finansiranje funkcija Federacije, kantona, jedinica lokalne samouprave i direkcija cesta i ostalih korisnika javnih prihoda.

Polazeći od makroekonomskih i fiskalnih pokazatelja za srednjoročni period, očekuje se blago povećanje prihoda od indirektnih i direktnih poreza, kao i ostalih neporeznih prihoda zbog očekivanih pozitivnih efekata od prihoda po osnovu naknada za priređivanje igara na sreću utvrđenih novim Zakonom o igrama na sreću.

Revidirane projekcije prihoda od indirektnih poreza za kanton, općine kantona pojedinačno i kantonalne direkcije cesta za 2015. godinu i period 2016.-2018. godina rađene su u skladu sa planom prihoda od indirektnih poreza na Jedininstvenom računu, preuzetom od strane Odjeljenja za makroekonomsku analizu UIO (OMA), u oktobru 2015. godine i iste su zasnovane na historijskom trendu naplate prihoda i predviđanjima kretanja makroekonomskih pokazatelja u navedenom periodu, a uzimaju u obzir efekte kontinuiranog usklađivanja stopa akciza na duhan u BiH sa minimalnim standardima u EU. U projekcije su također uključeni i efekti primjene Sporazuma o slobodnoj trgovini između BiH i EFTA.

Potrebno je naglasiti da će naplata prihoda od indirektnih poreza, koji uzimaju najveći udio u poreznim i ukupnim prihodima svih nivoa vlasti zavisiti od visine otplate vanjskog duga budući da se od ukupnog iznosa prihoda sa Jedininstvenog računa koji pripada FBiH saglasno članu 21. Zakona o sistemu indirektnog oporezivanja („Sl.glasnik BiH“, br. 44/03) umanjuju sredstva za servisiranje vanjskog duga Federacije BiH.

Ograničen kapacitet ovih prihoda u srednjoročnom periodu biti će pod pritiskom zbog izdvajanja sredstava na ime otplate vanjskog duga, što će se odraziti na budžete svih nivoa vlasti, posebno u 2017. i 2018. godini, zbog većih izdvajanja za otplatu vanjskog duga. Plan otpplate vanjskog duga za 2016. godinu iznosi 497 miliona KM i veći je za 27 % u odnosu na 2015. godinu, u 2017. godini plan iznosi 661,4 miliona KM i veći je za 33% u odnosu na 2016. godinu, dok u 2018. godini plan iznosi 664,3 i približno je jednak planu iz 2017. godine.

Također, naplata prihoda od indirektnih poreza ovisit će i od kvalitetne koordinacije svih korisnika, Institucija Bosne i Hercegovine, entiteta i Brčko Distrikta s jedne strane i svih korisnika prihoda od indirektnih poreza unutar Federacije BiH s druge strane, sa naglaskom na nastavak prilagođavanja koeficijenata za raspodjelu ovih prihoda korisnicima.

Ukupno planirani prihodi direktnih poreza (porez na dobit i dohodak) za 2016. godinu iznose 474,3 miliona KM, za 2017. godinu 492,4 miliona KM, a za 2018. godinu 514,3 miliona KM i bilježe prosječan rast od 3% i zasnovani su na historijskom trendu naplate ovih prihoda i predviđanja kretanja makroekonomskih pokazatelja u navedenim periodima, ne uključujući moguće izmjene zakonskih rješenja u ovoj oblasti.

Imajući u vidu da su projekcije prihoda bazirane i na makroekonomskim pretpostavkama i da su usko vezane za privredni rast, jedan od rizika odnosi se na makroekonomske pretpostavke, koje će u mnogome ovisiti od uticaja vanjskih faktora i izmjena poreznih politika koje se očekuju u narednom periodu. Ukoliko su rast i drugi makroekonomski pokazatelji ispod procjenjenog nivoa imat će za posljedicu drugačija kretanja projekcija prihoda.

Također, rizici ostvarenja projiciranih prihoda mogu biti i nepredviđene promjene poreznih politika (odsustvo stabilnih koeficijenata raspodjele indirektnih poreza, nepredviđene promjene istih, povećan povrat PDV-a od predviđenog i dr.), kao i razvoj drugih događaja (promjena nivoa zaduženosti, rad porezne administracije i dr.)

Ukupni prihodi budžeta konsolidovane šire vlade Federacije BiH (Budžet Federacije BiH, budžeti kantona Federacije BiH, budžeti općina Federacije BiH, finansijski planovi vanbudžetskih fondova Federacije BiH i poslovni planovi javnih preduzeća Federacije BiH) u 2015. godini planirani su na nivou od 38,1% BDP-a Federacije BiH.

Pritom najznačajniji prihod budžeta čine prihodi od indirektnih poreza koji su planirani na nivou od 15,4% BDP-a Federacije BiH,

Prihodi od doprinosa za socijalnu zaštitu planirani su na nivou od 15,5% BDP-a Federacije BiH. U strukturi ukupnih prihoda treba izdvojiti i prihode od poreza na imovinu koji u 2015. godini iznose 0,4% BDP-a Federacije BiH.

Procijenjeni prihodi od poreza na dohodak bilježit će nivo od 1,5% BDP-a Federacije BiH, dok se prihodi od poreza na dobit očekuju na nivou od 0,9% BDP-a Federacije BiH u 2015. godini. Prihod od poreza na dohodak planiran je na temelju očekivanog kretanja na tržištu rada.

Neporeski prihodi u 2015. godini iznose 1.209,7 mil. KM, a njihovo učešće u BDP-u je 6,5%. Najznačajnija stavka u neporeskim prihodima su naknade i takes i prihodi od pružanja javnih usluga koji imaju učešće od 4,6% u BDP-u Federacije BiH.

U razdoblju 2016. - 2018. godina prihodi budžeta konsolidovane šire vlade Federacije BiH bit će određeni postupnim oporavkom privredne aktivnosti. U 2016. godini planirani su u iznosu od 7.162,7 mil. KM i bilježe nivo učeća od 37,1% BDP-a Federacije BiH, u 2017. planirani su iznosu od 7.241,1 mil. KM, što iskazuje manji rast, ali njihove učešće u BDP-a Federacije BiH je 35,7%, dok u 2018. godini se zadržavaju na istom nivou.

Prihodi od indirektnih poreza, koji prate očekivani oporavak lične potrošnje u narednim godinama, kretat će se na prosječnom nivou od 15,3% BDP-a Federacije BiH.

U srednjoročnom razdoblju prihodi od poreza na imovinu zadržat će svoj prosječni udio u vrijednosti bruto domaćeg proizvoda Federacije BiH od 0,4%.

Prihodi od poreza na dohodak će u posmatranom periodu bilježiti prosječan nivo od 1,5% BDP-a Federacije BiH.

Udio prihoda od doprinosa za socijalnu zaštitu od 2016. do 2018. godine postizat će nivo od oko 14,1% BDP-a Federacije BiH.

Ostali tekući transferi i kapitalni transferi predviđeni su na prosječnom nivou od 0,3% BDP-a Federacije BiH.

Aktivnosti na realizaciji planiranih srednjoročnih ciljeva u oblasti porezne politike i javnih politika usmjerene su na ciljeve i prioritete Vlade Federacije BiH sadržane u dokumentu „Koncept ekonomskog razvoja 2014.–2018.“ koji je orijentisan na ekonomski rast i zapošljavanje i koji je osnova izrade Programa rada Vlade FBiH za period 2015.-2018. godina, te planova i prioriteta svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini predviđenih Reformskom agendom za Bosnu i Hercegovinu za period 2015.-2018. godina.

U cilju rasterećenje privrede i stimulisanje rasta zaposlenosti poduzet će se aktivnosti na smanjenju opterećenja na rad, odnosno smanjenju troškova rada za poslodavca uključivanjem naknada koje nemaju karakter plate (topli obrok, prevoz, regres) u poreznu osnovicu i adekvatno smanjivanje doprinosa za socijalno osiguranje uz postizanje neutralnog fiskalnog efekta, odnosno fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova, a koje podrazumijevaju izmjene i dopune Zakona o doprinosima i Zakona o porezu na dohodak.

Izmjenama i dopunama Zakona o porezu na dohodak predložit će se uvođenje progresivnog oporezivanja dohotka fizičkih lica, pri čemu bi se porezni teret prebacio na bogatije kategorije stanovništva uz postizanje neutralnog fiskalnog efekta.

S ciljem pružanja pomoći u prevazilaženju poteškoća u poslovanju, odnosno rasterećenja privrednika od nagomilanih obaveza po osnovu dugovanja javnih prihoda, te očuvanju dostignutog nivoa privredne aktivnosti, a s obzirom na pozitivne efekte primjene Zakona o dopuni Zakona o visini stope zatezne kamate na javne prihode u 2013., 2014. i 2015. godini, u drugoj polovini 2015. godine u parlamentarnu proceduru upućene su još jedne izmjene i dopune ovog zakona, kojim se produžavaju rokovi za izmirenje obaveza po osnovu glavnog duga najkasnije do 30.06.2017. godine, sa mogućnošću za otpis zateznih kamata u visini propisanoj ovim zakonom.

U skladu sa Akcionim planom za realizaciju reformske agende za BiH za period 2015.-2018. godina, do kraja 2015. godine planira se usvajanje novog Zakona o porezu na dobit, rađenog uz tehničku pomoć MMF-a, a čija su rješenja bazirana na zaštiti porezne osnovice umanjnjem poreznih poticaja i uvođenjem novih metoda kod transfernih cijena.

U svrhu rasterećenja privrede i unapređenja poslovnog okruženja, u narednom periodu će se nastaviti započete aktivnosti na realizaciji projekta pojednostavljenja plaćanja javnih prihoda u Federaciji BiH (USAID Projekat reforme fiskalnog sektora – FAR, 2014-2019), čija provedba bi imala višestruke koristi i za obveznike i za Poreznu upravu FBiH, kao što su uštede u vremenu i troškovima u odnosu na sadašnje stanje, smanjenje prosječnih troškova prikupljanja prihoda, kao i povećanje stepena dobrovoljnog izmirenja obaveza, olakšavajući privrednim subjektima da redovno izmiruju obaveze. Trenutno su u toku su aktivnosti na projektu izgradnje Jedinственe baze podataka javnih prihoda, koja će poslužiti kao podloga za pojednostavljenje plaćanja.

U Tabeli 2. Izgledi budžeta šire vlade Republike Srpske, dati su konsolidvani podaci o planiranim budžetskim sredstvima Opšte vlade.

Budžet Republike Srpske za 2016. godinu usvojila je Narodna skupština Republike Srpske 23.12.2015. godine, u iznosu od 3.127,0 miliona KM, što je za 1.043,9 miliona KM (50,1%) više nego što je planirano Rebalansom budžeta za 2015. godinu. Najznačajnija novina u Budžetu Republike Srpske za 2016. godinu, u odnosu na ranije godine, jeste uvođenje Fonda PIO³⁵ u trezorski sistem poslovanja, kao korisnika budžeta Republike Srpske, i najveća odstupanja u prihodima i rashodima Budžeta Republike Srpske rezultat su ove izmjene. Ako se posmatraju konsolidovano budžeti za nivo Opšte vlade Republike Srpske, ova izmjena neće biti evidentna jer je u prethodnom periodu Fond PIO bio obuhvaćen u okviru podsektora Fondovi socijalne sigurnosti.

Budžetom Republike Srpske za 2016. godinu planiran je suficit u iznosu od 2,0 miliona KM, dok je na nivou Centralne vlade planirani deficit od 169,4 miliona KM, a na nivou Opšte vlade deficit od 153,9 miliona KM. Planirani deficit budžeta na nivou Opšte vlade u 2017. godini iznosi 79,4 miliona KM, dok se u 2018. godini na nivou Opšte vlade očekuje suficit od 183,4 miliona KM.

Procijenjeni poreski prihodi Budžetom Republike Srpske za 2016. godinu veći su od 839,1 miliona KM (57,9%) u odnosu na sredstva planirana Rebalansom budžeta za 2015. godinu prvenstveno kao rezultat uvođenja Fonda PIO u trezorski sistem poslovanja, kao korisnika budžeta Republike Srpske.

Prihodi od indirektnih poreza planirani su u iznosu od 1.141,7 miliona KM (sa ino dugom), što je rast od 5,5%. Prihodi po osnovu doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje u 2016. godini iznose 779,0 miliona KM, po osnovu uključivanja Fonda PIO. Neporeski prihodi iznose 179,2 miliona KM, što je uvećanje od 20,1 miliona KM (12,7%). Primici u dijelu finansiranja veći su za 184,7 miliona KM (28,0%), a odnose se na primitke od kratkoročnog i dugoročnog zaduživanja, primitke od refundacije otplaćenih zajmova od krajnjih korisnika i primitke od finansijske imovine.

Ukupni budžetski rashodi i izdaci za nefinansijsku imovinu u 2016. godini iznose 2.484,3 miliona KM, što predstavlja uvećanje od 886,0 miliona KM (56,3%) u odnosu na sredstva planirana Rebalansom budžetom za 2015. godinu:

- Rashodi finansiranja i drugi finansijski troškovi uvećani su za 19,7 miliona KM (33,5%), u skladu sa planom otplate ino i unutrašnjeg zaduženja, ažuriranog plana povlačenja po investicionim kreditima, planiranog finansiranja budžeta, te kalendara emisija trezorskih zapisa i dugoročnih obveznica.
- Transferi između budžetskih jedinica različitih nivoa vlasti umanjeni su za 193,3 miliona KM (66,5%) kao rezultat gašenja transfera Fondu PIO zbog uvođenja Fonda PIO u trezorski sistem poslovanja, kao i smanjenja transfera Fondu za zdravstveno osiguranje Republike Srpske.
- Izdaci za nefinansijsku imovinu uvećani su za 24,9 miliona KM (47,7%) kao rezultat obezbjeđenja sredstava za kupovinu objekta u Istočnom Sarajevu za potrebe smještaja predstavnika Republike Srpske u zajedničkim institucijama BiH, kao i umanjjenja na pozicijama nabavke postrojenja i opreme i izdataka za nematerijalnu proizvedenu imovinu.
- Izdatke za otplatu dugova koji u 2016. godini iznose 668,0 miliona KM, što je uvećanje od 157,9 miliona KM (31,0%).

Budžeti jedinica lokalne samouprave za 2016. godinu planiraju potrošnju od 5,5% projektovanog BDP-a Republike Srpske i suficitom od 0,5% istog, odnosno 43,4 miliona KM. Finansijski planovi fondova socijalne sigurnosti³⁶ u 2016. godini, planiraju socijalna davanja u iznosu 721,6 miliona KM. Planirana budžetska potrošnja fondova socijalne sigurnosti iznosi 8,6% projektovanog BDP-a Republike Srpske, a predviđeni deficit 0,3% istog i iznosi 27,9 miliona KM.

³⁵ Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske

³⁶ Obuhvaćeni su Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, Fond dječije zaštite Republike Srpske i Zavod za zapošljavanje Republike Srpske, dok Fond za penzijsko i invalidsko osiguranje Republike Srpske od 2016. godine ulazi u sastav budžeta Republike Srpske.

3.4. Strukturni bilans (ciklična komponenta deficita, jednokratne i privremene mjere, fiskalna politika)

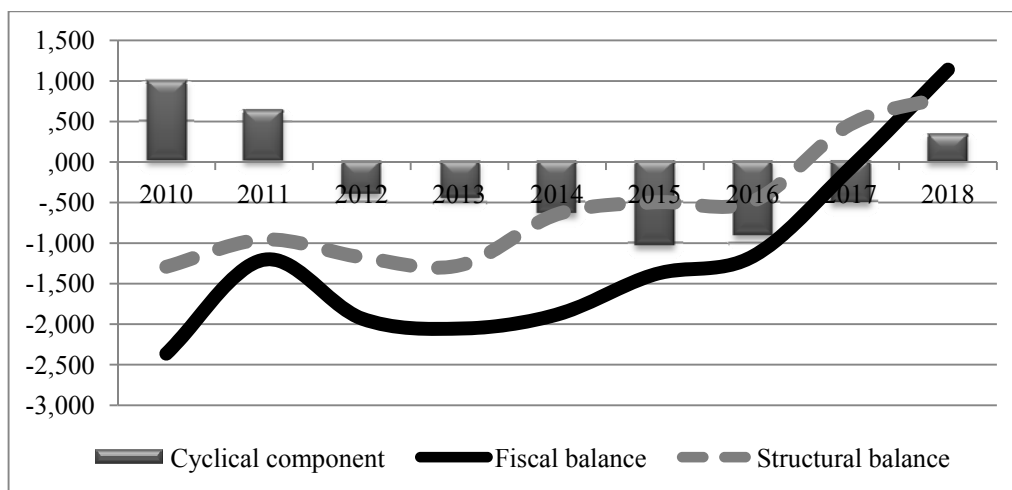
Obračun ciklično prilagođenog i strukturnog deficita rađen je na bazi raspoloživ podataka za period 2010-2018 godina a prema metodologiji Evropske komisije³⁷ dok je za procjenu potencijalnog BDP-a korišten je Hodrick–Prescott filter. Rezultati obračuna dati su u sljedećem tabelatnom pregledu:

Tabela: Fiskalni bilans i komponente za obračun ciklično prilagođenog bilansa u periodu 2008-2018 godina, u %BDP

God.	Proizv. jaz	Fiskalni bilans	Primarni fiskalni bilans	Ciklična komponenta	Ciklično prilagođeni fiskalni bilans	Ciklično prilagođeni primarni i fiskalni bilans	Fiskalna politika	Strukturni i fiskalni deficit
2010	2,75	-2,36	-1,89	1,00	-3,36	-2,89		-1,29
2011	1,68	-1,20	-0,60	0,64	-1,85	-1,24	1,64	-0,96
2012	-1,15	-1,93	-1,20	-0,41	-1,52	-0,79	0,46	-1,18
2013	-1,29	-2,05	-1,34	-0,45	-1,61	-0,90	-0,11	-1,28
2014	-1,76	-1,88	-1,14	-0,64	-1,24	-0,49	0,40	-0,65
2015	-2,83	-1,38	-0,44	-1,03	-0,35	0,59	1,08	-0,50
2016	-2,61	-1,17	-0,18	-0,90	-0,26	0,73	0,14	-0,49
2017	-1,54	-0,07	0,89	-0,52	0,44	1,40	0,68	0,46
2018	1,05	1,14	2,32	0,35	0,79	1,97	0,57	0,81

Kada se od ciklično prilagođenog deficita oduzmu mjere sa jednokratnim efektom dobije strukturni deficit koji je prikazan u grafiku ispod. Najveći i najznačajniji uticaj ciklusa je na prihode od indirektnih poreza koji i zauzimaju dominantno mjesto u poreskim prihodima u BiH.

Grafikon: Fiskalni bilans i strukturni fiskalni bilans za period 2010-2018 godine, u %BDP-a

Uticaj ciklusa na rashode je beznačajan obzirom da su obračunom obuhvaćeni rashodi za nezaposlene čije je učešće u ukupnim rashodima na nivou 1,3%. Zbog toga je obrazloženje uglavnom orijentisano na indirektnu poreze i njihov uticaj na budžetsku poziciju.

Nakon prvog udara globalne ekonomske krize, koji je uzrokovao pad svih značajnijih makroekonomskih agregata i shodno tome proizveo snažan pad prihoda od indirektnih poreza u 2009. već u 2010. je došlo do stabilizacije, a potom i rasta prihoda. Pozitivan, uzlazni trend prihoda se zadržao

³⁷ Gilles Mourre, George-Marian Isbasoiu, Dario Paternoster and Matteo Salto „The cyclically-adjusted budget balance used in the EU fiscal framework: an update“, Evropska komisija, Ekonomski dokument 478 | Mart 2013

u 2011., da bi već tokom 2012.godine došlo do usporavanja, a potom i pada prihoda. Ovaj trend se nastavio i u 2013 godini kada su uprkos skromnom ekonomskom oporavku efekti naplate indirektnih poreza u 2013 godini bili negativni. Neusklađenost javne potrošnje dovodi do povećanja javnog duga i fiskalna pozicija se pogoršava. U 2014. godini preduzimaju se mjere ograničavanja tekuće potrošnje na svim nivoima vlasti (zamrzavanje plata i zapošljavanja u javnom sektoru) o kojima je detaljnije pisano u prethodnom programu i ovom poglavlju, zatim preduzete su i mjere poboljšanja naplate poreskih prihoda (direktnih i indirektnih) i suzbijanja sive ekonomije. Efekat je smanjenje ukupnog deficita. Razlika između strukturnog i aktuelnog deficita koji se javlja u 2014 godini rezultat je elementarnih nepogoda (poplave) i troškova u vezi sa saniranjem šteta a imaju jednokratni karakter.

Mjere koje su doprinijele poboljšanju naplate indirektnih poreza su izmjene Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana (na snazi od 1.8.2014.) i oporezivanja piva (na snazi od 1.9.2014.). Izmjene u politici oporezivanja duhana imaju dvojak cilj: dalje usklađivanje politike akciza sa EU standardima i stabilizaciju tržišta duhana i prihoda od akciza na duhan. Ova politika je dala vidljive rezultate već u decembru 2014. godine. Neznatan porast tekuće potrošnje jednim dijelom je rezultat donošenja Zakona o posebnom doprinosu za solidarnost u Republici Srpskoj za saniranje šteta prouzrokovanih poplavama i koji je produžen, izmjenom pomenutog zakona, i u 2015. godini.

U 2015 godini evidentiran je pozitivan i stabilan rast naplate indirektnih poreza³⁸ što uz nastavak mjera fiskalne konsolidacije i kontrola rashoda dovode do smanjenja deficita. U narednom periodu očekuje se nastavak harmonizacije akciza na cigarete sa standardima EU i usklađivanje akciza na rezani duhan sa rastom akciza na cigarete. Politika akciza na duhan u periodu 2015-2018 podrazumijeva kontinuirano godišnje povećanje specifične akcize na cigarete u visini od 0,15 KM/paklici i usklađivanje specifične akcize na duhan za pušenje sa rastom minimalne akcize na cigarete. Pozitivni trendovi u oporavku BiH ekonomije zasnovani na vanjskim pretpostavkama, jer se radi o maloj i otvorenoj ekonomiji, i na toj osnovi projektovanih prihoda od indirektnih poreza i mjerama fiskalne konsolidacije na rashodovnoj strani predviđaju značajno poboljšanje fiskalne pozicije do kraja posmatranog perioda.

3.5. Nivo zaduženosti i razvoj događanja, analiza vanrednih operacija i usklađivanje toka i stanja

Prema raspoloživim podacima iz Ministarstva finansija i trezora BiH, entitetskih ministarstava finansija i Direkcije za finansije Distrikta Brčko procijenjeno stanje stanje ukupnog javnog duga³⁹ za 2015. godinu iznosi 11.992,6 miliona KM i za 4,3 indeksna poena je veći u odnosu na stanje duga u 2014. godini. Od ovog ukupnog iznosa 71,2% ili 8.538,5 miliona KM čini vanjski dug dok 28,8% ili 3.453,8 miliona KM čini unutrašnji dug.

Struktura namjene ulaganja kredita ostala je nepromjenjena i karakteriše je povećanje ulaganja u infrastrukturu i javni sektor u odnosu na ulaganje u privredne djelatnosti. Od ukupno angažovanih kredita 55,00% se nalazi u otplati, a 45,00% angažovanog iznosa još uvijek je u grace periodu. Kredite karakterišu povoljni kreditni uslovi sa prosječnom kamatnom stopom od 1,71% (48,71% kredita je sa fiksnom kamatnom stopom, a 51,29% kredita sa varijabilnom stopom). Prosječno vrijeme dospelosti je 7,6 godina, dok je prosječno vrijeme ugovorenog „grejs“ perioda 6,6 godina.

U periodu 01.01.-30.09.2015.godine, obaveze po vanjskom dugu servisirane su u cjelosti i na vrijeme, u ukupnom iznosu od 387,34 miliona KM, od čega se na otplatu glavnice odnosi 313,04 miliona KM ili 80,82 % , a na otplatu kamate, servisnih i drugih troškova 74,30 miliona KM ili 19,18%. Posmatrano sa stanovišta perioda nastanka duga, na plaćene obaveze po starom dugu odnosi se 88,57 miliona KM (22,87%), dok je za obaveze po osnovu novog duga plaćeno 298,77 miliona KM (77,13%).

U ukupno servisiranom iznosu obaveza, u posmatranom periodu, Federacija BiH je učestvovala sa 247,06 miliona KM (63,78%), Republika Srpska sa 134,43 miliona KM (34,71%), Distrikt Brčko sa 2,13 miliona KM (0,55%), te Državne institucije sa 3,72 miliona KM (0,96%). Posmatrano po kreditorima, za otplatu „starog duga“ najviše je isplaćeno Svjetskoj banci - IBRD 36,02

³⁸ OMA Bilten broj 124/125, Novembar/Decembar 2015. godine

³⁹ Za Republiku Srpsku obuhvaćen je ukupan dug u skladu sa legislativom Republike Srbije

mil. KM, Londonskom klubu kreditora 32,97 mil. KM, te Pariškom klubu kreditora 19,59 mil. KM. U isplaćenom iznosu obaveza po osnovu novog duga participiraju: IMF 77,84 mil. KM, EBRD 73,20 mil. KM, EIB 49,65 mil. KM, WB 46,67 mil. KM, itd.

Kada je u pitanju valutna struktura izvršenog servisa vanjskog duga u posmatranom periodu, glavnina obaveza ili 77,79 % je isplaćena u EUR, 18,61 % u USD, dok je 3,60 % realizirano u drugim valutama (prema nekim od zemalja Pariškog kluba kreditora ili po kreditima iz bilateralnih sporazuma).

Četvrtinu isplaćenih obaveza u EUR (25,84 %), čine isplate obaveza prema IMF-u, s obzirom da su obračunate obaveze u SDR isplaćene u EUR.

Stanje javnog duga⁴⁰ i projekcije (u mil. KM)

	2014	2015	2016	2017	2018
1. Vanjski dug	8.213,8	8.538,8	9.477,4	9.171,6	8.292,4
Institucije BiH	59,0	66,1	73,1	69,9	66,7
Federacija BiH	5.251,7	5.275,2	5.777,6	5.241,5	4.715,7
Republika Srpska	2.887,2	3.167,0	3.581,0	3.799,7	3.456,3
Distrikt Brčko	15,9	30,5	45,7	60,5	53,7
2. Unutrašnji dug	3.285,0	3.453,8	3.164,7	3.036,8	2.831,3
Federacija BiH	1.094,6	1.258,9	1.130,6	1.146,8	1.096,8
Republika Srpska	2.168,0	2.184,4	2.029,4	1.886,4	1.731,5
Distrikt Brčko	22,4	10,5	4,7	3,6	3,0
UKUPNO (1+2)	11.498,8	11.992,6	12.642,1	12.208,4	11.123,7
BDP u mil. KM	28.198	29.054	30.316	31.887	33.738
Ukupan javni dug/BDP (%)	40,8	41,3	41,7	38,3	33,0

Otplata javnog duga i projekcije (u mil. KM)

	2014	2015	2016	2017	2018
Vanjski dug	508,9	381,5	385,6	536,2	525,8
Unutrašnji dug	368,4	515,7	590,2	546,0	562,6
Ukupno FBiH	877,3	897,2	975,8	1.082,2	1.088,4
Vanjski dug	265,0	219,8	275,0	364,2	376,6
Unutrašnji dug	352,4	397,0	517,7	506,0	593,4
Ukupno RS	617,4	616,8	792,7	870,2	970,0
Vanjski dug	1,5	2,9	4,5	7,3	8,7
Unutrašnji dug	13,2	14,0	5,9	0,7	0,7
Ukupno DB	14,7	16,9	10,4	8,0	9,4
Vanjski dug Institucija BiH	4,1	4,1	4,6	4,4	4,4
UKUPNO BIH	1.513,5	1535,0	1.783,5	1.964,8	2.072,2
Vanjski dug	779,5	608,3	669,7	912,1	915,5
Unutrašnji dug	734,0	926,7	1.113,8	1.052,7	1.156,7
Otplata duga/BDP (%)	5,4	5,3	5,9	6,2	6,1

Projekti u postupku zaključivanja obuhvataju projekte koji su u postupku pregovaranja s kreditorima, postupku odobravanja od strane kreditora, te projekte koji su zaključeni i nalaze se u postupku ratifikacije. Ukupan iznos kreditom finansiranih projekata sa 30.09.2015. godine, koji obuhvata multilateralne i bilateralne kreditore iznosi 809,8 miliona EUR (preračun izvršen prema srednjem kursu CBBH na dan 30.09.2015. godine, kursna lista broj 192).

U postupku zaključivanja nalaze se i garancije Bosne i Hercegovine za projekat izgradnje autoputa Banja Luka – Doboj u iznosu 35 mil EUR i projekat centralnog grijanja u Prijedoru u iznosu od 7 mil EUR. Ovim su obuhvaćeni projekti iz oblasti cestovne, željezničke, vodovodne i komunalne infrastrukture, energetike, zdravstva i poljoprivrede. U prilogu se daje detaljan prikaz projekata,

⁴⁰ Za Republiku Srpsku obuhvaćen je ukupan dug u skladu sa legislativom u Republici Srpskoj

kreditora, kao i visine angažovanih ili potrebnih sredstava za njihovu realizaciju, alociran po korisnicima, uz napomenu u kojoj fazi se projekti nalaze.

Pokazatelji održivosti vanjskog duga

	2014	2015	2016	2017	2018
BDP (mil. KM)	28.198	29.054	30.316	31.887	33.738
Ukupan javni dug (u mil. KM)	11.498,8	11.992,6	12.642,1	12.208,4	11.123,7
Izvoz roba i usluga (mil. KM)	9.257	9.609	10.142	10.818	11.620
Vanjski javni dug (mil. KM)	8.213,8	8.538,8	9.477,4	9.171,6	8.292,4
Servis vanjskog javnog duga (mil. KM)	779,5	608,3	669,7	912,1	915,5
Neto prihodi od indirek.poreza (mil. KM)	5.069,0	5.273,6	5.426,5	5.609,3	5.818,4
Javni dug/BDP (%)	40,8	41,3	41,7	38,3	33,0
Vanjski dug/BDP (%)	29,1	29,4	31,3	28,8	24,6
Servis vanjskog duga/BDP (%)	2,8	2,1	2,2	2,9	2,7
Vanjski dug/Izvoz roba i usluga (%)	88,7	88,9	93,4	84,8	71,4
Servis vanjskog duga/ Prihodi od indirektnih poreza (%)	15,4	11,5	12,3	16,3	15,7

Javna zaduženost Bosne i Hercegovine, prema istorijskim podacima i datim projekcijama, ostaje u okviru mastriškog kriterija i Bosna i Hercegovina je i dalje među umjereno zadužena zemlja. Standardni pokazatelji održivosti javnog duga ukazuju da javni dug Bosne i Hercegovine još uvijek ne ugrožava fiskalnu održivost Bosne i Hercegovine i entiteta.

Uzimajući u obzir da je pretežan dio vanjskog duga alociran na entitete i da se unutrašnji dug odnosi isključivo na entitete u narednom tekstu dat je detaljan pregled kretanja javnog (ukupnog) duga po entitetima.

Federacija Bosne i Hercegovine

U skladu sa Zakonom o dugu, zaduživanju i garancijama u Federaciji Bosne i Hercegovine Federacija BiH se može zaduživati u zemlji i u inostranstvu u domaćoj ili stranoj valuti. Federalno ministarstvo finansija je nadležno za provođenje procedure zaduživanja i upravljanje dugom FBiH.

Zakonom o dugu u FBiH definisani su i limiti zaduživanja za ukupni javni dug FBiH, prema kome se Federacija može dugoročno zadužiti ako u vrijeme zaduživanja iznos servisiranja ukupnog unutrašnjeg i vanjskog duga i garancija koji dopijeva svake naredne godine, uključujući i servisiranje predloženog novog zaduživanja i svih zajmova za koje je Federacija izdala garancije, uz limite iznosa duga kantona ne prelazi 18 procenata konsolidiranih prihoda Federacije i Kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Limit za zaduženje gradova i općina iznosi 10% prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Zakonom o dugu u FBiH nisu definirani ciljevi upravljanja dugom, niti je ranije postojala zvanična strategija za upravljanje dugom FBiH. Međutim, u cilju zadovoljenja finansijskih potreba Vlade FBiH, Federalno ministarstvo finansija je i prethodnih godina identificiralo poželjne strategije upravljanja dugom, te u skladu s tim nastojalo provoditi politike zaduživanja. Zbog nerazvijenog domaćeg tržišta duga, i niza drugih ograničenja takva politika zasnivala se na maksimiziranju koncesionalnog duga, što za pozitivne posljedice ima smanjene troškove servisiranja duga i osiguranje njegove održivosti.

Prema podacima kojima raspolaže Federalno ministarstvo finansija-financija stanje javnog duga u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 30.09.2015. godine, uzimajući u obzir iznos vanjskog duga koji je ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine i supsidijarno prenijela krajnjim korisnicima-finansijskim institucijama, javnim kompanijama, kantonima, lokalnim zajednicama, bankama i drugim korisnicima, kao i unutrašnji dug kantona, gradova i opština, iznosi 6.345,13 mil. KM. Procjenjuje se da će stanje javnog duga u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 31.12.2015. godine iznositi 6.534,1 milion KM.

Stanje duga u Federaciji BiH na dan 30.09.2015. godine, u KM

Kategorije duga	Stanje duga
1. Unutarnji dug u FBiH	1.087.324.789
1.1. Unutarnji dug Vlade Federacije BiH	849.037.434
1.1.1. Vrijednosni papiri	824.889.389
a) Dugoročni vrijednosni papiri	664.889.389
Stara devizna štednja	179.471.629
Ratna potraživanja ⁵⁴¹	195.417.760
Trezorske obveznice Federacije BiH	290.000.000
b) Kratkoročni vrijednosni papiri (trezorski zapisi)	160.000.000
1.1.2. Krediti banaka	0
1.1.3. Obaveze bivšeg FMO	12.173.421
1.1.4. Verifikovani unutarnji dug za koji nisu emitovane obveznice	11.974.624
Stara devizna štednja	11.465.367
Ratna potraživanja	509.257
1.2. Unutarnji dug kantona	170.575.590
Obveznice	0
Kredit	170.575.590
Ostalo	0
1.3. Unutarnji dug općina i gradova	67.711.765
Obveznice	1.150.000
Kredit banaka	66.561.765
Ostalo	0
2. Vanjski dug u FBiH	5.257.800.357
2.1. Vanjski dug Vlade Federacije BiH⁴²	2.795.082.266
2.2. Vanjski dug kantona	294.161.798
2.3. Vanjski dug općina i gradova	98.895.382
2.4. Vanjski dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	2.069.660.911
UKUPNO dug Federacije BiH	3.644.119.700
UKUPNO dug Kantona	464.737.388
UKUPNO dug općina i gradova	166.607.147
UKUPNO dug javnih preduzeća i ostalih korisnika	2.069.660.911
UKUPNO DUG U FEDERACIJI BIH	6.345.125.146

Stanje potencijalnih obaveza po garancijama (u mil. KM)

	2014	2015 (30.09.)	2016	2017	2018
Federacija BiH	57,20	50,98	49,30	41,20	34,00
Kantoni	105,19	114,40	107,44	78,02	72,32
Opštine i gradovi	42,54	57,92	52,50	44,40	36,50
Ukupno garancije	204,93	223,30	209,24	163,62	142,82
* podatak za 2014. godinu odnosi se samo na opštine					

Ukupan dug kojim upravlja i za koji je odgovorna Vlada Federacije BiH (ukupan vanjski dug u Federaciji BiH i ukupan unutrašnji dug Vlade Federacije BiH) na dan 30.09.2015. godine iznosi 6.106,84 mil. KM (procjena za 31.12.2015 je 6.294,06 mi. KM).

Ukupan vanjski i unutrašnji dug Vlade Federacije BiH, ne uzimajući u obzir dug koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike, na dan 30.09.2015. godine iznosi 3.644,12 mil. KM

⁴¹ Unutarnji dug FBiH po osnovu emitovanih obveznica za ratna potraživanja prikazan je u ukupnom iznosu bez umanjenja za obveznice u vlasništvu FBiH (7.597.727 BAM)

⁴² Dug Vlade Federacije koji se otplaćuje iz Budžeta FBiH i koji nije supsidijarno prenesen na krajnje korisnike

(procjena 31.12.2015 je 3.845,03 mil. KM), od čega se na vanjski dug odnosi 2.795,08 mil. KM (procjena za 31.12.2015 je 2.825,99 mil. KM) i na unutrašnji dug 849,04 mil. KM (procjena za 31.12.2015 je 1.019,04 mil.KM).

Stanje duga Vlade Federacije BiH (u mil. KM)

Godina	BDP FBiH	Stanje duga			Odnos duga prema BDP		
		Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno	Vanjski dug	Unutrašnji dug	Ukupno
	1	2	3	4 (2+3)	5	6	7
31.12.2015	18103	2.825,99	1.019,04	3.845,03	15,61%	5,63%	21,24%
30.09.2015.	18.103	2.795,08	849,04	3.644,12	15,44%	4,69%	20,13%
31.12.2014.	17.728	2.800,31	888,13	3.688,44	15,80%	5,01%	20,81%
31.12.2013.	17.728	2.652,32	795,83	3.448,15	14,96%	4,49%	19,45%
31.12.2012.	17.031	2.774,61	870,16	3.644,77	16,29%	5,11%	21,40%

Projekcije otplate unutrašnjeg duga Vlade Federacije BiH do 2018. godine (u mil.KM)

Kategorija duga	2014.		2015.		2016.		2017.		2018.	
	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata	glavnica	kamata
1.1. Unutrašnji dug Vlade Federacije BiH	348,99	19,36	490,55	25,10	549,12	41,07	506,10	40,84	522,65	39,93
1.1.1. Vrijednosni papiri	348,82	19,35	490,52	25,09	547,92	39,57	505,00	40,34	521,55	39,43
a) Dugoročni vrijednosni papiri	159,65	18,52	192,81	23,87	187,92	36,75	145,00	37,13	161,55	35,93
Stara devizna štednja	139,56	8,88	112,81	6,16	147,92	3,87	25,00	1,66	41,55	1,91
Ratna potraživanja	0,09	4,86	0,00	4,86	0,00	4,88	0,00	4,89	0,00	4,89
Obveznice Federacije	20,00	4,78	80,00	12,85	40,00	28,00	120,00	30,58	120,00	29,13
b) Kratkoročni vrijednosni papiri (TZ)	189,17	0,83	297,71	1,22	360,00	2,82	360,00	3,21	360,00	3,50
1.1.2. Krediti banaka					0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
1.1.3. Obaveze bivšeg FMO	0,17	0,01	0,03	0,01	1,20	1,50	1,10	0,50	1,10	0,50

Vanjski dug u Federaciji Bosne i Hercegovine

Ukupan vanjski dug u Federaciji Bosne i Hercegovine predstavlja dug kojim upravlja i za koji je odgovorna Vlada Federacije BiH i obuhvata vanjski dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine, vanjski dug koji je ugovorila Federacija Bosne i Hercegovine i prosljedila krajnjim korisnicima-finansijskim institucijama, javnim kompanijama, kantonima, lokalnim zajednicama, bankama i drugim korisnicima.

Vanjski dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 30.09.2015. godine iznosi 5.257.800.357 KM (procjena do 31.12.2015 je 5.275,20 mil KM) i, najvećim dijelom, je ugovaran sa bilateralnim (23,98%) i multilateralnim financijskim institucijama (Svjetska banka, EBRD, EIB, MMF i dr) (76,02%) u cilju realizacije većih infrastrukturnih projekata i za budžetsku podršku.

Stanje vanjskog duga u Federaciji BiH sa projekcijom do 2018. godine (u mil. KM)

Kategorija duga	2013	2014	2015 (30.09.)	2015	2016	2017	2018
Vanjski dug- UKUPNO	4.671,20	4.920,75	5.257,80	5.275,2	5.777,63	5.241,47	4.715,68
- Vlada FBiH	2.652,30	2.800,31	2.795,08	2.825,99	2.823,49	2.145,75	1.786,92
- Kantoni	233,10	254,24	294,16	292,20	355,21	189,62	164,88
- Opštine i gradovi	53,50	99,40	98,90	106,24	172,96	95,93	92,50
- Javna preduzeća i ostali*	1.732,30	1.766,80	2.069,66	2.050,57	2.425,97	2.387,68	5.671,38
*Banke, MKO i sl.							

Otplata vanjskog duga u Federaciji BiH sa projekcijom do 2018. godine (u mil. KM)

Vanjski dug - UKUPNO	2013	2014	2015 (30.09.)	2015	2016	2017	2018
	448,18	508,88	252,40	381,46	385,57	536,16	525,79
- Vlada FBiH	327,77	225,31	70,42	183,38	196,41	255,25	239,12
- Kantoni**	120,41	283,57	49,83	54,24	51,00	51,33	26,41
- Opštine i gradovi**			3,67	3,99	5,28	8,21	9,63
- Javna preduzeća i ostali			128,48	139,85	132,88	221,27	250,63
<i>Otplata uključuje glavnica i kamatu</i>							
<i>**Podatak za 2013. i 2014. godinu odnosi se na ukupnu otplatu duga kantona, gradova, općina, javnih preduzeća i ostalih</i>							

Unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine

Unutrašnji dug u Federaciji BiH je dug nastao u skladu sa zakonom i dug nastao emisijom dužničkih vrijednosnih papira. Prema podacima raspoloživim Federalnom ministarstvu finansija unutrašnji dug u Federaciji Bosne i Hercegovine na dan 30.09.2015. godine iznosi 1,087,33 mil. KM (procjena 31.12.2015. godine je 1.258,94 mil. KM)

Stanje unutrašnjeg duga u Federaciji BiH sa projekcijama do 2018. godine (u mil. KM)

Unutrašnji dug	2013	2014	2015 (30.09.)	2015	2016	2017	2018
	957,59	1.094,61	1.087,33	1.258,94	1.130,59	1.146,84	1.096,79
Vlada FBiH	795,80	888,13	849,04	1.019,04	877,94	881,84	819,19
Kantoni	113,88	167,18	170,58	177,56	184,52	191,17	196,97
Opštine i gradovi	47,91	52,34	67,71	62,34	68,13	73,83	80,63

Kako se godišnja verifikacija stare devizne štednje smanjuje iz godine u godinu, a verifikacija ratnih potraživanja je završena, te imajući u vidu dinamiku i iznose dostavljanja sudskih presuda za ratne tražbine, ne očekuje se značajno povećanje ovih obaveza i ukupna potraživanja u Federaciji BiH po osnovu stare devizne štednje i ratnih tražbina će biti manja od procijenjenih 1.150,00 mil. KM, odnosno 500,00 mil. KM, iz kog razloga se unutrašnji dug posmatra samo u odnosu na verifikovani iznos.

Unutrašnji dug Vlade Federacije Bosne i Hercegovine na dan 30.09.2015. godine iznosi 849,04 mil. KM i sastoji se od tržišnih i netržišnih instrumenata.

Tržišni instrumenti su trezorski zapisi i trezorske obveznice koje je Federacija Bosne i Hercegovine, putem aukcija, počela izdavati 2011. i 2012. godine. U periodu od 2011.-2015. godine održano je 33 aukcija trezorskih zapisa i 10 aukcija trezorskih obveznica. Na aukcijama je izdato 769 mil. KM trezorskih zapisa različite ročnosti (3, 6, 9 i 12 mjeseci), dok je na aukcijama obveznica izdato 390 mil. KM trezorskih obveznica ročnosti od 2, 3 i 5 godina.

Na aukcijama trezorskih obveznica pokrivenost ponude u 2015. godini iznosi između 2,09 i 2,93, što je značajan rast u odnosu na prethodne godine. Pokrivenost ponude na trezorske zapise zavisi od njihove ročnosti i iznosi od 1,10 do 4,41.

Glavni investitori u vrijednosne papire Vlade Federacije BiH i dalje su banke koje posluju na teritoriji Federacije BiH. Na aukcijama obveznica, u manjem broju i manjem obimu, javljaju se i drugi investitori (osiguravajuća društva).

Netržišni instrumenti su obveznice koje se izdaju direktno po osnovu verifikovanih obaveza za staru deviznu štednju i ratna potraživanja. Ove obveznice imaju zakonom utvrđen rok dospeljeća i kamatnu stopu od 2,5%.

Osnov za izmirivanje unutrašnjeg duga propisanog zakonom su sudske presude ili verifikacija. Unutrašnji dug propisan zakonom izmiruje se gotovinskim isplatama ili emisijom obveznica.

Gotovinski su do 30.09.2015. godine izmirene sljedeće obaveze: prema dobavljačima u iznosu od 17.721.573 KM, vojničke plaće i naknade u iznosu od 32.605.006 KM, ratna potraživanja u iznosu od 14.608.270 KM i stara devizna štednja u iznosu od 104.462.896 KM.

Obaveze po osnovu stare devizne štednje i ratnih potraživanja, osim gotovinski, izmiruju se i emisijom obveznica. Za izmirenje obaveza iz osnova stare devizne štednje izvršno je sedam emisija obveznica ukupne vrijednosti 825.157.850 KM, od čega je do 30.09.2015. godine dospjelo i plaćeno 645.686.221 KM. Za izmirenje obaveza iz osnova ratnih potraživanja izvršne su četiri emisije obveznica ukupne vrijednosti 195.417.760 KM. Izmirenja glavnice za ratne potraživanja⁴³ za koje je izvršena emisija obveznica počinje po isteku grace perioda od 9 godina od emisije.⁴⁴

U prvih devet mjeseci 2015. godine po osnovu izmirenja unutrašnjeg duga plaćeno je ukupno 391,15 mil. KM, od čega 371,21 mil. KM za glavnice i 19,94 mil. KM za kamata. Do 30.09.2015 godine po osnovu izmirenja unutrašnjeg duga plaćeno je ukupno 1.074,12 mil. KM glavnice.

Neotplaćeni unutrašnji dug Vlade Federacije BiH po godinama (u mil. KM)

Unutrašnji dug		2012	2013	2014	2015 (30.09.)	2015
U obliku vrijednosnih papira	Netržišni instrumenti - Ukupno	667,79	552,30	446,00	375,40	374,89
	Obveznice SDŠ	477,78	357,90	251,60	179,47	179,47
	Obveznice RP	190,01	194,40	194,40	195,93	195,42
	Tržišni instrumenti -Ukupno	190,00	220,00	390,00	450,00	620,00
	Trezorski zapisi	60,00	50,00	100,00	160,00	100,00
	Trezorske obveznice	130,00	170,00	290,00	290,00	520,00
Obaveze bivšeg FMO	Obaveze bivšeg FMO - Ukupno	12,37	12,37	12,20	12,17	12,17
	Dobavljači	7,36	7,33	7,28	7,28	7,28
	Plaće	5,01	5,04	4,92	4,89	4,89
Ukupno unutrašnji dug		870,16	795,83	888,13	849,04	1.019,04

Zaduženost u Federaciji BiH i dalje je u okviru mastrihtskih kriterija. Obaveze za servisiranje duga rastu zbog servisiranja vanjskog duga i to, najvećim dijelom zbog obaveza prema MMF-u.

Servis duga⁴⁵ Federacije BiH i kantona zajedno (dugoročne obaveze) ne prelazi 18% konsolidiranih prihoda ostvarenih u prethodnoj godini, odnosno servis duga kantona, općina i gradova manji je od 10% pripadajućih prihoda ostvarenih u prethodnoj godini.

Učešće servisiranja vanjskog duga koji je supsidijarno prenesen na krajnje korisnike u ukupnoj obavezi Federacije BiH se postupno povećava.

Servis unutarnjeg dugoročnog duga Federacije BiH ima značajno učešće u ukupnim godišnjim obavezama, od čega se najveći dio obaveza odnosi na otplatu duga iz osnova stare devizne štednje, s tim da će se do kraja 2016. godine isplatiti sve obaveze po tom osnovu verifikovane do 31.12.2013. godine.

⁴³ U skladu sa presudom Evropskog suda za ljudska prava vlasnicima obveznica kojima je osnov za emisiju obveznica bila sudska odluka izvršena je gotovinska isplata potraživanog iznosa, a vlasnik obveznica u iznosu od 7.597.727 KM postalo je Federalno ministarstvo finansija

⁴⁴ Otplata glavnice za I tranšu počinje 2019. godine, za II tranšu 2021. godine, za III tranšu 2023. godine a za IV tranšu 2025. godine.

⁴⁵ Servisiranje duga kantona, gradova i opština može iznositi do 10% pripadajućih prihoda ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini. Iznos servisiranja duga Federacije, zajedno sa ograničenjima iznosa duga kantona ne može prelaziti 18% konsolidiranih prihoda Federacije i kantona ostvarenih u prethodnoj fiskalnoj godini.

Odnos ukupnog vanjskog i unutrašnjeg duga Vlade Federacije BiH prema BDP-u (koji se odnosi na FBiH) je u periodu od 2005. do 2008. godine imao tendenciju pada, te je sa 48,09% (2005. godine), opadao do 27,52% (2007. godine), da bi na kraju 2008. godine imao blagi pad (na 27,11%), a, uz konstatni rast od 2009. godine (27,70%), 30.09.2015. godine dostigao je 33,73%.

Projekcija servisiranja unutarnjeg duga ne sadrži obaveze koje se odnose na gotovinsko plaćanje obaveza preuzetih zakonom, a izmiruju se u skladu sa dostavljenim sudskim presudama (vojničke plaće i dobavljači bivšeg Federalnog ministarstva odbrane i Vojske FBiH, te ratna potraživanja) i dio verifikovanih obaveza iz osnova stare devizne štednje za koji se ne emituju obveznice.

Projekcije neto zaduživanja Vlade Federacije BiH emisijom vrijednosnih papira (u mil. KM)

Vrsta vrijednosnog papira		Plan za 2015.	2016.	2017.	2018
Trezorske obveznice Federacije BiH	Emisija	310,00	40,00	120,00	80,00
	Otplata glavnice	80,00	40,00	120,00	140,00
	Neto zaduženje	230,00	0,00	0,00	-60,00
Trezorski zapisi Federacije BiH	emisija	300,00	360,00	360,00	360,00
	Otplata glavnice	300,00	360,00	360,00	360,00
	Neto zaduženje	0,00	0,00	0,00	0,00

Dinamika zaduživanja, namjena kredita te dugoročni problem deficita tekućeg računa platnog bilansa nalaže potrebu stalnog praćenja duga, kao i održavanje ravnomjerne struktura otplate po godinama u cilju minimiziranja rizika likvidnosti.

Upravljanje dugom, s ciljem održavanja duga na istom nivou ili smanjenja njegovog učešća u BDP-u, većeg učešća zaduživanja po modelu garancija, te kontinuiranog razvoja i unaprijeđenje domaćeg tržišta vrijednosnih papira, bi trebao biti jedan od prioriteta u Federaciji BiH u narednom periodu.

Također, novo zaduživanje bi trebalo biti povezano sa projektima koji bi doprinijeli ubrzanju reformi, kao osnove za dalji privredni rast. Donošenje svake pojedinačne odluke o novom zaduženju pretpostavlja nužnu analizu makroekonomskih tokova i njihove osjetljivosti u kontekstu svakog novog zaduživanja i njihovih implikacija na BDP, kako bi se minimizirali sveukupni rizici, te nastavilo sa razvojem domaćeg tržišta vrijednosnih papira.

Potencijalne obaveze

Potencijalne obaveze su finansijske obaveze koje bi mogle pasti na budžet FBiH po osnovu izdatih garancija ili odluka Parlamenta FBiH o eventualnom preuzimanja obaveza kantona, lokalnih zajednica ili javnih kompanija koje su od strateškog interesa za FBiH.

Vlada FBiH izdala je 2010. godine garanciju za JP Željeznice FBiH po osnovu sindiciranog kredita u iznosu od 78,9 mil.BAM. Stanje duga na 31.12.2014. godine po navedenoj garanciji iznosi 51,9 mil. BAM. Budući da je kredit po ovoj garanciji, pored drugih instrumenata osiguranja, osiguran i novčanim tokom transfera iz budžeta FBiH koji se u skladu sa relevantnim zakonima redovno planiraju u budžetu FBiH, rizik aktiviranja ove garancije je veoma nizak.

Pored navedene, postoji i vanjska podgarancija izdata za JKP Vodovod i kanalizacija doo Tuzla na iznos od 5,8 mil EUR (vanjska garancija Bosne i Hercegovine). Neotplaćeni dug po ovoj podgaranciji na kraju 2014. godine iznosio je 2,32 mil EUR. U narednom periodu ne očekuje se aktiviranje garancija.

Zakon o dugu u FBiH jasno propisuje da dug kantona, gradova, općina i javnih kompanija ne predstavlja dug FBiH i da FBiH neće biti odgovorna za njihov dug. Ipak, trenutna finansijska pozicija nekoliko kantona, općina i javnih kompanija kojima je FBiH prosljedila kredite ukazuje na moguće teškoće u servisiranju njihovih obaveza prema Vladi FBiH.

U vezi sa navedenim, Vlada FBiH će, ukoliko to ocjeni za potrebnim, donijeti propise o načinu preuzimanja ili reprogramiranja dugova krajnjih korisnika.

Republika Srpska

Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama Republike Srpske detaljno je uređena oblast zaduživanja i izdavanja garancija Republike Srpske i jedinica lokalne samouprave, te načini i procedure zaduživanja, što zajedno sa postojećim zakonima iz oblasti budžetskog sistema čini cjelovit pravni okvir za unapređenje i kontrolu budžetske discipline. Ovim zakonom utvrđeno je ograničenje iznosa duga tako da ukupan dug Republike Srpske⁴⁶ na kraju fiskalne godine ne može biti veći od 60%, dok javni dug Republike Srpske ne može biti veći od 55% ostvarenog BDP-a u toj godini. Dug Republike Srpske nastao po osnovu zaduženja za finansiranje sanacije štete iz Jedinstvenog registra šteta, propisanog u Zakonu o Fondu solidarnosti za obnovu Republike Srpske, izuzima se iz ograničenja koja su propisana za ukupan i javni dug Republike Srpske.

Što se tiče institucionalnog aranžmana za upravljanje dugom u Republici Srpskoj, ovaj posao je povjeren Resoru za upravljanje dugom, kao organizacionoj jedinici Ministarstva finansija. Resor je formiran 2007. godine, čime je napuštena dotadašnja praksa da dugom upravlja više različitih organizacionih jedinica u okviru Ministarstva finansija.

Na dan 31.12.2014. godine, stanje duga Republike Srpske koji se servisira iz budžeta Republike Srpske⁴⁷ iznosilo je 4.649,9 miliona KM. Od tog iznosa se na spoljni dug odnosi 2.887,2 miliona KM (62,1%), dok se 1.762,7 miliona KM (37,9%) odnosi na unutrašnji dug.

Valutnu strukturu posmatranog duga Republike Srpske karakteriše dominacija 4 valute: KM, EUR, SDR, te USD. Najveće učešće u valutnoj strukturi duga ima KM (37,9%) jer je unutrašnji dug u cjelini denominiran u ovoj valuti. Imajući u vidu da Centralna banka BiH održava monetarnu stabilnost u skladu sa currency board aranžmanom⁴⁸, može se ocijeniti povoljnim to što je učešće EUR-a u valutnoj strukturi duga značajno (32,5%). Visoko učešće EUR-a i KM-a obezbjeđuje visok stepen predvidivosti budućih obaveza, te je u tom smislu Republika Srpska izložena manjem valutnom riziku. Međutim, zbog značajnog učešća SDR (21,6%) i USD (4,1%) valute u valutnoj strukturi duga, te imajući u vidu i dominaciju USD-a u strukturi SDR-a⁴⁹, jačanje vrijednosti USD-a bi moglo uticati na povećanje stanja spoljnog duga. Ovo bi istovremeno zahtijevalo više domaće valute za servis spoljnog duga.

Kada je riječ o strukturi duga u pogledu ročnosti, veoma je bitno kao pozitivnu činjenicu istaći da je posmatrani dug Republike Srpske gotovo u cjelini dugoročan. Naime, na kratkoročni dug se odnosi samo 2,5%, dok je čitav preostali dug dugoročan i njegovo učešće iznosi 97,5%. Od posmatranog duga Republike Srpske u fazi otplate je 52,1%, dok je u grace periodu 47,9% duga. U cjelini gledano, spoljni dug je većim dijelom u otplati, tj. 58,5%, pri čemu je „stari“ dug u otplati 94,7%, dok je „novi“ dug u otplati 48,5%. Od unutrašnjeg duga u fazi otplate je 41,6%, dok je u grace periodu 58,4%. Veći dio posmatranog duga tj. 61,4% otplaćuje se po fiksnim kamatnim stopama. Za razliku od spoljnog duga koji se većim dijelom otplaćuje po promjenljivim uslovima (53,8%), unutrašnji dug se većim dijelom otplaćuje po fiksnim uslovima (86,7%).

Kad je riječ o strukturi posmatranog duga sa stanovišta instrumenata, utrživi dio duga (obveznice i trezorski zapisi) iznosi 29,2%, a neutrživi dio duga (kredit i dug koji se izmiruje kroz akcioni plan ili u gotovini) iznosi 70,8% duga. Utrživi dug daje mogućnost da se iskoriste prednosti upravljanja dugom jer se istim otvoreno trguje na tržištu kapitala.

Uslovne finansijske obaveze

Sa 31.12.2014. godine stanje duga po svim kreditima za koje je Vlada Republike Srpske izdala garanciju iznosilo je 236,8 miliona KM. U okviru Budžeta Republike Srpske planiraju se sredstva za

⁴⁶ U skladu sa Zakonom o zaduživanju, dugu i garancijama RS, ukupan dug RS čine javni dug Republike Srpske, dug javnih preduzeća, IRB RS i institucija javnog sektora. Javni dug je dug Republike Srpske (budžeta), dug jedinica lokalne samouprave, te dug fondova socijalne sigurnosti.

⁴⁷ Radi jedinstvenog načina izražavanja podataka na svim nivoima, u svrhu izrade ovog dokumenta prikazano je stanje duga Republike Srpske koji se servisira iz Budžeta Republike Srpske, a koje obuhvata stanje spoljnog duga Republike Srpske (budžeta), jedinica lokalne samouprave, javnih preduzeća i IRB RS, te unutrašnji dug Republike Srpske (budžeta) i fondova socijalne sigurnosti nastao indirektnim zaduživanjem.

⁴⁸ Currency board aranžmanom, tj. valutnim odborom, je utvrđeno izdavanje domaće valute uz puno pokriće u slobodnim konvertibilnim sredstvima po fiksnom kursu 1 KM: 0,51129 EUR.

⁴⁹ Vrijednost SDR-a se određuje prema korpi od 4 najjače valute, tj. njenu vrijednost čine USD 41,9 %, JPY 9,4 %, EUR 37,4 %, GBP 11,3 %.

otplatu obaveza po osnovu aktiviranih garancija i neaktiviranih garancija koje su procijenjene kao rizične.

Tabela: Servis ukupnog i javnog duga Republike Srpske, te servis duga iz Budžeta Republike Srpske

Kategorija		2014	sa 30.09. 2015.	2015	2016	2017	2018
1	Servis spoljnog duga	265,0	137,4	219,8	275,0	364,2	376,6
	1.1. Republike Srpske	200,7	90,8	143,8	184,1	262,0	278,0
	1.2. jedinica lokalne samouprave	3,6	1,9	5,6	7,7	8,0	8,0
	1.3. javnih preduzeća i IRB-a	60,6	44,6	70,4	83,3	94,2	90,6
2	Servis unutrašnjeg duga	352,4	320,6	397,0	517,7	506,0	593,4
	2.1. Republike Srpske	216,9	216,2	258,5	413,4	405,1	497,5
	2.2. jedinica lokalne samouprave	66,7	48,4	74,8	60,7	59,0	55,7
	2.3. fondova socijalne sigurnosti	68,8	56,1	63,8	43,5	41,9	40,2
3	Servis javnog duga RS	556,7	413,4	546,4	709,4	776,0	879,4
	3.1. spoljni dug (1.1.+1.2.)	204,3	92,7	149,4	191,7	270,0	286,0
	3.2. unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	352,4	320,6	397,0	517,7	506,0	593,4
4	Servis ukupnog duga RS	617,4	458,0	616,9	792,7	870,2	970,0
	4.1. spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	265,0	137,4	219,8	275,0	364,2	376,6
	4.2. unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	352,4	320,6	397,0	517,7	506,0	593,4
5	Servis duga iz Budžeta RS	518,1	388,8	526,9	726,2	805,5	908,5
	5.1. spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	265,0	137,4	219,8	275,0	364,2	376,6
	5.2. unutrašnji dug (2.1.+2.3.2.)	253,2	251,4	307,1	451,2	441,2	532,0

Napomena: podaci za 2015. godinu su u skladu sa Rebalansom Budžeta za 2015. godinu, za period 2016-2018. godine su u skladu sa Budžetom za 2016. godinu i naredne dvije

Tabela: Stanje ukupnog i javnog duga Republike Srpske, te stanje duga po obavezama koje se finansiraju iz Budžeta Republike Srpske

Kategorija		2014	sa 30.09. 2015.	2015	2016	2017	2018
1	Stanje spoljnog duga	2.887,2	2.957,2	3.167,0	3.581,0	3.799,7	3.456,3
	1.1. Republike Srpske	1.859,1	1.935,3	2.093,8	2.308,2	2.456,6	2.146,5
	1.2. jedinica lokalne samouprave	63,5	64,6	79,3	135,9	131,5	127,0
	1.3. javnih preduzeća i IRB-a	964,7	957,3	993,9	1.136,9	1.211,6	1.182,8
2	Stanje unutrašnjeg duga	2.168,0	2.213,3	2.184,4	2.029,4	1.886,6	1.731,5
	2.1. Republike Srpske	1.528,0	1.579,1	1.572,8	1.604,7	1.543,9	1.487,1
	2.2. jedinica lokalne samouprave	330,4	309,1	255,6	272,7	229,6	170,6
	2.3. fondova socijalne sigurnosti	309,7	325,1	356,0	152,0	113,1	73,7
3	Stanje javnog duga RS	4.090,5	4.213,2	4.357,4	4.473,5	4.474,8	4.005,0
	3.1. spoljni dug (1.1.+1.2.)	1.922,5	1.999,9	2.173,1	2.444,1	2.588,1	2.273,5
	3.2. unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	2.168,0	2.213,3	2.184,4	2.029,4	1.886,6	1.731,5
4	Stanje ukupnog duga RS	5.055,2	5.170,5	5.351,4	5.610,3	5.686,3	5.187,8
	4.1. spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	2.887,2	2.957,2	3.167,0	3.581,0	3.799,7	3.456,3
	4.2. unutrašnji dug (2.1.+2.2.+2.3.)	2.168,0	2.213,3	2.184,4	2.029,4	1.886,6	1.731,5
5	Stanje duga koje se servisira iz Budžeta RS	4.649,9	4.746,5	4.940,4	5.313,4	5.436,7	5.001,7
	5.1. spoljni dug (1.1.+1.2.+1.3.)	2.887,2	2.957,2	3.167,0	3.581,0	3.799,7	3.456,3
	5.2. unutrašnji dug (2.1.+2.3.2.)	1.762,7	1.789,3	1.773,4	1.732,5	1.637,0	1.545,3

3.6. Analiza osjetljivosti i upoređivanje s prethodnim programom

Analiza osjetljivosti – Indirektni porezi

S obzirom na osnovne postavke projekcija indirektnih poreza i ukupne ekonomske uslove u BiH i u svijetu ostvarenje projektovanog nivoa prihoda od indirektnih poreza u periodu 2015-2018 je podložno sljedećim rizicima:

- (i) Projekcije prihoda od indirektnih poreza usko su vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja DEP-a. Svako odstupanje ovih parametara od projektovanih vrijednosti predstavlja rizik za projekcije prihoda;
- (ii) Slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time i projekcija prihoda od indirektnih poreza u cjelini;
- (iii) Investicije vezane za međunarodne projekte dovode do povećanja povrata PDV-a, dok korištenje projekata finansiranih iz IPA fondova u konačnici rezultira oslobađanjem PDV-a. Obje derogacije Zakona o PDV-a uzrokuju stvaranje diskrepance između ukupne i oporezive potrošnje. Veći porast međunarodnih projekata od očekivanog i ponovno uključivanje BiH u IPA program, koji predviđa mnogo veća izdvajanja za BiH nego što je bilo do sada, može u narednim godinama dovesti do povećanja navedene diskrepance, a time i do manjeg izvršenja prihoda od PDV-a u odnosu na projektovani;
- (iv) Očekivani efekti primjene izmjena Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana mogu biti umanjeni ili neutralizovani izmjenama politika koje bi podrazumijevale oštrije oporezivanje cigareta (npr. uvođenje dodatne namjenske akcize na cigarete), a koje bi zbog širenja jaza u poreznom opterećenju između cigareta i rezanog duhana dovele do ponovnog jačanja crnog tržišta duhana i erozije prihoda od akciza. Istovremeno, ubrzani rast akciza na cigarete dovešće do pomjeranja dinamike usklađivanja visine ukupne minimalne akcize u BiH sa minimalnom akcizom u EU. To će se nepovoljno odraziti na cjenovne odnose domaćih i cigareta iz zemalja u okruženju na štetu BiH, dajući poticaj za šverc i krijumčarenje jeftinijih cigareta iz okruženja u BiH, što će u konačnici dovesti do smanjenja domaće proizvodnje cigareta i gubitaka na prihodima od akciza i pripadajućeg PDV-a.
- (v) Eventualne izmjene politika PDV-a u smislu diferenciranih stopa PDV-a, pored fiskalnih gubitaka i makroekonomskih implikacija u smislu distorzija na tržištu, mogu destabilizovati postojeći sistem PDV-a i naplatu prihoda, umanjiti efikasnost rada UIO, opteretiti poslovne subjekte i značajno povećati rizik od prevara.
- (vi) Zadržavanje postojeće politike diferenciranog oporezivanja lož-ulja i eventualne izmjene politike oporezivanja derivata nafte (npr. povećavanje namjenske putarine) koje bi podrazumijevale povećanje jaza u oporezivanju supstituta (dizel i lož-ulje) povećale bi distorzije na tržištu derivata i gubitke na prihodima od putarine.

Pored osnovnog scenarija izrađen je i alternativni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza (Tabela 2) koji se temelji na alternativnom scenariju makroekonomskih pokazatelja Direkcije za ekonomsko planiranje (novembar 2015).

Tabela 2: Alternativni scenario projekcija prihoda od indirektnih poreza, novembar 2015

Vrsta prihoda (neto)	u mil KM					Projektovana stopa rasta			
	Izvršenje	Projekcija							
	2014	2015	2016	2017	2018	2015	2016	2017	2018
PDV	3.207,8	3.276,2	3.337,1	3.426,7	3.533,6	2,1%	1,9%	2,7%	3,1%
Akcize	1.307,5	1.405,7	1.451,3	1.504,7	1.555,6	7,5%	3,2%	3,7%	3,4%
Carine	235,4	248,6	255,1	265,0	277,5	5,6%	2,6%	3,9%	4,7%
Putarina	294,3	319,0	324,4	331,9	339,5	8,4%	1,7%	2,3%	2,3%
Ostalo	24,0	24,1	24,3	24,5	24,6	0,4%	0,7%	0,7%	0,8%
Ukupno	5.069,0	5.273,6	5.392,2	5.552,8	5.730,8	4,0%	2,2%	3,0%	3,2%
Putarina 0,10 KM/l	-117,7	-127,6	-129,8	-132,7	-135,8	8,4%	1,7%	2,3%	2,3%
Za raspodjelu	4.951,3	5.146,0	5.262,4	5.420,0	5.595,0	3,9%	2,3%	3,0%	3,2%

S obzirom da su projekcije prihoda od indirektnih poreza usko vezane za projekcije makroekonomskih pokazatelja, njihove korekcije u alternativnom scenariju značajno su se odrazile na projektovane iznose prihoda, osim prihoda od akciza na duhan, čije izvršenje je pod uticajem politike akciza na cigarete i rezani duhan u periodu 2016-2018. Najveće korekcije odnose se na prihode od PDV-a, što se može objasniti korekcijama projekcija potrošnje, uvoza i inflacije (CPI), ali i značajnim učešćem ovih prihoda u ukupnim indirektnim porezima. S obzirom da su u alternativnom scenariju makroekonomskih projekcija revidirane projekcije realnih pokazatelja, izvršene su i korekcije prihoda od putarine i akciza na derivate nafte i ostale akcizne proizvode. Carine su korigovane zbog manjih stopa rasta uvoza u alternativnom scenariju. Izraženo u mil KM projekcije u alternativnom scenariju korigovane su za -34,3 mil KM, -56,6 mil KM i -87,6 mil KM u 2016., 2017. i 2018. godini respektivno (Tabela 2).

Upoređivanje sa prethodnim programom

U Tabeli br. 3 su prezentovane razlike projekcija prihoda (osnovni scenariji) od indirektnih poreza koje su predstavljene u ovom dokumentu u odnosu na projekcije iz prethodnog programa (Nacionanog programa ekonomskih reformi - NERP 2015). Prilikom poređenja projekcija potrebno je imati u vidu izmjene u projekcijama makroekonomskih pokazatelja, na kojima su one zasnovane.⁵⁰

Tabela 3: Razlike u odnosu na projekcije iz prethodnog programa

Dokument	Vrijeme izrade projekcija	Projekcija* indirektnih poreza (u mil KM)				
		2014	2015	2016	2017	2018
NERP 2015	Oktobar 2014	5009,2	5116,2	5219,3	5346,6	n/a
ERP 2016	Oktobar 2015	5069,0	5273,6	5426,5	5609,3	5818,4
Korekcija (u %)		1,19%	3,08%	3,97%	4,91%	n/a

*Iznos za 2014 u projekcijama iz oktobra 2015 odnosi se na stvarnu naplatu prihoda

S obzirom da su projekcije iz prethodnog programa izrađene u oktobru 2014. godine, iznos za 2014. godinu predstavljao je projekciju prihoda. Nakon snažnog rasta prihoda na kraju 2014. godine, projekcija za 2014. godinu iz dokumenta NERP 2015 prebačena je za skoro 60 mil KM (Tabele 3 i 4). Najveća razlika odnosi se na prihode od PDV-a (Tabela 3).

Tabela 4: Razlike po vrstama prihoda u odnosu na projekcije iz prethodnog programa

(u mil KM)	2014	2015	2016	2017
Ukupna korekcija	59,8	157,4	207,2	262,7
od čega : PDV	34,5	37,8	64,0	91,5
od čega: Akcize na naftu	3,2	36,4	37,4	38,0
od čega: Akcize na duvan	8,3	44,9	69,2	97,7
od čega: ostali indirektni porezi**	13,8	38,4	36,6	35,5

** Stavka „ostali indirektni porezi“ uključuje carine, putarinu, akcize na alkohol, pivo, bezalkoholna pića i kafu te ostale prihode koji se prikupljaju na JR UINO

Korigovana osnovica (prihodi u 2014. godini) jedan je od značajnih razloga korekcije projekcija PDV za 2015.⁵¹ Za 2015. godinu su najviše, ipak, korigovane projekcije prihoda od akciza i to prvenstveno akcize na duhan (44,9 mil KM). Primarni cilj izmjena Zakona o akcizama u području oporezivanja duhana je bila stabilizacija tržišta cigareta, koje je za prvo polugodište 2014. u odnosu na isti period 2013. palo za 14,4% u vrijednosnom smislu, odnosno za 21% u količini. Iz tog razloga polazište projekcija akciza na duhan u oktobru 2014. za narednu 2015. godinu je bio oporavak

⁵⁰ Projekcije indirektnih poreza koje su predstavljene u NERP 2015 rađene su na osnovu DEP-ovih projekcija makroekonomskih pokazatelja iz septembra 2014. godine.

⁵¹ Nakon projekcija koje su predstavljene u NERP 2015, Odjeljenje za makroekonomsku analizu UO UINO je u međuvremenu, do pripreme ERP 2016, izradilo projekcije u aprilu 2015 u skladu obavezama prema budžetskom kalendaru Institucija BiH (Zakon o finansiranju institucija BiH, "Službeni glasnik BiH" br. 49/09). U projekcijama iz aprila 2015 PDV je korigovan za +29,6 mil KM u odnosu na one iz oktobra 2014., dok je u projekcijama iz oktobra 2015 PDV dalje korigovan za svega +8,1 mil KM. Aprilske projekcije dostupne su na linku http://www.oma.uino.gov.ba/bilteni/Oma_Bilten_eng_118.pdf

vrijednosti tržišta cigareta do nivoa iz 2013. godine. Međutim, nove poreske mjere donijele su rezultate već u decembru 2014, kada je tržište cigareta dostiglo vrijednost iz prethodne godine, a pad količina je sveden na prihvatljivih 8,4%. Prvi kvartal 2015. je donio dalje poboljšanje trendova u svim aspektima (vrijednost, količina, prihodi), te su bile nužne ozbiljnije korekcije polaznih pretpostavki još prilikom redovne izrade projekcija u aprilu 2015. godine.⁵² Osim duhana, u odnosu na prethodni program značajno su korigovane akcize na naftu (+36,4 mil KM). Korekcija je izvršena prvenstveno zbog snažnog trenda rasta ovih prihoda u 2015.

Korekcija projektovanih iznosa svih vrsta prihoda za period 2016-2017 velikim dijelom je rezultat korigovanja projektovanih iznosa za 2015. godinu, koji predstavlja osnovicu za njihovu osnovicu za njihovu izradu.

Federacija Bosne i Hercegovine

U Bosni i Hercegovini trenutno postoji veoma povoljan ambijent za oporavak zemlje i privredni rast. Najavljuju se od međunarodne zajednice značajni projekti infrastrukturne podrške koji su u direktnoj korelaciji sa ispunjevanjem kriterija za podnošenje aplikacije za sticanje kandidatskog statusa zemlje u Evropsku uniju. Realizacija Reformske agende se ocjenjuje pozitivnim, Izvještaj o napretku se najavljuje kao najbolji do sada a izvršena je i politička konsolidacija i utvrđena nova parlamentarna većina u Federaciji BiH. Sve ove mjere mogu uticati na povećanje povjerenja investitora.

Glavni rizici u ostvarivanju fiskalnih projekcija su:

- zastoj pri provođenju strukturnih reformi definiranih Reformskom agendom, kao i ne ispunjenje obaveza iz aranžmana sa Međunarodnim monetarnim fondom, što je svakako međusobno povezano;

- slabiji ekonomski oporavak glavnih izvoznih partnera BiH (EU, zemlje CEFTA) povećava nivo rizika za ostvarenje makroekonomskih projekcija, a time može ugroziti i planirani fiskalni scenario obuhvaćen Programom ekonomskih reformi;

- socijalni pritisak posebno osjetljivih socijalnih kategorija (penzioneri, radnici sa neuvezanim stažom, sindikati u pogledu Kolektivnih ugovora;

- eventualno nezaključivanje novog aranžmana sa MMf-om;

- zastoj u realizaciji krupnih investicionih projekata.

U odnosu na prošlogodišnji Program (NERP) obrazloženje za najveća odstupanja javnih prihoda u odnosu na projekcije su data u poglavlju 3.2 – Implementacija budžeta u 2015. godini.

Prošlogodišnji program (NERP) je definirao fiskalne politike koje su se ostvarile u dijelu koji se odnosi na: Zakon o igrama na sreću i Zakon o izmjenama zakona o visini stope zatezne kamate, dok Zakon o porezu na dobit nije još uvijek usvojen i nalazi se u parlamentarnoj proceduri. Ostali propisi nisu usvojeni iz razloga kašnjenja u formiranju nove izvršne vlasti kao i problema sa promjenama parlamentarne većine.

Republika Srpska

Osjetljivost budžetskih projekcija na alternativne scenarije i rizike

Fiskalne projekcije zasnovane su na kretanju istih u prethodnim godinama i prvih deset mjeseci 2015. godine, planiranim izmjenama zakona i makroekonomskom okviru za narednu godinu. Za svaku pojedinu vrstu prihoda analizirani su trendovi ostvarenja u prethodnom periodu, uključeni su jednokratni uticaji koji će se desiti u narednom periodu, te utvrđen stepen korelacije pojedinih vrsta prihoda sa kretanjem makroekonomskih agregata. Svi prihodi su izraženi u tekućim cijenama, a stepen elastičnosti poreskih prihoda izračunat je na bazi promjene realnih i nominalnih veličina odnosnih makroekonomskih agregata, prije svega bruto domaćeg proizvoda.

⁵² Ukupan iznos korekcije akciza na duhan između projekcija predstavljenih između dva programa ERP 2016 i NERP 2015 izvršen je u aprilskim projekcijama, dok projekcije akciza na duhan OMA iz oktobra 2015 nisu mijenjane u odnosu na one iz aprila 2015.

Projekcije rashoda rade se na osnovu zahtjeva korisnika budžeta i obaveza proisteklih iz zakonskih i podzakonskih akata. Realizacija budžeta vrši se u skladu sa ostvarenjem prihoda i priliva u budžet.

Rizik ostvarenja jeste u (ne)ostvarenju makroekonomskih i drugih pretpostavki na kojima se zasniva projekcija. Takođe, rizici u realnom sektoru, odrazili bi se na očekivani privredni rast i broj zaposlenih.

Upoređivanje sa prethodnim programom

Ako se uporede dokumenti ERP RS za 2016. godinu i NERP RS za 2015. godinu evidentno je da su u 2014. godini, uslijed konzervativnog planiranja prihoda u okviru prošlogodišnjeg dokumenta, ostvareni ukupni prihodi iznad projektovanih. Najznačajnija odstupanja su u okviru prihoda od indirektnih poreza, prihoda od poreza na dobit preduzeća, doprinosa na socijalno osiguranje, te neporeskih prihoda. Istovremeno, ostvareni ukupni rashodi u 2014. godini su veći od projektovanih u prošlogodišnjem dokumentu. Najznačajnija odstupanja u okviru tekućih rashoda su na doznakama za socijalnu zaštitu, te na izdacima za nefinansijsku imovinu. Ovo je uzrokovalo povećanje deficita za 10% u odnosu na planirani u prošlogodišnjem dokumentu.

U 2015. godini, ažurirane projekcije prihoda i rashoda takođe su veće od projektovanih u prošlogodišnjem dokumentu. Povećanje ukupnih rashoda nešto je veće od povećanja ukupnih prihoda, tako da je ovogodišnjim programom projektovani deficit veći za 8,9%, u odnosu na prošlogodišnji program.

Ažuriranim projekcijama za 2016. i 2017. godinu, povećani su javni prihodi, ali u još većoj mjeri javni rashodi, čime je došlo do povećanja deficita. Razlog za ovo je prvenstveno što se projekcije baziraju na konzervativnim projekcijama prihoda i istovremeno rashodima zasnovanim na izraženim potrebama korisnika budžeta.

3.7. Održivost javnih finansija

Federacija Bosne i Hercegovine

Sve reforme koje se provode u Federaciji BiH imaju za cilj da, između ostalog, obezbjede održivost sistema javnih finansija. U tom pogledu jedna od značajnijih reformi je u oblasti reforme penzionog i zdravstvenog sistema.

Finansijska održivost penzionog sistema⁵³

U pripremi je novi Zakon o PIO/MIO koji će stupiti na snagu 1.1.2016.godine kojim se uvode slijedeće novine:

- uvodi se nov način obračuna penzijskog osnova
- uvode se restrikcije za prijevremeno penzionisanje
- povećanje finansijske discipline i obuhvata penzionim sistemom.

U provođenju penzione reforme prema procjenama nadležnih, nisu potrebna dodatna finansijska sredstva jer se očekuju i dodatna sredstva po osnovu proširivanja oporezivanja naknada po osnovu ugovora o djelu, toplog obroka, naknada organa upravljanja itd, na koji način će se proširiti obuhvat plaćanja poreza i doprinosa.

U cilju podizanje nivoa održivosti penzionog fonda planirana je mjera podsticaja za novo upošljavanje (Uredba o poticanju prvog zapošljavanja) i to na način da se poslodavci subvencioniraju

⁵³ Informacija o statusu pripreme zakona o PIO/MIO usvojena na sjednici Vlade

100% plaćanjem minimalne neto plaće i doprinosa na i iz plaće novouposlenoj osobi. Ova mjera će imati efekte osim povećanja broja uposlenih ljudi osobito mladih, i na punjenje penzionih fondova. (Obradeno u poglavlju 4 Strukturne reforme).

Međutim ono što ostaje kao problem u narednom periodu jesu dugovi po osnovu doprinosa za PIO /MIO, i to posebno preduzeća u državnom vlasništvu. Ovo pitanje će se u narednom periodu početi rješavati uz pomoć Svjetske banke.

Finansijska održivost zdravstvenog sistema

U većini europskih zemalja potrošnja u zdravstvu je od 5 do 10% ukupnog GDP-a. U ovakvim uvjetima većina zemalja Europe suočava se sa dodatnim izazovom, a to je osiguranje održivosti financiranja zdravstvenog sustava. Ovaj problem je evidentan i u BiH i u Federaciji BiH, a rezultat su: prevelika javna potrošnja na zdravstvenu zaštitu kao udjel GDP-a koja je jedan od većih u regiji; neproporcionalno visokih i često neopravdanih izdataka za lijekove i medicinskih sredstava; nedostataka privlačenja inozemnih investitora koji potencijalno mogu imati pozitivnu ulogu za rast i razvoj nacionalnog gospodarstva; nedovoljno razvijene konkurencije na tržištu

Imajući u vidu naprijed navedeno potrebno je osigurati postupno smanjivanje troškova svih razina zdravstva sa 10,19% (za 2014. godinu) za 1% GDP-a, kako na makro razini, tako i na mikro razini. Međutim, smanjivanje troškova u sektoru zdravstva ne bi smjelo biti na štetu sigurnosti i kvaliteta zdravstvenih usluga, a time i dostignutog zdravstvenog standarda pacijenata.

Glavni pokazatelji potrošnje u zdravstvu u BiH u odnosu na GDP i po stanovniku:⁵⁴

SHA 2011		Udio u GDP, u %					Po stanovniku u KM				
		2009	2010	2011	2012	2013	2009	2010	2011	2012	2013
ICHA-	Ukupno	10	9,95	10,01	10,05	9,81	630	642	669	671	666
HF.1	Javni	6,9	7,1	7,2	7,1	6,9	437	455	480	477	471
HF.2+	Privatni	3,1	2,9	2,8	2,9	2,8	193	187	189	194	195
HF.3											

Ukupna sredstva u sektoru zdravstva 2014. godine iznosila su 1.660.725.238 KM, od kojih ostvareni prihodi iznose 1.656.195.137 KM, a sredstva rezervi prenešena iz prethodnih godina u iznosu od 4.530.102 KM.⁵⁵ Prihodi od doprinosa za zdravstveno osiguranje su i dalje najizdašniji izvor prihoda i čine 88,55% ukupnih prihoda sektora zdravstva.

Ukupna potrošnja u zdravstvu Federacije BiH u 2014. godini iznosila je 1.708.251.276 KM, od čega se na tekuće rashode odnosi 1.650.730.900 KM, a na kapitalne izdatke 57.520.376 KM.

Iz navedenih podataka za 2014. godinu je vidljivo da je potrošnja veća za oko 47,5 mil KM nego prihodi dok su ukupni dugovi prema preliminarnim nalazima Federalnog ministarstva zdravstva oko 339 mil KM.

Dakle, nesmetano funkcioniranje zdravstvenog sustava, odnosno njegovih specifičnosti moguće je provesti samo u uvjetima stabilnog i finansijski održivog sustava zdravstva.

Mjere u oblasti reforme zdravstva podrazumijeva rješenje problema dugovanja zdravstvenog sektora, uvođenje trezorskog sistema poslovanja, te definisanje novih modela i izvora finansiranja, uz precizno normiranje mreže zdravstvenih ustanova. To se prije svega odnosi na slijedeće (Zaključci Vlade FBiH po osnovu razmatranja Informacije o problematiki zdravstva):

1. Osnivači kantonalnih zdravstvenih ustanova će sačiniti Informaciju o poslovanju, dugovima ovih

⁵⁴ **Izvor podataka:** Projekt „Reforma javnog zdravstva II” - financiran od strane EU, treća komponenta razvoj i institucionalizacija Nacionalnih zdravstvenih računa. **Napomena:** Međunarodna klasifikacija za račune u zdravstvu (ICHA) dijeli se na tri osnovne klasifikacije: **Financijeri-agenti financiranja** zdravstvene zaštite (ICHA-HF); **Pružatelji** usluga zdravstvene zaštite (ICHA-HP), **Po funkcijama** zdravstvene zaštite (ICHA-HC). BiH radi na unakrsno klasificiranim NHA tablicama HPXHF i HCXHF:HC – Klasifikacija po funkcijama zdravstvene zaštite; HF – Klasifikacija po agentima financiranja (sve strane koje upravljaju finansijskim sredstvima-čuvanje finansijskih sredstava, udruživanje finansijskih sredstava i plaćanje/kupovinu usluga); HP – Klasifikacija po pružateljima usluga zdravstvene zaštite (bolnice, davatelji ambulantne zdravstvene zaštite, maloprodaja); **Izvori financiranja** zdravstvene zaštite (ICHA-FS); **Troškovi resursa** zdravstvene zaštite (ICHA- RC). Nacionalni zdravstveni računi (HPXHF i HCXHF) u BiH su obrađeni za 8 godina: 2004.-2012. godine. Agencija za statistiku BiH, Statistika nacionalnih zdravstvenih računa za 2013. godinu.

⁵⁵ Informacija o problematiki finansiranja sektora zdravstva –razmatrano na sjednici vlade FBiH 5.11.2015.

ustanova

2. Federalno ministarstvo zdravstva će pripremiti prijedlog Zakona o finansijskoj konsolidaciji javnih zdravstvenih ustanova
3. Federalno ministarstvo zdravstva će pripremiti Projekat prestrukturiranja zdravstava u FBiH sa procjenom troškova i mogućih izvora finansiranja
4. Federalno ministarstvo finansija će pripremiti Zakon o izmjenama zakona o visini zatezne kamate na javne prihode s ciljem stvaranja pravnog osnova za otpis kamate zdravstvenim ustanovama koja je dospjela po osnovu dospjelih a neplaćenih prihoda.

Reforma zdravstvenog sistema će biti pokrenuta uz pomoć Svetske banke da bi sistem zdravstvenog sistema bio održiv.

Svjetska banka i Federalno ministarstvo zdravstva će definirati konkretne mjere u oblasti zdravstva.

Republika Srpska

Republika Srpska sprovodi reforme koje treba da obezbijede dugoročnu održivost sistema javnih finansija. Jedna od važnijih reformi jeste reforma zdravstvenog sektora. U prvom koraku izvršiće se analiza dugovanja zdravstvenog sistema, odnosno Domova zdravlja, te bolničkog sektora, kako bi jasno utvrdili iznose obaveza, te predložili model za njihovo rješenje. Drugi korak, koji će pomoći da se uspostavi sistem pune odgovornosti i fiskalne discipline u sve ustanove zdravstvenog sistema predstavljaće uvođenje trezorskog sistema poslovanja. U 2016. godini donijeće se Zakon o izmjenama i dopunama zakona o zdravstvenom osiguranju. Pored navedenog, pristupiće se donošenju i novog ili izmjenama i dopunama Zakona o zdravstvenim komorama.

U oblasti penzijskog i invalidskog osiguranja već od 2016. godine potrebno je ispitati potrebu za reformom parametara penzijskog sistema, kako bi se mogla obezbijediti njegova održivost. U cilju obezbjeđenja redovnosti isplate penzija, usvojene su izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakona o budžetskom sistemu, Zakona o trezoru i Zakona o doprinosima, čiji je osnovni cilj uvođenje Fonda PIO Republike Srpske u sistem trezorskog poslovanja od 01.01.2016. godine. Cilj je da se postigne dodatna sigurnost u blagovremenom obezbjeđenju sredstava za isplatu penzija. Takođe, u skladu sa obavezama iz Reformske agende, u 2016. godini izradiće se šeme za dobrovoljno penzionisanje, a ujedno i pristupiti osnivanju prvog dobrovoljnog penzijskog fonda.

U saradnji sa Investiciono-razvojnom bankom Republike Srpske planira se izrada analize održivosti preduzeća u državnom vlasništvu, te predlaganje mjera za sanaciju održivih i likvidaciju neodrživih preduzeća.

Kao i u većini zemalja, nekvalitetni krediti predstavljaju jedan od ključnih rizika bankarskog sektora. U cilju rješavanja nekvalitetnih kredita, neophodno je preduzeti aktivnosti koje podstiču vansudsko restrukturiranje duga, te otkloniti prepreke koje otežavaju ovaj proces, kako u samom zakonodavnom okviru, tako i u njegovom dosljednom sprovođenju. Potrebno je podstaći banke na primjenu različitih modaliteta finansijskog restrukturiranja koji doprinose poboljšanju položaja dužnika (otpis obaveza po osnovu kamate i/ili glavnice, uvođenje perioda mirovanja obaveza, reprogramiranje na duže rokove i slično), što je do sada u praksi rijetko korišćeno, izuzev reprogramiranja obaveza na kraće rokove, nakon čega su banke pribjegavale prinudnoj naplati.

Detaljnije obrazloženje ključnih mjera dato je u dijelu 4. Prioriteti strukturalnih reformi.

3.8. Institucionalna obilježja

Institucije Bosne i Hercegovine

Jedna od značajnih novina, koja će doprinijeti razvoju i efikasnijem programskom budžetiranju i bolju vezu sa javnim investicijama, je uvođenje strateškog planiranja u institucijama BiH skladu sa Odlukom o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 62/14) i Uputstvom o metodologiji u postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH ("Službeni glasnik BiH", broj 44/15).

U vezi sa tim Vijeće ministara BiH, na prijedlog Direkcije za ekonomsko planiranje, na sjednici održanoj 13.01.2016. godine, usvojilo prvi Srednjoročni program rada Vijeća ministara BiH 2016 – 2018. godine, koji osigurava kvalitetno upravljanje razvojem u skladu s nadležnostima Vijeća ministara i institucija BiH.

Srednjoročni program rada prati Reformsku agendu Vijeća ministara i sadrži opće, srednjoročne, strateške ciljeve i programe za realizaciju 57 institucija BiH koje podnose izvještaj Vijeću ministara BiH te prvi put uspostavlja sistem planiranja, neophodan za povlačenje sredstava iz fondova EU i drugih razvojnih partnera.

U cilju provođenja politike kontrole rashoda i nastavka mjera štednje u 2015 godini usvojen je Zakon o dopunama zakona o platama i naknadama u institucijama Bosne i Hercegovine kojim se članovima upravnih odbora, nadzornih i drugih radnih tijela, koji su zaposleni u institucijama koje se finansiraju iz budžeta institucija BiH, Federacije BiH, Republike Srpske, Brčko Distrikta BiH i kantona, izuzimajući visokoškolske ustanove, ukida pravo na naknadu za rad u takvim tijelima koji obavljaju tokom radnog vremena. Nadalje naknada se ograničava na mjesečnom nivou maksimalno do do visine osnovice za obračun plaće zaposlenim u institucijama Bosne i Hercegovine.

Pored toga donijet je novi Pravilnik o finansijskom izvještavanju institucija Bosne i Hercegovine kojim se propisuje propisuje se oblik i sadržaj finansijskih izvještaja, uputstva za sačinjavanje periodičnih finansijskih izvještaja i godišnjeg finansijskog izvještaja, periodi za koja se sastavljaju, te način i rokovi izrade periodičnih i godišnjeg finansijskog izvještaja institucija Bosne i Hercegovine.

Federacija Bosne i Hercegovine

Provođenje mjera fiskalne konsolidacije na nižim nivoima vlasti u Federaciji BiH se koordinira putem Fiskalnog koordinacionog tijela FBiH. Uspostavljenjem vlada na svim nivoima vlasti u Federaciji BiH nakon održanih izbora u oktobru 2014. godine, stvorile su se mogućnosti za održavanjem sastanka te je na sastanku održanom 25. 05. 2015. godine razmatrana trenutna fiskalna situacija u Federaciji BiH. Zaključna razmatranja sa sastanka su, između ostalog bila fokusirana na iznalaženju načina za smanjenje akumuliranog deficita u kantonima u cilju stabilizacije javnih finansija u cijeloj Federaciji. Shodno navedenom a uvažavajući preporuke sa sastanka Pododbora za ekonomska i finansijska pitanja i statistiku održanog u Briselu 4 i 5 maja 2015. godine, Parlament Federacije je krajem oktobra 2015. godine usvojio Izmjene i dopune Zakona o budžetima u FBiH kojima je izmjenjeno fiskalno pravilo te je umjesto obaveze saniranja tekućeg deficita uvedena obaveza sanacije akumuliranog deficita u narednih pet godina. Na ovaj način bi se prilikom planiranja budžeta na svim nivoima vlasti u FBiH, trebalo planirati i određeni iznos sredstava za pokriće akumuliranog deficita čime bi se nakog proteka petogodišnjeg perioda akumulirani deficit u potpunosti trebao sanirati.

Pored navedenog, Izmjenama i dopunama Zakona o budžetima je uvedena mogućnost donošenja podzakonskog akta od strane Federalnog ministarstva finansija kojima će se detaljnije urediti procedura procjene fiskalnih efekata zakona i drugih podzakonskih akata koji se usvajaju na Vladi odnosno Parlamentu. Na ovaj način će se unificirati prikazivanje fiskalnih efekata kroz propisane obrasce te pojačati odgovornost predlagača prilikom obrazlaganja samih fiskalnih efekata. Takođe, naglašena je obaveza primjene projekcija kantonalnih i općinskih poreznih prihoda koje priprema federalno ministarstvo finansija i dostavlja ih kantonima i općinama u svrhu pripreme budžeta za narednu godinu.

U cilju efikasnog upravljanja vladinim dugom koji se odnosi na prikupljanja potrebnog iznosa finansijskih sredstava, ispunjavanja ciljeva vezanih za rizik i troškove, kao i ispunjavanje svih ostalih ciljeva upravljanja dugom koje vlada utvrdi, kao što su razvoj i održavanje efikasnog domaćeg tržišta za vladine vrijednosne papire, Vlada FBiH je u procesu utvrđivanja Strategije upravljanja dugom.

Strategija je pripremljena u skladu sa međunarodnim dobrim praksama i smjernicama MMF i WB za izradu srednjoročne strategije upravljanje dugom.

U strategiji se navode smjernice za upravljanje dugom Vlade FBiH u narednom periodu i to: Smjernice za strukturu ukupnog portfolija duga su sljedeće:

- Održavanje duga u BAM i EUR valuti iznad 60% ukupnog portfolija duga

- Održanje udjela duga s fiksnom kamatnom stopom preko 50% ukupnog portfolija duga
- Vrijeme do dospeljeća ukupnog duga održavati iznad 6,5 godina.

Vlada FBiH je opredjeljena da se suoči sa sivom ekonomijom i u tu svhu je utvrdila Model za ublažavanje sive ekonomije i stimuliranje prvog zaposlenja.

Model obuhvata zakonske i podzakonske prijedloge koje je potrebno izmjeniti kako bi se ublažile posljedice i odnose se na slijedeće oblasti :

- Smanjivanje fiskalnog opterećenja rada kako bi se postigla veća stopa registriranja zaposlenosti i povećanje prihoda PIO.
- Smanjivanje broja i pojednostavljenje poreznih procedura (izrada Zakona o poreznom postupku i Zakona o organizaciji Porezne uprave.)
- Povećanje broja zaposlenih u Poreznoj upravi i njihovoj osposobljenosti kako bi se smanjile utaje poreza
- Intenziviranje rada Federalne uprave za inspekcijske poslove
- Smanjivanje gotovinskog plaćanja kako bi se smanjilo skrivanje prihoda ostvarenih u gotovini
- Rješavanje pitanja samostalnih pijačnih trgovaca i uspostava registra
- Pojednostavljenje postupka registracije poslovnih subjekata
- Uspostava registra poljoprivrednih gazdinstava kako bi se omogućio prelazak iz neformalne u formalnu ekonomiju itd.

Radi suzbijanja sive ekonomije te postizanja efikasnije naplate javnih prihoda i veće porezne discipline planirano je kontinuirano provođenje aktivnosti na jačanju inspekcijskih i poreznih organa u BiH, te unapređenje saradnje između poreznih uprava entiteta i Distrikta Brčko i Uprave za indirektno oporezivanje u skladu sa ustavnim uređenjem i nadležnostima svake od poreznih uprava i u okviru zaključenog memoranduma o saradnji kojim je uspostavljen mehanizam razmjene poreznih podataka između četiri Porezne administracije.

Određeni su koordinatori za implementaciju projekta, odnosno uspostavu informacionog sistema na način da svaka porezna uprava ima elektronski pristup informacijama koje se odnose konkretno na porezne obveznike, a koji se nalaze u drugim upravama. Ova obaveza je u skladu sa zahtjevom i iz Brisela sa sastanka 05.i 06 maja 2015.godine a u cilju podizanja efikasnosti poreznih uprava na svim nivoima vlasti Federaciji BiH.

Republika Srpska

Provođenje Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, koji je usvojen u 2015. godini, značajno će se unaprijediti fiskalnu odgovornost i disciplinu za trošenje javnih sredstava u cijelom budžetskom sistemu Republike Srpske, kako na republičkom nivou, tako i na nivou jedinica lokalne samouprave i vanbudžetskih fondova. Prvenstveni cilj je da svi subjekti budžetskog sistema Republike Srpske iskažu ukupne neizmirene obaveze, donesu realne planove za njihovo izmirenje u narednom periodu, te da se onemogućiti stvaranje obaveza iznad nivoa definisanih budžetima. Na taj način, ostvarene uštede u javnoj potrošnji biće moguće usmjeriti na kapitalnu potrošnju. Donošenje ovog zakona omogućava dalje unapređenje sistema javnih finansija kroz jačanje fiskalne odgovornosti, transparentnosti i srednjoročne i dugoročne održivosti javnih finansija. Takođe, ovaj zakon ima za cilj jačanje odgovornosti za zakonito korišćenje budžetskih sredstava kroz unapređenje kontrole i nadzora u cilju osiguranja fiskalne discipline.

U 2016. godini, nastviće se sa unapređenjem rada svih kontrolnih organa u Republici Srpskoj, a istovremeno posebna pažnja će se posvetiti reformi inspekcijskih službi u svim oblastima, putem Prijedloga zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijama u Republici Srpskoj.

Predloženi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku je dio seta zakona kojima se planira sprovesti dalja reforma privrednog sistema u Republici Srpskoj sa prvenstvenim ciljem suzbijanja sive ekonomije kroz unapređivanje kontrolnih inspekcijskih postupaka i povećanje efikasnosti inspekcijskih organa.

Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske utvrdiće se sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, koji obuhvata finansijsko upravljanje, kontrolu i internu reviziju, utvrđuje metodologiju i standarde, te druga pitanja od značaja

za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru. Na taj način, uz Zakon o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj zaokružuje se sistem koji će omogućiti značajno poboljšanje fiskalne discipline i odgovornosti u Republici Srpskoj.

U oblasti finansijskog izvještavanja u 2016. godini, dalje će se unapređivati sistema izvještavanja kroz aktivnosti usmjerene na razvoj statističkih osnova finansijskog izvještavanja usaglašenih sa međunarodno priznatim standardima makroekonomskih statističkih sistema, povećanje efikasnosti, obuhvatnosti i transparentnosti konsolidovanih finansijskih izvještaja korisnika budžeta, te kontrolisanih jedinica javnog sektora. Sa ciljem strateškog uređenja oblasti računovodstva i revizije donijet će se strateški dokument daljeg razvoja i unapređenja računovodstvene i revizorske profesije u Republici Srpskoj.

Reforma republičke uprave u Republici Srpskoj se nastavlja u 2016. godini u cilju poboljšanja efikasnosti i transparentnosti uprave, kao i poboljšanja profesionalnosti zaposlenih. Biće donesen Zakon o državnim službenicima kojim će na novi način biti definisana radna mjesta rukovodećih državnih službenika, veća mobilnost zaposlenih pri popunjavanju upražnjenih radnih mjesta i dr. Vlada i republički organi uprave će svojom organizacijom biti u direktnoj vezi sa reformskim procesima.

U 2016. godini pristupiće se donošenju i novog Zakona o lokalnoj samoupravi i Zakona o službenicima i namještenicima u organima jedinica lokalne samouprave, koji će biti osnov za izradu novog strateškog razvojnog dokumenta u oblasti lokalne samouprave u Republici Srpskoj. Navedenim zakonima urediće se, između ostalog, kriterijumi za određivanje broja zaposlenih u opštinskim, odnosno gradskim upravama, te utvrditi načela za njihovu unutrašnju organizaciju. Novom Strategijom razvoja lokalne samouprave definiše se pravci razvoja lokalne samouprave u Republici Srpskoj u periodu 2017-2021. godina. Vizija razvoja podrazumijevaće uspostavljanje višetipskog koncepta lokalne samouprave, ispitivanje mogućnosti za dalju funkcionalnu decentralizaciju, razvijanje mehanizama međupštinske saradnje, te jačanje uloge mjesnih zajednica u lokalnoj samoupravi. Takođe, početkom 2016. godine donijet će se Strategije obuke za zaposlene u jedinicama lokalne samouprave u Republici Srpskoj koji obuhvata period 2016-2020. godine. Opšti cilj Strategije je uspostavljanje održivog i funkcionalnog sistema obuke koji će službenicima u opštinama i gradovima biti kvalitetan izvor znanja i sticanja vještina potrebnih za razvoj visoko profesionalne, odgovorne i efikasne lokalne samouprave u Republici Srpskoj.

4. PRIORITETI STRUKTURALNIH REFORMI U PERIODU 2016-2018. GODINE

Strukturalne reforme u Bosni i Hercegovini i entitetima u poglavlju 4. će biti objašnjene po reformskim oblastima, odnosno prema nivoima vlasti (BiH, FBiH i RS) koji predlažu navedene reforme.

4.1. Identifikacija ključnih prepreka za rast i konkurentnost

Ključni izazov odnosi se na pitanje kako da mala i otvorena ekonomija sa niskim izvozom i investicijama kakva je Bosna i Hercegovina ostvari veće stope privrednog rasta, odnosno kako da smanji ili ukloni ključne prepreke koje znatno otežavaju da zemlja ostvari brži rast i zapošljavanje.

Identifikovane ključne prepreke za rast i konkurentnost su predstavljene pojedinačno na početku svake oblasti strukturalnih reformi.

Federacija BiH

Glavne strukturalne prepreke za rast na nivou FBiH identifikovane kroz Reformsku agendu su:

- neodrživo stanje u javnim finansijama (visoka javna potrošnja sa visokim budžetkim deficitima, visoka poreska opterećenja rada, visoki dugovi po osnovu neplaćenih doprinosa, siva ekonomija, visok javni dug, neefikasna i preglomazna javna uprava, ugrožena dugoročna održivost zdravstvenog sektora; nedovoljno efikasan rad javnog sektora i kontrolnih organa)
- Nepovoljna poslovna klima i konkurentnost za investiranje (skrivena dotacija velikim preduzećima, nejasne stečajne procedure, veliki broj parafiskalnih nameta, složene

- procedure registracije preduzeća i dugi rokovi za dobivanje građevinskih dozvola i energetskih priključaka, nepostojanje programa restrukturiranja javnih preduzeća)
- Visoka nezaposlenost u okviru tržišta rada posebno mladih (60%), visoka stopa sive ekonomije, neusklađenost obrazovnog sistema za tržišem rada
- Neodrživi sistemi socijalne zaštite (loše ciljanje socijalnih naknada, visok nivo neplaćenih obaveza prema fondovima)
- siva ekonomija, korupcija
- ostalo.

Republika Srpska

Ključne prepreke za rast i konkurentnost u Republici Srpskoj ogledaju se u slijedećem:

- postojanje konsolidovanog budžetskog deficita i rast javnog duga, te je neophodno provesti fiskalnu konsolidaciju koja će postepeno dovesti do smanjenja budžetskog deficita i srednjeročno dovesti do smanjenja nivoa javnog duga;
- nefleksibilnost tržišta rada i radnog zakonodavstva;
- prevelika javna uprava;
- nepovoljna poslovna klima i konkurentnost za investicije;
- izražena „siva ekonomija“ u gotovo svim oblastima;
- dugoročno neodrživi sistemi socijalne zaštite, prvenstveno zdravstveni sektor;
- potrebna reforma javnih preduzeća, prvenstveno Željeznica Republike Srpske, s ciljem uspostavljanja održivih i profitabilnih preduzeća.

4.2. Prioriteti strukturalnih reformi po oblastima

Na poziv Vijeća za vanjske poslove iz decembra 2014. godine svi nivoi vlasti u Bosni i Hercegovini su usvojili Reformsku agendu za Bosnu i Hercegovinu za period 2015-2018. godina kao osnov za pokretanje procesa oporavka i modernizacije ekonomije u cilju jačanja održivog, efikasnog socijalno pravednog i stabilnog ekonomskog rasta i otvaranja radnih mjesta. Osim toga, Savjet ministara BiH, Vlada Federacije BiH i Vlada Republike Srpske usvojile su i svoje Akcione planove za implementaciju Reformske agende u 2015. godini i 2016. godini u kojim su dati prioriteti mjera u periodu 2015-2016. godina iz Reformske agende.

U programu Ekonomskih reformi 2016-2018. godine su utvrđeni prioriteti strukturalnih reformi Bosne i Hercegovine (koje su pripremile institucije BiH), i strukturni proriteti Federacije BiH i Republike Srpske:

Bosna i Hercegovina

4.2.1. Upravljanje javnim finansijama:

1. Unapređenje sistema javne unutarnje finansijske kontrole;

4.2.3. Događanja po sektorima:

2. Izrada strateškog plana ruralnog razvoja BiH i IPARD programa;

4.2.6. Trgovinske integracije:

3. Dalja liberalizacija trgovine, smanjenje administrativnih troškova i ukidanje necarinskih barijera u regionalnoj i bilateralnoj trgovini.

Federacija BiH

Osim Reformske Agende prioriteti strukturalnih reformi dati su i kroz Program rada Vlade FBiH za mandatni period 2015-2018. godina, te pojedinačne sektorske strategije.

Pored prioriteta Federacije Bosne i Hercegovine sadržanih u njenim strateškim dokumentima, ključno polazište za definisanje strukturalnih prioriteta u ovom dijelu Programa ekonomskih reformi, predstavljaju i dokumenti EU. Među njima su posebno značajni: Zaključci sa sastanka zajedničkog

ministarskog dijaloga iz maja 2015. godine, i Izvještaj Evropske komisije o napretku za 2015. godinu kao i Smjernice za pripremu ERP-a 2015-2018. godina.

Utvrđeni prioriteti strukturalnih reformi Federacije BiH za period 2016-2018. godina po oblastima su:

4.2.1. Upravljanje javnim finansijama:

1. Unapređenje sistema javne unutarnje finansijske kontrole

4.2.2. Infrastruktura:

2. Unapređenje saobraćajne infrastrukture
3. Restruktuiranje Željeznica FBiH
4. Unapređenje energetske infrastrukture

4.2.3. Događanja po sektorima:

5. Poljoprivreda
6. Turizam i ugostiteljstvo
7. Finansijske usluge

4.2.4. Poslovno okruženje, korporativno upravljanje i smanjenje neformalne ekonomije:

8. Smanjivanje troškova poslovanja i skraćivanje procedura za izdavanje dozvola
9. Razvoj malih i srednjih preduzeća
10. Privatizacija

4.2.7. Zapošljavanje i tržište rada:

11. Osiguranje uvjeta za rast zaposlenosti
12. Reforma obrazovanja

4.2.8. Poticanje socijalne inkluzije, borba protiv siromaštva i promoviranje jednakih prilika:

13. Unapređenje sistema socijalne zaštite

U narednom tekstu su data šira obrazloženja predloženih 14 prioritetnih reformi po područjima strukturalne reforme iz Smjernica za pripremu ERP-a.

Republika Srpska

U nastavku ćemo dati pregled ključnih strukturalnih reformi Republike Srpske po oblastima reforme:

4.2.1. Upravljanje javnim finansijama (4 mjere):

1. Smanjenje poreskog opterećenja rada, uz istovremeno iznalaženje realnih i sigurnih izvora finansiranja, iz kojih će biti nadoknađena sredstva vanbudžetskim fondovima, radi gubitka prihoda od doprinosa;
2. Povećanje fiskalne odgovornosti i unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru;
3. Suzbijanje sive ekonomije;
4. Reforma zdravstvenog sistema;

4.2.2. Infrastruktura (1 mjera):

5. Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske;

4.2.3. Događanja po sektorima (2 mjere):

6. Industrija - Reindustrijalizacija u svim oblastima prerađivačke industrije;
7. Finansijske usluge - Osavremenjen zakonski okvir bankarskog sektora Republike Srpske, te stvorene pretpostavke za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka;

4.2.4. Poslovno okruženje, korporativno upravljanje i smanjenje neformalne ekonomije (2 mjere):

8. Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije (parafiskalni nameti);
9. Usvajanje i provođenje Zakona o stečaju;

4.2.7. Zapošljavanje i tržište rada (1 mjera):

10. Novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sektoru.

4.2.1. Upravljanje javnim finansijama (UJF)

Sva tri nivoa vlasti u BiH pokrivaju stub ERP-a posvećen upravljanju javnim finansijama: državni nivo (nivo BiH), Federacija BiH (FBiH) i Republika Srpska (RS). Reforme javnih nabavki su ingerencija državnog nivoa, dok odgovornost entiteta uključuje fiskalnu disciplinu, finansijsku kontrolu i internu reviziju. Glavni izazov u ovoj reformskoj oblasti predstavlja visok nivo javnog duga, značajno oslanjanje na finansiranje donatora, nedovoljno razvijeni kapaciteti za internu reviziju i slaba nadzorna uloga Agencije za javne nabavke, visoko administrativno opterećenje tendera, nedostatak finansijskog upravljanja i kontrole na državnom nivou, te nedovoljna fiskalna disciplina. Porezno opterećenje rada vrlo visoko i u RS i u FBiH.

Nakon što BiH vlasti nisu uspjele da se dogovore o paketu reformi u junu 2015. godine zemlju su posjetili predstavnici MMF-a u periodu oktobar-novembar 2015. godine radi nove runde razgovora o novom kreditu. Neophodno je da BiH usvoji reformske mjere koje je definirao MMF da bi se novi finansijski paket odobrio, među kojima je najvažnija UJF mjera smanjivanje poreznog opterećenja rada.

Reforme koje su u ovoj oblasti predložila oba entiteta bave se ključnim gore navedenim preprekama i su usklađene veoma dobro. One se bave poboljšanjima u javnoj internoj finansijskoj kontroli (JIFK). Set mjera koje su sve posvećene rješavanju glavnih problema u ovoj reformskoj oblasti (poboljšanje procedura interne revizije, novi zakon o fiskalnom upravljanju/odgovornosti, fiskalna konsolidacija) prati ključnu mjeru smanjivanje poreznog opterećenja rada.

Bosna i Hercegovina

Reformskom agendom za Bosnu i Hercegovinu za period 2015-2018. godina u oblasti javnih finansija naglašena je potreba fiskalne konsolidacije smanjivanjem javne potrošnje i povećanjem poreskih prihoda.

Akcionim programom provođenja plana realizacije Reformske agende utvrđene aktivnosti u kojima je uključeno Ministarstvo finansija i trezora Bosne i Hercegovine a koje se odnose na pripremu i usvajanje Prijedloga zakona o budžetu institucija Bosne i Hercegovine za 2016. godinu koji sadrži član o kontroli i ograničenju novog zapošljavanja. Zakon o budžetu institucija Bosne i Hercegovine i međunarodnih obaveza Bosne i Hercegovine za 2016. godinu usvojen je krajem decembra 2015. godine. Članom 17. Zakona („Službeni glasnik BiH“ broj 101/15) definisano je novo zapošljavanje u smislu zamrzavanja novog zapošljavanja, osim po posebnim odlukama Vijeća ministara BiH. Mjere zamrzavanja zapošljavanja sadržane su i u Dokumentu okvirnog budžeta institucija BiH za period od 2016 do 2018. godine. Uticaj na budžet ove reforme obračunat je kao razlika rashoda za bruto plate i naknade zaposlenima tekuće u odnosu na prethodnu godinu.

Javne investicije, srednjoročno planiranje, praćenje i izvještavanje

Unaprijeđena je metodologija i alati za pripremu i izradu Programa javnih investicija/Razvojno investicijskog programa (PJI/PRI); Pripremljen je Kapitalni proračun zasnovan na PJI/PRI; Svi projekti javnih investicija su usuglašeni s razvojnim ciljevima. Uspostavljen je Program javnih investicija/Razvojno investicijski program kao institucionalni programski alat, koji obuhvata razvojne prioritete države, uspostavljen je jedinstveni softver za upravljanje javnim investicijama - PIMIS za sve institucije i proračunske korisnike. Pokrenute su aktivnosti za nabavu informacijsko tehnološke opreme u cilju uvođenja PIMIS-a na razinu županija u Federaciji BiH i općina u Republici Srpskoj. Da bi se podigla svijesti o konceptu PJI razvoja u širem kontekstu planiranja razvoja i pripreme proračuna temeljenog na programima, pripremljena je brošura „Strateško planiranje i praćenje javnih rashoda - Metodologija, izrada i provedba Programa javnih investicija“.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 32. sjednici održanoj 19.11.2015. godine, razmotrilo i usvojilo Ažurirani program javnih investicija institucija Bosne i Hercegovine za razdoblje 2016.-2018. godine.

U razdoblju izrade Nacrta prijedloga PJI institucija Bosne i Hercegovine, koji je Vijeće ministara usvojilo na 20. sjednici održanoj 25.8.2015. godine, nije bio usvojen Strateški okvir za Bosnu i Hercegovinu, te je u nedostatku usvojenih strateških planova razvoja testiranje strukture PJI institucija Bosne i Hercegovine urađeno u odnosu na Nacrt strategije razvoja i Nacrt strategije socijalnog uključivanja (SR/SSU). Struktura razvojnog dijela Nacrta prijedloga PJI institucija Bosne i

Hercegovine 2016. – 2018. godine, kao i Ažuriranog prijedloga PJI institucija Bosne i Hercegovine u tom je kontekstu prilagođena da prati strukturu strateških ciljeva Nacrta SR/SU. Od 2016. godine strateški ciljevi bit će revidirani u skladu sa Strateškim okvirom za Bosnu i Hercegovinu.

Usvajanjem Odluke o postupku srednjoročnog planiranja praćenja i izvješćivanja u institucijama Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» broj 62/14) i Naputka o metodologiji u postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvješćivanja u institucijama Bosne i Hercegovine («Službeni glasnik BiH» broj 44/15), uvedeno je srednjoročno planiranje u institucije BiH; Pripremljen je Priručnik za izradu srednjoročnih planova institucija Bosne i Hercegovine; Na temelju Odluke o postupku srednjoročnog planiranja praćenja i izvješćivanja u institucijama Bosne i Hercegovine, organizirana je i održana serija obuka u razdoblju od siječnja do svibnja 2015. godine za Koordinatore za srednjoročno planiranje (državni službenici iz 74 institucije su prošli obuku u oblasti izrade srednjoročnog plana), obukom je obuhvaćeno 400 državnih službenika. Pružena je stručna potpora institucijama BiH za pripremu njihovih srednjoročnih planova. U ovom procesu su sudjelovale sve institucije korisnici proračuna institucija BiH i dobile su direktnu pomoć u svim fazama pripreme svog srednjoročnog plana; Razvijan je koncept za uvezivanje PJI i procesa srednjoročnog planiranja za institucije BiH; Pripremljen je i donešen Srednjoročni plan rada Ministarstva financija i trezora za razdoblje 2016.-2018. godine; Sukladno Odluci u tijeku je davanje mišljenja na Srednjoročne planove institucija 2016-2018.

Obzirom da se radi o prvoj godini pripreme Srednjoročnih planova institucija BiH, svjesni smo činjenice da kvalitet Srednjoročnih planova rada institucija BiH nije na zadovoljavajućoj razini. Bitno je naglasiti da će iskustvo i znanje stečeno u prvoj godini značajno doprinijeti radu u sljedećem ciklusu planiranja, odnosno da će doći do poboljšanja kvaliteta i Srednjoročnog plana rada institucija.

Vijeće ministara Bosne i Hercegovine je na 32. sjednici održanoj 19.11.2015. godine, utvrdilo je Prijedlog zakona o izmjeni i dopuni Zakona o ministarstvima i drugim organima uprave Bosne i Hercegovine, kojim se uspostavlja sustav srednjoročnog i godišnjeg planiranja te osiguravaju osnove za kvalitetno upravljanje finansijskim razvojem u skladu s nadležnostima Vijeće ministara Bosne i Hercegovine. Dopunom Zakona, između ostalog, definirano je da Vijeće ministara Bosne i Hercegovine usvaja Srednjoročni program rada koji je osnov za pripremu Dokumenta okvirnog proračuna za trogodišnje razdoblje i srednjoročnih planova rada institucija BiH. Ovako uspostavljen sustav planiranja neophodan je za povlačenje sredstava iz fondova EU i drugih razvojnih partnera, ali i za stvaranje okvira za druge oblike međunarodne suradnje. Ministarstvo pravde će dostaviti ovaj prijedlog zakona Parlamentarnoj skupštini BiH na razmatranje po osnovnoj zakonodavnoj proceduri.

Kako bi se PIMIS mogao koristiti kao sustav za potporu srednjoročnom planiranju, praćenju i izvještavanju u institucijama BiH, u skladu sa člankom 6. stavak (3) Odluke o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvješćivanja u institucijama Bosne i Hercegovine, pokrenut se postupak javne nabavke nadogradnje/proširenja PIMIS-a modulom za srednjoročno planiranje. Finansijska sredstva za ovu namjenu obezbjeđena su iz projekta „Razvoj kapaciteta u ministarstvima financija na državnoj i na entitetskoj razini za učinkovito upravljanje javnim investicijama“ koji je financirala Sida. Nadogradnja PIMIS-a modulom za srednjoročno planiranje je u završnoj fazi i očekuje se da će sve aktivnosti na doradi biti okončane u studenom 2015. godine i da će se Srednjoročni program rada Vijeća ministara i Srednjoročni planovi rada institucija BiH za razdoblje 2017.-2019. godine raditi u navedenoj aplikaciji.

Svjetska banka je, u okviru Misije za identifikaciju zajma za razvojnu politiku javnih financija (DPL) provedene u razdoblju 7. - 11. rujna i 28. - 29. rujna 2015.g. u dostavljenom „AIDE-MEMOIRE“, istakla sljedeće: „BiH je ostvarila značajan napredak na donošenju i postizanju transparentnosti Programa javnih investicija (PJI)“, ističući značaj nastavka rada na uvezivanju PJI, strateškog planiranja i proračunskog procesa, kao i na unaprjeđenju tog sustava u smislu njegovog obuhvata, monitoringa i evaluacije.

Nadogradnja PIMIS-a modulom za srednjoročno planiranje je završena. Uvezan je Program javnih investicija i Srednjoročno planiranje.

Od naredne godine Srednjoročni program rada Vijeća ministara BiH i Srednjoročni planovi rada institucija BiH će biti izrađeni u PIMIS-u.

U skladu s preporukom Svjetske banke, u narednom razdoblju očekuju se aktivnosti na uvezivanju s proračunskim procesom tj. povezivanje PIMIS-a i BPMIS-a.

U 2016 bice potrebno osiguranje pune podrške uspješnoj realizaciji provođenja Odluke o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH. Nosioci aktivnosti su Vijeće ministara BiH i institucije BiH.

Unapređenje korištenja međunarodne ekonomske pomoći

Redovna suradnja sa i između donatora/kreditora koja rezultira boljom razmjenom informacija o tekućim aktivnostima i budućim planovima donatora u BiH, kao i dalji razvoj partnerske suradnje, što u konačnici rezultira većom učinkovitošću korištenja sredstava međunarodne razvojne pomoći i njene transparentosti u Bosni i Hercegovini, a sve sukladno principima Pariške deklaracije o učinkovitoj pomoći. Održavaju se redovni konsultativno-radni sastanci Foruma za koordinaciju donatora (DCF) u BiH na kojima učestvuju predstavnici bh vlasti i međunarodne zajednice u BiH. Ministarstvo ima funkciju Sekretarijata DCF-a. DCF trenutno broji 24 donatora. U 2014 godini IMF, IFAD i Kraljevina Danska postale su članice DCF-a. Intencija je da u članstvo DCF budu uključeni i ostali donatori, aktivni u BiH. Sve informacije u vezi sa funkcionisanjem i aktivnostima DCF-a dostupne su na stranici www.donormapping.ba.

Godišnja priprema godišnjeg izvještaja „Pregled aktivnosti donatora u BiH“ takođe doprinosi efikasnosti korištenja pomoći u smislu predstavljanja sveobuhvatnih informacija o aktivnostima donatora, što u konačnici smanjuje mogućnost dupliranja projekata i usmjeravanja finansijskih sredstava u prioritetne projekte. Izvještaj sadrži sveobuhvatnu analizu podrške koju su članovi DCF-a usmjerili u prioritetne sektore razvoja u BiH, reformskim procesima koji se u njima odvijaju i sinhronizacije donatorskih aktivnosti.

Baza podataka o aktivnostima donatora (DMD), u okviru PIMIS sustava, kao posebna komponenta je u funkciji i obuhvata projekte finansirane i unešene od strane donatora/kreditora, članica DCF-a. Baza podataka je dostupna javnosti i nalazi se na stranici ministarstva www.mft.gov.ba.

DCF stranica www.donormapping.ba na engleskom jeziku je u funkciji, javna i omogućava transparentan pristup informacijama vezanim za projekte finansirane iz sredstava razvojne pomoći u BiH, kao i strateškim dokumentima koji definišu razvojne prioritete BiH.

Putem godišnje pripreme Izvještaja o primjeni principa Pariške deklaracije o efikasnoj pomoći u BiH utvrđuje se godišnji stepen napretka u primjeni principa vlasništva, uskladenosti, harmonizacije, upravljanja usmjerenog ka rezultatima i zajedničke odgovornosti u korištenju međunarodne pomoći.

U okviru novonastale situacije vezane za prevazilaženje posljedica od katastrofalnih poplava u Bosni i Hercegovini, Ministarstvo je u listopadu 2014. godine organiziralo prošireni DCF sastanak u cilju razmjene informacija i predstavljanja mjera koje su poduzete na obnovi poplavama pogođenih područja, definiranja prioriteta obnove, mobiliziranja i realiziranja sredstava iz domaćih i međunarodnih izvora, kao i drugih važnih pitanja. Sastankom su ko-predsjedavali Ministarstvo financija i trezora, Svjetska banka, Delegacija Europske unije i UN u BiH, a prisustvovali su predstavnici nadležnih institucija sa svih razina vlasti u BiH, donatori, međunarodne organizacije i međunarodne finansijske institucije u Bosni i Hercegovini. Dogovoreno je da svaki naredni DCF sastanak treba obuhvatati tačku posvećenu poplavama.

U cilju javnog i transparentnog praćenje mobiliziranja i realiziranja međunarodnih sredstava namjenjenih saniranju posljedica od poplava, otvorena je posebna sekcija pod nazivom „POPLAVE“ na stranici Ministarstva www.mft.gov.ba i na zvaničnoj DCF stranici www.donormapping.ba na engleskom jeziku.

Na osnovu prikupljenih i ažuriranih informacija, pripremaju se kvartalni „Financijski pregledi aktiviranih sredstava međunarodne pomoći za saniranje šteta od poplava, koji se objavljuju na gore navedenim web stranicama.

Ministarstvo financija i trezora je od početka lipnja 2015. godine bilo uključeno u aktivnosti za pripremu i organiziranje Međunarodne pregledne konferencije o napretku ostvarenom u implementaciji rezultata briselske Donatorske konferencije za saniranje posljedica poplava u Bosni i Hercegovini i Srbiji, koja je održana je 28. rujna, 2015. godine u Sarajevu.

Ministarstvo/Sektor za koordinaciju međunarodne ekonomske pomoći koordinirao je pripremu „Jutarnje sesije“ Konferencije s predstavnicima institucija Bosne i Hercegovine sa svih razina vlasti i delegacijom Republike Srbije, moderirao je i pripremio Nacrt zaključaka s iste. „Jutarnja sesija“ bila

je posvećenu praćenju ostvarenih rezultata na saniranju posljedica poplava i realiziranja Zaključaka briselske Donatorske konferencije u prethodnom jednogodišnjem razdoblju, kao i definiranju idućih prioriteta za Bosnu i Hercegovinu i Republiku Srbiju.

Unapređenje korištenja međunarodne ekonomske pomoći je kontinuirana aktivnosti, koja se provodi u saradnji sa donatorima, entitetima i Brčko Distriktom.

4.2.1.1. Unapređenje sistema javne unutarnje finansijske kontrole (PIFC)

Ovo je reforma koju su predložili BiH (Ministarstvo finansija i trezora BiH), Federacija BiH i Republika Srpska.

Bosna i Hercegovina

Oblast javne interne finansijske kontrole u institucijama BiH

Oblast Javne interne finansijske kontrole (PIFC) predstavlja jednu od reformskih oblasti u kojoj je Bosna i Hercegovina dužna usaglasiti zakonodavni okvir i prakse sa dobrim praksama i regulativama koje preporučuje Evropska komisija. Ovakva obaveza utvrđena je i članom 90. Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Uspostava i provođenje javne interne finansijske kontrole u institucijama BiH, između ostalog, nalaže uspostavu finansijskog upravljanja i kontrole, uspostavu funkcionalno nezavisne i decentralizovane interne revizije i uspostavu Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora BiH, što ujedno i predstavlja tri stuba Javne interne finansijske kontrole (PIFC-a). Uspostava finansijskog upravljanja i kontrole, interne revizije i Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora BiH je regulisana Zakonom o finansiranju institucija BiH i Zakonom o internoj reviziji, kao krovnim zakonima koji regulišu ovu oblast. U skladu sa pomenutim zakonima i nadležnostima Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija i trezora doneseni su ključni podzakonski akti iz oblasti interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole.

Za uspostavu sistema PIFC-a u BiH neophodno je osigurati koordinaciju i harmonizaciju pri izradi okvirnih propisa zakonodavstva iz oblasti finansijskog upravljanja i kontrole i interne revizije na svim nivoima vlasti u BiH. Navedena koordinacija i harmonizacija se vrše putem Koordinacionog odbora centralnih jedinica za harmonizaciju koji čine rukovodioci Centralne harmonizacijske jedinice Federalnog ministarstva finansija, Centralne harmonizacijske jedinice MFiT FBiH i Centralne harmonizacijske jedinice Ministarstva finansija RS, a u 2016. godini CHJ MFiT iniciraće otklanjanje zastoja u radu Koordinacionog odbora CHJ.

Ključna aktivnost iz oblasti javne intere finansijske kontrole (PIFC) u narednom periodu je donošenje nove Strategije javne interne finansijske kontrole u institucijama BiH. To je obaveza Centralne harmonizacijske jedinice proizilazi iz Reformske agende za BiH za period 2015-2018, kao i obaveza po osnovu Zaključaka Vijeća ministara BiH sa 21. Sjednice održane 02.09.2015. godine.

Naime, Savjet ministara BiH, nakon razmatranja Izvještaja revizije učinka na temu „Uspostava javnih internih finansijskih kontrola u institucijama BiH“, a polazeći od obaveza utvrđenih u Reformskoj agendi, zadužio je Ministarstvo finansija i trezora i CHJ MFiT da, u saradnji sa Evropskom komisijom, pripreme prijedlog nove razvojne strategije PIFC-a, koja će uvažavati savremene pristupe povezivanja sistema internih finansijskih kontrola s reformama budžetskog sistema i koja će se zasnivati na usmjerenosti na rezultate i učinke, programskom budžetiranju, kao i na povezivanju strateškog i srednjoročnog planiranja i provođenja politika s procesima srednjoročnog i godišnjeg budžetiranja.

Svrha nove Strategije javne interne finansijske kontrole je da se unaprijedi upravljanje budžetskim sredstvima, programsko budžetiranje, usmjerenost na rezultate i učinke, kao i na povezanost strateškog i sa srednjoročnim i godišnjim budžetiranjem, tako da će u izradu strategije pored CHJ biti uključeni DEP i resorni sektori Ministarstva finansija i trezora.

Dosadašnji pristup upravljanja javnim sredstvima još uvijek glavni fokus upravljanja stavlja na zadatak kako osigurati da je izvršenje budžeta u skladu s visinom i vrstom planiranih sredstava i da se poslovanje odvija u skladu sa zakonima i propisima. U tako postavljenom budžetskom sistemu, sistemi

internih finansijskih kontrola trebaju biti razvijeni do te mjere da osiguraju poštivanje zakonitosti i pravilnosti u poslovanju i korištenju budžetskih sredstava ne uzimajući u obzir ciljeve i očekivane rezultate za utrošena sredstva. Novi pristup u budžetskom sistemu stvara preduslove za cjelovit razvoj sistema internih finansijskih kontrola, jer se uz zakonitost i pravilnost zahtijeva i postizanje ekonomičnosti, efikasnosti i efektivnosti u korištenju budžetskih sredstava.

Dalje, Programsko budžetiranje, iako je uvedeno izmjenama i dopunama Zakona o finansiranju institucija BiH, još uvijek nije uspostavljeno u praksi. Nedostatak primjene programskog budžetiranja ima za posljedicu izostanak podloge za ocjenu efikasnosti i efektivnosti dodjele budžetskih sredstava.

Praksa srednjoročnog planiranja također je u samim počecima, intenzivnije pokrenuta tokom 2014. godine donošenjem Odluke o postupku srednjoročnog planiranja, praćenja i izvještavanja u institucijama BiH.

Sve ovo su procesi koji čine reformu upravljanja javnim finansijama i čije unapređenje i međusobna povezanost su polazna osnova za donošenje Strategije javne interne finansijske kontrole.

S tim u vezi Strategija javne interne finansijske kontrole u oblasti finansijskog upravljanja i kontrole će biti usmjerena na:

- Unapređenje regulative za razvoj finansijskog upravljanja i kontrole
- Jačanje kapaciteta za razvoj finansijskog upravljanja i kontrole
- Stvaranje preduslova za razvoj upravljanja usmjerenog na ciljeve i rezultate

Kada je riječ o internoj reviziji, Strategija javne interne finansijske kontrole će promovisati:

- Unapređenje regulative i metodologije rada interne revizije
- Jačanje kapaciteta interne revizije
- Povećanje učinka i kvaliteta rada interne revizije.

Federacija BiH

U Federaciji BiH do 2008. godine nisu postojali sistemski okviri za djelovanje interne revizije i interne kontrole u javnom sektoru. Obaveza uspostavljanja i razvoja javne unutarnje finansijske kontrole je obaveza iz Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju.

Zakon o internoj reviziji u javnom sektoru u Federaciji BiH je usvojen 2008. godine, a potom su usvojeni i podzakonski akti kojima su detaljno uređeni načini uspostave jedinica interne revizije, uslovi za obavljanje poslova interne revizije, metodologija rada i druga pitanja od značaja za interne revizore u Federaciji BiH, čime je stvoren okvir za provođenje interne revizije u javnom sektoru u Federaciji BiH. Strategija razvoja javne unutrašnje finansijske kontrole (PIFC) u Federaciji Bosne i Hercegovine usvojena je 2010. godine od strane Vlade Federacije i bila je prvi strateški dokument u oblasti interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole, nakon čega su intenzivirane aktivnosti na uspostavi i razvoju ovog sistema.

U 2010. godini uspostavljena je Centralna harmonizacijska jedinica Federalnog ministarstva finansija (CHJ FMF), ovlaštena za razvoj u oblasti interne revizije i finansijskog upravljanja i kontrole.

Postoje brojne prepreke za dalji razvoj ove oblasti a koje se odnose na:

- Nedovoljna kadrovska kapacitiranost CHJ FMF,
- nemogućnost koordinacije rada nad velikim brojem obveznika uspostave jedinica interne revizije (73 organizacije),
- nedovoljno razvijena saradnja sa rukovodstvom organizacija koje su obveznici uspostave interne revizije i sa Uredom za reviziju institucija u Federaciji,
- nefunkcionisanje Koordinacionog odbora CHJ BiH koji je trebao i da obezbijedi harmonizovan pristup i harmonizovan zakonodavni okvir.

DG ECFIN/DG je na svom sastanku u maju 2015. godine dao preporuke koje se odnose na daljnje unapređenje kontrole potrošnje.

U 2015. godini je CHJ FMF u saradnji sa ekspertima EU projekta tehničke pomoći „Jačanje upravljanja javnim finansijama u BiH“, izradila novu Strategiju razvoja javnih internih finansijskih kontrola (Strategija PIFC) 2015-2018. godine sa Akcionim planom kojim kojom se određuju dalji postupci koji će javne interne finansijske kontrole približiti standardima i praksi EU.

Nacrt amandmana na Zakon o internoj reviziji usvojen je od strane Parlamenta FBiH u julu 2015. godine kojima je predviđeno ukidanje mogućnosti imenovanja samostalnog internog revizora (stvara se zakonska osnova za formiranje zajedničkih jedinica za internu reviziju). Trenutno je u parlamentarnoj proceduri Zakon o finansijskom upravljanju i kontroli u javnom sektoru u Federaciji BiH, kojim će se utvrditi nadležnosti CHJ FMF u oblasti finansijskog upravljanja i kontrole.

Mjere sadržane u Strategiji PIFC 2015-2018. godine odnose se na daljnje unapređenje regulative u području finansijskog upravljanja i kontrole, te interne revizije, a predviđaju i daljnje jačanje kapaciteta prvenstveno u FMF, te na nivou velikih budžetskih korisnika i to u jedinicama za finansije i budžet i u jedinicama za internu reviziju.

Mjere za realizaciju ciljeva strategiji PIFC 2015.-2018. godina odnose se na:

1. Usvajanje regulative za razvoj finansijskog upravljanja i kontrole (FUK),
2. Jačanje kapaciteta za razvoj FUK,
3. Jačanje kontrole u cilju osiguranja fiskalne odgovornosti,
4. Stvaranje preduslova za razvoj upravljanja usmjerenog na ciljeve i rezultate,
5. Unapređenje regulative i metodologije rada interne revizije,
6. Jačanje kapaciteta internih revizora,
7. Povećanje učinka rada interne revizije,
8. Jačanje koordinacijske uloge CHJ.

Za provođenje mjera iz Strategije PIFC 2015-2018, pored Budžeta Federacije, osigurana je podrška međunarodnih projekata finansiranih od strane EU i drugih donatora.

SAFE Trust Fund-a je odobrio grant (bespovratna sredstva) za finansiranje projekta Jačanje finansijskog upravljanja i kontrole u iznosu od 271.000 KM. Implementacija ovog projekta će biti u periodu 1.-30.06.2016. godine.

Rokovi za realizaciju mjera:

	2016.				2017.				2018.			
	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
M1	X	X										
M2	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
M3		X	X	X	X	X	X	X				
M4					X	X	X	X	X	X	X	X
M5	X	X	X	X	X	X						
M6	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
M7			X	X	X	X	X	X	X	X	X	X
M8		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Prekretnice

P1: Razdoblje od 2015-2016. godine, naglasak se stavlja na jačanje kontrole zakonitosti i pravilnosti,

P2: Razdoblje od 2017-2018. godine, naglasak se stavlja na stvaranje preduslova za razvoj upravljanja usmjerenog na ciljeve i rezultate.

Republika Srpska

Analiza oblasti javnih finansija u Republici Srpskoj jasno ukazuje da postojanje budžetskog deficita konsolidovane Vlade, te stalni rast javnog duga, ukazuju na potrebu reformisanja ovog sektora, što i jeste ključni reformski stub Vlade Republike Srpske u periodu 2016-2018. godina. Analizom konsolidovanog budžetskog deficita uočeno je da se osnovni problemi javljaju u zdravstvenom sistemu, u pojedinim javnim preduzećima, te da je kod pojedinih budžetskih korisnika izražena fiskalna nedisciplina, jer stvaraju obaveze veće od sredstava koja su im odobrena budžetskim okvirom. Pored toga, Vlada Republike Srpske još od 2015. godine insistira na iznalaženju realnih i održivih izvora finansiranja vanbudžetskih fondova, koji će omogućiti smanjenje zbirne stope doprinosa i na taj način smanjenje poreskog opterećenja rada, odnosno konkurentniju privredu. I na kraju, borba protiv sive ekonomije, sa namjerom efikasnije naplate javnih prihoda biće oblast kojoj će Vlada Republike Srpske u 2016. godini posvetiti posebnu pažnju.

S tim u vezi, kada je riječ o oblasti upravljanja javnim finansijama u Republici Srpskoj, u periodu 2016-2018. godina, akcenat u 2016. godini će biti na slijedećem:

- **Povećanju fiskalne odgovornosti i unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, kroz provođenje Zakona o fiskalnoj odgovornosti i Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske;**
- **Smanjenju poreskog opterećenja rada, uz istovremeno iznalaženje realnih i sigurnih izvora finansiranja, iz kojih će biti nadoknađena sredstva vanbudžetskim fondovima, radi gubitka prihoda od doprinosa;**
- **Suzbijanju sive ekonomije kroz usvajanje neophodnih zakonskih rješenja, kojima će biti unaprijeđen rad svih kontrolnih organa;**
- **Reformi zdravstvenog sistema.**

Povećanje fiskalne odgovornosti i unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, kroz provođenje Zakona o fiskalnoj odgovornosti i Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske, omogućiće veću fiskalnu disciplinu, te bolju kontrolu trošenja javnih sredstava.

Provođenje Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, koji je usvojen u 2015. godini, značajno ćemo unaprijediti fiskalnu odgovornost i disciplinu za trošenje javnih sredstava u cijelom budžetskom sistemu Republike Srpske, odnosno, kako na republičkom nivou, tako i na nivou jedinica lokalne samouprave i vanbudžetskih fondova. Prvenstveni cilj je da svi subjekti budžetskog sistema Republike Srpske iskažu ukupne neizmirene obaveze, donesu realne planove za njihovo izmirenje u narednom periodu, te da se onemoguću stvaranje obaveza iznad nivoa definisanih budžetima. Na taj način, ostvarene uštede u javnoj potrošnji biće moguće usmjeriti na kapitalnu potrošnju. Treba istaći da je usvajanje i provođenje Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj i generalna smjernica sa Ekonomskog i finansijskog dijaloga iz maja 2015. godine. Ujedno, u cilju što efikasnije i efektivnije primjene Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, prilagodiće se i druga zakonska rješenja, ukoliko se za to ukaže potreba, da bi se fiskalna odgovornost i disciplina dodatno osnažile.

Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske uredićemo sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, koji obuhvata finansijsko upravljanje i kontrolu i internu reviziju, utvrđuje metodologija i standardi i druga pitanja od značaja za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru. Na taj način, uz Zakon o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, koji je već na snazi, te usvajanjem Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske zaokružićemo sistem koji će omogućiti značajno poboljšanje fiskalne discipline i odgovornosti u Republici Srpskoj.

Kada je riječ o rokovima realizacije navedene mjere, namjera Vlade Republike Srpske je da u prva dva kvartala pripremi sva neophodna podzakonska akta po osnovu Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, te uspostavi Fiskalni savjet Republike Srpske, kako bi se nakon usvajanja Dokumenta okvirnog budžeta Republike Srpske za period 2017-2019. godina, aktivno uključili u pripremu budžeta za 2017. godinu.

Zakon o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske je usvojen na Vladi u Naertu, i namjera Vlade je da do kraja drugog kvartala bude usvojen u formi Prijedloga na Narodnoj skupštini Republike Srpske, te da stupi na snagu od 01.07.2016. godine. Na taj način, druga polovina godine bi bila rezervisana za usvajanje neophodnih podzakonskih akata, kako bi navedeno zakonsko rješenje svoju punu primjednu imalo od 01.01.2017. godine.

Navedena zakonska rješenja onemogućiće stvaranje obaveza većih od iznosa sredstava koja su budžetskim korisnicima data na raspolaganje budžetom, što će stvoriti značajne uštede, kako u budžetu Republike, tako i u budžetima jedinica lokalne samouprave. Analiza izvršenja budžeta Republike za period 2010-2014. godina, ukazuje da su budžetski korisnici u prosjeku stvarali obaveze oko 25 miliona KM veće od sredstava koja su im data budžetskim okvirom, s tim da su u 2011. i 2012. godini, za podsticaj poljoprivredi, stvorene dodatne obaveze u iznosu od 35,7 miliona KM, odnosno 48,9 miliona KM. Na osnovu izvršene analize, možemo konstatovati da će provođenjem navedenih zakonskih rješenja biti omogućene uštede u iznosu od 25 miliona KM na godišnjem nivou, kroz onemogućavanje stvaranja obaveza iznad nivoa sredstava datih budžetskim okvirom od 01.01.2017. godine.

4.2.1.2. Smanjenje poreskog opterećenja rada

Ovo je reforma koju je predložila Republika Srpska.

Smanjenje poreskog opterećenja rada, kroz smanjenje doprinosa, koje smo započeli sa realizacijom u 2015. godini, realizovaćemo u 2016. godini, obezbjeđujući istovremeno rasterećenje privrede, te sigurne i realne izvore iz kojih će biti nadoknađena sredstva vanbudžetskim fondovima zbog smanjenja prihoda po osnovu doprinosa. S tim u vezi, Vlada Republike Srpske očekuje pun angažman svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, te predstavnika Međunarodnog monetarnog fonda, s obzirom da je ovo i jedna od prioritetnih oblasti definisanih Reformskom agendom, gdje je navedeno da će se dodatne mjere, uključujući i povećanje PDV-a razmotriti do kraja 2015. godine. Pored toga, smanjenje poreskog opterećenja rada je i generalna smjernica sa Ekonomskog i finansijskog dijaloga iz maja 2015. godine.

Kada je riječ o rokovima, namjera Vlade Republike Srpske jeste da se najkasnije do kraja drugog kvartala izvrši analiza stanja i utvrde jasni i sigurni izvori koji će nadoknaditi sredstva vanbudžetskim fondovima zbog gubitka prihoda od doprinosa. Nakon toga, u trećem kvartalu potrebno je pripremiti i usvojiti Nacrt, a u četvrtom kvartalu, nakon obavljenih javnih rasprava pripremiti i usvojiti Prijedloge zakonskih rješenja koja će omogućiti poresko rasterećenje rada, ali ujedno i izvore dodatnog finansiranja vanbudžetskih fondova, prije svega Fonda zdravstvenog osiguranja. Na taj način, donošenjem potrebnih zakonskih rješenja na svim nivoima vlasti u BiH, stvorili bi se uslovi da se od 01.01.2017. godini izvrši poresko rasterećenje rada, osiguravajući i održivost budžeta vanbudžetskih fondova, što je u skladu i sa Prijedlogom Pisma namjere MMF-a.

Prijedlog Vlade Republike Srpske je išao u pravcu smanjenja zbirne stope doprinosa sa 33,0% na bruto platu, na 31,6% na bruto platu, odnosno za 1,4 procentna poena (smanjenje stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje za 1,0 procentni poen, za dječiju zaštitu 0,1 procentni poen i za nezaposlenost 0,3 procentna poena). Prema računicama Ministarstva finansija Republike Srpske, finansijski efekti predloženih izmjena doveli bi do pada prihoda vanbudžetskih fondova u ukupnom iznosu od oko 72,4 miliona KM (od toga Fond zdravstvenog osiguranja 43,3 miliona KM, Fond dječije zaštite 4,5 miliona KM, Zavod za zapošljavanje 11,1 milion KM, kao i Fond PIO 13,4 miliona KM zbog smanjenja bruto plata). U tom slučaju, realnom sektoru bi ostalo na raspolaganju 53 miliona KM.

Imajući u vidu značajna sredstva koja su potrebna da nadoknade gubitak prihoda vanbudžetskih fondova, ključni zadatak za sve nivoe vlasti u BiH će biti da se iznađu realni i sigurni izvori koji će nadoknaditi gubitak prihoda od doprinosa.

4.2.1.3. Suzbijanje sive ekonomije

Ovo je reforma koju je predložila Republika Srpska.

Suzbijanju sive ekonomije kroz usvajanje neophodnih zakonskih rješenja, kojima će biti unaprijeđen rad svih kontrolnih organa je mjera čiju smo realizaciju započeli još u 2015. godini, pripremajući neophodna zakonska rješenja, realizovaćemo u 2016. godini. Siva ekonomija značajno pogoršava fiskalnu održivost, odnosno, siva ekonomija je višestruko i iz nekoliko aspekata negativna pojava koja umnogome sprečava kvalitetan ekonomski napredak, stvaranjem prije svega nelojalne konkurencije, smanjenjem prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova, onemogućavanjem zaposlenih u sivoj zoni da ostvare svoja prava iz socijalnih osiguranja. Prema tome, jedan od osnovnih ciljeva Vlade Republike Srpske u narednom periodu, na putu ostvarivanja fiskalne održivosti, odnosno fiskalne konsolidacije, jeste suzbijanje i sprečavanje sive ekonomije.

S tim u vezi, predloženi Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o poreskom postupku je dio seta zakona kojima se sprovodi dalja reforma privrednog sistema u Republici Srpskoj sa prvenstvenim ciljem suzbijanja sive ekonomije. Unapređivanje kontrolnih inspeksijskih postupaka, povećanje efikasnosti inspeksijskih organa su dio ove reforme, a što se postiže, prije svega stvaranjem adekvatnog pravnog okvira sa podlogom u predloženim tekstovima zakona, za sprovođenje posebnih inspeksijskih kontrola i represivnim mjerama za utvrđivanje kršenja propisa u vezi sa registracijom poslovne djelatnosti u formi preduzetnika, privrednog društva ili ustanove, kao i propisa u vezi sa registracijom obveznika doprinosa u

Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa. Naime, setom zakona u ovom dijelu reforme, predloženo je da sve inspekcije u Republici Srpskoj imaju nadležnost u nadzoru odredaba koje uređuju obaveznu registraciju pravne forme za obavljanje određene djelatnosti, i takođe, da sve inspekcije u Republici Srpskoj imaju nadležnost u nadzoru odredbe ovog zakona kojim je propisana obaveza registracije obveznika doprinosa u Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa. Ovakvo ili vrlo slično rješenje imaju i zemlje u okruženju, i trebalo bi da prije svega ima preventivno dejstvo, a posljedično i represivno jer za kršenje predmetnih odredaba o registraciji poslovanja, tom subjektu će biti izrečena mjera zabrane obavljanja djelatnosti i zapečaćen objekat u kojem se ta djelatnost vršila, a u slučaju kršenja odredaba o registraciji obveznika doprinosa (radnika) prvo će biti izrečena novčana kazna, a u slučaju ponovljenog prekršaja i tom subjektu će biti izrečena mjera zabrane obavljanja djelatnosti. Predloženim zakonom se dakle, sa ciljem suzbijanja sive ekonomije, stvara pravni okvir za sprovođenje nadzora i izricanje mjere zabrane obavljanja djelatnosti onom fizičkom ili pravnom licu, preduzetniku ili ustanovi koja kao poslodavac nije registrovala radnika (obveznika doprinosa) u Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa, te se daje u nadležnost i drugim inspekcijama da vrše ovaj nadzor.

Prema tome, u 2016. godini nastaviće se rad na unapređivanju rada svih kontrolnih organa u Republici Srpskoj, a istovremeno će se posebna pažnja posvetiti reformi inspeksijskih službi u svim oblastima. S tim u vezi, Prijedlogom zakona o izmjenama i dopunama Zakona o inspekcijama u Republici Srpskoj vrši se redefinisane ovlaštenja inspektora u cilju postizanja efikasnijeg mehanizma za obezbjeđivanje poštovanja propisa, tako da se, između ostalog, redefinišu ovlaštenja inspektora Republičke uprave za inspeksijske poslove, kao i inspektora u jedinicama lokalne samouprave u pogledu ovlaštenja da, nezavisno od vrste djelatnosti i od nadležnosti inspektora, svi inspektori, tj. sva inspeksijska zvanja predviđena važećim Zakonom o inspekcijama u Republici Srpskoj, budu ovlašteni za vršenje inspeksijskog nadzora nad poštovanjem odredaba o registraciji subjekata za obavljanje određene djelatnosti, kao i kontrole prijava radnika na obavezne vidove osiguranja. Pored inspektora Republičke uprave za inspeksijske poslove i inspektora koji poslove inspeksijskog nadzora obavljaju na nivou jedinica lokalne samouprave kao povjerene poslove, nadzor nad primjenom odredaba o registraciji subjekata za obavljanje određene djelatnosti u skladu sa posebnim propisima, vršiće i inspektori Poreske uprave, kao i inspektori Republičke uprave za igre na sreću. Nadzor nad primjenom odredaba o registraciji obveznika doprinosa u Jedinstvenom sistemu registracije, kontrole i naplate doprinosa svi inspektori koji kontrolišu navedenu oblast, vrše u skladu sa zakonom kojim se uređuje poreski postupak, dok će svi ovlašteni inspektori nadzor nad poštovanjem odredaba o registraciji subjekata za obavljanje određene djelatnosti u skladu sa posebnim propisima, vršiti na osnovu ovlaštenja koja propisuje ovaj zakon.

Kada je riječ o rokovima realizacije navedene mjere, namjera Vlade Republike Srpske je da navedena zakonska rješenja usvoji do kraja drugog kvartala 2016. godine, kako bi sa primjenom počeli od 01.07.2016. godine.

Finansijski efekti navedene mjere ogledaju se u efikasnijoj naplati poreskih prihoda, te većem obuhvatu poreskih obveznika, odnosno proširnju poreske baze, što bi trebalo da poboljša fiskalnu poziciju kako budžeta Republike i budžeta opština i gradova, tako i fiskalni položaj budžeta vanbudžetskih fondova. Međutim, analize Ministarstva finansija Republike Srpske jasno pokazuju da ove mjere neće biti dovoljne da nadoknade gubitak sredstava vanbudžetskim fondovima zbog smanjenja poreskog opterećenja rada, već da je potrebno iznaći realne i sigurne izvore iz kojih će biti obezbijedena sredstva vanbudžetskim fondovima, angažovanjem svih nivoa vlasti u BiH, što je i jedna od ključnih obaveza iz Reformske agende.

4.2.1.4. Reforma zdravstvenog sistema

Ovo je reforma koju je predložila Republika Srpska.

Reforma zdravstvenog sistema biće realizovana u nekoliko faza. S ciljem uvođenja trezorskog sistema poslovanja u zdravstveni sistem Republike Srpske, odnosno u sve javne zdravstvene ustanove i Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske, kao prethodna mjera, biće izvršena analiza dugovanja zdravstvenog sistema, odnosno domova zdravlja, te bolničkog sektora, kako bi se jasno utvrdili iznosi obaveza, te predložio model za njihovo rješenje. Partner u cjelokupnoj i sveobuhvatnoj reformi zdravstvenog sektora biće eksperti iz Svjetske banke.

Drugi korak u reformi zdravstvenog sistema, koji će pomoći da se uspostavi sistem pune odgovornosti i fiskalne discipline u sve ustanove zdravstvenog sistema predstavljaće uvođenje trezorskog sistema poslovanja, koji će se realizovati u dvije faze. Prvo će biti uveden trezorski sistem poslovanja u domove zdravlja, na način da jedinice lokalne samouprave, kao osnivači domova zdravlja u potpunosti preuzmu odgovornost i za upravljanje i fiskalnu disciplinu domova zdravlja, dok će u drugoj fazi u trezorski sistem biti uključen sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite, te Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske. Namjera je da se prva faza završi do kraja drugog kvartala 2016. godine, a realizacija druge faze će biti završena do kraja 2016. godine.

Na taj način, stvorili bismo prostor da se, uz ekspertsku pomoć stručnjaka iz Svjetske banke pronađu novi modeli i izvori finansiranja zdravstvenog sektora, te izvrši normiranje mreže zdravstvenih ustanova, što je takođe planirano započeti u 2016. godini, te na taj način pripremiti sve aktivnosti za uspješnu realizaciju kompletne reforme zdravstvenog sistema do kraja 2017. godine.

Detaljna analiza obaveza zdravstvenog sistema je trenutno u toku, i istu Republika Srpska provodi sa ekspertima Svjetske banke, tako da će detaljne informacije o finansijskom stanju i procjenama fiskalnih efekata biti na raspolaganju tek nakon analize eksperata Svjetske banke.

4.2.2. Infrastruktura

Kvalitet transportne infrastruktura u Bosni i Hercegovini je na nezadovoljavajućem nivou što je prepreka za jačanje dugoročne konkurentnosti BiH. Cestovna i željeznička infrastruktura zahtijevaju značajna poboljšanja a transport vodenim putem nije iskorišten na optimalan način. Postojanje sektorske strategije kao jedna od ključnih preporuka EK bi omogućilo pristup IPA fondovima. Naglasak je na jačanju veza sa susjednim ekonomijama.

Reforme u oblasti transportne infrastrukture predviđaju izgradnju novih kapaciteta i restrukturiranje javnih željezničkih preduzeća u oba entiteta (JP ŽFBiH i JP ŽRS). U FBiH se predviđa izgradnju tri poddionice strateškog koridora Vc uz poboljšanje šeme finansiranja cestovne infrastrukture.

Usljed nepostojanja jedinstvene energetske strategije na nivou države i otežana je koordinacija politika između entiteta kojim bi se unaprijedila sveukupna sigurnost snabdijevanja, sa naglaskom na sektor nafte i gasa.

BiH je kao potpisnica Ugovora o Energetskoj zajednici preuzela obavezu da izvrši liberalizaciju energetskog tržišta i usvoji set zakonskih propisa o gasu, nafti i električnoj energiji koji će omogućiti stvaranje konkurentnog, integriranog energetskog tržišta, i veća ulaganja u energiju kako bi se obezbijedilo sigurno i održivo snabdijevanje energijom.

U cilju ispunjenja preuzetih obaveza u narednom periodu su u FBiH i RS planirane infrastrukturne reforme u oblasti energetike koje predviđaju razvoj novih elektroenergetskih kapaciteta. Planirana je izgradnja dvije vjetroelektrane u FBiH finansirane kreditom Kfw-a, dok se u RS-u očekuje početak izgradnje termoelektrane, hidroelektrane i vjetroelektrana. U skladu sa obavezama iz Ugovora o Energetskoj zajednici u RS-u je predviđeno usvajanje novog Zakona o električnoj energiji i izmjena i dopuna Zakona o prirodnom gasu.

4.2.2.1. Restruktuiranje Željeznica

Ovo je reforma koju su predložili i Federacija BiH i Republika Srpska.

Federacija BiH

Program javnih investicija (PJI) 2016-2018. godine koji je usvojila Vlada FBiH u mjesecu decembru 2015. godine obuhvata projekte od javnog interesa za Federaciju BiH i najvećim dijelom odnose se na infrastrukturne projekte.

Projekti u implementaciji:

DAC Sektor	Broj projekata	Ukupna vrijednost	Utrošeno u prethodnim godinama	Plan za tekuću godinu	2016.	2017.	2018.
210 Transport i skladištenje	13	1.380,79	567,64	135,69	204,41	200,10	244,17

230 Proizvodnja i snabdijevanje energijom	10	868,47	119,46	188,52	290,69	171,14	92,92
Ostali sektori		1.018,78	302,43	262,69	187,58	144,25	69,45
UKUPNO	46	3.268,04	989,53	586,90	682,68	515,49	406,54

PJI obuhvata projekte u implementaciji za čiju implementaciju su osigurani izvori sredstava i prioritetne projekte za koje nisu osigurani izvori sredstava za finansiranje u ukupnom iznosu od 15,3 milijardi KM.

U okviru PJI –a od ukupno ugovorene vrijednosti projekta u implementaciji u iznosu od 3,2 milijarde KM najveći dio odnosi se na sektor transportne i energetske infrastrukture-ukupno oko 2,2 milijarde KM.

Planirana ulaganja u periodu 2016-2018. godina po osnovu projekata u implementaciji iz sektora transporta i energije iznose 1,2 milijarde KM, dok se na ostale sektore odnosi 400 mil. KM

Od ukupno kandidiranih projekata za finansiranje svih sektora u periodu 2016-2018. godina od 9,4 milijardi KM, na sektore energetike se odnosi 5,98 milijardi KM, a na sektor prometa 3,27 milijardi KM, za koja će Vlada FBiH pokrenuti proceduru ugovaranja sa stranim kreditorima u narednom periodu.

Ključna prepreka u procesu upravljanja željezničkim sektorom u FBiH je nedovoljno finansiranje održavanja željezničke infrastrukture koju je po Zakonu o finansiranju željezničke infrastrukture i sufinansiranju putničkog i kombinovanog saobraćaja Federacija BiH dužna finansirati iz Budžeta FBiH.

Osim toga, da bi se izvršilo razdvajanje odnosno restruktuiranje JP Željeznice Federacije BiH, što je i obaveza po direktivama EU i Zakonu o željeznicama BiH, potrebno je stvoriti održiv sistem finansiranja željezničke infrastrukture putem iznalaženja sredstava za ove namjene.

Mjere:

1. Projekat restrukturiranja željeznica pokrenut sa Svjetskom bankom ima za cilj iznalaženje najprihvatljivijeg modela restrukturiranja sa ciljem stvaranja finansijski sposobnog i tržišno orijentiranog subjekta. Na osnovu procjene stanja očekuje se identifikacija potrebnih mjera i aktivnosti sa ciljem otklanjanja slabosti u sistemu.

Izradu studije finansira Švedska vlada a iznos visine grant sredstava za Bosnu i Hercegovinu je 400.000,00 KM od čega se na Federaciju BiH odnosi 200.000,00 KM.

Samim razdvajanjem infrastrukture od operatora doprinjet će povećanju konkurentnosti na tržištu, s tim da treba stvoriti uslove kako bi željeznička preduzeća mogla biti konkurentna na tržištu EU odnosno tačnije da im se omogući pristup na željezničku mrežu EU preko Luke Ploče kako bi mogli prevoziti robu iz Luke koja je 98% vezana za tržište BiH.

Republika Srpska

Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske predstavlja jedan od prioriteta Vlade Republike Srpske u 2016. godini. Željeznice Republike imaju mnoštvo specifičnosti, koje ih izdvajaju i uslovljavaju poseban, jedinstven pristup procesu restrukturiranja. Organizacija i funkcionisanje Željeznica Republike Srpske je normativno uređena prvenstveno Zakonom o željeznicama Republike Srpske. Međutim, na poslovanje ovog preduzeća utiču i drugi zakonski akti Republike Srpske i BiH (Zakon o javnim preduzećima, Zakon o privrednim društvima, i drugi), brojni podzakonski akti (uredbe, odluke i drugi podzakonski akti), pravilnici iz oblasti željezničkog saobraćaja, kolektivni ugovori (Opšti, Granski i Kolektivni ugovor Željeznica Republike Srpske), te Statut Društva, kao njegov najviši normativni akt. Pored toga, ova oblast podliježe i propisima i direktivama međunarodne zajednice (propisima EU, UIC, CIT, FTE i dr.). S tim u vezi, program restrukturiranja podrazumijeva ukupno prilagođavanje uslovima poslovanja, što će biti veoma specifično i zahtijeva veoma detaljna i visokosofisticirana znanja iz svih navedenih oblasti, te će se zajednički, u saradnji sa ekspertima Svjetske banke pokušati iznaći najbolji model. Rezultati implementacije predloženih mjera i aktivnosti restrukturiranja treba da budu vidljivi kroz jačanje operativnih i finansijskih kapaciteta Željeznica, u smislu stabilizacije osnovnog poslovanja, ali i kroz uspostavljanje kvalitetnog željezničkog sistema u

Republici Srpskoj, koji ne zaostaje za najboljim praksama razvijenih zemalja. Ovi rezultati bi, kroz optimizaciju prihoda i rashoda, obezbijedili buduću profitabilnost Željeznica Republike Srpske. Dalje ulaganje Republike u preduzeće Željeznice Republike Srpske, kako putem godišnjih subvencija, tako i putem servisiranja kreditnih obaveza i javnih investicija u Željeznice, mora rezultovati u promjeni vlasničke strukture, s obzirom da je Republika jedini akcionar koji stalno i u visokim iznosima subvencionise ili investira, i što se konačno mora odraziti i u promjeni vlasničke strukture Željeznica, odnosno valorizovanju i povećanju vlasničkog udjela Republike.

Dinamika realizacije, kao i fiskalni efekti ove reformske mjere zavise prvenstveno od eksperata Svjetske banke i njihove analize koja je trenutno u toku.

4.2.2.2. Unapređenje saobraćajne infrastrukture

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Saobraćajna infrastruktura je od velikog značaja za privredni razvoj te se na daljnjoj izgradnji i održavanju saobraćajne infrastrukture mora raditi na način da se iznađu i dodatni izvori sredstava, osim javnih fondova.

Ključna prepreka u cjelokupnom procesu upravljanja cestama na području Federacije BiH jest potpuno odsustvo ključnih strateških dokumenata utvrđenih zakonom - strategije Akcionog plana i Prostornog plana Federacije BiH. Osim navedenog, veliki problem je i nepotpuno ostvarivanje prikupljanja, kao i pravične raspodjele i namjenskog trošenja izvornih prihoda za financiranje cesta. Aktualno stanje karakterizira činjenica da se model propisan Zakonom i pod zakonskim aktima u praksi ne primjenjuje u punom kapacitetu, tako da su izvorni prihodi nedostatni i temeljem istih se ne mogu realizirati planirane aktivnosti.

Mjere:

1. Izmjene zakonodavnog okvira

- Izmjena Zakona o cestama Federacije BiH

Ovom reformskom aktivnošću urediti će se oblast i postići stabilnost u realizaciji projekata i omogućiti kontinuirano održavanje.

Očekivani uticaj provedene reforme odnosi se na adekvatno servisiranje potreba gospodarstva i kretanje ljudi i roba, te pružanje usluga u javnom prijevozu.

Za realizaciju ovih mjera ne zahtijevaju se neki posebni dodatni troškovi.

2. Pokretanje novog investicionog ciklusa u oblasti putne infrastrukture

Posljednji investicioni ciklus u rehabilitaciji i sanaciji magistralnih puteva u iznosu od 260 miliona KM se privodi kraju. Dosadašnja ulaganja su se uglavnom odnosila na poboljšanje postojećih magistralnih cesta. Međutim, značajan dio mreže je još uvijek u lošem stanju.

Imajući takvu situaciju u vidu, nadležni organi su pokrenuli kreditne procedure za novi projekat: Modernizacija magistralnih cesta u ukupnoj vrijednosti od oko 150 mil. EUR kako bi se unaprijedio transportni sektor i konkurentnost. Projekat se sastoji od nekoliko podprojekata (izgradnja novih cesta, obilaznice, mostovi i tuneli itd).

Sa EBRD-om je dogovorena finansijaka konstrukcija za podprojekat Sanacija šteta od poplava i modernizacija magistralnih cesta u FBiH u iznosu od 65 mil. EUR-a i očekuje se početak aktivnosti u 2016. godini, dok su EIB i Svjetska banka izrazili spremnost za finansiranje podprojekata u vrijednosti od oko 85 mil. EUR.

Finansijski sporazum sa EBRD-om podrazumjeva izmjenu postojećih zakona kako bi se osiguralo da godišnje alokacije Javnom preduzeću Ceste ne bude manje od onih koje su utvrđene u Zakonu o cestama iz 2010. godine u dijelu koji se odnosi na akcize na gorivo namjenjene za ceste.

Projekat će omogućiti lakšu trgovinu, razvoj privatnog sektora i turizma, te pospješiti regionalno povezivanje.

Izgradnja Autoceste na Koridoru Vc je najznačajniji infrastrukturni projekat koji omogućava i pokretanje razvoja ostalih grana privrede, zapošljavanje i rast bruto domaćeg proizvoda.

Vlada FBiH namjerava sa nastavkom izgradnje Koridora Vc s tim da svi novi projekti zahtijevaju duži vremenski period za realizaciju i značajna finansijaka sredstva.

Novi projekti na Koridoru Vc za koje se očekuje da će biti ugovoreni u 2016. godini ili da će biti završena procedura za odobravanja kreditnog zaduženja i time početi implementacija za slijedeće poddionice:

Poddionica Buna-Počitelj:

(u 000 KM)

	Ukupna vrijednost	2016.	2017.	2018.
Vlastita sredstva JP preduzeća	15.568	3.741	3.741	4.742
EBRD	64.542		27.399	37.143
UKUPNO	80.110	3.741	31.140	41.885

Izvor podataka: Program javnih investicija 2016-2018. godina

U toku je procedura podnošenja inicijative za kreditno zaduženje kod EBRD –a u ukupnom iznosu od 60 mil. EUR –a.

Poddionica Počitelj –Zvirovići:

(u 000KM)

	Ukupna vrijednost	2016.	2017.	2018.
Vlastita sredstva JP preduzeća	69.380			56.562
EIB	195.583	71.230	71.230	53.122
UKUPNO	264.963	71.230	71.230	109.684

Izvor podataka: Program javnih investicija 2016-2018. godina

U novembru 2014. godine je zaključen sporazum između EIB i Bosne i Hercegovine u iznosu od 100 mil. EUR-a. U toku je procedura donošenja odluke o davanju saglasnosti na Ugovor o kreditu na Federalnom nivou.

Izgradnja poddionice Počitelj-Zvirovići je neophodna kako bi se saobraćaj sa magistralne ceste M17 preusmjerio na autocestu prema Bijači. Na taj način bi se osigurala puna funkcionalnost izgrađene poddionice Bijača Zvirovići i povećala njena isplativost.

Poddionica: Pečuj-Klopče:

(u 000 KM)

	Ukupna vrijednost	2016.	2017.	2018.
Vlastita sredstva JP preduzeća	43.524			30.962
Kuvajt	97.791		36.151	61.640
OPEC fond	117.349	71.219	46.130	
UKUPNO	258.666	71.219	82.281	92.602

Izvor podataka: Program javnih investicija 2016-2018. godina

Poddionica predstavlja nastavak izgradnje autoceste kako bi se postigla puna funkcionalnost Klopče Drivuša koja je trenutno u izgradnji. Kreditni sporazumi između OFID-OPEC-a i Bosne i Hercegovine u visini od 60 mil. EUR-a potpisani su u septembru 2014. godine.

U toku je procedura donošenja odluke o davanju saglasnosti na Ugovor o kreditu na federalnom nivou dakle u 2014. godini zaključen ugovor o zajmu između BiH i OPEC.

Početak implementacije novih projekata poddionica na Koridoru Vc je uslovljen povećanjem akcize na gorivo za 0,10 KM. Inicijativa za povećanje akcize na gorivo je razmotrena na Upravnom odboru Uprave za indirektno oporezivanje. Još uvijek nije donesena konačna odluka jer se razmatraju opcije o povećanju akciza i za neke druge proizvode zajedno sa inicijativom za povećanje akcize na gorivo.

Povećanje akcize za gorivo je dio Akcionog plana za realizaciju Reformske agende.

4.2.2.3. Unapređenje energetske infrastrukture

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Federacija Bosne i Hercegovine je usvojila Strateški plan i program razvoja energetskog sektora. Kao potpisnica Ugovora o energetske zajednici Bosna i Hercegovina se obavezala da će poštovati sve uslove iz Sporazuma.

U tom cilju donesen je je Zakon o korištenju obnovljivih izvora energije i učinkovitosti kogeneracije kako bi se promoviralo korištenje obnovljivih izvora energije, utvrdili ciljevi učešća obnovljivih izvora energije u ukupnoj finalnoj potrošnji energenata. Također je, na osnovu Zakona uspostavljen i Operater za obnovljive izvore energije i efikasnu kogeneraciju čiji zadatak je operacionalizacija sistema podsticaja proizvodnje i otkupa električne energije iz postrojenja koja koriste obnovljive izvore energije.

Projekti iz oblasti obnovljivih izvora energije:

1. Izgradnja Vjetroelektrane: Podveležje

Njemačka banka za obnovu i razvoj Kreditanstalt für Wiederaufbau (u daljem tekstu KfW) je odobrila iznos zajma 65.000.000,00 EUR-a za izgradnju Vjetroelektrane Podveležje.

Projekat podrazumijava instalaciju 16 vjetroturbina IEC klase II i visine stuba 80 metara, kapaciteta od 2-2,5 MW, sa životnim vijekom najmanje 20. godina i godišnjom proizvodnjom energije do 86 GW/h. Izgradnja projekta je planirana na lokaciji platoa Podveležje, oko 10 km istočno od grada Mostara.

Prednosti koje se očekuju provođenjem ovog Projekta su slijedeće:

- povećala bi se diverzifikacija energetske resursa, a projektni rezultat bi se ogledao u čistoj energiji u elektroenergetskoj mreži BiH,
- kontinuirano snabijevanje kupaca električnom energijom, praćenje porasta električne energije i zadržavanje izvoznog trenda,
- kroz otvaranje novih radnih mjesta tokom i nakon izgradnje potaknut će ekonomski rast u BiH,
- doprinos zaštiti globalne klime spriječenim emisijama ugljika.

Aktivnosti koje će biti poduzete u okviru ovog projekta odnose se na:

1. Izvođenje studija uticaja na populaciju, ptice, nadzemnog dalekovoda na okolinu,
2. Izrada tenderske dokumentacije za izgradnju pristupnih puteva i platformi za kranove,
3. Izrada dokumentacije za isporuku i montažu vjetroturbina, vjetroatagregata itd.

(u 000 KM)

	Ukupna vrijednost	Utroš. u prethod. god.	2015.	2016.	2017.	2018.
Vlastita sredstva JP preduzeća	14.081	2.248	5.400	3.600	2.833	
KfW	127.128		51.600	50.800	24.728	
UKUPNO	141.210	2.248	57.000	54.400	27.562	

Izvor podataka: Program javnih investicija 2016-2018. godina

2. Izgradnja Vjetroelektrane Mesihovina

Njemačka banka za obnovu Kreditanstalt für Wiederaufbau (u daljem tekstu: KfW) je odobrila kredit u iznosu od 71.000.000 EUR, za finansiranje Projekta „Vjetropark Mesihovina“.

Svrha Projekta je izgradnja vjetroelektrane Mesihovina - Lokacija Općina Tomislavgrad čiji su osnovni tehničko-energetski parametri:

- Broj jedinica: 22;
- Instalirana snaga po jedinici: 2 MW;
- Instalirana snaga vjetroelektrane: 44 MW;
- Očekivana godišnja proizvodnja: 128.527 MWh;

VE Mesihovina je jedan od planiranih elektroenergetskih projekata koji se navodi u Strateškom planu i programu razvoja energetskog sektora usvojenom od strane Parlamenta Federacije BiH.

Aktivnosti u okviru projekta:

1. Mjerenja vjetropotencijala,
2. Izrada studija izvodljivosti, uticaja na okoliš, idejni projekat itd.,
3. Izrada projektne dokumentacije,

4. Nabavka vjetroturbina.

(u 000 KM)

	Ukupna vrijednost	Utroš. u prethod. god.	2015.	2016.	2017.	2018.
Vlastita sredstva JP preduzeća	11.735	0,456		11.279		
KFW-grant	1.956	1.799	0,156			
KFW-kredit	138.864		31.664	107.200		
UKUPNO	152.555	2.255	31.820	118.479		

Izvor podataka: Program javnih investicija 2016-2018. godine

4.2.3. Događanja po sektorima

4.2.3.1. Razvoj poljoprivrednog sektora

Sektor poljoprivrede u BiH suočen je sa različitim preprekama, a karakterišu ga usitnjenost poljoprivrednih gazdinstva i fragmentirani lanci snadbijevanja. BiH u okviru poljoprivredne politike još uvijek nema strategiju ruralnog razvoja što je preduslov za korištenje IPA fondova za regionalni razvoj (IPARD). Operativna infrastruktura za korištenje Fondova, koja je drugi preduslov za IPA RD, još uvijek nije uspostavljena. Stoga su oba entiteta predložila reforme za harmonizaciju koje su u skladu sa preporukama EU: set mjera koje će podržati ruralni razvoj ali i uvažiti specifičnosti ustavnog uređenja u BiH.

Trenutno se u oba entiteta vladina podrška poljoprivrednom sektoru zasniva na proizvodnji. Ovakav sistem subvencija se pokazao neefikasnim jer je tržišne signale usmjerio u krivom pravcu i podstaknuo proizvođače da investiraju u one poljoprivredne sektore u kojim su subvencije bile najveće. Zato su oba entiteta predložila reformu – finansijsku podršku poljoprivrednim proizvođačima na osnovu vladinog plaćanja po hektaru i po grlu stoke.

Institucionalna ograničenja sprečavaju bh. poljoprivredno-prehrambeni sektor da dostigne svoj puni potencijal, naročito u pogledu izvoza. BiH ima pristup tržištima EU putem preferencijalnih trgovinskih sporazuma, ali čitav niz proizvoda je i dalje zabranjeno izvoziti na ova tržišta zbog neusklađenosti institucionalnih propisa sa EU propisima i regulatornim okvirom. Sistem veterinarske i fitosanitarne kontrole još uvijek nije usklađen sa standardima EU što sprečava izvoz hrane iz BiH. S druge strane, ni administrativni kapaciteti inspeksijskih službi i laboratorija još uvijek nisu dovoljno razvijeni. Unatoč preporukama EU za unaprijeđenje gore spomenutih kapaciteta na svim nivoima u državi, do sada je samo RS predložila reformu sistema veterinarske kontrole – novi Zakon o veterinarstvu i sveukupni bolji nadzor zdravlja životinja.

4.2.3.1.1. Izrada strateškog plana ruralnog razvoja BiH i IPARD programa

Ovo je reforma koju je predložilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Bosna i Hercegovina

Sažetak reformskih mjera: Stvaranje potrebnih preduslova za korištenje predpristupnih fondova Evropske unije namijenjenih podršci razvoja i podizanju nivoa konkurentnosti poljoprivrednog sektora u BiH i razvoja ruralnih područja BiH.

Osnovni cilj je osigurati razvoj i integrisanje sektora poljoprivrede BiH u evropsko i svjetsko tržište.

Razvoj poljoprivrede i ruralnih područja, podizanje nivoa proizvodnosti i osiguranje dovoljnog nivoa konkurentnosti domaće poljoprivredne proizvodnje za nastup na liberalizovanom tržištu je jedan od prioriteta i posebnog interesa za Bosnu i Hercegovinu. Za BiH je ovo pitanje posebno značajno obzirom na visok spoljno-trgovinski deficit i složenu institucionalnu strukturu. Osnova za pružanje IPA II finansijske podrške Bosni i Hercegovini u predpristupnom periodu je izrađen strateški dokument koji priprema Evropska komisija u konsultacijama sa zemljom korisnicom. Za zemlje korisnice, ovaj strateški dokument će biti pregledan 2017. i prema potrebi revidiran. Takođe, na inicijativu Evropske komisije, dokument se može revidirati u bilo koje vrijeme. Sem izrađenog strateškog dokumenta, Bosna i Hercegovina kao zemlja korisnica treba imati efikasan mehanizam koordinacije u trenutku

početka programiranja IPA II i sveobuhvatnu sektorsku strategiju/strateški dokument (za svaku oblast koja će finansijski biti podržavana – sektorski pristup).

Ključne prepreke: Da bi se u potpunosti stekli uslovi za korištenje EU predpristupnih sredstava za ruralni sektor, uključujući i poljoprivredu u pogledu investicija, potrebno je izraditi i usvojiti sveobuhvatni Strateški plan ruralnog razvoja BiH i uspostaviti IPARD operativnu strukturu, koja će uvažiti specifičnosti ustavnog uređenja u BiH. Institucije u Bosni i Hercegovini koje su nadležne za oblast poljoprivrede i ruralnog razvoja rade na iznalaženju modela IPARD operativne strukture, koja će uvažiti specifičnosti ustavnog uređenja u BiH. Iz EU je najavljeno da će se i u okviru IPA II paketa moći nastaviti sa pružanjem podrške ruralnom sektoru u Bosni i Hercegovini. Ova pomoć će prije svega biti usmjerena pomoći oko izrade sveobuhvatnog strateškog plana ruralnog razvoja i uspostavljanja operativne strukture u skladu sa IPARD zahtjevima, a koja će uvažiti specifičnosti ustavnog uređenja u BiH.

Statistika: Raspoloživi budžeti sinistitucija namijenjeni za podršku razvoja poljoprivrede i ruralnog razvoja svih nivoa nadležnih za poljoprivredu u Bosni i Hercegovini su u visini od 160 miliona KM, nedovoljni su da podrže reformske procese i ne mogu osigurati jačanje konkurentnosti bh poljoprivrede. Evropska unije je Bosni i Hercegovini kao potencijalnom kandidatu za članstvo u EU namijenila pretpristupne fondovekoji su na godišnjem nuvou u visini do 35 miliona KM. Ova sredstva su veoma značajna za podrške konkurentnosti poljoprivrede i razvoju ruralnih područja, ali ista mogu biti korištena tek nakon što se usvoje strateški dokumenti i uspostavi IPARD operativns struktura.

Opis mjera: BiH trenutno nema mogućnost korišćenja sredstava uz IPARD II istrumenta. Razlog je nepostojanje sektorske strategije i IPARD operativne strukture u BiH. Iako je BiH kao i ostale zemlje regiona vrlo rano krenula u ispunjavanje tkz.“operativnih preduslova“ (početkom 2009. godine) za korištenje IPARD sredstava tj. uspostavu IPARD operativne strukture, ova struktura ni danas nije uspostavljena. Kako bi i bh. poljoprivrednici mogli koristiti IPARD II sredstva, neophodno je što prije krenuti u ispunjavanje tehničkih preduslova kojim su ova sredstva uslovljena. Prije svega je potrebno izraditi neophodne strateške dokumente, i to: Strateški plan ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine i IPARD program. Drugi tehnički uslov je uspostaviti IPARD operativnu strukturu za BiH, koja će uvažiti specifičnosti ustavnog uređenja u BiH. Ovdje se radi o uspostavi posebnog institucionalnog aparata zaduženog za implementiranje IPARD sredstava. Ovdje se radi o reformi institucija nadležnih za poljoprivredu u okviru kojeg se u principu i uspostavlja Operativna struktura. Obzirom na specifičnosti organizacije Bosne i Hercegovine, uspostavljanje IPARD operativne strukture u BiH mora biti u skladu sa Ustavom dodijeljenim nadležnostima u oblasti poljoprivrede, uključujući i sistem isplate novčanih podrški, koje su na entitetskom i kantonalnom nivou, dok su sa druge strane, zahtjevi EU kada je IPARD struktura u pitanju su jasni, u BiH kao i drugim zemljama kandidatima neophodno je uspostaviti jedinstvenu IPARD strukturu za cijelu zemlju. Iz ovih razloga, problem uspostave IPARD strukture iako je na dnevnom redu od 2009. godine, još uvijek nije riješen.

Troškovi: Za izradu Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine i IPARD programa, kao i uspostavljanje IPARD implementacijske strukture, potrebna su bazna sredstva u visini od oko 10 milona KM. Ova sredstva su bila obezbijedena od strane Evropske unije, ali su ista zbog nepostojanja dogovora oko izrade strateskog dokumenta i izgleda modela operativne strukture preraspodijeljena u druge oblasti.

Rokovi:

1. Izrada Strateškog plana ruralnog razvoja Bosne i Hercegovine i IPARD programa do kraja 2016
2. Uspostavljanje, funkcionalnost i akreditacija IPARD operativne strukture, do kraja 2019.

Korištenje predpristupnih sredstava Evropske unije ima direktan uticaj na proizvodnost i podizanje nivoa konkurentnosti tržišno orjentisanih popljoprivrednih proizvođača, dok se domaća sredstva usmejavaju razvoja ruralnih područja uključujući i aktivnosti koje se sprovode u poljoprivredi. Korištenje predpristupnih sredstava Evropske unije namijenjenih poljoprivredi i ruralnom razvoju utiče na zadržavanje postojećih radnih mjesta u poljoprivredi i prehrambenoj industriji, i dodatno utiče na kreiranje posla i otvaranje radnih mjesta u djelatnostima u ruralnim područjima koje za osnov nemaju poljoprivredu (seoski turizam, zanatsvo...).

Ostale prioritetne reforme: Osiguranje uslova, prije svega preuzimanje EU regulative i uspostavljanje struktura kojim će se obezbijediti dostizanje potrebnog nivoa standara kvaliteta i

sigurnosti hrane za nesmetanu trgovinu poljoprivrednim robama i izvoz svih roba animalnog porijekla na tržište Evropske unije.

4.2.3.1.2. Uvođenje mjera novčanih podrški na osnovu plaćanja po hektaru i grlu

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Osim obezbjeđenja sigurnosti i stabilnosti dohotka, sigurnosti poslovanja i izjednačavanje uslova poslovanja domaćih u odnosu na proizvođače iz okruženja, uvođenje direktnih plaćanja po jedinici površine ima za cilj i postepeno prilagođavanje regulativi EU, odnosno korak je ka harmonizaciji agrarne politike FBiH sa ZPP-om EU. Ujednačenom direktnom podrškom po ha za sve kulture želi se što manje vezati proizvođača za pojedinačnu proizvodnju, a ujedno unutar prostora FBiH ne favorizirati nijedan podsektor i tako omogućiti što racionalnije i ekonomičnije iskorištavanje prirodnih uslova u kojima proizvođači djeluju, kao i pristup tržištu.

Primjenom dosadašnjeg modela poticanja proizvodnje je dolazilo do iskrivljavanja tržišta na način da su poticaji pojedinim proizvodnjama bili veći u odnosu na druge proizvodnje. To je dovelo do toga da su se proizvođači opredjelivali za proizvodnju određenog proizvoda na temelju visine poticaja a ne na temelju tržišnih signala (potražnja na domaćem i stranom tržištu, troškovi proizvodnje i prodajna cijena, kvaliteta proizvoda, preferencije potrošača i sl.).

Glavna prepreka je otpor pojedinih udruženja i grupa proizvođača iz okvira određenih proizvodnji naviknutih na povlašteni status u sustavu podrški (iskustva drugih zemalja koje su uvele ovaj sustav – Hrvatska, Slovenija).

Unatoč tome što je podrška u okviru proizvodnje mlijeka nekoliko puta veća od podrške za druge vrste stočarske proizvodnje ukupna proizvodnja mlijeka u razdoblju 2009.-2013. godina stagnira a broj grla opada.

Ova mjera planirana je Srednjoročnom strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH 2015.-2019. godine i u skladu je s obavezama iz SSP-a.

Uvođenjem mjera novčanih podrški na osnovu plaćanja po hektaru i grlu izjednačat će se iznosi podrške za direktna plaćanja po ha za proizvodnju ratarskih, povrtlarskih i voćarskih kultura, te vinove loze uključujući i sjemenarsku proizvodnju za vlasnike farmi upisanih u RPG koji ispunjavaju opće i specifične kriterije, a na bazi prethodno definisanih minimalnih površina za ostvarivanja prava na ovu mjeru podrške.

Mjera se sastoji od dvije podmjere:

1. Direktna plaćanja po hektaru površine i
2. Direktna plaćanja po grlu stoke.

Kada su u pitanju troškovi ukazuje se da implementacija ove mjere pored redovitih izdvajanja proračunskih/budžetskih sredstava neće zahtijevati dodatne troškove za implementaciju.

Srednjoročnom strategijom poljoprivrednog sektora u FBiH 2015-2019. godine predviđeno je izdvajanje proračunskih/budžetskih sredstava FBiH sukladno priloženoj tablici:

PRORAČUN ZA GODINU	2015.	2016.	2017.	2018.
Iznos(u milijunima KM)	62,3	61,8	54	55,5

Izvor: Srednjoročna strategija razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH 2015-2019. godina

Vremenski raspored aktivnosti:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X				

Prekretnice:

3. P1 : Prvi kvartal 2016. godine – Uvođenje mjera za većinu proizvodnji
P2 : Drugi kvartal 2017. godine – Smanjenje podrške po kilogramu i litru za 50% za proizvodnje koje nisu obuhvaćene podrškom po grlu i hektaru.
P3 Drugi kvartal 2018. godine – Potpuna primjena sustava plaćanja po grlu i hektaru na sve proizvodnje.

Imajući u vidu konkurentnost procjenjuje se da će mjera poboljšati ambijent za odlučivanje o vrsti proizvodnje koju poljoprivredni proizvođač treba proizvoditi. Njegove odluke će se zasnivati na tržišnim signalima (potražnja na domaćem i stranom tržištu, troškovi proizvodnje i prodajna cijena, kvaliteta proizvoda, preferencije potrošača) a ne na neracionalno koncipiranim podrškama koje su proizvod lobiranja ili pritiska udruženja.

Osim toga, ovom mjerom smanjio bi se broj pogrešnih odluka za investiranje u poljoprivrednu proizvodnju i time spriječio gubitak radnih mjesta zbog pogrešnih poslovnih odluka. Također bi bio olakšan ulazak u sustav Zajedničke poljoprivredne politike EU i bilo bi olakšano prilagođavanje tržištu. Na taj način bi smo stvorili transparentan i trajan sustav potpora koji se neće mijenjati od godine do godine. To bi bio i dodatni impuls za privlačenje stranih investitora.

4.2.3.1.3. Uvođenje mjera ruralnog razvoja na principima IPARD EU

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Poljoprivredu, šumarstvo i lanac opskrbe za prehrambene proizvode muče brojne slabosti koje poljoprivrednim proizvodima iz FBiH onemogućavaju da se natječu na domaćem ili stranom tržištu. Posljedica ovih slabosti je rastuća nekonkurentnost proizvođača iz FBiH, a proizvodni kapaciteti, koji često ne odgovaraju potrebama savremenog tržišta se, koriste daleko ispod svog punog potencijala.

Nepostojanje primjerenog sustava kreditiranja za investicije u oblasti poljoprivrede jedna je od ključnih prepreka pokretanju investicijskog ciklusa.

Sustav potpora investicijskim projektima od strane Vlade FBiH bio je nekonzistentan, podrške su u pojedinim godinama bile potpuno izostavljene, a visine podrške su varirale od godine do godine.

Statistički podaci ukazuju da ulaganja u investicije i kod pravnih osoba i kod poljoprivrednih gazdinstava kroz cijelo promatrano razdoblje (2009-2013. godina) u opadanju, a što direktno utječe na pad njihove konkurentnosti, tim više što i u početku promatranog razdoblja razina ulaganja bila daleko ispod razine ulaganja u zemljama EU ali i regiona.

Ova mjera planirana je Srednjoročnom strategijom razvoja poljoprivrednog sektora u Federaciji BiH 2015-2019. godine, nacrtom Programa ruralnog razvoja u FBiH 2015-2020. godine i u skladu je s obvezama iz SSP-a.

Kako bi se povećala konkurentnost, od suštinskog je značaja uključiti marketinšku infrastrukturu i kapacitete koji jačaju lance vrijednosti, infrastrukturne mjere, mjere na razvoju vještina, npr. investicije u tehnologiju, zahvaljujući kojoj se proizvod može plasirati na tržištu (investicije u modernizirane hladne lance, investicije u razvoj vještina i marketing, investicije u primarnu proizvodnju), što će doprinijeti poboljšanju ekonomskih mogućnosti i prilika za upošljavanje, održivost ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima i razvoja lokalnih ekonomskih programa kroz koje se poboljšavaju ekonomske mogućnosti u ruralnim zajednicama.

Podmjere:

1. „Konkurentnost poljoprivrednih proizvoda“:
 - a. Ulaganje u infrastrukturu, mehanizaciju i opremu na poljoprivrednom gazdinstvu,
 - b. Podrška formiranju grupa proizvođača,
 - c. Ulaganje u infrastrukturu i opremu za preradu i marketing poljoprivrednih proizvoda.
2. Diverzifikacija aktivnosti na poljoprivrednom gazdinstvu i razvoj poduzetništva:
 - a. Investicije u okviru PG.
3. Ostale investicije na ruralnom području.

Implementacija ove mjere pored redovitih izdvajanja proračunskih/budžetskih sredstava neće zahtijevati dodatne troškove za implementaciju.

Ukupno izdvajanje sredstava po mjerama (u milijunima KM):

GODINA	2015.	2016.	2017.	2018.
Konkurentnost poljoprivrednih proizvoda	-	22,5	37,7	44,6
Diverzifikacija aktivnosti na PG	-	5,7	9,65	11,49
UKUPNO	-	28,2	47,35	56,09

Izvor: Nacrt Programa ruralnog razvoja u Federaciji BiH 2015-2020. godina

Izvori sredstava za financiranje mjera konkurentnost i diverzifikacija po godinama (u milijunima KM):

GODINA	2015.	2016.	2017.	2018.
Proračun Vlade FBiH	-		14,35	17,09
Kredit WB, ERB...	-	28,2	33	39
UKUPNO	-	28,2	47,35	56,09

2016.				2017.				2018.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Prekretnice:

P1 : Drugi kvartal 2016. godine – Uvođenje mjera,

P2 : Četvrti kvartal 2018. godine – Povećavanje iznosa sredstava zbog mogućnosti korištenja EU sredstava iz IPARD programa.

Uvođenjem ove mjere postići će se poboljšanje tehnoloških, strateških i ljudskih resursa čiji su rezultat poboljšani lanci vrijednosti, produktivnost i kvalitet proizvoda (koji su privlačni postojećim i budućim tržištima) i čime se može postići trajno povećanje udjela na tržištu, što vodi poboljšanju održivosti ruralne ekonomije i zajednica u FBiH.

Implementacija ove reformske mjere izravno podržava izgradnju novih kapaciteta (novi zasadi, plastenici, staklenici, staje, oprema, mehanizacija, hladnjače, pakirnice, sušare itd.). Ova mjera podržava uvođenje standarda kvaliteta i novih znanja neophodnih za prilagođavanje zahtjevima suvremenog tržišta. Sve navedeno će rezultirati povećanjem količine i kvaliteta poljoprivrednih proizvoda, boljim korištenjem i produktivnošću radne snage, te otvaranjem novih radnih mjesta. Također, stvaraju se pretpostavke za izvoz određenih poljoprivrednih proizvoda, što će imati pozitivan utjecaj na vanjskotrgovinsku bilancu, rast BDP-a, a time i povećanje makroekonomske stabilnosti zemlje.

4.2.3.2. Razvoj industrijskog sektora

4.2.3.2.1. Proces reindustrijalizacije u svim oblastima prerađivačke industrije

Ovo je reforma koju je predložila Republika Srpska.

Analizom oblasti industrije u Republici Srpskoj, identifikovali smo nekoliko problema, koji se prvenstveno ogledaju u neadekvatnoj strukturi prvenstveno prerađivačke industrije, gdje u Republici Srpskoj dominiraju velika preduzeća iz oblasti metalske i drvoprerađivačke industrije, koje opterećena naslijeđem iz socijalističkog sistema, uz neadekvatan proces nisu uspjela da se pozicioniraju na tržištu kao prepoznatljiv privredni subjekt u svojoj oblasti.

Prerađivačka industrija predstavlja jedan od najznačajnijih sektora privrede Republike Srpske, o čemu svjedoče sljedeći podaci: učešće prerađivačke industrije u ukupnoj industriji Republike Srpske iznosi 61,4%, učešće prerađivačke industrije u izvozu Republike Srpske iznosi 88,3%, a ujedno prerađivačka industrija zapošljava 48.952 radnika. S tim u vezi, privredni rast i makroekonomska stabilnost Republike Srpske su neodrživi bez stabilnog rasta prerađivačke industrije, te njenog dominantnog uticaja na izvoz.

Imajući u vidu dužinu trajanja procesa privatizacije u prerađivačkoj industriji, skroman priliv stranih direktnih investicija, nedostatak novih programa i tehnologija, nisku konkurentnost privrednih društava, te broj privrednih društava u stečaju, možemo zaključiti da dosadašnji proces privatizacije nije dao očekivane rezultate. Na rezultate, kao i na dužinu trajanja procesa privatizacije privrednih društava, uticali su brojni faktori, a posebno veoma loše stanje u većini privrednih društava. To se, prije svega, odnosi na visoku zaduženost, opterećenost viškovima radne snage, zastarjele tehnologije, nerješene imovinsko-pravne odnose, gubitak tržišta, odlazak kvalifikovanih kadrova, nedostatak kapitala za pokretanje ozbiljnije proizvodnje i dr.

- Imajući u vidu da je prerađivačka industrija značajan sektor industrije Republike Srpske, Vlada Republike Srpske će u 2016. godini započeti, a u 2017. i 2018. godini nastaviti, **proces reindustrijalizacije u svim oblastima prerađivačke industrije, koja ima za cilj pokretanje/oživljavanje proizvodnje, povećanje obima industrijske proizvodnje i zaposlenosti. Ovaj proces podrazumijeva i „generalno čišćenje i spremanje“ u privrednim društvima sa većinskim vlasništvom države, od kojih neka ne posluju ili posluju sa minimalnim kapacitetom, te su kao takva neefikasna i nelikvidna.** Sprovođenje koncepta reindustrijalizacije podrazumijeva:

- **Okončanje procesa privatizacije.** U prerađivačkoj industriji posluje 20 privrednih društava u kojima nije privatizovan državni kapital, od čega je 11 društava sa većinskim i 100% državnim kapitalom, čiji status pod hitno treba riješiti.
- **Restrukturisanje.** U cilju uspješnog provođenja privatizacije, provoditi će se postupci restrukturisanja privrednih društava sa većinskim i 100% državnim kapitalom, pod uslovom da ista imaju tržište i dalju perspektivu, te da se očekuju pozitivni efekti provođenja ovog postupka.
- **Pokretanje i okončanje stečajnog postupka i likvidacija.** U društvima, u kojima privatizacija i restrukturisanje ne bi dali pozitivne efekte, treba pokrenuti postupke stečaja i likvidacije. Radi se o teškim socijalno ekonomskim procesima, koji nemaju alternativu i koji su neophodni kako bi se spriječilo dalje stvaranje gubitaka i propadanje navedenih društava. Međutim, u slučaju da za to postoje odgovarajuće pretpostavke, stečajni postupak će se provoditi u pravcu reorganizacije, a u cilju očuvanja proizvodnje i zaposlenosti.

S tim u vezi, a u skladu sa Akcionim planom Republike Srpske za realizaciju Reformske agende potrebno je naglasiti da neke od mjera iz Agende zahtijevaju: izradu spiska održivih i neodrživih javnih preduzeća, izradu Strategije za rješavanje preduzeća gubitaša u javnom vlasništvu (Program restrukturiranja i Program privatizacije), te rješavanje neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu.

Kada je riječ o dinamici realizacije navedene mjere, namjera Vlade Republike Srpske jeste da do kraja 2016. godine, u saradnji sa Investiciono-razvojnog bankom Republike Srpske, koja upravlja fondovima koji su vlasnici državnog kapitala u preduzećima, izradi spisak održivih i neodrživih javnih preduzeća, te Program restrukturiranja i Program privatizacije, a da pitanje rješavanja neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu bude mjera u 2017. i 2018. godini.

Analizom fiskalnog uticaja navedene mjere, jasno je da će se onemogućiti stvaranje novih gubitaka u preduzećima koja su u vlasništvu Republike, te na taj način, javna sredstva koja bi bila potrebna da se obezbijede za nastavak „preživljavanja“ navedenih preduzeća biće usmjerena u kapitalne investicije. U ovom momentu je gotovo nemoguće procijeniti koliko bi iznosile potencijalne uštede, jer je potrebno prvo detaljno sagledati stanje u svakom preduzeću pojedinačno, što će upravo i biti jedna od aktivnosti u 2016. godini.

4.2.3.3. Razvoj sektora usluga

U okviru razvoja sektora usluga predstavljene su reforme u oblasti finansijskih usluga, turizma i ugostiteljstva.

Finansijske usluge

Najveći problem s kojim se susreću mala i srednja kao i startup poduzeća jesu ograničeni izvori financiranja. Zbog averzije banaka prema riziku, uvjeti kreditiranja su rigidni što značajno utječe na razinu kreditiranja, a s druge strane ponuda sektora nebankarskih finansijskih institucija je nerazvijen.

Velik problem je visoko učešće nekvalitetnih kredita banaka u oba entiteta, pa predložene reforme u FBiH i RS su u svrhu rješavanja tih problema, kao i jačanja rada entitetskih agencija za bankarstvo.

4.2.3.3.1. Reforma finansijskog sektora

Ovo je reforma koju su predložili i Federacija BiH i Republika Srpska.

Očuvanje stabilnosti finansijskog sistema u FBiH

Finansijski sektor je relativno dobro prebrodio globalnu finansijsku krizu i godine slabog ekonomskog rasta koje su uslijedile, kao i poplave u 2014. godini. Iako je sektor bankarstva likvidan i adekvatno kapitaliziran na agregatnom nivou, neke osjetljivosti su i dalje prisutne. Osnovne prepreke su u povećanim udjelima nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima i nizak rast novih kredita privatnom sektoru.

Izmjene propisa iz oblasti finansijskih usluga su usmjerena na napređenje zakonskog okvira u cilju modernizacije zakona i propisa koji se odnose na bankarski sektor, rješavanje pitanja visokog nivoa nekvalitetnih kredita (NPL) i unapređenje okvira za upravljanje likvidnošću.

Mjere:

1. Završavanje izrade novog Zakona o bankama u skladu sa direktivama EU i zahtjevima Bazela uz pomoć MMF-a. Ovim novim zakonom ojačat će se korektivne i provedbene ovlasti supervizora, uvesti superviziju bankarskih grupa na konsolidiranoj osnovi, te unaprijediti upravljanje u kriznim situacijama.
2. Izmjene Zakona o Agenciji za bankarstvo kako bi Agencija pored uloge supervizora, bila nadležno tijela i za sanaciju banaka.
3. Zakonodavne i regulatorne izmjene kako bi se podržala kupovina i prodaja nekvalitetnih kredita kako bi se unaprijedio okvir za naplatu i rješavanje nekvalitetnih kredita te usvajanje smjernica za vansudsko poravnanje.

Vremenski raspored realizacije mjera:

	2016.				2017.				2018.			
	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
M1	X											
M2	X											
M3			X									

Za realizaciju navedenih mjera nije potrebno osigurati dodatne izvore iz budžeta.

Republika Srpska

Analiza bankarskog sektora Republike Srpske ukazuje da jedan od osnovnih problema jeste visoko učešće nekvalitetnih kredita u ukupnim kreditima banaka Republike Srpske. Problemi u vezi sa rastom nekvalitetnih kredita i nepokriveni dio rezervama za kreditne gubitke mogu u narednom periodu značajno uticati na slabljenje kapitalne osnove banaka, ukoliko se nastave negativni trendovi u kvalitetu aktive i pogoršanju naplativosti kredita. U cilju dodatnog jačanja otpornosti banaka i očuvanja kvaliteta njihovog poslovanja, u narednom periodu banke će svoje aktivnosti usmjeriti na kapitalno jačanje banaka, unapređivanje sistema upravljanja rizicima, a posebno kreditnim i rizikom likvidnosti, kontrolu nivoa dospjelih potraživanja i nekvalitetnih kredita radi ranog prepoznavanja pogoršanja kreditnog portfolia i preduzimanja odgovarajućih mjera za rješavanje nekvalitetnih kredita, te

uspostavljanje i unapređivanje stres testova na moguće scenarije kriznih situacija i njihov uticaj na poslovanje banke, a posebno kapital, kreditni rizik i rizik likvidnosti.

U okviru svojih ovlašćenja, Agencija za bankarstvo Republike Srpske će u sprovođenju kontinuiranog nadzora banaka posebno pojačati nadzor kreditnog rizika, adekvatnosti rezervi za potencijalne kreditne gubitke, te adekvatnosti kapitala banaka, sprovodi testiranje otpornosti na stres po pojedinačnim bankama, uspostavi sistem ranog upozorenja i otkrivanja problema i negativnih trendova u poslovanju banaka radi preventivnog djelovanja i blagovremenog preduzimanja mjera, jačati transparentnost poslovanja banaka i drugih finansijskih organizacija u cilju očuvanja povjerenja u bankarski sistem. Takođe, aktivnosti Agencije treba da budu usmjerene na zaštitu prava i interesa korisnika finansijskih usluga, kako kroz djelovanje Ombudsmana za bankarski sistem, tako i neposrednom kontrolom finansijskih organizacija, u cilju daljeg razvoja i unapređenja supervizije bankarskog sektora u skladu sa međunarodnim standardima i zahtjevima tržišta.

- **U cilju postizanja naprijed navedenog, u 2016. godini biće osavremenjen zakonski okvir koji će postrožiti bonitetne zahtjeve bankarskog poslovanja, uključujući adekvatniju procjenu profila rizika banaka, kvalitetnije upravljanje rizicima, dosljednu primjenu standarda korporativnog upravljanja, kao i unaprijediti nadzornu funkciju Agencije za bankarstvo Republike Srpske uvođenjem dodatnih mjera rane intervencije, razvojem konsolidovanog nadzora, te stvaranjem pretpostavki za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka.**

Prema tome, u 2016. godini biće donesen novi Zakon o bankama Republike Srpske, izmijenjen Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske, u cilju usklađivanja sa novim Zakonom o bankama Republike Srpske, posebno u segmentu restrukturiranja banaka, te Agencija za bankarstvo Republike Srpske usvojiće Akcioni plan za implementaciju preporuka FSAP misije, koji će obuhvatati period od 2015. do 2017. godine.

S tim u vezi, u 2015. godini izrađen je radni tekst novog Zakona o bankama Republike Srpske, koji je zasnovan na preporukama Bazelskog komiteta, primjenljivim rješenjima direktiva Evropske unije, pozitivnoj praksi zemalja okruženja, kao i prijedlozima datim kroz pruženu tehničku pomoć u okviru postojećeg Stand-by aranžmana Međunarodnog monetarnog fonda. Novim zakonom biće definisani strožiji bonitetni zahtjevi bankarskog poslovanja, kvalitetnije upravljanje rizicima bankarskog poslovanja, kupoprodaja plasmana banaka po osnovu kredita ovlašćenim kupcima, unapređivanje i jačanje kontrolne funkcije Agencije za bankarstvo Republike Srpske, sa posebnim osvrtnom na mjere rane intervencije, sprovođenje testiranja otpornosti banaka na stres, razvijanje posebnog režima konsolidovane supervizije, izrada planova oporavka od samih banaka, te ostala pitanja od značaja za oporavak banaka, kao i postupak likvidacije i stečaja.

Donošenjem novog zakona stvara se mogućnost restrukturiranja banaka, kako bi se obezbijedio kontinuitet poslovanja sistemski značajnih banaka i izbjegao štetni uticaj na stabilnost finansijskog sektora, obezbijedila zaštita deponenata i investitora, te zaštita sredstava i imovine klijenata banaka. Prema zakonskim rješenjima, a koja su u skladu sa zahtjevima nove direktive Evropske unije o oporavku i restrukturiranju kreditnih institucija (2014/59/EU), u postupku restrukturiranja gubitke u poslovanju banke treba prvo da snose akcionari banke, kao i da same banke prvenstveno finansiraju troškove postupka restrukturiranja banaka uplatom doprinosa u Fond za restrukturiranje banaka, a čije uspostavljanje se predviđa zakonom. U slučaju nedostataka sredstava Fonda, postoji mogućnost korišćenja i ostalih izvora finansiranja restrukturiranja, kao što su zajmovi, krediti i drugi prihvatljivi oblici podrške banaka, te uz ograničene uslove i korišćenje vanredne javne finansijske podrške Republike Srpske.

Važno je još istaći da je navedena reformska mjera data i u Reformskoj agendi, te u Akcionom planu Republike Srpske za realizaciju Reformske agende.

Kada je riječ o rokovima realizacije navedene reformske mjere, do kraja 2016. godine biće donešen novi Zakon o bankama Republike Srpske, izmijenjen Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske, u cilju usklađivanja sa novim Zakonom o bankama Republike Srpske, posebno u segmentu restrukturiranja banaka, a ujedno, Agencija za bankarstvo Republike Srpske donijeće podzakonske akte neophodne za primjenu novog Zakona o bankama Republike Srpske. U 2017. godini Agencija za bankarstvo Republike Srpske usvojiće Akcioni plan za implementaciju preporuka FSAP misije, koji će obuhvatati period od 2015. do 2017. godine, dok u periodu 2016-2018. godina Agencija

za bankarstvo Republike Srpske planira postepenu implementaciju BAZEL-a II i BAZEL-a III u skladu sa usvojenom Strategijom i Izmenom i dopunom Strategije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma o mjerenju kapitala i standardima kapitala BAZEL II“.

Kada govorimo o troškovima implementacije navedene reformske mjere, novi Zakon o bankama Republike Srpske uvodi bankama obavezu plaćanja redovnih i vanrednih doprinosa u Fond za restrukturiranje banaka u skladu sa zahtjevima nove direktive Evropske unije o oporavku i restrukturiranju kreditnih institucija, koja podrazumijeva da se buduća restrukturiranja sistemski značajnih banaka vrše na teret sredstava bankarskog sektora, a ne na teret budžetskih sredstava. Kako je predviđeno da poslove restrukturiranja banaka obavlja Agencija za bankarstvo Republike Srpske i da u okviru iste bude uspostavljen Fond za restrukturiranje banaka, isto će dovesti do dodatnih troškova uspostavljanja posebnog organizacionog dijela zaduženog za restrukturiranje banaka, te troškova potrebne edukacije zaposlenih koji će obavljati ove poslove, a što će biti finansirano iz vlastitih prihoda Agencije. Iako ova reforma zahtijeva dodatne troškove Agencije radi prilagođavanja novim poslovima, ovakvo rješenje predstavlja manji trošak u odnosu na druga moguća rješenja restrukturiranja banaka (npr. osnivanje posebne institucije za restrukturiranje i upravljanje Fondom). Takođe, potencijalni trošak može predstavljati i korišćenje vanredne javne finansijske podrške, ali samo u slučaju da sredstva Fonda za restrukturiranje banaka nisu dovoljna, a restrukturiranje banke je od javnog interesa.

Turizam i ugostiteljstvo

Iako unazad nekoliko godina pokazatelji sektora turizma bilježe pozitivne stope promjene, razvoj turizma i dalje je u povojima. Stoga je FBiH postavila kao strateški prioritet razvoja turizma unapređenje ugostiteljske djelatnosti, a sa ciljem optimalnijeg korištenja resursa, povećanja zaposlenosti mladih, kao i poboljšanje kvalitete pružanja usluga. Trenutno postoji niz problema koje je potrebno riješiti, kao što je nepostojanje strateškog dokumenta, jedinstvenog registra pružatelja usluga, nekvalitetan kadar, komplicirane procedure izdavanja dozvola. RS odgodila je reforme u sektora turizma (jer iste nisu od suštinskog značaja u periodu 2016-2018. godina).

4.2.3.3.2. Unapređenje turističko-ugostiteljske djelatnosti

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Unapređenje ugostiteljske djelatnosti je strateški prioritet usluga u turizmu na području Federacije BiH u cilju zapošljavanje mladih, pružanje kvalitetnijih usluga, edukacija kadra u oblasti ugostiteljstva u cilju promocije i boljoj iskrištenosti raspoloživih resursa u BiH.

Brojno stanje po kategorijama kapaciteta u oblasti turizma i ugostiteljstva (hoteli, moteli, pansioni, apartmani itd.) iznosi 321 sa kapacitetom ležajeva od 29.866 u 2015. godini čiji broj se stalno povećava (u 2011.godini broj ležajeva je iznosio 16.877). Prema procjenama nadležnog federalnog ministarstva taj broj je znatno veći čak oko 7.000.

Ukupan broj zaposlenih u ugostiteljstvu iznosi u 2014. godini 20.203 (4,6% zaposlenih u Federaciji BiH) i samo za dvije godine ovećan je broj zaposlenih oko 4.000.

Analiza turističkih kretanja pokazuje porast dolazaka turista u Federaciju BiH za 28,9% za 9. mjeseci 2015. godine u odnosu na isti period prethodne godine, a rast noćenja 35,7% u odnosu na isti period prethodne godine.

Prihodi koji se ostvaruju iz oblasti turizma (članarina turističkih zajednica) bili su regulirane Zakonom o turističkim djelatnostima koji je proglašen neustavnim tako da je nastao pravni vakum za plaćanje članarine turističkih zajednica. Okvirni iznos prihoda po osnovu članarine iznosi oko 5 miliona KM. Iz toga razloga očekuje se u 2016. godini donošenje novog Zakona o turističkim djelatnostima koji je predviđen u Akcinom planu za implementaciju Reformske agende.

Glavne prepreke rastu i razvoju ugostiteljske djelatnosti su:

- U postojećem Zakonu o ugostiteljskoj djelatnosti nisu obuhvaćene nadležnosti kantona niti je postojeći Zakon usklađen na entitetskom i kantonalnom nivou.
- Od 10 kantona, 6 kantona nije donijelo svoj Zakon o ugostiteljskoj djelatnosti, u većini slučajeva zbog nedostatka kadra, tako da su nastali problemi u rješavanju zahtjeva, problem utvrđivanja minimalnih uslova i kategorizacije ugostiteljskih objekata sa 3 i 2 zvjezdice.
- Nepostojanje jedinstvenog registra na području FBiH za pružaoce usluga.

- Nepostojanje strateškog dokumenta za ovu oblast.
- Neuređena oblast sufinansiranja i pružanja državne pomoći.

Mjere:

1. Donošenje izmjena i dopuna Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti i Zakona o turizmu,
2. Donošenje Pravilnika o registru ugostiteljskih subjekata,
3. Donošenje Strateškog okvira u oblasti ugostiteljstva i akt o pružanju državne pomoći ugostiteljima.

Izmjenama i dopunama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti će se ugraditi odredbe člana Direktive koji nalaže obavezu državama članicama da ispituju postupke i formalnosti koji se koriste za pristup uslužnim djelatnostima, te da ih pojednostave ukoliko su oni suviše složeni i otežavaju poslovanje. Obradivač će navedenu odredbu transponovati članom 7. stav (2) Zakonom o izmjenama i dopunama Zakona o ugostiteljskoj djelatnosti kojima se u cilju provođenja reforme registracije poslovnih subjekata, pojednostavljuje postupak registracije ugostiteljske djelatnosti, na način da ugostitelj može početi obavljati ugostiteljsku djelatnost, ukoliko posjeduje dokaz da je podnio zahtjev nadležnom organu za pribavljanje rješenja da objekat ispunjava minimalne uslove propisane za određenu vrstu ugostiteljskog objekta.

Uređenjem ugostiteljske djelatnosti bi se povećao broj registriranih ugostitelja za oko 30% i broj prijavljivljenih uposlenika za oko 30%. Osim toga, povećala bi se mogućnosti praćenja broja dolazaka turista u ugostiteljske objekta i uticalo na smanjivanje sive ekonomije i povećanje prihoda od ugostiteljsva za 30%.

Za provođenje navedenih mjera potrebno je osigurati posebna finansijska sredstva iz Budžeta Federacije BiH tj. neophodno je planirati dodatna budžetska sredstva za upošljavanje još dva uposlenika, kao i za informatizaciju procesa ugostiteljske djelatnosti, kroz izradu registra ugostiteljske djelatnosti i uvezivanje ugostiteljske oblasti.

Potrebno dodatano upošljavanje dva uposlenika (66.000,00 KM) i nabavka informatičke opreme i softvera za izradu registra (50.000,00 KM) što na godišnjem nivou rashoda iznosi 116.000,00 KM iz Federalnog budžeta, dok bi se za izradu Strateškog okvira i edukaciju tražili tehnička podrška Evropske komisije.

Očekivani prihodi na godišnjem nivou iznose 20.000,00 KM.

Vremenski raspored aktivnosti:

2016.				2017.				2018.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
		X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Republika Srpska

Analiza statističkih podataka vezano za turizam i ugostiteljstvo i analiza podataka o uplati boravišne takse u proteklom periodu, su pokazale da treba raditi na konkurentnosti turističkog proizvoda Republike Srpske. Potrebno je da on bude inovativan, heterogen, privlačan i jedinstven, te formiran iz spektra raznovrsnih proizvoda prilagođenih mogućnostima turističkog prostora po zahtjevima turističke tražnje. Nakon proglašenja turističkih destinacija i kreiranja proizvoda i identifikacije potencijalnih tržišta, slijedi promocija proizvoda, odnosno turističke ponude Republike Srpske ka navedenim tržištima i ciljnim grupama.

4.2.4. Poslovno okruženje, korporativno upravljanje i smanjenje neformalne ekonomije

Prema dostupnim pokazateljima, glavne prepreke za ekonomski razvoj i konkurentnost u BiH predstavljaju opterećujući propisi i administrativni izazovi. Glavni uzrok niskog nivoa poduzetništva i privatnih investicija je nizak povrat na uloženi kapital. Neodgovarajući pravni okvir te brojni parafiskalni nameti umnogome otežavaju poslovne aktivnosti.

Najveću prepreku za razvoj MSP-a i dalje predstavlja otežan pristup finansijskim sredstvima, koji je ograničen visokim rizikom kreditiranja (udio nekvalitetnih kredita se u tri mjeseca 2015. povećao sa 14% na 14,2%) i slabo razvijenim nebankarskim izvorima finansiranja.

Trenutna podrška za razvoj MSP-a je nedovoljna te je potrebna jača budžetska podrška, kao i saradnja politike između države i entiteta, koja je u ovom trenutku nedovoljno razvijena.

Oba entiteta u ovoj reformskoj oblasti predlažu slične aktivnosti (smanjenje parafiskalnih nameta, ubrzavanje procesa registracije preduzeća te izmjene postojećih pravnih okvira).

U FBiH, fokus je stavljen na privatizaciju te na podsticanje nebankovnog finansiranja (novi zakon o faktoringu, kreiranje novih fondova za podršku MSP-a). Republika Srpska se uglavnom fokusirala na proces privatizacije i nove zakonske propise o stečaju.

Republika Srpska

Unapređenje poslovne klime i konkurentnosti predstavljaju osnovne preduslove za obezbjeđenje stabilnog privrednog rasta. Dalji rast i prosperitet moraju biti zasnovani na novim investicijama, koje će obezbijediti otvaranje novih radnih mjesta i biti pokretač novom privrednom ciklusu. Realizacija tog cilja zasniva se na pojačanoj borbi protiv sive ekonomije, te eliminisanju prepreka za poslovanje preduzeća i nove investicije.

Kao što je stanje na globalnom nivou, tako i u Republici Srpskoj je nakon 2007. godine došlo do pada stranih investicija. Podaci Centralne banke BiH pokazuju da je u 2014. godini došlo do porasta obima stranih ulaganja (379,1 mil. KM što je otprilike polovina od ukupnih ulaganja u BiH – oko 740 mil KM prema zadnjim podacima) u odnosu na 2013. godine, ali iznosi nisu dostigli nivo od prije svjetske ekonomske krize (kao i u većini zemalja jugostiočne Evrope).

Pored globalnih kretanja, koji su značajan faktor za priliv stranih investicija, međunarodni izvještaji (Doing Business, Globalni indeks konkurentnosti i dr) ukazuju na lošiju poziciju BiH (nema podataka za Republiku Srpsku) kada su u pitanju faktori koji utiču na konkurentnost. Stoga se ukazuje na potrebu unapređenja poslovnog ambijenta i konkurentnosti i to u nizu oblasti: početak poslovanja, izazak sa tržišta, građevinske dozvole, registracija imovine, plaćanje poreza, zaštita investitora, itd.

Iako je u Republici Srpskoj realizovano niz aktivnosti koji imaju za cilj privlačenje stranih ulaganja, ovo je dinamična oblast koju je potrebno prilagođavati međunarodnim trendovima i okruženju. Stoga je planirano donošenje Strategije privlačenja stranih ulaganja 2016-2020. i pratećeg akcionog plana koji se bazira na prethodno pomenutim analizama. Ciljevi Strategije (i mjere koje su predviđene za njenu realizaciju) odnose se na jačanje konkurentnosti Repbulike Srpske i unapređenje poslovne klime (po pojedinim oblastima iz Doing Biznisa i drugih međuanrodnih izvještaja), jačanje saradnje i kapaciteta institucija, te promotivine aktivnosti.

Ujedno, česta izmjena propisa stvara pravnu nesigurnost i lošije utiče na poslovni ambijent. Sem toga, proces donošenja kvalitetnijih propisa podrazumijeva i analizu troškova i koristi njihove primjene, kako na poslovni sektor tako i javni budžet, građane, ekologiju, itd. S tim u vezi, Vlada Republike Srpske je među prvima u regionu uvela procjenu uticaja propisa, prvo kroz pilot projekte, a onda i trajno u svoj pravni sistem, a 2015. godine Vlada Republike Srpske usvojila je novu unaprijeđenu Odluku o sprovođenju procjene uticaja propisa u postupku izrade propisa. Pored obavezne primjene na sve zakone, propisana je obavezna primjena ove metodologije i na podzakonske akte. U narednom periodu, potrebno je dodatno jačanje kapaciteta za njenu primjenu kod svih ključnih zakona, posebno za poslovnu zajednicu. Posebno je potrebno ojačati kapacitete i za primjenu na podzakonske akte jer se njima često direktno utiče na poslovni sektor.

S tim u vezi, poslovna zajednica već dugo ističe problem različitih vrsta parafiskalnih nameta, koji ne samo da finansijski, već i administrativno opterećuju privredu Republike Srpske, te problema sa kojim se suočavaju u toku stečajnih postupaka. Eliminisanjem prepreka za poslovanje preduzeća i investicije, preko registra parafiskalnih nameta, te poboljšanjem stečajnih procedura, uz uklanjanje administrativnih barijera u svim djelatnostima privrede, a ujedno investicijama u infrastrukturne projekte, prvenstveno u oblasti saobraćaja, uz posebnu pažnju posvećenu boljoj povezanosti obrazovanja sa tržištem rada, kontinuirano će se unapređivati poslovna klima i konkurentnost privrede Republike Srpske.

S tim u vezi, ključne reformske mjere u oblasti poslovnog okruženja u 2016. godini u Republici Srpskoj će biti:

- Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije i
- Usvajanje i prvođenje Zakona o stečaju.

4.2.4.1. Smanjivanje troškova poslovanja privrednih subjekata i skraćivanje procedura za izdavanje dozvola - Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije

Ovo je reforma koju su predložili i Federacija BiH i Republika Srpska.

Republika Srpska

Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije biće omogućeno uspostavljanje registra parafiskalnih nameta, da bi se onemogućilo stvaranje novih parafiskalnih nameta. Nakon toga uz pomoć USAID-a nastaviće se analiza parafiskalnih nameta koji su uključeni u registar. Na osnovu rezultata analize donijeće se odluka o eventualnom ukidanju određenih nameta za koje se pokaže da nisu opravdani. Pravna osnova za registar parafiskalnih nameta biće uspostavljena posredstvom novog Zakona o poreskom sistemu.

Dinamika realizacije ove mjere podrazumijeva usvajanje novog Zakona o poreskom sistemu do kraja trećeg kvartala 2016. godine, te uspostavljanje registra parafiskalnih davanja, nakon čega će se pristupiti analizi mogućnosti ukidanja pojedinih vrsta parafiskalnih nameta.

Efekti će biti poznati po završetku analize. U okviru ove mjere planirano je ukidanje Posebne republičke takse, po osnovu čega će biti ostvareni manji prihodi u budžetu Republike Srpske (cca 10,0 miliona KM), ali i rasterećenje za privredne subjekte.

Federacija BiH

Da bi se osigurao daljnji rast neophodna je da organi vlasti stvore uslove za privlačenje investicija jer prema ocjenama, postoje značajni nedostaci u administrativnom i regulatornom sistemu što negativno utiče na poslovno okruženje i investicije. To je posljedica neefikasnosti javnog sektora u kojem se nadležnosti preklapaju, zatim visokim troškovima regulatornih opterećenja, otežanom pristup finansijskim izvorima za mala i srednja preduzeća itd.

Na osnovu analize Federalnih, kantonalnih i općinskih propisa i pregleda taksi i naknada i ostalih parafiskalnih davanja, utvrđeno je da u Federaciji postoji između 350 do 400 parafiskalnih davanja koje plaćaju pravna i fizička lica u budžete različitih nivoa vlasti, agencije, zavode, fondove i direkcije, od čega na nivou Federacije postoji oko 70 različitih taksi i naknada, nivou kantona u prosjeku 35, dok na općinskom nivou u prosjeku 20 za koje se na godišnjem nivou izdvaja oko 400 miliona KM.

Postoje brojne poteškoće u ovom segmentu od kojih navodimo samo neke:

- povećan broj obaveznih plaćanja koji su regulisani zakonima i drugim propisima,
- konstatno uvode nove obaveze bez posebnih sistemskih rješenja i procedura donošenja propisa kojim se uvode ili mijenjaju ostali elementi plaćanja;
- visina pojedinih davanja nije harmonizirana na području Federacije BiH;
- za pojedine naknade nije ispoštovan princip tretmana naknade, jer se obavezom izvršenja specijalne usluge tim licima ne pruža očekivana korist;
- dodatno otežavajuća okolnost za obveznike, pored velikog broja obaveznih plaćanja, jeste administriranje u plaćanju.

Mjere:

1. Analiza stanja parafiskalnih davanja u Federaciji BiH sa prijedlozima mjera

Parafiskalna davanja u Federaciji Bosne i Hercegovine na godišnjem nivou iznose 400 mil. KM i zauzimaju 10% svih prihoda Federacije BiH. Samo tri naknade (vodne, za šume i turističke) iznose 30 mil. KM.

Analize stanja o parafiskalnim davanjima u Federaciji BiH poslužiti Vladi Federacije BiH kao osnov za moguće izmjene propisa kojima se regulišu parafiskalne naknade, a u pravcu smanjenja opterećavanja poslodavaca, što bi stimulisalo rast stope zaposlenosti, kao i povećanje novih privrednih ulaganja.

Analizom će se utvrditi mjere od kojih napominjemo slijedeće:

- Utvrđivanja osnovice za obračun naknada za obračun opće vodne naknade, naknade za opće korisne funkcije šuma i članarine turističkih zajednica na način da ista bude prosječna neto plaća u Federaciji BiH za prethodnu godinu.

- Prilikom utvrđivanja osnovice za obračun naknade za šume primjeniti sektorski pristup u smislu da opterećenje za plaćanje ove naknade snose pravni subjekti koji su usko vezani za djelatnost korištenja ovog dobra.

2. Donošenje Registra neporeznih prihoda u Federaciji BiH

Registar parafiskalnih prihoda trebao bi biti osnov za uređenje oblasti predstavlja pregled svih neporeznih prihoda klasificiranih po vrstama, zakonodavnom okviru, obvezniku uplate, pripadnosti, subjektima koji ih prikupljaju, obzirom na šarolika tijela koja ih uvode i naplaćuju na federalnom, kantonalnom i općinskom nivou (ministarstva, agencije, zavodi, javna preduzeća i ostali budžetski korisnici).

3. Izmjene propisa sa ciljem izmjene osnovica i stopa obračuna naknada:

- Izmjena Zakona o vodama u dijelu koji se odnosi na obračun opće i posebne naknade na vodu kako bi se razmotrile opcije smanjenja opće naknade koju plaćaju svi privredni subjekti i povećanje posebne koju plaćaju samo određeni subjekti pod uslovom da osigura adekvatno finansiranje sektora voda.
- Donošenje Zakona o šumama na Federalnom nivou, koji će biti usklađen sa odredbama Ustava Federacije BiH sa ugrađenim principima obračuna naknada za šume i odgovarajuće raspodjele prihoda između budžeta.
- Donošenje Zakona o turističkim zajednicama i unapređenje turizma na Federalnom nivou, koji će biti usklađen sa odredbama Ustava Federacije BiH sa detaljnom razradom spektra obveznika, procenata izdvajanja, adekvatnog kategorisanja turističkih mjesta itd.

Vremenski raspored aktivnosti:

	2016.				2017.				2018.			
	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
M1	X											
M2		X										
M3			X									

Prvi efekti reforme parafiskalnih davanja se očekuju u 2017. godini.

Efekti implementacije ove mjere su oko 9.700.000 KM za trogodišnji period (osnovica je oko 30.000.000,00 KM godišnji za tri naknade).

2. Pojednostavljenje registracije poslovnih subjekata

Registracija poslovnih subjekata u Federaciji BiH trenutno se odvija u skladu sa Zakonom o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine, pri općinskim sudovima, odnosno odjeljenjima sudova, koji vrše poslove upisa u registar za područje cijelog kantona. Trenutno stanje u Federaciji BiH, karakteriše otežana situacija vođenja Glavne elektronske knjige registra čije aplikacije ne mogu da prate zakonske izmjene, posebno izmjene iz 2014. godine, kada je Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o registraciji poslovnih subjekata omogućio i upis podružnica stranih pravnih lica. Problem koji je trenutno aktuelan odnosi se na neophodne izmjene softvera putem kojeg se vodi Glavna elektronska knjiga registra, a koji znatno doprinosi usporavanju procedure registracije poslovnih subjekata u Federaciji BiH.

Naime, članom 84. Zakona o registraciji poslovnih subjekata u Federaciji Bosne i Hercegovine, propisano je funkcionisanje sistema registracije poslovnih subjekata, na način da je Federalno ministarstvo pravde dužno obezbijediti tehničku ispravnost, održavanje i trenutnu isporuku elektronskih podataka Glavne knjige registra kao i funkcionisanje sistema registracije.

U skladu sa navedenom odredbom, ovo Ministarstvo je, 15.10.2009. godine, zaključilo Ugovor o održavanju aplikativnog softvera sa izvršiocem posla, a predmet navedenog ugovora je bilo održavanje softvera „Glavne knjige registra u elektronskom formatu“, u deset registarskih sudova u Federaciji BiH.

Negativni revizorski izvještaji su uslijedili u 2010, 2012. i 2013. godini, kada je revizorski tim dao primjedbe da je neophodno poduzeti aktivnosti oko regulisanja statusa vlasništva, prava raspolaganja nad softverom „Glavne knjige registra u elektronskom formatu“ u registarskim sudovima

u Federaciji BiH i uspostaviti održavanje istog od strane Ministarstva pravde, u cilju smanjenja troškova odnosno racionalnog trošenja javnog novca.

Zbog pomenutih izvještaja, u oktobru 2013. godine, raskinut je ugovor sa firmom o održavanju softvera kao i sa operaterom koji je vršio održavanje sistema.

Dakle, trenutno, sistem registracije poslovnih subjekata i vođenje Glavne knjige registra u elektronskom formatu je ozbiljno ugrožen, a postupak registracije je znatno usporen.

Prijedlog podmjera:

1. Hitna nabavka novog softvera
2. Izrada novog zakonskog teksta

U predmetnoj oblasti neophodna je izrada novog zakonskog teksta u kojem bi se troškovi održavanja sistema trebali definisati kao obaveza sudova pri kojima se vrši registracija i koji za te usluge naplaćuju sudske takse.

3. Skraćivanje rokova i pojednostavljenje procedura za izdavanje različitih dozvola

Postupak izdavanja odobrenja za građenje kao i ostalih dozvola na temelju važećih propisa je intersektorskog karaktera i u nadležnosti je većeg broja ministarstava. Odredbe zakona koje reguliraju ovu problematiku su neusaglašene, te je Vlada Federacije BiH formirala interesornu radnu grupu koja ima zadatak da usaglasi zakonsku regulativu i to iz oblasti okoliša, poljoprivrede vodoprivrede i šumarstva kao i prostornog uređenja. Između ostalog, zadatak radne grupe je da ugradi odredbe kojim se skraćuju rokovi za izdavanje potrebnih dozvola, da se pojednostavi procedura pri podnošenju i u toku rješavanja zahtjeva stranaka, smanje troškovi za stranke i osigura veća pravna sigurnost. Predmet usaglašavanja nadležnosti i procesa izdavanja dozvola odnosi se na slijedeće dozvole: okolinska dozvola, vodna dozvola, urbanistička saglasnost i građevinska dozvola.

Tehničku podršku aktivnostima međusobnog usklađivanja zakonske regulative u ovim oblastima pruža USAID putem projekta Projekat jačanja institucija vlasti i procesa u BiH.

Podmjere:

1. Donošenje Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti okoliša.
2. Donošenje izmjena i dopuna Zakona o prostornom planiranju i korištenju zemljišta na nivou Federacije BiH.
3. Donošenje Izmjena i dopuna zakona o vodama.

Izmjenama ovih zakona za investitore će postupak dobivanja dozvola biti skraćen i olakšan.

4.2.4.2. Podrška malim i srednjim preduzećima

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Sektor MSP-a u Federaciji BiH se susreće sa mnogim problemima (administrativne zapreke, nedostatak stručnog pristupa razvoju malog gospodarstva, nizak stepen znanja i vještina, nizak nivo poslovne i poduzetničke kulture, nedostatak finansijskih sredstava i sl.) što onemogućava brži rast i razvoj subjekata malog gospodarstva u cjelini. Kao rezultat imamo usporen rast, loše stanje u ovom sektoru, slab izvoz, nezaposlenost, loše punjenje entitetskog budžeta i sl.

Mjere:

1. Donošenje izmjena zakonskog okvira kojima će se osigurati smanjenje administrativnih i finansijskih prepreka za rast i razvoj malog gospodarstva

U cilju prevazilaženja gore navedenih problema u narednom periodu planiraju se aktivnosti koje za cilj imaju poboljšanje poduzetničkog ambijenta sa posebnim naglaskom na smanjenje administrativnih i finansijskih prepreka za rast i razvoj malog gospodarstva.

U tu svrhu pristupiće se izradi Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o poticanju razvoja malog gospodarstva i Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o obrtu i srodnim djelatnostima.

Vremanski raspored aktivnosti:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
X	X	X	X												

Ova mjera ne zahtjeva dodatna budžetska izdvajanja.

2. Podrška razvoju poduzetničke infrastrukture u Federaciji BiH

Velika poduzeća ne ispunjavaju svoju misiju da budu nosioci razvoja, te je jedina šansa da se pokrene gospodarstvo Federacije BiH, podrška razvoju MSP-a. Za uspješno poduzetništvo treba imati dobru poduzetničku infrastrukturu. U svojim pokušajima pronalaska poduzetničke ideje, te pokretanja poduzetničkog poduhvata, poduzetnici početnici nailaze na brojne prepreke, među kojima su najveće bile nedostatak informacija i poduzetničkih znanja. Poduzetnicima početnicima nedostaje jedan od najbitnijih faktora za kvalitetan i siguran početak poduzetničke karijere - poduzetničko okruženje. Poduzetničko okruženje jest okruženje koje osigurava pristup izvorima financiranja, povoljne vladine politike i programe, te pristup profesionalnim uslugama. Od razvijenosti poduzetničke infrastrukture uvelike ovisi i razvijenost poduzetništva u određenom društvu. Institucije poduzetničke infrastrukture mogu se osnovati na inicijativu različitih razina vlasti ili na inicijativu pojedinaca i skupina zainteresiranih subjekata, u oba slučaja radi se o jednako važnim institucijama koje kvalitetom podrške malom gospodarstvu u konačnici doprinose održivom razvoju društva. Osnovni ciljevi su uređenje i opremanje prostora za prihvata poduzetnika; odnosno poduzetnika početnika; razvoj poduzetničkih potpornih institucija (tehnološki parkovi, poslovni inkubatori i klasteri); unapređenje proizvodnje poduzeća umreženih u klastere; privlačenje investicija i stvaranje mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta.

Aktivnosti koje će se poduzeti u cilju podrške razvoju poduzetničke infrastrukture u Federaciji BiH su:

- Realizacija Projekta „Razvoj poduzetničkih zona u Federaciji BiH

Ciljevi projekta su poticanje lokalne uprave na izgradnju poduzetničkih zona u cilju stvaranja preduslova za razvoj malih i srednjih poduzeća i otvaranje novih radnih mjesta; prostor Federacije BiH učiniti konkurentnim za inostrana i domaća ulaganja (u poduzetništvo) u odnosu na zemlje okruženja. Kriteriji za izbor projekta su broj aktivnih korisnika zone, izvori-način finansiranja, veličina poduzetničke zone ravnomjerniji regionalni razvoj (stepen nezaposlenosti), dosadašnji poticaji od strane Federalnog ministarstva razvoja, poduzetništva i obrta. Korisnici sredstava su opštine i gradovi u Federaciji BiH. Planirana su sredstva za 2016. godinu u iznosu od 1.000.000 KM za realizaciju ovog projekta.

Vremenski raspored aktivnosti:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

- Realizacija projekta Unaprijeđenje institucijske poduzetničke infrastrukture u Federaciji BiH

Poduzetničke potporne institucije (tehnološki parkovi i poslovni inkubatori), poduzetnički centri i klasteri čine središte tehnološke, stručne i savjetodavne pomoći budućim i postojećim poduzetnicima, te imaju važnu ulogu u kreiranju i provedbi mjera za razvoj poduzetništva. Ciljevi ovog projekta su uređenje i opremanje prostora za prihvata malih i srednjih poduzetnika, odnosno poduzetnika početnika, razvoj poduzetničkih potpornih institucija (poduzetničkih centara, poduzetničkih inkubatora i tehnoloških parkova), unaprijediti učinkovitost proizvodnje i proizvodnih procesa na tržištu malih i srednjih poduzeća umreženih u klastere, privlačenja investicija i stvaranje mogućnosti za otvaranje novih radnih mjesta. Kriteriji za izbor korisnika sredstava su namjena projekta, izvori-način financiranja, broj članova klastera, odnosno broj MSP u inkubatoru i tehnološkom parku; ravnomjerniji regionalni razvoj (stepen nezaposlenosti) i dosadašnji poticaji od strane Ministarstva. Korisnici

sredstava su poduzetničke potporne institucije sa područja Federacije BiH (poduzetnički inkubatori, tehnološki parkovi, klasteri i poduzetnički centri). Planirana su sredstva u iznosu od 150.000 KM za realizaciju ovog projekta.

Vremenski raspored aktivnosti:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

3. Poticanje ulaganja u razvojne projekte malih i srednjih preduzeća

U cilju podizanja konkurentnosti malih i srednjih preduzeća iz federalnog budžeta će se izdvojiti sredstva namijenjena za podizanje kvaliteta, modernizaciju i proširenje tehnoloških kapaciteta, te pružanje podrške malim i srednjim poduzetnicima u prvoj godini svog poslovanja nakon registracije (visina godišnje podrške oko 4,1 mil. KM).

Vremenski raspored aktivnosti:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

4. Stvaranje uvjeta za povećanje likvidnosti malih i srednjih preduzeća preduzeća

Mjera:

1. Donošenje Zakona o faktoringu

S obzirom na izraženu rastuću nelikvidnost naše privrede s jedne strane i značajno zaostajanje naše zemlje u razvijenosti infrastrukture za pružanje faktoring usluga s druge strane, to je u cilju poboljšanja likvidnosti, rasta proizvodnje i izvoza kao i povećanja kapaciteta i konkurentnosti subjekata neophodno adekvatno zakonsko uređenje oblasti faktoringa.

Faktoring je prvenstveno namijenjen malim i srednjim preduzećima koja tradicionalno imaju otežan pristup bankarskim sredstvima uslijed niske kreditne sposobnosti. Društva za faktoring pružaju finansiranje čak i u slučajevima da banke to ne žele, jer se faktori usmjeravaju na ispitivanje kreditne sposobnosti kupca-dužnika, koji treba da plati fakture za robu ili usluge koje je ispostavio prodavac.

Faktoring, u čijoj osnovi je prijenos tražbina nastalih iz komercijalnih ugovora, kao instrument finansiranja ima značajnu ulogu i na inostranom tržištu jer, pored finansiranja prodavca putem avansa, društvo za faktoring preuzima i rizik naplate i upravljanja tražbinama čime se povećava konkurentnost i izvozni potencijali prodavca tražbina i razvija sistem faktoringa na inostranom tržištu.

Donošenjem Zakona o faktoringu, koji na fleksibilan način uređuje ugovorne odnose u poslu faktoringa, za očekivati je veće i jasnije korištenje faktoringa kao načina finansiranja obrtnih sredstava, zaštitu od kreditnog rizika, podrške izvozu, kao i upravljanja tražbinama i naplatom tražbina.

U uslovima izostanka pravnog regulisanja poslova faktoringa, društva koja nude faktoring usluge nisu podlijezala izdavanju odobrenja za obavljanje poslova faktoringa, pravilima o minimalnom osnovnom kapitalu, kvalificiranom udjelu, izvještavanju i tome slično. Faktoring poslovi u Federaciji postoje, ali su se do sada sporo razvijali uslijed pravnih nejasnoća i odsustva konkretnog propisa kojim bi se uredila ova oblast. Donošenjem ovog zakona Federacija BiH će dobiti odgovarajuću zakonsku regulativu čija primjena treba pospješiti daljnji razvoj faktoringa i omogućiti subjektima uslove za efikasniju naplatu tražbina.

Efekti donošenja Zakona o faktoringu bi se mogli svesti na sljedeće:

- 1) povećanje naplate tražbina, a time povećanje likvidnosti i solventnosti subjekata;
- 2) povećanje pravne sigurnosti u poslovanju ugovornih strana, što bi utjecalo na povećanje investicija, kako domaćih tako i stranih;
- 3) povećanje konkurentnosti privrednih subjekata;
- 4) poboljšanje bilansa i kreditne sposobnosti subjekata, kao i veća dostupnost izvorima finansiranja;

- 5) smanjenje zaduženosti privrednih subjekata;
- 6) povećanje konkurencije u finansijskom sektoru i snižavanje cijene kapitala;
- 7) dugoročno promatrano, povećanje zaposlenosti i javnih prihoda.

Vremenski raspored za realizaciju mjere:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
		X	X												

4.2.4.3. Privatizacija

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Ekonomsko-politička složena situacija u Bosni i Hercegovini, odnosno Federaciji BiH za rezultat ima vrlo nepovoljan ambijent za investitore, posebno strane investitore, čiji je kapital neophodan u razvoju ekonomije BiH.

Negativna slika prisutna u javnosti o privatizaciji, sve veći broj nezaposlenih radnika nakon provedene privatizacije, kao i broj stečajnih postupaka privatiziranih preduzeća, potvrđuju nepovoljan ambijent za priliv kapitala potencijalnih investitora.

Zastoj procesa privatizacije posebno je izražen nakon 2006. godine zbog malog broja preduzeća za prodaju, koji je najvećim dijelom uzrokovan usvajanjem Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o privatizaciji preduzeća u Federaciji BiH, kojim je nadležnost u donošenju odluka o načinu, odnosno metodu privatizacije prenesena na Vladu Federacije BiH.

U cilju otklanjanja zastoja u privatizaciji Vlada Federacije BiH je odobrila Plan privatizacije koji se odnosi na privatizaciju 16 preduzeća u kojima državni kapital učestvuje sa manjinskim ili većinskim procentom. Ukupan državni kapital koji će se ponuditi u privatizaciji iznosi oko 840 mil. KM.

Osim toga Vlada je izvršila klasifikaciju preduzeća u državnom vlasništvu i javnih preduzeća na strateška, preduzeća koja zahtijevaju restrukturiranje i preduzeća u kojima vlada FBiH ima manjinske udjele.

Prvo će se pristupiti prodaji manjinskih udjela do kraja juna 2016. godine dok će se također u 2016. godini pokrenuti analiza opcije privatizacije za neka strateška preduzeća, uz pomoć EBRD-a.

U narednom periodu postoji nužnost preispitivanja postojećeg koncepta privatizacije, s ciljem iznalaženja novog modela, koji će odgovoriti na sve intenzivnije promjene u okruženju, a uvažavajući gore navedene barijere, kao i potencijalne koje će se pojaviti u narednom periodu.

U 2016. godini Vlada Federacije BiH očekuje da će privatizacijom ostvariti prihod u iznosu od 65 mil. KM koji će se većim dijelom (50 mil. KM) usmjeriti na uvezivanje radnog staža radnicima u državnim preduzećima.

Mjere:

Mjera	1.1.	Definiranje strategije privatizacije
Aktivnost	1.1.1.	Izrada analiza trenutnog stanja sa prijedlogom mjera za unapređenje procesa privatizacije u F BiH
Aktivnost	1.1.2.	Izrada strategije privatizacije
Mjera	1.2.	Izrada nove zakonske regulative
Aktivnost	1.2.1.	Izrada Zakona o privatizaciji preduzeća
Aktivnost	1.2.2.	Izrada podzakonskih akata
Mjera	1.3.	Privatizacijski portfolio, konsolidacija i centralizacija institucija za provođenje procesa privatizacije
Aktivnost	1.3.1.	U saradnji sa resornim ministarstvima i vladom ažurirati privatizacijski portfolio
Aktivnost	1.3.2.	Centralizirati institucije za upravljanje državnim preduzećima na jedno ministarstvo ili drugi organ radi efikasnijeg upravljanja
Aktivnost	1.3.3.	Centralizacija institucija za provođenje procesa privatizacije u Federaciji BiH

Aktivnost	1.3.4.	Konsolidacija državnih preduzeća radi efikasnije privatizacije
-----------	--------	--

4.2.4.4. Usvajanje i provođenje zakona o stečaju

Ovo je reforma koju je predložila Republika Srpska.

Novim **Zakonom o stečaju** uređuje se postupak restrukturiranja i stečajni postupak, pravne posljedice otvaranja i sprovođenja postupka restrukturiranja i stečajnog postupka, reorganizacija stečajnog dužnika na osnovu stečajnog plana, te međunarodni stečaj. Imajući u vidu postojeće probleme i poteškoće u stečajnom postupku, novim zakonom ostvaruju se sljedeći ciljevi: blagovremeno pokretanje postupka restrukturiranja i stečajnog postupka, finansijsko i operativno restrukturiranje dužnika u postupku restrukturiranja, skraćivanje perioda trajanja stečajnog postupka, smanjenje troškova, naročito troškova predujma, način imenovanja stečajnih upravnika uz poštovanje principa ravnopravnosti i ravnopravnosti prilikom imenovanja, kao i starosna granica za stečajne upravnike i visina njihovih naknada, zaštita prava povjerilaca u stečajnom postupku, unapređivanje procesa reorganizacije, u smislu njegovog pojednostavljenja, usklađivanje propisa koji imaju uticaja na primjenu Zakona o stečajnom postupku, te određivanje organa koji bi vršio nadzor nad primjenom zakonske odredbe koja se tiče blagovremenog pokretanja postupka i koji bi izricao sankcije stečajnom dužniku, odnosno organu ovlaštenom za zastupanje stečajnog dužnika usljed neblagovremenog pokretanja postupka. Uvođenje postupka restrukturiranja kao novine omogućit će privrednim društvima sa finansijskim teškoćama da, prije nego što nastupi platežna nesposobnost i razlog za stečaj, restrukturiraju svoje finansijske obaveze i otklone mogućnost stečaja i nastave sa normalnim privrednim životom. Oni koji to ne uspiju, u postupku restrukturiranja imaće prema ovom zakonu mogućnost da to učine u stečajnom postupku reorganizacijom stečajnog dužnika. Kada je u pitanju postupak restrukturiranja, novi Zakon između ostalog propisuje da je APIF nadležan, odnosno dužan da kao organ koji vodi evidencije računa poslovnih subjekata, sačini listu dužnika koji kasne sa izmirenjem preuzetih novčanih obaveza do 60 dana i objavi tu listu na internet stranici i u roku od tri dana obavijesti dužnika da su se stekli uslovi za pokretanje postupka restrukturiranja, čime se otvara mogućnost blagovremenog identifikovanja potencijalnih insolventnih privrednih subjekata. Postupak restrukturiranja se mora okončati u roku od 150 dana od dana njegovog otvaranja, a izuzetno, u opravdanim slučajevima ovaj rok može produžiti se za još 90 dana. Ujedno, definisan je viši stepen kontrole rada stečajnih upravnika kroz posebno razrađen način kontrole rada stečajnog upravnika od povjerilaca, a predviđene su i strože novčane kazne i jednostavnija smjena stečajnih upravnika i njihovo brisanje sa liste. Broj predmeta koje može voditi jedan stečajni upravnik je limitiran, a izabrani stečajni upravnik obavezan je da nakon preuzimanja službe zaključi kod osiguravajućeg društva osiguranje od odgovornosti za sve rizike koji su povezani sa njegovom djelatnošću. Na taj način, u 2016. godini obezbjeđuje se nova pravna regulativa, što će u značajnoj mjeri riješiti probleme uočene pri dosadašnjim stečajnim postupcima.

Razmotriće se i pripremiti zakonska rješenja za procese mogućeg programiranog, vođenog, brzog stečaja ili sličnog postupka za akcionarska društva ili javna preduzeća od opšteg interesa, poput komunalnih djelatnosti, kod kojih se mora obezbijediti obavljanje javne funkcije i u eventualnom postupku stečaja, kao i znatno ubrzan i jasno vođen postupak.

S obzirom da je Zakon o stečaju usvojen u Nacrtu u 2015. godini, te da je prošao javnu raspravu, očekujemo njegovo usvajanje u prvom kvartalu 2016. godine.

Fiskalni efekti odnose se na smanjenje troškova vođenja stečajnog postupka i postupka restrukturiranja, a ujedno omogućit će bolju kontrolu i naplatu potraživanja između samih privrednih subjekata, povećavajući na taj način i likvidnost privrede.

4.2.5. Tehnološka apsorpcija i inovacije

U oblasti bruto izdataka na istraživanje i razvoj u BiH najveće finansiranje dolazi sa entitetskog nivoa, a finansiranje sa državnog nivoa se obavlja vrlo ograničenim sredstvima (bruto izdaci na istraživanje i razvoj u BiH iznose 0,33% u 2012. godini).

U BiH upravljanje politikama koje se odnose na istraživanje, razvoj i inovacije nije dovoljno razvijeno i koordinirano. Iako su formirana Vijeća za istraživanje i na nivou BiH i na nivou entiteta, ona

ne uključuju sva relevantna ministarstva ili aktere iz privatnog sektora (samo u Republici Srpskoj vijeće uključuje aktere iz privatnog sektora).

Iako je saradnja između akademske zajednice i privatnog sektora u BiH veoma ograničena, ipak su poduzeti napor da se ova saradnja ojača, posebno kroz institucionalnu podršku. Na univerzitetima u BiH ne postoje uredi za transfer tehnologija, ali postoji jak interes entitetskih vlada da promoviraju njihovo osnivanje u budućnosti. Inovacioni Centar Banja Luka već ugošćuje veliki broj start-up poduzetnika. Pored toga, u blizini Banja Luke otvoren je novi Tehnološki biznis park. U Istočnom Sarajevu je 2014. godine osnovan Centar za inovacije i preduzetništvo. Nedovoljno finansiranje zajedničkih poslovno-akademske projekata ili aktivnosti RDI u privatnom sektoru ostaje i dalje najveći izazov.

Prema tome, Program ekonomskih reformi za Bosnu i Hercegovinu ne sadrži prijedlog mjera strukturalne reforme u oblasti tehnološke apsorpcije i inovacija (nizak nivo finansiranja istraživanja, razvoja i inovacija ograničava mogućnosti za provođenje reformi u ovoj oblasti).

4.2.6. Trgovinska integracija

Ukupna BiH trgovina robama i uslugama u 2014. godini iznosila je 12,1 miliona EUR, što predstavlja povećanje od 7,6% u odnosu na isti period 2011. godine. Trgovinski deficit iznosi 22% BDP-a i blago je smanjen u odnosu na 2011. godine. Troškovi uvoza i izvoza u Bosni i Hercegovini, prema indikatorima *Doing Business* koji se odnose na izvoz i uvoz, pokazuju povećanje u periodu od 2009. do 2015. godine. Broj potrebnih dokumenata, ostao je na istom nivou kao i 2009. godine, dok se vrijeme potrebno za uvoz i izvoz značajno smanjilo.

Identifikovano je da sistem granične infrastrukture nije dovoljno razvijen, da su složene izvozne procedure te da ni koordinacija granične kontrole nije zadovoljavajuća. Neadekvatni sanitarni/fitosanitarni propisi i tehničke trgovinske barijere su rezultirali brojnim netarifnim barijerama u BiH. Za dobijanje akreditacije za izvoz poljoprivrednih i prehrambenih proizvoda u EU neophodno je da se ima jedan sveobuhvatan i strateški pristup u oblastima sigurnosti hrane, sanitarnih i fitosanitarnih standarda EU.

Zbog neriješenih trgovinskih pitanja sa Evropskom unijom, proces pristupanja Svjetskoj trgovinskoj organizaciji nije okončan.

Institucije Bosne i Hercegovine su nadležne za predlaganje reformi u ovoj oblasti s ciljem da se izvrše poboljšanja vanjskotrgovinske politike i sistema infrastrukture kvaliteta u skladu sa legislativom i praksama u EU, kao i da se efikasnije reguliše tržište u svrhu osiguranja slobodnog kretanja roba i usluga i poštenog tržišnog natjecanja.

4.2.6.1. Dalja liberalizacija trgovine, smanjenje administrativnih troškova i ukidanje necarinskih barijera u regionalnoj i bilateralnoj trgovini

Ovo je reforma koju je predložilo Ministarstvo vanjske trgovine i ekonomskih odnosa BiH.

Za definisanje prioriteta u ovom dijelu Programa ekonomskih reformi posebno su značajni: SAA, CEFTA 2006, Strategija JIE 2020, Zaključci sa sastanka Premijera Zapadnog Balkana održanog u Beču (Agenda konektivnosti), Izvještaj Evropske komisije o napretku BiH za 2015. godinu, te IPA II Instrument za predpristupnu pomoć. Sa stanovišta ovih dokumenata, Bosna i Hercegovina je započela neke od procesa kroz koje će povećati međunarodnu konkurentnosti, a time i brži ekonomski razvoj. Strukturne reforme su predviđene i reformskom agendom Bosne i Hercegovine za period od 2015 – 2018. godine. Dosljednom implementacijom mjera prema strukturalnim reformama kojima se otklanjaju prepreke rastu, otvaraju se mogućnosti i za nova radna mjesta, time i rast zaposlenosti i rast zarada kao rezultata veće produktivnosti.

1. Prilagođavanje SSP nakon ulaska Hrvatske u EU

Stupanjem na snagu Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju (SSP) između Evropskih zajednica i njihovih država članica, sa jedne strane, i Bosne i Hercegovine sa druge strane⁵⁶ 01. juna 2015. godine uspostavljen je sveobuhvatni ugovorni odnos sa Evropskom unijom (EU) i njenim državama članicama u kome su prava i obaveze ugovornih strana jasno definisane. Predstavnici Evropske komisije u ime Evropske unije i predstavnici Bosne i Hercegovine su 17. decembra 2015. godine u Briselu održali prvi sastanak Odbora za stabilizaciju i pridruživanje (SSP). Sedmicu dana nakon sastanka Odbora održan je i sastanak Vijeća za stabilizaciju i pridruživanje koji je označio početak provedbe Sporazuma o stabilizaciji i pridruživanju na tehničkom nivou. Odbor je usvojio Odluku br. 1 kojom se osniva sedam podbora kao i posebna grupa za reformu javne uprave⁵⁷.

MVTEO BIH kao nadležna institucija za vanjskotrgovinsku politiku i međunarodne trgovinske sporazume BIH će voditi pregovore o prilagođavanju SSP u skladu s načelom tradicionalne trgovine u rokovima dogovorenim sa EU.

2. Smanjiti administrativne troškove i ukinuti necarinske barijere u regionalnoj i bilateralnoj trgovini:

Samo ukidanje/smanjenje carina nije dovoljno da se ostvari puni potencijal trgovine. Postoje netarifne barijere koje ometaju punu liberalizaciju trgovine. Uklanjanje necarinskih barijera je prioritet za Bosnu i Hercegovinu, fokusirajući se istovremeno na regionalnu trgovinu i trgovinu sa EU. Smanjenje trgovinskih barijera će biti fokusirano na 3 glavna pravca: (i) smanjiti broj isprava koje prate izvoz i uvoz, (ii) unaprijediti procedure za izvoz i uvoz, (iii) uvesti upravljanje rizikom za poljoprivredne proizvode.

Konkretna mjera će biti provedena sa potpisivanjem CEFTA Dodatnog protokola 5 o pojednostavljenju carinskih procedura u svim fazama carinjenja, elektronske razmjene podataka i međusobnom priznavanju. Prema zaključcima sa sastanka Premijera Zapadnog Balkana održanog u Beču, 27.08.2015., Dodatni protokol 5 CEFTA Strane bi trebale potpisati do sredine 2016. godine, nakon čega slijedi njegova ratifikacija u svakoj od CEFTA Strana. Za implementaciju ovog protokola svaka CEFTA Strana, a time i BiH će koristiti svoja budžetska sredstva u skladu sa budžetskim planiranjem i sredstva donatora, prije svega EU. U okviru strategija razvoja svaka institucija obavezna je ispunjavati uvjete iz *acquis-a* i samim tim planirati troškove. Za finansiranje ovih aktivnosti svih CEFTA Strana odobren je Projekat EU (IPA) 2016-2019 od 5,000,000 Eura.

3. Transparentnost (olakšavanje trgovinskih procedura)

CEFTA Strane su uspostavile portal „[Transparency pack](#)“ koji se sastoji od četiri baze podataka i to: CEFTA Trgovinskog portala, Baza podataka o barijerama u pristupu tržištu, SPS Baze podataka i TBT platforme, u cilju efikasnije implementacije CEFTA Sporazuma, smanjenja necarinskih barijera, povećanja transparentnosti kao i uvida u trgovinsku integritetnost svake CEFTA Strane pa tako i Bosne i Hercegovine.

U 2016. godini se očekuje da se CEFTA „*Transparency pack*“ nadogradi i da se uspostavi CEFTA Menadžment informacioni sistem (MIS) koji će sadržavati nove podatke o statistici trgovine uslugama i direktnim stranim investicijama, a koji će poslužiti za podršku započetim i budućim pregovorima, olakšati upravljanje i rješenje sporova kao i pomoć u praćenju provođenja Sporazuma. Ove aktivnosti će se finansirati iz EU sredstava CEFTA Project Facility-a, budžet iznosi 43,000 Eura.

4. Liberalizacija trgovine robama i uslugama u CEFTA-i

Bosna i Hercegovina je potpuno liberalizovala trgovinu robama sa svim CEFTA Stranama.

U 2014. godini su započeti pregovori za zaključivanje CEFTA Dodatnog protokola 4 o liberalizaciji trgovine uslugama i očekuje se da će se isti zaključiti do kraja 2016. godine, nakon čega slijedi ratifikacija u svakoj od CEFTA Strana u skladu sa njihovim odnosnim procedurama.

⁵⁶ Odluka Vijeća EU i Komisije od 22. aprila 2015. godine.

⁵⁷ DEI BIH treba unijeti aktivnosti formiranja ovih struktura

4.2.7. Zapošljavanje i tržišta rada

Bosna i Hercegovina i dalje ima visoku stopu nezaposlenosti (27,7% u 2015. godini). Da bi se olakšali uslovi na tržištu rada BiH je napravila odedene pomake. Podaci pokazuju da većinu nezaposlenih predstavljaju dugoročno nezaposleni, a udio nezaposlenih mladih lica i dalje je u porastu (63% u 2014. godini vs. 59% u 2013. godini).

Iako su aktivne politike na tržištu rada način za zapošljavanje mladih lica (naročito prvog zaposlenja), kao i dugoročno nezaposlenih lica, ipak njihova implementacija zahtijeva više truda. Međutim, ono što usporava uspješnu implementaciju navedenih politika su niski kapaciteti Zavoda za zapošljavanje u BiH, kao nosioca aktivnih mjera zapošljavanja. Pored toga, u BiH su potrebne politike koje bi omogućile prelazak u formalno zapošljavanje, zbog prisustva neformalne ekonomije u BiH.

Oba bh. entiteta su usvojili nove Zakone o radu. Novi Zakon o radu ("Službene novine Federacije Bosne i Hercegovine", broj 62/15) je u Federaciji Bosne i Hercegovine stupio na snagu 20. augusta 2015. godine, promijenivši teren za poslodavce i zaposlene u ovom entitetu. Zakon o radu usvojen je i u Republici Srpskoj („Službeni glasnik Republike Srpske“, broj: 1/16), na 16. posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, koja je održana 29. decembra 2015. godine. Isti je stupio na snagu 20. januara 2016. godine i u potpunosti uvažava prijedloge Međunarodnog monetarnog fonda i Svjetske banke.

Nedovoljno uvažavanje potreba tržišta rada u obrazovnim i upisnim politikama kao i nedostaci vještina predstavljaju izazove u zapošljavanju. Javni izdaci za obrazovanje su malo ispod regionalnog prosjeka (3,5% BDP-a), ali nedostatak koordinacije između različitih nivoa vlasti dovodi do velike neefikasnosti u implementaciji tih sredstava. Nacionalni kvalifikacijski okvir se tek treba finalizirati, poštujući ustavno uređenje u BiH, a akcioni plan za provođenje osnova kvalifikacijskog okvira je usvojen u oktobru 2015. godine.

Poboljšanje socijalnog dijaloga, moderniziranja zakona o radu, zdravstvenoj zaštiti i sigurnosti, i usklađivanja zakona među entitetima predstavljaju ključne preporuke iz Izvještaja EK o napretku za 2015. godinu. Pored toga, potrebno je implementirati dodatne mjere kako bi se riješilo pitanje visoke nezaposlenosti (naročito nezaposlenost mladih i žena). U domenu obrazovanja, neophodno je uložiti dodatni napor da se riješi nedostatak vještina i ostvari koherentnost u zakonima između entiteta i kantona.

Bosna i Hercegovina

Kao i u prethodnim godinama, u 2015. godini tržište rada u BiH karakteriše veoma niska stopa formalne i visok udio neformalne zaposlenosti, te visoka nezaposlenost i neaktivnost radno sposobnog stanovništva.

Prema podacima zavoda i službi zapošljavanja u Bosni i Hercegovini sa 31.07.2015. godine na evidencijama je prijavljeno 542.936 nezaposlenih lica, što je za 1,0% manje u poređenju sa istim mjesecom 2014. godine. Od ukupnog broja lica koja traže zaposlenje, njih 280.390 ili 51,6% su žene. Najveći broj evidentirane nezaposlenosti čine lica sa trećim stepenom obrazovanja KV radnici 33,9%, te radnici sa SSS 27,3%. Od ukupnog broja registrovane nezaposlenosti, lica sa fakultetskim obrazovanjem (VSS i VŠS) čine 9,4%. U poređenju sa istim periodom prošle godine broj nezaposlenih lica u prvih šest mjeseci 2015. godine bilježio je, kao i u 2014. godini, kontinuirano smanjenje.

U prvoj polovini 2015. godine, prema podacima Agencije za statistiku, u BiH nastavljen je trend povećanja broja zaposlenih lica. Prosječan broj zaposlenih lica u BiH u julu 2015. godine iznosio je 714.003 i veći je za 1,6% u poređenju sa istim mjesecom 2014. godine. Povećanje broja zaposlenih lica je doprinijelo smanjenju stope nezaposlenosti koja je u julu iznosila 43,2% i u odnosu na juli 2014. godine smanjila se za 0,7 postotnih poena.

Prema rezultatima Ankete o radnoj snazi za 2015. godinu⁵⁸, u BiH radnu snagu (ekonomski aktivno stanovništvo) je činilo 1.137.000 lica, dok je broj neaktivnih iznosio 1.443.000 lica. U okviru

⁵⁸ Izvor: Agencija za statistiku BiH, Anketa o radnoj snazi

radne snage zaposlenih je bilo 822.000 i 315.000 nezaposlenih lica. Anketna stopa nezaposlenosti je značajno manja od registrovane i na nivou BiH za 2015. godinu iznosila je 27,7%, što je za 0,2% više u odnosu na 2014. godinu.

Prema ovoj Anketi, polna struktura nezaposlenih je: 56,9% muškaraca i 43,1% žena.

Obrazovna struktura nezaposlenosti pokazuje da najveći udio 72,1% čine lica sa završenom srednjom školom, 17,5% su lica sa osnovnim obrazovanjem i niže, dok je 10,4% lica sa završenim akademskim obrazovanjem.

U kontekstu novih izazova koji se očekuju na tržištu rada, predlaže se nadležnim institucijama u Bosni i Hercegovini da i dalje unaprijeđuju sljedeće aktivnosti:

- Nastaviti proces usklađivanja propisa iz oblasti rada, zapošljavanja, obrazovanja i drugih propisa, koji se tiču politike tržišta rada, radi omogućavanja vertikalne i horizontalne pokretljivosti učenika, studenata i radne snage;
- Unaprijediti sistem statističkih indikatora sa ciljem boljeg praćenja kretanja na tržištu rada i usvojiti transparentan i efikasan model informisanja javnosti o kretanjima na tržištu rada;
- Izvršiti izmjene postojećih zakonskih rješenja, kako bi se zavodi i službe zapošljavanja oslobodile od bavljenja sa pasivnim mjerama zapošljavanja (zdravstveno osiguranje, isplata naknada i dr.) i svoju aktivnost usmjerile na provođenje aktivnih mjera zapošljavanja (prekvalifikacije, dokvalifikacije i obuke);
- Omogućiti tripartitnu zastupljenost socijalnih partnera u upravnim odborima zavoda za zapošljavanje, kantonalnih agencija za zapošljavanje i fonda za zapošljavanje invalida na nivoima vlasti na kojima to još nije učinjeno;
- Kurikulare i kvalitet nastave uskladiti sa potrebama poslodavaca, jer završeni učenici i studenti ne posjeduju dovoljan fond znanja, vještina i sposobnosti;
- Unaprijediti sistem cjeloživotnog učenja donošenjem zakonskih propisa na nivoima vlasti na kojima to još nije učinjeno.

4.2.7.1. Osiguranje uslova za rast zaposlenosti

Ovo je reforma koju su predložili i Federacija BiH i Republika Srpska.

Federacija BiH

Dugoročne perspektive rasta ekonomije Federacije BiH su ugrožene postojanjem neravnoteže na tržištu rada.

Prema ocjenama Svjetske banke stope zaposlenosti u BiH su niske – a stope nezaposlenosti su visoke – posebno među siromašnima. U toku 2014. godine 28 procenata stanovništva radne dobi (starosti od 15 do 64 godine) bilo je nezaposleno, što je jedna od najviših stopa nezaposlenosti u regionu. Moglo bi se reći da je čak i veći problem visok stepen neaktivnosti – odnosno, udio odraslog stanovništva koje niti radi niti traži posao – a on sada iznosi 45,5 procenata. Stope neaktivnosti su znatno više među ženama, mladima i Romima. Kao posljedica toga, samo 38,9 procenata stanovništva radne dobi je zaposleno, a čak i među njima samo mali broj ima zvanično zaposlenje, a čak i manje ima zvanično zaposlenje u privatnom sektoru.

Među nezaposlenima, 84,7 procenata tražilo je posao duže od godinu dana, što ukazuje na strukturalne probleme na tržištu rada, pri čemu veliki dio lica koja traže posao nemaju prave kvalifikacije za poslove koje nude poslodavci. Čak 43,9 procenata nezaposlenih nije uspijevalo da nađe posao duže od 5 godina. Javne službe za zapošljavanje nisu u mogućnosti da djelotvorno odgovore na te izazove: jer obavljaju administrativne zadatke koji ne predstavljaju suštinu njihovog posla, a koji se odnose na registraciju nezaposlenih građana i omogućavanje pristupa socijalnim davanjima (prije svega besplatnom zdravstvenom osiguranju). Ove službe nisu u mogućnosti da adekvatno pružanju usluge posredovanja u zapošljavanju ili prekvalifikacije i motivisanja onih kojima je to potrebno.

Problemi u zapošljavanju u BiH nisu samo rezultat niskog ekonomskog rasta, već i slabog poslovnog okruženja koje je dodatno otežano restriktivnim propisima o radu, visokim oporezivanjem rada i slabo usklađenog sistema socijalnih davanja.

Pošto je samo 28 procenata odraslog stanovništva na zvaničnim poslovima, socijalni teret na radnicima u zvaničnom sektoru je znatan. To stvara probleme ne samo za zaposlene, već i za poslodavce, pošto platni fond zauzima dvije trećine ukupne vrijednosti obima aktivnosti firme.

Vlada FBiH je počela da rješava neka od tih pitanja i razvija dugoročniji program reformi politika. Stvaranje fleksibilnijeg tržišta rada i smanjivanje tereta koji predstavlja oporezivanje rada među ključnim su prioritetima Reformske agende vlada. Novi Zakon o radu u FBiH, pruža više fleksibilnosti za poslodavce za zapošljavanje i otpuštanje, te jednako obezbjeđuje zaštitu za radnike usklađenu sa evropskim standardima, odobren je u Federaciji BiH. Donošenje novih propisa u oblasti radnog zakonodavstva je i preporuka sa Ekonomskog dijaloga održanog 05. i 06.05.2015. godine u Briselu.

U cilju kretanja ka održivom rastu Federacija BiH mora iskoristiti značajan potencijal u radnoj snazi kao stratešku prednost.

Mjere:

1. Smanjivanje stopa doprinosa kako bi se smanjili troškovi rada i privukli investitori što bi u konačnici dovelo da veće zaposlenosti u formalnom sektoru. Svakako da je provođenje ove mjere u direktnoj korelaciji sa osiguranjem dodatnih izvora vanbudžetskim fondovima.

Vlada FBiH planira da uključi naknade koje nemaju karakter plate (topli obrok, prevoz, regres) u poreznu osnovicu uz istovremeno smanjenje stope doprinosa sa ciljem postizanja neutralnog fiskalnog efekta, odnosno fiskalne održivosti vanbudžetskih fondova, a koje podrazumijevaju izmjene i dopune Zakona o doprinosima i Zakona o porezu na dohodak.

Planirana mjera će se realizirati 2016. godine i u skladu je sa Akcionim planom za realizaciju Reformske agende.

2. Stvoranje uvjete za uvođenje šeme podrške za tražioce prvog zaposlenja.

U toku 2015. godine Vlada FBiH je podzela aktivnosti na pripremi Uredbe o poticanju prvog zapošljavanju koja će osim fiskalnog uticaja na punjenje vanbudžetskih fondova imati znatan uticaj i na porast zaposlenosti mladih koji se prvi put zapošljavaju (procjenjuje se oko 10.000 novo zaposlenih). Osim ovog ova mjera će se odraziti pozitivno i na podsticaje malim i srednjim preduzećima u okviru strateškog prioriteta Poslovno okruženje.

Uredbom se planira da poslodavac koji po osnovu ugovora o radu zaposli nezaposlenu osobu, koja se prvi put zapošljava, ostvaruje pravo na subvecioniranje 100% obračunatih doprinosa na osnovicu najniže plaće uračunavajući i porez na dohodak i iznosu za sufinansiranje neto plaće u visini 100% najniže plaće u Federaciji BiH.

Nezaposlena osoba je osoba u životnoj dobi od 15 do 30 godina života s tim pravo na subvenciju ostvaruju samo oni poslodavci koji nisu iz oblasti trgovine, ugostiteljstva i igara na sreću.

Poslodavac koji koristi subvenciju ne može tokom perioda korištenja subvencije i nakon isteka dvostrukog perioda od dana novog zapošljavanja za koje je koristio subvenciju, smanjiti broj uposlenih u odnosu na broj koji je imao na dan 31.03.2015. godine uvećan za broj novoupislenih.

Osoba koja se sama zapošljava na period od 12 mjeseci ima pravo na refundiranje troškova u iznosu od koji odgovara ukupnom iznosu doprinosa na najnižu plaću i iznos sufinansiranja neto plaće u visini od 100% najniže neto plaće u FBiH sa uračunatim porezom na dohodak.

Postupak dodjele subvencija pokreće se na osnovu javnog poziva koji objavljuje Zavod za zapošljavanje.

Nadzor nad korištenjem subvencija vršit će Zavod za zapošljavanje u saradnji sa Poreznom upravom i o tome izvještavati Federalno ministarstvo razvoja, poduzetništva i obrta.

Uredbom su detaljno precizirane i obaveze poslodavca na povrat subvencije ukoliko ne ispunjava sve propisane uvjete.

Rebalansom budžeta za 2015. godinu planirana su sredstva u iznosu od 20 mil. KM sa rokom implementacije u 2015. godini.

Za 2016. godinu je planirano 50 mil. KM.

2016.				2017.				2018.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X	X

Republika Srpska

Analiza stanja na tržištu rada i u oblasti zapošljavanja ukazuje na nedovoljnu fleksibilnost tržišta, te na nepovezanost visine plate sa radnim učinkom. Ujedno, visoki negativni podsticaji za zapošljavanje, ne motivišu ljude da rade, što stvara posebne probleme vanbudžetskim fondovima, kroz podsticanje neformalnog zapošljavanja. Sve navedeno, dodatno opterećuje privredna društva, onemogućavajuću veću fluktuaciju radne snage, koja bi omogućila i veće zapošljavanje i hrabrije otvaranje novih radnih mjesta.

- **S tim u vezi, ključna mjera Vlade Republike Srpske u oblasti tržišta rada u 2016. godini jeste novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sektoru.**

Novi Zakon o radu, koji je usvojen krajem 2015. godine i koji je stupio na snagu 20. januara 2016. godine, omogućiće veću fleksibilnost tržišta rada, bolju povezanost visine plata sa radnim učinkom, smanjiti negativne podsticaje za zapošljavanje, omogućiti bolju zaštitu prava radnika i smanjiti neformalno zapošljavanje, te na taj način značajno doprinijeti poboljšanju položaja i radnika i privrednih društava. Nakon donošenja novog Zakona o radu pristupiće se i izmjenama drugih zakonskih rješenja iz oblasti rada i zapošljavanja s ciljem njegovog usklađivanja sa novim zakonom o radu (Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o posredovanju u zapošljavanju i pravima za vrijeme nezaposlenosti, Zakon o izmjenama i dopunama Zakona o evidencijama u oblasti rada i zdravstvenog osiguranja), kao i zaključivanje novog Opšteg kolektivnog ugovora.

Podrška zapošljavanju u realnom sektoru biće definisana Strategijom zapošljavanja i drugim aktima iz oblasti zapošljavanja, a prioritet će biti dat kategorijama porodica poginulih boraca i najboljim studentima javnih univerziteta. U javnom sektoru uvešće se obavezno višegodišnje planiranje ljudskih resursa, koje će uključivati planove redovnog i prevremenog penzionisanja, rješavanja viškova i kontrolisanog, redukovano zapošljavanja novih lica, s uvažavanjem prioriteta definisanih u prethodnom stavu. Takođe, redefinisanje uloge Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, u smislu jačanja funkcije posredovanja pri zapošljavanju i sprovođenja programa i mjera aktivne politike zapošljavanja jeste važna aktivnost Vlade u 2016. godini. Za potrebe poslodavaca, obezbijediće se dostupnost spiskova nezaposlenih lica, radi brže i lakše komunikacije između poslodavaca, sa jedne strane, i lica koja traže zaposlenje, sa druge strane. Zakonom o podsticajima zapošljavanja, koji će se pripremiti u saradnji sa Privrednom komorom, kreiraće se mjere kojim će se poslodavac stimulisati za broj novozaposlenih radnika u 2016. godinu u odnosu na broj radnika u prethodnoj godini. Ovim zakonom će biti obuhvaćena privredna društva i preduzetnici.

Kada je riječ o dinamici realizacije ove mjere, Zakon o radu je usvojen u 2015. godini, tako da će u 2016. godini biti usvojeni podzakonski akti, a pristupiće se i usklađivanju drugih zakonskih rješenja sa novim Zakonom o radu. Istovremeno, vršiće se analiza rješenja iz Zakona o radu, sa ciljem otklanjanja problema koji se jave u njegovoj primjeni. Strategija zapošljavanja biće pripremljena do kraja 2016. godine, a biće pripremljen i Plan ljudskih resursa u javnom sektoru. Redefinisane uloge Zavoda za zapošljavanje u smislu njegove veće otvorenosti prema poslodavcima, realizovaće se u 2016. godini, a do kraja godine pripremiće se i usvojiti i Zakon o podsticajima zapošljavanja, čime će biti zaokružena mjera podrške zapošljavanju u realnom sektoru.

Fiskalni efekti navedene mjere ogledaće se u povećanju poreza na dohodak i doprinosima za novozaposlene radnike, dok će negativan efekat na budžet biti iskazan kroz povrat poreza ili doprinosa, kroz podršku zapošljavanju kroz novi Zakon o podsticajima zapošljavanja, u zavisnosti od rješenja koje bude definisano. Međutim, važno je da će neto efekat na budžet sigurno biti pozitivan.

4.2.7.2. Reforma obrazovanja u FBiH

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Mjere:

1. Osnivanje Fonda za mobilnost studanata i nastavnika

Mobilnost studenata i nastavnog osoblja osnova je reformskih procesa od 1999. godine i pokretanja bolonjske inicijative. Akademska mobilnost uključuje studente i nastavnike u visokom obrazovanju koji odlaze u drugu instituciju unutar ili izvan vlastite zemlje da studiraju ili predaju u ograničenom vremenskom periodu.

Neke od uočenih prepreka, odnosno slabosti u dosadašnjem razdoblju za mobilnost su:

- nedovoljno uključivanje u različite međunarodne mreže i projekte;
- nedovoljan broj usavršavanja u inostranstvu za vrijeme i neposredno nakon osnovnih, master i doktorskih studija;
- nepostojanje prikladnog fonda za finansiranje/sufinansiranje mobilnosti studenata i nastavnog osoblja.

Studenti iz BiH su zainteresovani za studije u inostranstvu, ali analize pokazuju da je stopa trenutne mobilnosti veoma niska. Rezultati ankete EUROSTUDENT V iz 2014. godine pokazuju da je u Federaciji BiH stopa mobilnosti 2,8% i to najvećim dijelom u zemlje bivše Jugoslavije, ali i da 40,3% studenata iz Federacije BiH planira neku vrstu studiranja vani. Veoma niska mobilnost je uzrokovana činjenicom da se, kada su u pitanju primarni izvori finansiranja mobilnosti, skoro 80% studenata finansira iz sopstvenih izvora odnosno od pomoći roditelja, porodice i partnera te sopstvenih prihoda od zaposlenja ili ušteđevine, dok ostalih 20% studenata koriste studentske stipendije ili kredit od zemlje u kojoj studiraju, bez da imaju mogućnost stipendiranja ili kreditiranja od matične države.

Programi mobilnosti u kojima učestvuju studenti i nastavno osoblje uglavnom su finansirani od Evropske unije kroz programske pakete, mrežu vladinih i nevladinih organizacija, diplomatsko-konzularnih predstavništava, kao i domaćih poslovnih organizacija u manjoj mjeri te multilateralni program razmjene CEEPUS.

U cilju poboljšanja i omogućavanja veće mobilnosti potrebno je osnovati prikladan fond za mobilnost i osigurati finansijska sredstva za njegovu operativnost.

Relevantni strateški i ostali dokumenti koji su izrađeni u Federaciji BiH, a u okviru kojih je prepoznata potreba za strateškim prevazilaženjem prepreke:

1. *Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u Federaciji Bosne i Hercegovine od 2012. do 2022. godine* – strateški cilj: Promocija i podrška visokoškolskim ustanovama – nastava i studenti - Osnivanje Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja;

2. *Program rada Vlade Federacije BiH za 2015. godinu* - jedan od operativnih ciljeva je i osnivanje Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja

Osnovni cilj osnivanja Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja Federacije Bosne i Hercegovine je podrška realizaciji programa međunarodne akademske i studentske mobilnosti i razmjene, razvoj i unapređenje oblasti visokog obrazovanja, nauke i tehnologija, a osobito podrška:

- provedbi programa EU, bilateralnih i multilateralnih međunarodnih sporazuma i protokola o saradnji u oblasti obrazovanja, nauke i naučnoistraživačkog rada,
- projektima internacionalizacije i poboljšanju kvalitete obrazovanja,
- obavljanju studentske stručne prakse u inozemstvu.

Za osnivanje Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja Federacije Bosne i Hercegovine potrebna početna procijenjena sredstva iz Budžeta Federacije Bosne i Hercegovine iznose 600.000,00 KM. Međutim, uvažavajući prilike i dodijeljena sredstva u Budžetu za 2016. godinu, osigurati će se minimalna sredstva u okviru transfera za obrazovanje do 30.000,00 KM.

Vremenski raspored za realizaciju mjere:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7, P8, P9				P5, P6, P7, P8, P9				P5, P6, P7, P8, P9				P5, P6, P7, P8, P9			

Prekretnice:

P1: Okončanje pripremnih aktivnosti i osnivanje Fonda za mobilnost studenata i nastavnog osoblja Federacije BiH

P2: Izrada seta kriterija za podršku i promociju aktivnosti
 P3: Kreiranje baze podataka i primjera dosadašnje mobilnosti
 P4: Obuka osoblja Fonda o programima mobilnosti
 P5: Promocija programa mobilnosti i dobrih praksi
 P6: Finansiranje/sufinansiranje mobilnosti studenata i nastavnog osoblja
 P7: Podrška osnivanju studija na stranim jezicima na javnim visokoškolskim ustanovama u Federaciji BiH
 P8: Podrška osnivanju i radu komercijalno održivih ljetnih škola
 P9: Podrška provedbi bilateralnih i multilateralnih međunarodnih sporazuma i protokola o suradnji u oblasti obrazovanja, nauke i naučnoistraživačkog rada.

Ova reformska mjera je u uskoj vezi i sa internacionalizacijom visokog obrazovanja u Federaciji BiH za što je potrebno također izraditi i primijeniti Nacionalni kvalifikacijski okvir u praksi kako bi se na osnovu kvaliteta studija u zemlji osigurala mobilnost nastavnog kadra i studenata, što bi u konačnici dovelo do prilagođavanja Evropskom prostoru visokog obrazovanja. Neophodan je i rad na legislativi koja će omogućiti veću mobilnost i dovesti do stvaranja mreža univerziteta, te ostvarivanje jačih veza sa zemljama Evropske unije putem povezivanja sa EHEA, ERA i sličnim mrežama.

2. Razvoj karijerne orijentacije

Prepreke, odnosno trenutni prepoznati nedostaci o oblasti karijerne orijentacije su:

- nepostojanje cjelovitog sistemskog pristupa u karijernoj orijentaciji na nivou Federacije Bosne i Hercegovine uz nedovoljno razvijen zakonski okvir i neadekvatna pravna rješenja;
- nastavni i stručni kadar nije dovoljno osposobljen za bavljenje karijernom orijentacijom;
- nedovoljan broj stručnih saradnika/stručnog kadra u školama i službama za zapošljavanje koji obavljaju poslove karijerne orijentacije;
- karijerna orijentacija nije u potrebnom obimu prepoznata kao aktivnost u programu rada škola, visokoškolskih ustanova i službi za zapošljavanje;
- neadekvatni mehanizmi saradnje institucija u oblasti karijerne orijentacije i odsustvo saradnje sa poslodavcima i realnim sektorom;
- nedostatak podataka o dužini čekanja posla po zanimanjima.

Akcioni plan za implementaciju Strateških pravaca razvoja karijerne orijentacije u Federaciji BiH za period 2015-2020. godina sadrži 9 ciljeva s 31 mjerom uključujući aktivnosti, indikatore, nosioce aktivnosti, subjekte odgovorne za monitoring implementacije za rješavanje trenutnih prepreka.

Tržište rada u Bosni i Hercegovini obilježeno je visokom stopom nezaposlenosti, značajnim udjelom ekonomski neaktivnih osoba među radno sposobnim stanovništvom, slabom mobilnošću radne snage, izrazito visokom stopom nezaposlenosti mladih u dobi od 15 do 24 godine, značajnim udjelom lica sa završenim srednjim obrazovanjem u strukturi nezaposlenih (60%), te izraženom dugoročnom nezaposlenošću. Nepovoljna situacija na tržištu rada skreće pažnju na obrazovanje i dovodi u pitanje koliko ono priprema mlade za tržište rada. S druge strane, tu je i pitanje razvijenosti i adekvatnosti programa obrazovanja odraslih da omoguće cjeloživotno učenje i razvijanje znanja, vještina i sposobnosti potrebnih kako bi se odgovorilo na kompleksne i promjenjive zahtjeve tržišta rada.

Relevantni strateški i ostali dokumenti koji su izrađeni u Federaciji BiH, a u okviru kojih je prepoznata potreba strateški osmišljenog razvoja karijerne orijentacije u FBiH su:

1. Strategija jačanja funkcije posredovanja u javnim službama za zapošljavanje u FBiH (2014),
2. Operativni plan aktivnosti na provođenju mjera i preporuka sadržanih u Analizi stanja u oblasti srednjeg obrazovanja sa prijedlogom mjera za usklađivanje obrazovanja sa potrebama privrede (2011) i
3. Strateški pravci razvoja visokog obrazovanja u Federaciji Bosne i Hercegovine od 2012. do 2022. godine.

Osim toga, Usvojena Reformska agenda za period 2015-2018. godina u oblasti Tržište rada postavila je i cilj je da se u srednjoročnom periodu reformiše sistem obrazovanja u cilju njegove veće povezanosti sa tržištem rada.

Strateški pravci razvoja karijerne orijentacije u Federaciji BiH usvojeni su na sjednici Vlade FBiH 10.12.2014. godine, a Prijedlog akcionog plana za implementaciju ovih pravaca na sjednici održanoj 15.10.2015. godine.

Reformom karijerne orijentacije bi se postigli strateški ciljevi u pogledu:

1. podizanja svijest relevantnih aktera i šire javnosti o važnosti cjeloživotnog učenja i cjeloživotne karijerne orijentacije,
2. Unaprjeđenja pravnog i institucionalnog okvira za razvoj i pružanje usluga karijerne orijentacije,
3. Osiguranja kontinuiranog praćenja i pružanje usluga savjetovanja na svim nivoima obrazovanja, uključujući i obrazovanje odraslih te
4. Osiguranja sistemski regulisanog stručnog usavršavanje nastavnika i stručnih saradnika u oblasti karijerne orijentacije.

Za implementaciju reforme odgovorne institucije su kantonalna ministarstva nadležna za oblast obrazovanja, rada i socijalne politike, službe za zapošljavanje, pedagoški zavodi, centri za stručno obrazovanje, škole, univerziteti. Uloga Federalnog ministarstva obrazovanja i nauke, Federalnog zavoda za zapošljavanje i drugih institucija čiji predstavnici su bili uključeni u izradu ovog dokumenta i Prijedloga akcionog plana za njegovu implementaciju više se sastoji u monitoringu njegove implementacije.

Uvažavajući prilike i dodjeljena sredstva u Budžetu za 2016. godinu, osigurat će se minimalna sredstva u okviru transfera za obrazovanje do 20.000,00 KM.

Vremenski raspored za realizaciju mjere:

2016.				2017.				2018.				2019.			
K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4	K1	K2	K3	K4
P1 i P2				P3, P4, i P5				P6 i P7				P8			

Prekretnice:

P1: Povećana svijest stručne i šire javnosti o važnosti razvoja karijerne orijentacije u FBiH i promovisane dobre prakse

P2: Izrađeni prijedlozi za unapređenje zakonske regulative, metodologije i standarda pružanja usluga karijerne orijentacije

P3: Izrađeni modeli karijerne orijentacije za različite ciljne grupe

P4: Izrađeni programi stručnog usavršavanja za stručnjake koji implementiraju programe karijerne orijentacije (nastavnike, stručne saradnike u obrazovnim ustanovama, službama za zapošljavanje i sl)

P5: Kreirani programi karijerne orijentacije za ciljne grupe u riziku od socijalne marginalizacije i isključivanja

P6: Izrađene smjernice za profesionalno informisanje koje će koristiti srednje škole i visokoškolske ustanove prilikom prezentiranja svojih programa potencijalnim korisnicima,

P7: Relevantni sadržaji iz oblasti karijerne orijentacije uvršteni u NPP na visokoškolskim ustanovama koje obrazuju nastavni i srodan kadar

P8: Uspostavljeni mehanizmi za osiguranje kvaliteta u pružanju usluga karijerne orijentacije.

U dokumentu Strateški pravci razvoja karijerne orijentacije istaknuto je da se kroz uspostavljen efikasan sistem karijerne orijentacije u Federaciji postižu veće stope zaposlenosti i produktivnosti radno sposobnog stanovništva, ekonomskog razvoja te bolje socijalne inkluzije i kohezije.

U kontekstu karijerne orijentacije odraslih važnu ulogu ima izrada Kvalifikacijskog okvira u Bosni i Hercegovini. Naime, Kvalifikacijski okvir u BiH će omogućiti svrstavanje, upoređivanje, razvijanje i razumijevanje kvalifikacija, njihovu povezanost i davanje jasnog pregleda različitih puteva sticanja kvalifikacija za potrebe tržišta rada i društva.

4.2.8. Poticanje socijalne inkluzije, borba protiv siromaštva i promoviranje jednakih prilika

Kriza 2008. godine i spor oporavak koji je uslijedio nakon nje najvjerovatnije je zaustavila napredak postignut u smanjenju siromaštva do 2007. godine (Svjetska banka). Proširena anketa o potrošnji domaćinstva iz 2011. godine prema Preliminarnoj procjeni stope siromaštva u BiH ukazuje da je u periodu od 2007. do 2011. godine ta stopa ostala nepromijenjena i iznosi 14%. Teške poplave koje su zadesile zemlju 2014. godine su prekinule smanjenje siromaštva postignuto do 2013. godine. Stopa siromaštva koja je inače viša u ruralnim područjima se dodatno pogoršala.

Veliki dio ukupne javne potrošnje ide na penzije (10,2% BDP-a), gdje najveći problem predstavljaju mogućnosti privilegiranog i prijevremenog penzionisanja. Iako je prema međunarodnim standardima potrošnja na socijalnu zaštitu visoka, ciljanje socijalne pomoći je neefikasno što za rezultat ima lošu zaštitu najugroženijih kategorija stanovništva. Uz to, sistem socijalne zaštite BiH suočava se sa sve većim udjelom socijalno isključenih kategorija i smanjenjem javnih sredstava. Prema gore navedenom Izvještaju, 18% budžetskih novčanih naknada je usmjereno na najsiromašniju petinu stanovništva, dok 20% istih sredstava pripada najbogatijoj petini. Iako je 17% stanovništva u riziku od siromaštva, samo mali dio siromašnih prima neku vrstu socijalne naknade, tj. oko 1,5%.

FBiH je predložila set mjera vezanih za sistem socijalne sigurnosti i novi zakon o penzijskom osiguranju koji se priprema u koordinaciji sa Svjetskom bankom.

Analiza socijalne zaštite Republike Srpske jasno ukazuje da je Republika Srpska ključne reforme u ovoj oblasti završila u prethodnom periodu i da u periodu 2016-2018. godina nema namjeru da u se prioritnije bavi ovom oblasti, što je potvrđeno i usvojeno i kroz Reformsku agendu i Akcioni plan Republike Srpske za realizaciju Reformske agende.

4.2.8.1. Unapređenje sistema socijalne zaštite

Ovo je reforma koju je predložila Federacija BiH.

Prema ocjenama Svjetske banke sistem socijalne pomoći obezbjeđuje davanja malom procentu siromašnih i ne obezbjeđuje podsticaje za rad. Prelazak sa sistema zasnovanog na pravima na sistem zasnovan na potrebama može da pomogne da osigura ravnopravnost socijalne zaštite. Održivost sistema socijalne zaštite može da se postigne samo završavanjem reformi penzija i unapređivanjem usmjeravanja socijalne pomoći. Sadašnja socijalna politika je i neodrživa i neravnopravna i donosi koristi za bogate gotovo jednako kao i za siromašne: samo 37 procenata socijalne potrošnje ide u najsiromašnijih 20 procenata, što je znatno gore nego u svim drugim zemljama u regionu SEE. Iako BiH troši oko 4 procenta BDP-a na nedoprinosnu socijalnu pomoć (što je najviši nivo u regionu SEE), manje od 10 procenata socijalnih transfera prolazi kroz imovinski cenzus. Najsiromašnija petina stanovništva prima samo 17 procenata nedoprinosnih davanja, dok najbogatija petina prima 20 procenata.

Imajući u vidu da sistemi socijalne zaštite u Federaciji BiH nisu u dobroj mjeri efikasni i pravični, potrebno je da se socijalna zaštita unaprijedi i bude u funkciji onih kojima je ona neophodna uzimajući u obzir i fiskalni okvir.

Mjere:

1. Uspostavljanje univerzalnih osnovnih prava i minimuma socijalnih standarda iz oblasti socijalne zaštite, izjednačavanje i dostupnost osnovnih prava iz oblasti zaštite obitelji i djece, unapređenje funkcioniranja ustanova socijalne zaštite od značaja za Federaciju BiH, te jačanje sistema socijalne zaštite i socijalne uključenosti djece u BiH.

Neophodno je izvršiti temeljitu reformu sistema okvirnog sistema socijalne zaštite kroz izmjene postojećeg zakonodavstva tokom 2016. godine. Planirane mjere za postizanje ovih ciljeva su donošenje:

- Zakona o osnovama socijalne zaštite,
- Zakona o zaštiti obitelji sa djecom,
- Zakona o udomiteljstvu,
- Zakona o djelatnosti socijalnog rada,

- Zakona o socijalnim uslugama,
- izmjena ostalih propisa čije izmjene zahtijevaju izmjene navedenih Zakona.

Ovim reformskim aktivnostima uredit će se oblast u smislu uklanjanja nejednakosti u stepenu pokrivenosti i razini pomoći koja se obezbjeđuje korisnicima sistema socijalne pomoći.

U realizaciji ovih aktivnosti moguće je naići na probleme vezane za ne pružanje podrške od strane kantona prilikom donošenja ovih zakona, a imajući u vidu Ustavom Federacije BiH podijeljenu nadležnost u oblasti socijalne politike između federalne i kantonalnih vlasti, kao i probleme vezane za obezbjeđenje finansijskih sredstava potrebnih za njihovo provođenje.

Za ovu reformsku aktivnost nije moguće izvršiti procjenu finansijskih efekata jer donošenje okvirnog zakonodavstva je uslovljeno usvajanjem jedne od mogućih opcija finansiranja.

2. Uspostava jedinstvenog registra korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi.

Registar je novina u dosadašnjem zakonodavstvu, koja bi polučila značajne rezultate u sistemu efikasnijeg načina isplate novčanih davanja i kontrole korisnika naknada, radi sprečavanja korištenja istih prava na više različitih nivoa. Evropska komisija je na ministarskom sastanku u Briselu dala preporuku da se ubrza donošenje zakona kojim se uspostavlja registar.

Mjere:

1. Usvajanje Zakona o jedinstvenom registru korisnika naknada na koje se ne uplaćuju doprinosi (njegovo usvajanje se očekuje u prvom kvartalu 2016. godine);
2. Donošenje podzakonskih i drugih provedbenih akata (treći kvartal 2016. godine);
3. Praktična implementacija na način da se sva davanja, na koja se ne uplaćuju doprinosi, nalaze u jedinstvenoj bazi podataka od nivoa lokalne zajednice do nivoa Federacije.
4. Uspostavljeni registar će biti dobar osnov za izradu budućih politika, koje će se donositi iz okvira socijalne zaštite.

Uspostavom jedinstvenog registra bi se postigli slijedeći efekti:

- Bolje ciljanje novčanih naknada svim korisnicima socijalne zaštite u Federaciji Bosne i Hercegovine (kojima je pomoć najpotrebnija);
- Uspostavljena bolja kontrola utroška budžetskih sredstava;
- Postignute značajne uštede u korištenju budžetskih sredstava;
- Efikasnije korištenje osiguranih budžetskih sredstava za socijalna davanja (u smislu poboljšanja kvalitete života korisnika naknada).

Prvi efekti uspostave Jedinstvenog registra korisnika naknada se planiraju postići do kraja 2016. godine.

Teškoće u donošenju i primjeni navedenog zakona:

U konkretnom slučaju se radi o propisu koji uređuje uspostavljanje jedinstvene elektronske baze podataka, koja će sadržavati jedinstvenu elektronsku evidenciju o isplatama pojedinačnim korisnicima svih gotovinskih naknada, na koje se ne uplaćuju doprinosi, kao sporno pitanje se pojavilo pitanje nadležnosti u pogledu vođenja registra i samim tim nadzora nad primjenom zakona po njegovom konačnom usvajanju.

Za realizaciju ove mjere neće biti potrebna dodatna budžetska sredstva pošto postoji server za unos podataka ali se finansijski efekti ušteda ne mogu prognozirati.

3. Uvezivanje radnog staža za radnike

U toku je priprema Zakona o preuzimanju finansiranja neizmirenih doprinosa za penzijsko i invalidsko osiguranje za zaposlene u preduzećima sa većinskim državnim kapitalom čije usvajanje se očekuje u 2016. godini. Prijedlogom budžeta za 2016. godinu osigurana su sredstva u iznosu od 50 mil. KM.

Uplata neizmirenih doprinosa za PIO odnosi se na osiguranike u FBiH koji se vode u evidencijama Federalnog zavoda za PIO/MIO u period 01.04.1992.-31.12.2014. godine a koji su bili

zaposleni u privrednim društvima u čijem osnovnom kapitalu je državni kapital zastupljen sa 50% i više.

Uvezivanjem radnog staža omogućio bi se penzionisanje većeg broja radnika i tako rješila socijalna situacija većeg broja ljudi koji su ostali bez posla i koji nemaju nikakva primanja niti zdravstveno osiguranje. Prema procjenama radi se oko 65.000 radnika kojima treba uvezati radni staž. Sa planiranim sredstvima u Budžetu za 2016. godinu planira se uvezati staž za oko 9.000 radnika dok bi taj broj u narednim godinama bio kao što slijedi: 2017. godine 1.459 i 1.643 radnika u 2018. godini. Ova aktivnost će se provoditi i u narednim godinama, uz obezbjeđenje sredstava u Budžetu.

PRORAČUN ZA GODINU	2016.	2017.	2018.
Iznos (u milijunima KM)	50	7,5	9,0

Republika Srpska

Analiza socijalne zaštite Republike Srpske jasno ukazuje da je Republika Srpska ključne reforme u ovoj oblasti završila u prethodnom periodu i da u periodu 2016-2018. godina nema namjeru da u se prioritarnije bavi ovom oblasti, što je potvrđeno i usvojeno i kroz Reformsku agendu i Akcioni plan Republike Srpske za realizaciju Reformske agende.

S tim vezi, kada je riječ o analizi stanja u oblasti penzijskog sistema, može se reći da su reforme penzijskog sistema iz 2000. i 2011. godine pooštrile uslove za ostvarivanje prava na starosnu penziju, one su imale pozitivne efekte u smislu usporavanja rasta broja korisnika prava, ali ipak, osnovni indikator sistema, odnos broja osiguranika i broja korisnika prava, iz godine u godinu ima trend opadanja, što je posljedica stalnog povećanja broja korisnika prava i stagnacije odnosno smanjenja broja osiguranika. Ipak, pozitivni trendovi zabilježeni su u strukturi penzija, u smislu da se povećava procenat korisnika starosne penzije u ukupnom broju korisnika i smanjenjuje procenat korisnika invalidske penzije. Pozitivan trend uočava se i u smanjenju broja priznatih prava u jednoj godini. Takođe, kao pozitivan trend za sistem treba naglasiti da se postepeno povećava efektivna starost korisnika starosne penzije u momentu ostvarivanja prava. Imajući izneseno u vidu, može se konstatovati da postoji više trendova koji su pozitivni za sistem penzijskog i invalidskog osiguranja, ali da najvažniji indikator sistema, tj. odnos broja osiguranika prema broju korisnika ima negativan trend i da će, ukoliko se u narednom periodu ne poboljša, dugoročno negativno uticati na stabilnost sistema. S tim u vezi, već od 2016. godine potrebno je ispitati potrebu za reformom parametara penzijskog sistema, kako bi se blagovremeno moglo reagovati i obezbijediti njegova održivost.

U cilju obezbjeđenja redovnosti isplate penzija, u 2015. godini usvojene su izmjene i dopune Zakona o penzijskom i invalidskom osiguranju, Zakona o budžetskom sistemu, Zakona o trezoru i Zakona o doprinosima, čiji je osnovni cilj bio uvođenje Fonda PIO Republike Srpske u sistem trezorskog poslovanja od 01.01.2016. godine. Suština promjene jeste da se prihodi i rashodi koji se odnose na isplate penzija i funkcionalno poslovanje Fonda PIO u cijelosti uključe u budžet Republike Srpske i da se time postigne dodatna sigurnost u blagovremenom obezbjeđenju sredstava za isplatu penzija.

Takođe, u skladu sa obavezama iz Reformske agende, u 2016. godini izradićemo šeme za dobrovoljno penzionisanje, a ujedno i pristupiti osnivanju prvog dobrovoljnog penzijskog fonda.

U 2016. godini Vlada Republike Srpske sprovodiće aktivnosti koje će imati za posljedicu poboljšanja socijalne zaštite u smislu da pomoć dobijaju najsiromašniji i onima kojima je najpotrebnija. Na taj način poboljšaćemo ciljanje socijalne zaštite, kroz bolje ciljanje prioritenih grupa i najugroženijih stanovnika Republike Srpske, veću kontrolu socijalnih davanja, te smanjenje troškova opštinskih i republičkih budžeta.

4.3. Sažetak reformskih prioriteta

I Upravljanje javnim finansijama

1. Unapređenje sistema finansijske kontrole (BiH, FBiH, RS)
2. Smanjenje poreskog opterećenja rada (RS)

3. Suzbijanje sive ekonomije (RS)
4. Reforma zdravstvenog sistema (RS)

II Infrastruktura

5. Restrukturiranje Željeznice (FBiH, RS)
6. Unapređenje saobraćajne infrastrukture (FBiH)
7. Unapređenje energetske infrastrukture (FBiH)

III Događanja po sektorima

Poljoprivreda

8. Izrada strateškog plana ruralnog razvoja BiH i IPARD programa (BiH)
9. Uvođenje mjera novčanih podrški na osnovu plaćanja po hektaru i grlu (FBiH)
10. Uvođenje mjera ruralnog razvoja na principima IPARD EU (FBiH)

Razvoj industrijskog sektora

11. Proces reindustrializacije u svim oblastima prerađivačke industrije (RS)

Razvoj sektora usluga

12. Reforma finansijskog sektora (FBiH, RS)
13. Unapređenje turističko-ugostiteljske djelatnosti (FBiH)

IV Poslovno okruženje, korporativno upravljanje i smanjenje neformalne ekonomije

14. Smanjivanje troškova poslovanja privrednih subjekata i skraćivanje procedura za izdavanje dozvola (FBiH, RS)
15. Podrška malim i srednjim preduzećima (FBiH)
16. Privatizacija (FBiH)
17. Usvajanje i prvođenje Zakona o stečaju (RS)

V Trgovinska integracija

18. Dalja liberalizacija trgovine, smanjenje administrativnih troškova i ukidanje necarinskih barijera u regionalnoj i bilateralnoj trgovini (BiH)

VI Zapošljavanje i tržišta rada

19. Osiguranje uvjeta za rast zaposlenosti (FBiH, RS)
20. Reforma obrazovanja (FBiH)

VII Poticanje socijalne inkluzije, borba protiv siromaštva i promoviranje jednakih prilika

21. Unapređenje sistema socijalne zaštite (FBiH)

Federacija BiH

Vlada Federacije BiH se za potrebe pripreme Programa ekonomskih reformi od predviđenih 8 reformskih oblasti opredjelila za 6 reformskih oblasti i to: Upravljanje javnim finansijama, Događanja po sektorima, Poslovno okruženje, Zapošljavanje i tržište rada te Poticanje socijalne inkluzije.

U okviru 6 reformskih oblasti u Programu ekonomskih reformi dato je 14 reformskih prioriteta. U okviru 14 reformskih prioriteta (Tabela broj 11. u prilogu) dato je 37 mjera.

Republika Srpska

Prema tome, analizirajući sve prethodno navedeno, možemo izdvojiti deset ključnih reformi koje će Republika Srpska sprovesti ili početi da sprovodi u 2016. godini, a odnose se na slijedeće:

4.2.1. Upravljanje javnim finansijama (4 mjere):

1. Smanjenje poreskog opterećenja rada, uz istovremeno iznalaženje realnih i sigurnih izvora finansiranja, iz kojih će biti nadoknađena sredstva vanbudžetskim fondovima, radi gubitka prihoda od doprinosa;
2. Povećanje fiskalne odgovornosti i unapređenju sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru;
3. Suzbijanje sive ekonomije;
4. Reforma zdravstvenog sistema;

4.2.2. Infrastruktura (1 mjera):

5. Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske;

4.2.3. Događanja po sektorima (2 mjere):

6. Industrija - Reindustrijalizacija u svim oblastima prerađivačke industrije;
7. Finansijske usluge - Osavremenjen zakonski okvir bankarskog sektora Republike Srpske, te stvorene pretpostavke za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka;

4.2.4. Poslovno okruženje, korporativno upravljanje i smanjenje neformalne ekonomije (2 mjere):

8. Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije (parafiskalni nameti);
9. Usvajanje i provođenje Zakona o stečaju;

4.2.7. Zapošljavanje i tržište rada (1 mjera):

10. Novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sektoru.

5. BUDŽETSKE IMPLIKACIJE STRUKTURALNIH REFORMI

Federacija BiH

Budžetske implikacije Programa ekonomskih reformi u periodu 2016-2018. godina prikazane su u Tabeli 10. priloga.

U ovom programu nisu obuhvaćene sve budžetske implikacije na strani prihoda zbog ne postojanja takve vrste informacija (prihodi po osnovu ekonomskog rasta, konkurentnosti, zapošljavanja itd.).

Ukupno procijenjeno koštanje reformskih prioriteta utvrđenih ovim Programom po godinama iznosi: za 2016. godine očekivani troškovi iznose 296 mil. KM, za 2017. godinu 392 mil. KM i za 2018. godinu 445 mil. KM. Najveći dio troškova predloženih reformskih prioriteta će biti obezbjeđen zaduživanjem iz kreditnih sredstava, vodeći računa o mogućnostima zaduživanja Federacije BiH.

Republika Srpska

Budžetske implikacije strukturalnih reformi su prezentirane u tabeli 10. Matrica obaveza politike u prilogu ERP-a.

6. INSTITUCIONALNA PITANJA I UKLJUČENOST ZAINTERESIRANIH STRANA

Pregled institucionalnih pitanja i uključenosti zainteresiranih strana u procesu izrade Programa ekonomskih reformi BiH 2016-2018. godine prezentiran je u poglavlju 1. Programa. Detaljan pregled institucionalnih pitanja i uključenosti zainteresovanih strana u Federaciji BiH i Republici Srpskoj je prezentiran u daljem tekstu.

Federacija BiH

Program ekonomskih reformi Federacije Bosne i Hercegovine 2016.-2018. godina pripremljen je na osnovu slijedećih strateških dokumenata koje je Vlada Federacije BiH usvojila:

- Budžet Federacije Bosne i Hercegovine koji je usvojen u dvostepenom odlučivanju u Parlamentu Federacije BiH a povodom kog je održana i javna rasprava,
- Reformska Agenda koju su usvojili svi nivoi vlasti,
- Akcioni plan za implementaciju Reformske agende i Ažurirani akcioni plan za implementaciju Reformske agende (iz mjeseca decembra 2015. godine),
- Program rada Vlade Federacije BiH u periodu 2015.-2018. godine usvojenog na početku mandata novoformirane Vlade FBiH u 2015. godini,
- Pojedinačnih sektorskih strategija.

U cilju izrade priloga iz Federacije BiH za izradu Programa ekonomskih reformi BiH poduzete su slijedeće aktivnosti:

- U saradnji sa Evropskom komisijom i OECD-om održan je Okrugli sto/radionica na temu izrade ERP-a u Sarajevu (05.10.2015. godine) na kojem su prisustvovala sva relevantna

ministarstva (13) a na kojem su predstavnici Evropske komisije predstavili Smjernice za izradu programa ekonomskih reformi.

- Vlada FBiH je 15.10.2015. godine prihvatila Informaciju o aktivnostima na pripremi programa ekonomskih reformi sa Planom aktivnosti i obaveza institucija koje učestvuju u izradi programa.
- Sva zadužena resorna ministarstva su dostavila pisane prijedloge reformskih prioriteta koji su služili za pripremu prvog Nacrta dokumenta Programa ekonomskih reformi iz Federacije BiH.
- Na Nacrt Programa ekonomskih reformi iz Federacije BiH, OECD je dostavila svoje primjedbe na radionici koja je održana 17.11.2015. godine.
- Nacrt program ekonomskih reformi je prezentiran na sastanku u Evropskoj komisiji 18. i 19.11.2015. godine koja je dala svoje sugestije.
- U periodu 21.-23.12.2015. godine održana je Radionica u organizaciji Evropske komisije na kojoj su predstavljene tehnike za izračun budžetskih implikacija reformskih prioriteta a kojoj su prisustvovala prosječno 12 službenika.
- Pripremljen je konačan ažuriran tekst Programa ERP Federacije BiH sa ugrađenim primjedbama Evropske komisije i OECD sa tabelarnim prijedlozima u kojem su učestvovala nadležna resorna ministarstva.
- Tekst je objavljen na web stranici Federalnog ministarstva finansija/financija nakon usvajanja na sjednici Vlade sa ciljem osiguranja javne rasprave a prema zahtjevu Evropske komisije.
- Nakon što je Vlada Federacije BiH odobrila Program ekonomskih reformi Federacije BiH 2016.-2018. godina, Program je dostavljen Direkciji za ekonomsko planiranje radi konsolidacije.

Republika Srpska

Direkcija za ekonomsko planiranje BiH (u daljem tekstu: DEP), koja je koordinator na izradi Programa ekonomskih reformi BiH je svojim dopisom broj: 01-23.1-21-21/15 od 06.07.2015. godine, tražila imenovanje koordinatora ispred Republike Srpske na izradi Programa ekonomskih reformi BiH za 2016. godinu. Dopisom broj: 06.01/111-100-1/15 od 13.07.2015. godine, Ministarstvo finansija je obavijestilo DEP o imenovanju koordinatora na izradi Programa ekonomskih reformi BiH za 2016. godinu ispred Republike Srpske.

Dana, 21.09.2015. godine, u Parizu je održan regionalni sastanak koordinatora za izradu Programa ekonomskih reformi za 2016. godinu, kome je prisustvovao i predstavnik Republike Srpske (Dalibor Tomaš) i na kome su predstavnici Evropske komisije i „OECD“-a prezentovali Nove smjernice, zatim preporuke u vezi glavnih promjena i ključnih rokova i datuma, te mogućnosti tehničke pomoći koja je dostupna od strane „OECD“-a na pripremi Programa ekonomskih reformi za 2016. godinu.

Vlada Republike Srpske, na 42. sjednici, održanoj 01.10.2015. godine upoznala se sa Informacijom Ministarstva finansija Republike Srpske o aktivnostima na izradi Programa ekonomskih reformi Bosne i Hercegovine za period 2016-2018. godina, broj: 06.01/152-316-3/15 od 30.09.2015. godine, te donijela je Zaključak, broj: 04/1-012-2-2119/15, kojim je zadužila koordinatora za izradu Programa ekonomskim reformi ispred Republike Srpske da u saradnji sa drugim ministarstvima i institucijama Republike Srpske izradi Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina, u rokovima i po metodologiji koju zahtijeva Evropska komisija, te da isti dostavi Vladi Republike Srpske na razmatranje i usvajanje, prije nego što isti bude upućen Direkciji za ekonomsko planiranje BiH, na objedinjavanje.

Ujedno, istim Zaključkom, Vlada Republike Srpske je zadužila resorna ministarstva na koja se odnose reformske oblasti po novim Smjernicama Evropske komisije, da najkasnije do 02.10.2015. godine, imenuju po jednog predstavnika (u rangu pomoćnika ministra) koji će učestvovati u izradi Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina. S tim u vezi, za proces izrade Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina imenovan je Tim Republike Srpske, od predstavnika: Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede, Ministarstva industrije, energetike i rudarstva, Ministarstva saobraćaja i veza, Ministarstva rada i boračko-invalidske zaštite, Ministarstva zdravlja i socijalne zaštite, Ministarstva za ekonomke odnose i regionalnu saradnju, Ministarstva finansija i Ministarstva pravde. Takođe, zadužena su i sva druga ministarstva u Vladi Republike Srpske da se aktivno stave na raspolaganje Timu Republike Srpske.

Dana, 27.11.2015. godine pripremljena je Radna verzija Programa ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina, koja je dostavljena predstavnicima Evropske komisije i OECD-a, koji su nam dali veoma korisne primjedbe i sugestije u pravcu boljeg definisanja reformskih mjera Republike Srpske.

Paralelno sa izradom Programa ekonomskih reformi Republike Srpske Vlada Republike Srpske je pristupila i izradi Ekonomske politike Republike Srpske za 2016. godinu, koja je u suštini uključila sve reforme definisane Programom ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina, tako da smo iste politike uključili u oba dokumenta i zajednički ušli u proces konsultacija sa svim partnerima Vlade Republike Srpske.

S tim u vezi, Vlada Republike Srpske je na 8. posebnoj i na 25. radno-konsultativnoj sjednici razmatrala Radnu verziju Ekonomske politike i Programa ekonomskih reformi i utvrdila tekst koji je dostavljen svim partnerima. Pored toga, upućen je dopis svim partnerima da dostave svoje pisane primjedbe na politike Vlade, a nakon toga i 07.12.2015. godine održana je javna rasprava na koju su pozvani svi partneri Vlade.

Takođe, politike Vlade Republike Srpske razmatrane su i na 34. redovnoj sjednici Ekonomsko-socijalnog savjeta Republike Srpske, koja je održana 09.12.2015. godine, te uz određene primjedbe i sugestije socijalnih partnera, Vlada je dobila jednoglasnu podršku. Svi prihvatljivi pismeni i usmeni prijedlozi i primjedbe ugrađeni su u Prijedlog ekonomske politike Republike Srpske, koja je usvojena na 15. posebnoj sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, održanoj od 21. do 23.12.2015. godine, a samim tim i u Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina.

Nakon što je Ekonomska politika Republike Srpske za 2016. godinu usvojena na sjednici Narodne skupštine Republike Srpske, te nakon rada sa ekspertom TAIEX-a na procjenama fiskalnih efekata reformskih mjera (od 21. do 23.12.2015. godine bio u Banjaluci) Tim Republike Srpske pripremio je Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina i isti dostavio Vladi Republike Srpske na razmatranje i usvajanje.

Vlada Republike Srpske je na sjednici, održanoj 30.12.2015. godine, razmatrala i usvojila Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina. Zaključkom je zadužila Ministarstvo finansija Republike Srpske da Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina dostavi Direkciji za ekonomsko planiranje BiH, u cilju objedinjavanja istog u Program ekonomskih reformi BiH za period 2016-2018. godina.

Ujedno, Vlada Republike Srpske traži od Direkcije za ekonomsko planiranje BiH da Ministarstvu finansija Republike Srpske dostavi objedinjen Program ekonomskih reformi BiH za period 2016-2018. godina, prije upućivanja istog Savjetu ministara BiH na usvajanje, a zadužuje Ministarstvo finansija Republike Srpske da informiše Vladu o Programu ekonomskih reformi BiH za period 2016-2018. godina, odmah nakon dobijanja istog od strane Direkcije za ekonomsko planiranje BiH.

PRILOG 1.**Tabele koje treba sadržavati Program ekonomskih reformi i njihove ažurirane verzije****Tabela 1a: Makroekonomski izgledi**

	ESA kod	2014.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
		bn €	Stopa promjene				
1. Realni BDP po tržišnim cijenama	B1*g	14,3327	0,3	2,5	3,0	3,2	4,0
2. Tekući BDP po tržišnim cijenama	B1*g	14,413	0,0	3,0	4,3	5,2	5,8
Komponente realnog BDP-a							
3. Rashodi osobne potrošnje	P3	11,642	2,4	1,5	1,9	2,4	2,5
4. Rashodi javne potrošnje	P3	3,057	0,9	1,0	1,2	1,0	1,0
5. Investicije u stalna sredstva	P51	2,422	10,1	6,4	9,2	8,9	9,7
6. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti (% BDP)	P52+P53	0,029	-348,8	:	:	:	:
7. Izvoz roba i usluga	P6	4,654	4,2	4,4	4,0	4,2	4,2
8. Uvoz roba i usluga	P7	7,472	8,1	2,5	3,3	3,4	3,2
Doprinos realnom rastu BDP-a							
9. Finalna domaća potražnja		17,1	3,8	2,6	3,5	4,0	4,2
10. Izmjena u zalihama i neto nabavci dragocjenosti	P52+P53	0,0	-0,7	-0,2	0,0	-0,3	0,1
11. Eksterni bilans roba/usluga	B11	-2,8	-2,8	0,1	-0,5	-0,5	-0,3

Tabela 1b: Kretanje cijena

Procentne promjene, godišnji prosjeci	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Deflator BDP-a	% g/g	-0,3	0,5	1,3	1,9	1,7
2. Deflator osobne potrošnje	% g/g	-0,5	-0,2	0,8	1,2	1,2
3. Usklađeni indeks potrošačkih cijena HICP ⁵⁹	% g/g	:	:	:	:	:
4. Promjena državnog indeksa potrošačkih cijena	% g/g	-0,9	-0,8	1,0	1,2	1,5
5. Deflator javne potrošnje	% g/g	0,8	0,8	0,8	2,0	2,0
6. Deflator ulaganja	% g/g	-0,6	1,2	1,1	1,5	1,5
7. Deflator cijene izvoza (robe i usluge)	% g/g	-1,2	-0,6	1,5	2,4	3,1
8. Deflator cijene uvoza (robe i usluge)	% g/g	-0,9	-0,9	0,5	1,0	1,9

⁵⁹ Agencija za statistiku BiH ne objavljuje HICP.

Tabela 1c: Razvoj događanja na tržištu rada

	ESA kod	2014.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
		Nivo	Stopa promjene				
1. Stanovništvo (u hiljadama)			3.827,3	3.831,8	3.831,9	3.832,0	3.832,0
2. Stanovništvo (stopa rasta u %)			-0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
3. Radno aktivno stanovništvo (broj lica)			2.565,0	2.579,0	2.589,3	2.599,7	2.610,1
4. Stopa učešća			43,7	44,1	44,3	44,5	44,8
5. Zaposlenost, broj lica			812,0	822,0	836,0	851,9	869,7
6. Zaposlenost, radnih sati			:	:	:	:	:
7. Zaposlenost (stopa rasta u %)			-1,2	1,2	1,7	1,9	2,1
8. Zaposlenost u javnom sektoru (broj lica)			185,7	188,2	:	:	:
9. Zaposlenost u javnom sektoru (rast u %)			1,0	1,4	:	:	:
10. Stopa nezaposlenosti			27,5	27,7	27,1	26,4	25,6
11. Radna produktivnost, lica		34,8	1,5	1,2	1,3	1,3	1,9
12. Radna produktivnost, radnih sati			:	:	:	:	:
13. Naknade zaposlenima	D1	13,6	2,2	:	:	:	:

Napomena: Podaci o **broju stanovnika** su procjena BHAS (sredina godine). Podaci za **radno sposobno stanovništvo, zaposlenost i stope nezaposlenosti** su preuzeti iz Ankete o radnoj snazi za 2014. i 2015. godinu. Agencija za statistiku BiH ne objavljuje podatak o broju zaposlenih po radnom satu. Podatak o **zaposlenim u javnom sektoru** ne objavljuje Agencija za statistiku BiH. Navedeni administrativni podatak u tabeli 1c (stavka 8.) je zbir broja zaposlenih u javnoj upravi, zdravstvu i obrazovanju. Ovaj podatak obuhvata ne samo zaposlene u državnim školama i zdravstvu (bolnicama) već i zaposlene u privatnim školama i zdravstvu. S toga, podatak u potpunosti ne prezentira broj zaposlenih u javnom sektoru (kao i prethodnih godina). **Stope rasta broj zaposlenih i nezaposlenih lica** (kao i podaci) u 2014. i 2015. godini u tabeli 1c se ne podudaraju sa stopama rasta/brojevima iz tekstualnog dijela ERP-a, jer su u tekstualnom dijelu ERP-a (Poglavlje 2.) prezentirani administrativni podaci koje objavljuje statistika, a u tabeli 1c su prezentirani anketni podaci (zbog bolje komparacije sa drugim zemljama). **Kompenzacije zaposlenim** su preuzete iz nacionalnih računa i izražene u milijardama KM (projekcije za ovu stavku nisu raspoložive). Stavka 4. **Stopa učešća** - odnosi se na učešće radne snage u radno sposobnom stanovništvu (anketni podaci).

Tabela 1d: Sektorski bilansi

% BDP-a	ESA kod	2014.	2015.*	2016.	2017.	2018.
1. Neto kreditiranje/zaduživanje prema ostatku svijeta	B.9	-4,0	-5,7	-2,7	:	:
od čega:		:	:	:	:	:
- Bilans roba i usluga		-19,5	-22,2	-9,3	:	:
- Bilans primarnog dohotka & transfera		14,3	14,6	6,2	:	:
- Kapitalni račun		1,2	1,8	0,5	:	:
2. Neto kreditiranje/zaduživanje privatnog sektora	B.9/ EDP B.9	-2,1	-4,4	-1,5	:	:
3. Neto kreditiranje/zaduživanje opće vlade		-1,9	-1,4	-1,2	-0,1	1,1
4. Statistička nepodudarnost		:	:	:	:	:

* Godina 2015 za PB je: K1+K2

Tabela 1e: BDP ulaganja i bruto dodana vrijednost

	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
BDP i ulaganje						
Nivo BDP-a po trenutnim tržišnim cijenama (u domaćoj valuti)	B1g	28,2	29,1	30,3	31,9	33,7
Omjer ulaganja (% BDP)		18,3	19,1	20,2	21,3	22,4
Rast bruto dodane vrijednosti, procentualne promjene pri stalnim cijenama						
1. Poljoprivreda		-12,1	:	:	:	:
2. Industrija (isključujući građevinarstvo)		0,4	:	:	:	:
3. Građevinarstvo		7,4	:	:	:	:
4. Usluge		2,4	:	:	:	:

Tabela 1f: Razvoj događanja u vanjskom sektoru

		2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Bilans tekućeg računa (% BDP)	% BDP	-7,6	-3,2	:	:	:
2. Izvoz roba	Bn EUR	3,4	1,7	:	:	:
3. Uvoz roba	Bn EUR	7,5	3,5	:	:	:
4. Trgovinski bilans	Bn EUR	-4,1	-1,8	:	:	:
5. Izvoz usluga	Bn EUR	1,3	0,6	:	:	:
6. Uvoz usluga	Bn EUR	0,4	0,2	:	:	:
7. Bilans usluga	Bn EUR	0,9	0,4	:	:	:
8. Neto kamatna plaćanja iz inostranstva	Bn EUR	-0,1	0,0	:	:	:
9. Neto prihod po ostalim faktorima iz inostranstva	Bn EUR	0,2	0,1	:	:	:
10. Tekući transferi	Bn EUR	2,0	0,9	:	:	:
11. Od čega iz EU	Bn EUR	:	:	:	:	:
12. Bilans tekućeg računa	Bn EUR	-1,1	-0,5	:	:	:
13. Kapitalni i finansijski račun	Bn EUR	-0,4	-0,3	:	:	:
14. Direktne strane investicije	Bn EUR	-0,4	-0,4	:	:	:
15. Rezerve u stranoj valuti	Bn EUR	4,0	4,4	:	:	:
16. Vanjski dug	Bn EUR	8,8	8,8	:	:	:
17. Od čega: javni	Bn EUR	4,2	4,3	:	:	:
18. O/č: denominirano u stranoj valuti	Bn EUR	4,2	4,3	:	:	:
19. O/č: prispjele otplate	Bn EUR	:	:	:	:	:
20. Tečaj naspram Eura (kraj godine)	NCU/EUR	1,956	1,956	1,956	1,956	1,956
21. Tečaj naspram Eura (godišnji prosjek)	NCU/EUR	1,956	1,956	1,956	1,956	1,956
22. Neto štednja u stranoj valuti	% BDP					
23. Domaća privatna štednja	% BDP					
24. Domaća privatna ulaganja	% BDP					
25. Domaća javna štednja	% BDP					
26. Domaća javna ulaganja	% BDP					

Izvor: CBBiH

Tabela 1g: Pokazatelji održivosti

	Dimenzija	2011.	2012.	2013.	2014.	2015.
1. Bilans tekućeg računa	% BDP	-9,2	-8,4	-5,2	-7,6	-3,2
2. Pozicija neto međunarodnog ulaganja	% BDP	-59,7	-62,2	-58,9	-58,4	:
3. Izvozni tržišni udjeli	%, g/g	:	:	:	:	:
4. Realni efektivni tečaj ⁶⁰	%, g/g	0,4	-0,8	-1,8	0,2	:
5. Nominalni jedinični troškovi rada	%, g/g	:	:	:	:	:
6. Privatni sektor, protok kredita	% BDP	:	:	:	:	:
7. Zaduženje privatnog sektora	% BDP	:	:	:	:	:
8. Zaduženje opće vlade	% BDP	:	:	:	:	:

Izvor: CBBiH

⁶⁰ Bazna godina je 2010=100. Slijede kraće metodološke napomene za izračunavanje NEER-a i REER-a: u izračunavanju NEER-a ponder se računa na osnovu ukupne trgovine za tri uzastopne godine (počevši od 2005., 2006. i 2007. godine – primjenjuje se ponder koji se dobija iz zbira ukupne trgovine od 2005.-2007.; za 2008., 2009. i 2010. vrijednost zbira ukupne trgovine od 2008.-2010., za 2011., 2012. i 2013. se računa koristeći vrijednosti 2011.-2013., dok se za 2014. godinu i dalje, sve dok ne dobijemo period od tri uzastopne godine, koristi ponder iz perioda 2011.-2013.). Također, po primijenjenoj metodologiji, tečaj se izražava kao broj jedinica strane valute po jednoj KM. Da bi se izračunao REER koristi se, pored NEER-a, i indeks potrošačkih cijena (CPI). Indeks CPI se utvrđuje inverzno i izračunava na osnovu dvadeset trgovinskih partnera (Austrija, Češka, Francuska, Njemačka, Mađarska, Italija, Litva, Nizozemska, Poljska, Slovenija, Hrvatska, Kina, Velika Britanija, Makedonija, Rumunija, SAD, Srbija i Crna Gora – od 2007. godine se posmatraju samo Srbija, Švicarska i Turska).

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Bosna i Hercegovina

	ESA Code	2014.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
		bn NCU	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-530,1	-1,9	-1,4	-1,2	-0,1	1,1
2. Centralna vlada	S1311	-469,0	-1,7	-0,7	-0,9	0,0	1,1
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	13,5	0,0	-0,2	-0,1	0,0	0,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-74,6	-0,3	-0,5	-0,2	-0,1	0,0
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	11.611,7	41,2	41,3	39,7	38,2	36,4
7. Ukupna potrošnja	TE	12.141,8	43,1	42,6	40,9	38,2	35,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B 9	-530,1	-1,9	-1,4	-1,2	-0,1	1,1
9. Izdaci po kamatama	EDP.D 41 uklj. FISIM	210,0	0,7	0,9	1,0	1,0	0,9
10. Primarni bilans		-320,1	-1,1	-0,4	-0,2	0,9	2,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere		-166,5	-0,6	0,1	0,2	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		5.934,4	21,0	20,9	20,7	20,2	19,8
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	5.006,7	17,8	17,8	17,7	17,4	17,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	855,4	3,0	3,0	2,8	2,8	2,7
12c. Porez na kapital	D91	72,3	0,3	0,2	0,1	0,1	0,1
13. Socijalni doprinosi	D61	4.249,6	15,1	15,1	14,3	13,5	13,0
14. Prihod od imovine	D4	91,1	0,3	0,4	0,3	0,3	0,3
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1.336,6	4,7	5,0	4,4	4,2	3,4
16=6. Ukupan prihod	TR	11.611,7	41,2	41,3	39,7	38,2	36,4
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		10.184,0	36,1	35,9	35,0	33,7	32,8
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	3.722,1	13,2	13,3	12,6	11,8	11,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	4.701,8	16,7	16,5	15,8	14,9	14,2
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D 63	:	:	:	:	:	:
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4.701,8	16,7	16,5	15,8	14,9	14,2
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D 41 + FISIM	210,0	0,7	0,9	1,0	1,0	0,9
20. Subvencije	D3	362,3	1,3	1,5	1,2	1,1	1,1
21. Investicije u stalna sredstva	P51	1.083,0	3,8	3,2	3,1	2,9	2,2
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		2.062,6	7,3	7,3	7,2	6,5	5,6
23. Ukupna potrošnja	TE	12.141,8	43,1	42,6	40,9	38,2	35,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	3.379,2	12,0	11,9	11,6	11,0	10,5

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije BiH

	ESA Code	2014. bn NCU	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
			% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	66,900	0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
2. Centralna vlada	S1311	66,900	0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
3. Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	971,600	3,4	3,1	3,0	2,8	2,6
7. Ukupna potrošnja	TE	904,700	3,2	3,3	3,1	3,0	2,8
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B 9	66,900	0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
9. Izdaci po kamatama	EDP.D 41 uklj. FISIM	0,500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Primarni bilans		67,400	0,2	-0,1	-0,2	-0,2	-0,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere		12,200	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		750,000	2,7	2,6	2,5	2,4	2,2
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,000	2,7	2,6	2,5	2,4	2,2
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
12c. Porez na kapital	D91	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14. Prihod od imovine	D4	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		221,600	0,8	0,5	0,5	0,4	0,4
16=6. Ukupan prihod	TR	971,600	3,4	3,1	3,0	2,8	2,6
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		750,000	2,7	2,6	2,5	2,4	2,2
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	819,500	2,9	2,9	2,8	2,7	2,6
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	3,200	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D 63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	3,200	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D 41 + FISIM	0,500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20. Subvencije	D3	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	63,000	0,2	0,2	0,2	0,2	0,1
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		18,500	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
23. Ukupna potrošnja	TE	904,700	3,2	3,3	3,1	3,0	2,8
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	627,9	2,2	2,2	2,2	2,1	2,0

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Federacija BiH

	ESA Code	2014.	2014	2015.	2016.	2017.	2018.
		bn NCU	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-296,000	-1,0	-0,8	-0,5	0,4	0,8
2. Centralna vlada	S1311	-282,500	-1,0	-0,4	-0,2	0,6	1,0
3. Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	17,400	0,1	-0,3	-0,2	-0,1	-0,1
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-30,900	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1	-0,1
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	6.801,500	24,1	24,3	23,6	22,7	21,5
7. Ukupna potrošnja	TE	7.097,500	25,2	25,2	24,1	22,3	20,7
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-296,000	-1,0	-0,8	-0,5	0,4	0,8
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	116,600	0,4	0,5	0,6	0,5	0,5
10. Primarni bilans		-179,400	-0,6	-0,3	0,1	0,9	1,3
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.257,100	11,6	11,4	11,4	11,2	11,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.751,100	9,8	9,8	9,9	9,8	9,6
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	472,000	1,7	1,6	1,5	1,5	1,4
12c. Porez na kapital	D91	34,000	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	2.820,100	10,0	9,9	9,5	8,8	8,5
14. Prihod od imovine	D4	49,700	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		674,600	2,4	2,8	2,6	2,5	1,8
16=6. Ukupan prihod	TR	6.801,500	24,1	24,3	23,6	22,7	21,5
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		6.077,200	21,6	21,3	20,9	20,1	19,5
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.543,100	5,5	5,6	5,3	4,9	4,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.622,000	9,3	9,3	8,9	8,3	7,9
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.622,000	9,3	9,3	8,9	8,3	7,9
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	116,600	0,4	0,5	0,6	0,5	0,5
20. Subvencije	D3	228,700	0,8	1,0	0,8	0,8	0,7
21. Investicije u stalna sredstva	P51	730,400	2,6	2,3	2,0	1,8	1,7
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		1.856,700	6,6	6,5	6,6	5,9	5,1
23. Ukupna potrošnja	TE	7.097,500	25,2	25,2	24,1	22,3	20,7
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	1745,9	6,2	6,2	6,0	5,7	5,4

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Republika Srpska

	ESA Code	2014. bn NCU	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
% BDP							
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-284,656	-1,0	-0,4	-0,5	-0,2	0,5
2. Centralna vlada	S1311	-236,964	-0,8	-0,2	-0,6	-0,4	0,4
3. Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	-3,885	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-43,808	-0,2	-0,4	-0,1	0,0	0,0
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	3.651,985	13,0	13,1	12,5	12,1	11,8
7. Ukupna potrošnja	TE	3.936,642	14,0	13,5	13,0	12,4	11,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-284,656	-1,0	-0,4	-0,5	-0,2	0,5
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	92,423	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
10. Primarni bilans		-192,233	-0,7	0,0	-0,1	0,1	0,9
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		1.755,684	6,2	6,3	6,2	6,1	6,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.356,326	4,8	4,8	4,8	4,8	4,7
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	362,510	1,3	1,3	1,3	1,2	1,2
12c. Porez na kapital	D91	36,849	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
13. Socijalni doprinosi	D61	1.429,504	5,1	5,2	4,8	4,7	4,5
14. Prihod od imovine	D4	41,409	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		425,388	1,5	1,5	1,3	1,2	1,2
16=6. Ukupan prihod	TR	3.651,985	13,0	13,1	12,5	12,1	11,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		3.185,189	11,3	11,5	11,1	10,8	10,5
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	1.253,636	4,4	4,4	4,1	3,9	3,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2.033,590	7,2	7,0	6,7	6,4	6,1
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2.033,590	7,2	7,0	6,7	6,4	6,1
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	92,423	0,3	0,4	0,4	0,4	0,4
20. Subvencije	D3	110,068	0,4	0,4	0,4	0,3	0,3
21. Investicije u stalna sredstva	P51	283,730	1,0	0,7	0,8	0,8	0,4
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		163,196	0,6	0,6	0,5	0,5	0,4
23. Ukupna potrošnja	TE	3.936,642	14,0	13,5	13,0	12,3	11,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	940,107	3,3	3,3	3,2	3,0	2,9

Tabela 2a: Izgledi budžeta šire vlade – Brčko Distrikt

	ESA Code	2014.	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
		bn NCU	% BDP				
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima							
1. Šira vlada	S13	-16,400	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Centralna vlada	S1311	-16,400	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Državna vlada	S1312	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
4. Lokalna vlada	S1313	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Šira vlada (S13)							
6. Ukupan prihod	TR	186,600	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
7. Ukupna potrošnja	TE	203,000	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-16,400	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Primarni bilans		-15,900	-0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere		0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
Komponente prihoda							
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		171,700	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	149,300	0,5	0,5	0,5	0,5	0,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	20,900	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
12c. Porez na kapital	D91	1,500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
13. Socijalni doprinosi	D61	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
14. Prihod od imovine	D4	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		14,900	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
16=6. Ukupan prihod	TR	186,600	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		171,700	0,6	0,6	0,6	0,5	0,5
Odabrane komponente potrošnje							
17. Kolektivna potrošnja	P32	105,900	0,4	0,4	0,3	0,3	0,3
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	43,000	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	0,000	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	43,000	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,500	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
20. Subvencije	D3	23,500	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	5,900	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		24,200	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
23. Ukupna potrošnja	TE	203,000	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	65,3	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Bosna i Hercegovina

	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
bn NCU						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-530,1	-402,3	-353,3	-23,5	384,9
2. Centralna vlada	S1311	-469,0	-200,4	-274,4	13,1	387,7
3. Državna vlada	S1312	:	:	:	:	:
4. Lokalna vlada	S1313	13,5	-46,7	-19,1	1,7	6,3
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-74,6	-155,2	-59,8	-38,3	-9,1
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	11611,7	11.988,4	12.039,6	12.168,4	12.295,8
7. Ukupna potrošnja	TE	12.141,8	12.390,7	12.392,9	12.191,9	11.910,9
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-530,1	-402,3	-353,3	-23,5	384,9
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	210,0	273,7	300,1	306,4	297,8
10. Primarni bilans		-320,1	-128,6	-53,2	282,9	682,7
11. Jednokratne i druge privremene mjere		-166,5	42,5	68,0	-6,0	-6,0
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		5934,4	6068,7	6268,5	6450,4	6683,3
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	5006,7	5161,4	5368,0	5534,5	5736,8
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	855,4	862,7	859,6	876,9	906,4
12c. Porez na kapital	D91	72,3	44,6	40,9	39,0	40,1
13. Socijalni doprinosi	D61	4249,6	4376,1	4331,1	4299,8	4372,0
14. Prihod od imovine	D4	91,1	102,3	96,2	84,2	87,2
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		1336,6	1441,3	1343,8	1334,0	1153,3
16=6. Ukupan prihod	TR	11611,7	11988,4	12039,6	12168,4	12295,8
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		10.184,0	10.444,8	10.599,6	10.750,2	11.055,3
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	3722,1	3854,7	3815,2	3776,8	3806,1
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	4701,8	4783,2	4798,7	4756,1	4793,1
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63	:	:	:	:	:
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	4701,8	4783,2	4798,7	4756,1	4793,1
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	210,0	273,7	300,1	306,4	297,8
20. Subvencije	D3	362,3	428,8	358,3	355,3	359,5
21. Investicije u stalna sredstva	P51	1083,0	940,4	925,0	912,2	754,8
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21))		2062,6	2109,9	2195,6	2085,1	1899,6
23. Ukupna potrošnja	TE	12141,8	12390,7	12392,9	12191,9	11910,9
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	3379,2	3468,6	3506,1	3522,9	3540,6

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Institucije BiH

	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
bn NCU						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	66,9	-41,2	-49,0	-69,2	-65,3
2. Centralna vlada	S1311	66,9	-41,2	-49,0	-69,2	-65,3
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	971,6	908,2	899,5	880,5	884,0
7. Ukupna potrošnja	TE	904,7	949,4	948,5	949,7	949,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	66,9	-41,2	-49,0	-69,2	-65,3
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	0,5	0,8	1,0	1,1	1,1
10. Primarni bilans		67,4	-40,4	-48,0	-68,1	-64,2
11. Jednokratne i druge privremene mjere		12,2				
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5					
12c. Porez na kapital	D91					
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		221,6	158,2	149,5	130,5	134,0
16=6. Ukupan prihod	TR	971,6	908,2	899,5	880,5	884,0
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		750,0	750,0	750,0	750,0	750,0
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	819,5	845,2	850,0	848,5	860,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	3,2	2,1	2,0	2,0	2,0
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	3,2	2,1	2,0	2,0	2,0
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	0,5	0,8	1,0	1,1	1,1
20. Subvencije	D3					
21. Investicije u stalna sredstva	P51	63,0	64,6	63,5	60,7	41,3
22. Ostalo (22 = 23- (17+18+19+20+21))		18,5	36,7	32,0	37,4	44,2
23. Ukupna potrošnja	TE	904,7	949,4	948,5	949,7	949,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	627,9	652,5	665,7	666,5	670,9

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Federacija BiH

	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
bn NCU						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-296,0	-246,3	-150,5	125,0	267,2
2. Centralna vlada	S1311	-282,5	-114,0	-56,1	197,3	328,0
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	17,4	-89,1	-62,5	-39,5	-40,5
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-30,9	-43,2	-31,9	-32,8	-20,3
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	6.801,5	7.073,3	7.162,7	7.241,1	7.237,2
7. Ukupna potrošnja	TE	7.097,5	7.319,6	7.313,2	7.116,1	6.970,0
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-296,0	-246,3	-150,5	125,0	267,2
9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 uklj. FISIM	116,6	152,8	167,3	169,9	161,7
10. Primarni bilans		-179,4	-93,5	16,8	294,9	428,9
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		3.257,1	3.311,7	3.457,4	3.584,3	3.728,0
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	2.751,1	2.855,6	2.996,2	3.114,5	3.242,7
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	472,0	456,1	461,2	469,8	485,3
12c. Porez na kapital	D91	34,0				
13. Socijalni doprinosi	D61	2.820,1	2.879,8	2.868,3	2.813,8	2.853,2
14. Prihod od imovine	D4	49,7	70,8	56,9	54,0	57,3
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		674,6	811,0	780,1	789,0	598,7
16=6. Ukupan prihod	TR	6.801,5	7.073,3	7.162,7	7.241,1	7.237,2
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		6.077,2	6.191,5	6.325,7	6.398,1	6.581,2
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	1543,1	1.628,8	1.609,6	1573,1	1592,9
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2622,0	2696,1	2689,2	2652,1	2681,4
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2622,0	2696,1	2689,2	2652,1	2681,4
19=9. Izdaci po kamatama	EDP.D41 + FISIM	116,6	152,8	167,3	169,9	161,7
20. Subvencije	D3	228,7	294,1	249,1	247,6	249,8
21. Investicije u stalna sredstva	P51	730,4	659,5	600,4	576,3	578,8
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		1856,7	1888,3	1997,6	1897,1	1705,4
23. Ukupna potrošnja	TE	7097,5	7.319,6	7313,2	7116,1	6970,0
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	1745,9	1791,1	1806,0	1819,1	1828,7

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Republika Srpska

	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
bn NCU						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-284,7	-115,4	-153,9	-79,4	183,4
2. Centralna vlada	S1311	-237,0	-45,8	-169,4	-115,1	125,5
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313	-3,9	42,4	43,4	41,2	46,8
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314	-43,8	-112,0	-27,9	-5,5	11,2
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	3.652,0	3.801,8	3.787,6	3.857,1	3.982,7
7. Ukupna potrošnja	TE	3.936,6	3.917,1	3.941,6	3.936,5	3.799,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-284,7	-115,4	-153,9	-79,4	183,4
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	92,4	118,6	121,3	124,9	125,6
10. Primarni bilans		-192,2	3,2	-32,7	45,5	309,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		1.755,7	1.830,6	1.889,1	1.944,1	2.029,8
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	1.356,3	1.402,3	1.467,7	1.516,5	1.587,6
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	362,5	385,0	381,8	390,0	403,4
12c. Porez na kapital	D91	36,8	43,3	39,6	37,7	38,8
13. Socijalni doprinosi	D61	1.429,5	1.496,3	1.462,8	1.486,0	1.518,8
14. Prihod od imovine	D4	41,4	31,5	39,4	30,2	29,9
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		425,4	443,3	396,4	396,7	404,2
16=6. Ukupan prihod	TR	3.652,0	3.801,8	3.787,6	3.857,1	3.982,7
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		3.185,2	3.326,9	3.351,9	3.430,1	3.548,6
Odabrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	1253,6	1.268,1	1.251,5	1251,1	1248,7
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	2033,6	2037,8	2041,5	2036,0	2043,8
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	2033,6	2037,8	2041,5	2036,0	2043,8
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	92,4	118,6	121,3	124,9	125,6
20. Subvencije	D3	110,1	111,7	109,2	107,7	109,7
21. Investicije u stalna sredstva	P51	283,7	212,3	253,1	267,2	123,2
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		163,2	168,6	165,0	149,6	148,3
23. Ukupna potrošnja	TE	3936,6	3.917,1	3941,6	3936,5	3799,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	940,1	960,8	961,3	964,2	967,9

Napomena: U tabeli su konsolidovani podaci za nivo Opšte Vlade Republike Srpske koji obuhvata nivo Centralne vlade Republike Srpske (budžet Republike Srpske, korisnici budžeta Republike Srpske unutar i izvan Glavne knjige trezora koji imaju vlastite račune, podaci o sredstvima od projekata finansiranih iz inostranstva i sredstvima sa escrow računa), nivo jedinica lokalne samouprave i fondovi socijalne sigurnosti.

Tabela 2b: Izgledi budžeta šire vlade – Brčko Distrikt

	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
bn NCU						
Neto kreditiranje (B9) po pod-sektorima						
1. Šira vlada	S13	-16,4	0,5	0,2	0,1	-0,4
2. Centralna vlada	S1311	-16,4	0,5	0,2	0,1	-0,4
3. Državna vlada	S1312					
4. Lokalna vlada	S1313					
5. Fondovi za socijalnu sigurnost	S1314					
Šira vlada (S13)						
6. Ukupan prihod	TR	186,6	205,1	189,8	189,7	191,9
7. Ukupna potrošnja	TE	203,0	204,6	189,6	189,6	192,3
8. Neto zaduživanje/kreditiranje	EDP.B9	-16,4	0,5	0,2	0,1	-0,4
9. Izdaci po kamata	EDP.D41 uklj. FISIM	0,5	1,5	10,5	10,5	9,4
10. Primarni bilans		-15,9	2,0	10,7	10,6	9,0
11. Jednokratne i druge privremene mjere						
Komponente prihoda						
12. Ukupan porez (12=12a+12b+12c)		171,7	176,4	172,0	171,9	175,5
12a. Porez na proizvodnju i uvoz	D2	149,3	153,5	154,1	153,5	156,5
12b. Tekući porezi na prihod i bogatstvo	D5	20,9	21,6	16,6	17,1	17,7
12c. Porez na kapital	D91	1,5	1,3	1,3	1,3	1,3
13. Socijalni doprinosi	D61					
14. Prihod od imovine	D4					
15. Ostalo (15 = 16-(12+13+14))		14,9	28,7	17,8	17,8	16,4
16=6. Ukupan prihod	TR	186,6	205,1	189,8	189,7	191,9
p.m. Poresko opterećenje (D2+D5+D61+D91-D995)		171,7	176,4	172,0	171,9	175,5
Odobrane komponente potrošnje						
17. Kolektivna potrošnja	P32	105,9	112,6	104,1	104,1	103,8
18. Ukupni socijalni transferi	D62 + D63	43,0	47,2	66,0	66,0	65,9
18a. Nenovčani socijalni transferi	P31=D63					
18b. Ostali socijalni transferi osim nenovčanih	D62	43,0	47,2	66,0	66,0	65,9
19=9. Izdaci po kamata	EDP.D41 + FISIM	0,5	1,5	10,5	10,5	9,4
20. Subvencije	D3	23,5	23,0	0,0	0,0	0,0
21. Investicije u stalna sredstva	P51	5,9	4,0	8,0	8,0	11,5
22. Ostalo (22 = 23-(17+18+19+20+21))		24,2	16,3	1,0	1,0	1,7
23. Ukupna potrošnja	TE	203,0	204,6	189,6	189,6	192,3
p.m. Naknada za poslenim u javnom sektoru	D1	65,3	64,2	73,1	73,1	73,1

Tabela 3: Potrošnja šire vlade po funkcijama

Bosna i Hercegovina

	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	1654,900	1815,300	1814,900	1781,900	1753,700
2. Odbrana	2	284,600	290,300	290,100	296,000	296,100
3. Javni red i bezbjednost	3	1158,500	1286,500	1217,800	1199,500	1173,300
4. Ekonomski poslovi	4	1172,100	619,200	781,500	713,700	784,600
5. Zaštita okoliša	5	15,400	12,200	15,700	15,800	16,000
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	289,400	346,600	345,900	342,800	335,400
7. Zdravstvo	7	1936,900	1948,700	1893,100	1857,700	1803,300
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	164,600	169,100	158,800	157,700	156,400
9. Obrazovanje	9	1484,000	1591,600	1483,200	1470,800	1430,000
10. Socijalna zaštita	10	3.981,4	4.311,2	4.391,9	4.356,0	4.162,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	12141,800	12390,700	12392,900	12191,900	11910,900

% od BDP-a	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	5,9	6,2	6,0	5,6	5,2
2. Odbrana	2	1,0	1,0	1,0	0,9	0,9
3. Javni red i bezbjednost	3	4,1	4,4	4,0	3,8	3,5
4. Ekonomski poslovi	4	4,2	2,1	2,6	2,2	2,3
5. Zaštita okoliša	5	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	1,0	1,2	1,1	1,1	1,0
7. Zdravstvo	7	6,9	6,7	6,2	5,8	5,3
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,6	0,6	0,5	0,5	0,5
9. Obrazovanje	9	5,3	5,5	4,9	4,6	4,2
10. Socijalna zaštita	10	14,1	14,8	14,5	13,7	12,3
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	43,1	42,6	40,9	38,2	35,3

Institucije Bosne i Hercegovine

	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	230,9	210,6	217,2	219,1	218,7
2. Odbrana	2	275,1	286,1	286,1	291,9	291,9
3. Javni red i bezbjednost	3	285,3	366,1	359,6	350,2	350,2
4. Ekonomski poslovi	4	79,0	52,7	51,1	54,7	54,7
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	4,8	6,1	5,7	5,8	5,8
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	5,3	3,6	5,0	5,0	5,0
9. Obrazovanje	9	5,6	7,9	7,7	6,9	6,9
10. Socijalna zaštita	10	18,7	16,3	16,1	16,1	16,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	904,700	949,400	948,500	949,700	949,300

% od BDP-a	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	0,8	0,7	0,7	0,7	0,6
2. Odbrana	2	1,0	1,0	0,9	0,9	0,9
3. Javni red i bezbjednost	3	1,0	1,3	1,2	1,1	1,0
4. Ekonomski poslovi	4	0,3	0,2	0,2	0,2	0,2
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
10. Socijalna zaštita	10	0,1	0,1	0,1	0,1	0,0
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	3,2	3,3	3,1	3,0	2,8

Federacija BiH

	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	864,1	890,9	882,0	866,1	847,9
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	551,6	568,7	563,0	552,9	541,2
4. Ekonomski poslovi	4	536,1	554,8	616,1	539,5	531,5
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	217,6	224,3	222,1	218,1	213,5
7. Zdravstvo	7	1.229,4	1.267,5	1.254,8	1.232,3	1.206,4
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	81,6	84,2	83,3	81,8	80,1
9. Obrazovanje	9	956,2	985,8	976,0	958,4	938,3
10. Socijalna zaštita	10	2.660,9	2.743,4	2.715,9	2.667,0	2.611,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	7097,500	7319,600	7313,200	7116,100	6970,000

% od BDP-a	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	3,1	3,1	2,9	2,7	2,5
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	2,0	2,0	1,9	1,7	1,6
4. Ekonomski poslovi	4	1,9	1,9	2,0	1,7	1,6
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,8	0,8	0,7	0,7	0,6
7. Zdravstvo	7	4,4	4,4	4,1	3,9	3,6
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,3	0,3	0,3	0,3	0,2
9. Obrazovanje	9	3,4	3,4	3,2	3,0	2,8
10. Socijalna zaštita	10	9,4	9,4	9,0	8,4	7,7
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	25,2	25,2	24,1	22,3	20,7

Republika Srpska

	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	471,2	630,0	639,6	620,6	611,7
2. Odbrana	2	9,5	4,2	4,0	4,1	4,2
3. Javni red i bezbjednost	3	307,8	337,1	276,6	278,3	263,7
4. Ekonomski poslovi	4	557,0	11,7	114,3	119,5	198,4
5. Zaštita okoliša	5	15,4	12,2	15,7	15,8	16,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	61,2	110,6	119,3	120,2	117,4
7. Zdravstvo	7	683,3	655,8	624,7	611,1	580,1
8. Rekreativna, kultura i vjera	8	62,4	65,7	60,5	60,9	61,3
9. Obrazovanje	9	489,9	563,4	463,2	469,2	447,8
10. Socijalna zaštita	10	1.278,9	1.526,4	1.623,7	1.636,8	1.498,7
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	3936,600	3917,100	3941,600	3936,500	3799,300

% od BDP-a	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	1,7	2,2	2,1	2,0	1,8
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	1,1	1,2	0,9	0,9	0,8
4. Ekonomski poslovi	4	2,0	0,0	0,4	0,4	0,6
5. Zaštita okoliša	5	0,1	0,0	0,1	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,2	0,4	0,4	0,4	0,3
7. Zdravstvo	7	2,4	2,3	2,1	1,9	1,7
8. Rekreativna, kultura i vjera	8	0,2	0,2	0,2	0,2	0,2
9. Obrazovanje	9	1,7	2,0	1,5	1,5	1,3
10. Socijalna zaštita	10	4,5	5,3	5,4	5,1	4,4
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	14,0	13,6	13,1	12,4	11,3

Brčko Distrikt

	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	88,7	83,8	76,1	76,1	75,4
2. Odbrana	2					
3. Javni red i bezbjednost	3	13,8	14,6	18,6	18,1	18,2
4. Ekonomski poslovi	4					
5. Zaštita okoliša	5					
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	10,6	11,7	4,5	4,5	4,5
7. Zdravstvo	7	19,4	19,3	7,9	8,5	11,0
8. Rekreativna, kultura i vjera	8	15,3	15,6	10,0	10,0	10,0
9. Obrazovanje	9	32,2	34,5	36,3	36,3	37,0
10. Socijalna zaštita	10	23,0	25,1	36,2	36,1	36,2
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	203,000	204,600	189,600	189,600	192,300

% od BDP-a	COFOG kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Generalne javne usluge	1	0,3	0,3	0,3	0,2	0,2
2. Odbrana	2	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
3. Javni red i bezbjednost	3	0,0	0,1	0,1	0,1	0,1
4. Ekonomski poslovi	4	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
5. Zaštita okoliša	5	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
6. Stambeni smještaj i objekti u zajednici	6	0,0	0,0	0,0	0,0	0,0
7. Zdravstvo	7	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
8. Rekreacija, kultura i vjera	8	0,1	0,1	0,0	0,0	0,0
9. Obrazovanje	9	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
10. Socijalna zaštita	10	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
11. Ukupna potrošnja (stavka 7 = 23 u tabeli 2)	TE	0,7	0,7	0,6	0,6	0,6

Tabela 4: Razvoj događanja u zaduženosti šire vlade

U procentima BDP-a	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Bruto zaduženost ⁶¹		40,8	41,3	41,7	38,3	33,0
2. Promjena koeficijenta bruto zaduženosti		6,8	0,5	0,4	-3,4	-5,3
Doprinos promjeni bruto duga						
3. Primarni bilans ⁶²		1,14	0,4	0,2	-0,9	-2,0
4. Izdaci po kamata ⁶³		0,74	0,9	1,0	1,0	0,9
5. Korekcija tokova		4,9	-0,9	-0,7	-3,5	-4,2
Od čega:						
- Razlike između gotovine i obračunate evidencije ⁶⁴		:	:	:	:	:
- Neto akumulacija finansijskih sredstava ⁶⁵		:	:	:	:	:
Od čega:						
- Sredstva od privatizacije		:	:	:	:	:
- Efekti vrednovanja i ostalo ⁶⁶		:	:	:	:	:
p.m. implicitna kamatna stopa po dugu ⁶⁷		2,2	2,4	2,5	2,4	2,4
Ostale relevantne varijable						
6. Tekuća finansijska sredstva ⁶⁸		:	:	:	:	:
7. Neto finansijski dug (7 = 1 - 6)		:	:	:	:	:

⁶¹ Kako je definirano Regulativom 3605/93 (nije u ESA konceptu).

⁶² Cf. stavka 10 u tabeli 2.

⁶³ Cf. stavka 9 u tabeli 2.

⁶⁴ Razlika vezana za povećanje kamata, druge prihode i rashode treba razlikovati kad je to relevantno.

⁶⁵ Tekuća sredstva, sredstva za treće zemlje, preduzeća pod kontrolom vlade i razlika između kotiranih i nekotiranih sredstava se trebaju razlikovati kad je relevantno.

⁶⁶ Promjene kursa kretanja valuta i operacije na sekundarnom tržištu se mogu razlikovati kad je relevantno.

⁶⁷ Procjena po rashodima za kamate podijeljeno sa nivoom zaduženosti prošle godine.

⁶⁸ AF1, AF2, AF3 (konsolidirani na tržišnu vrijednost), AF5 (ako kotira na berzi uključujući dionice investicijskog fonda).

Tabela 5: Ciklična kretanja

% BDP-a	ESA kod	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Realni rast BDP-a (%)	B1g	0,3	2,5	3,0	3,2	4,0
2. Neto zaduženost šire vlade	EDP.B.9	-1,9	-1,4	-1,2	-0,1	1,1
3. Rashodi za kamate	EDP.D.41	0,7	0,9	1,0	1,0	0,9
4. Jednokratne i druge privremene mjere*		-0,6	0,2	0,2	0,0	0,0
5. Potencijalni rast BDP-a (%)		3,0	3,0	3,0	3,0	3,0
Doprinosi:		:	:	:	:	:
- rad		:	:	:	:	:
- kapital		:	:	:	:	:
- ukupna faktorska produktivnost		:	:	:	:	:
6. Jaz proizvoda		-1,8	-2,8	-2,6	-1,5	1,1
7. Ciklična komponenta budžeta		-0,6	-1,0	-0,9	-0,5	0,4
8. Ciklično prilagođen saldo (2-7)		-1,2	-0,4	-0,3	0,4	0,8
9. Ciklično prilagođen primarni saldo (8-3)		-0,5	0,6	0,7	1,4	1,7
10. Strukturalni saldo (8-4)		-0,6	-0,5	-0,5	0,5	0,8

* Pozitivan predznak označava jednokratnu mjeru koja smanjuje deficit.

Tabela 6: Odstupanje od prethodnog programa

	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Rast BDP-a (% poeni)					
Prethodni program	1,1	3,4	4,0	4,4	:
Najnoviji program	0,3	2,5	3,0	3,2	4,0
Razlika	-0,8	-0,9	-1,0	-1,2	:
2. Neto kreditiranje šire vlade (% BDP-a)					
Prethodni program	-1,8	-1,7	-1,6	-0,6	:
Najnoviji program	-1,9	-1,4	-1,2	-0,1	1,1
Razlika	-0,1	0,3	0,4	0,5	:
3. Bruto zaduženost šire vlade (% BDP-a)					
Prethodni program	36,9	35	32,1	27,8	:
Najnoviji program	40,8	41,3	41,7	38,3	33,0
Razlika	3,9	6,3	9,6	10,5	:

Tabela 7: Dugoročna održivost javnih finansija

Procenti BDP-a	2007.	2010.	2020.	2030.	2040.	2050.	2060.
Ukupni izdaci							
<i>Od čega:</i>							
- izdaci vezani za starost							
- Izdaci za penzije							
- Penzije iz socijalnog osiguranja							
- Starosne i prijevremene penzije							
- Ostale penzije (invalidske, porodične)							
- Profesionalne penzije (ako su u sklopu šire vlade)							
- Zdravstvena zaštita							
- Dodatak za njegu i pomoć (<i>ovo je ranije bilo u okviru zdravstvene zaštite</i>)							
Izdaci za obrazovanje							
Ostali izdaci vezani za stariju životnu dob							
Izdaci za kamate							
Ukupni prihodi							
<i>Od čega:</i> prihodi od imovine							
<i>Od čega:</i> od doprinosa za penzije (ili socijalnih doprinosa, ako je prikladno)							
Imovina rezervi penzionog fonda							
<i>Od čega:</i> konsolidirana imovina javnog penzionog fonda (imovina koja nije vladina obaveza)							
Pretpostavke							
Rast produktivnosti rada	:	:	:	:	:	:	:
Rast realnog BDP-a	:	-0,3	:	:	:	:	:
Stopa učešća – muškarci (starosti 20-64)	73,5	72,9	:	:	:	:	:
Stopa učešća - žene (starosti 20-64)	41,1	44,2	:	:	:	:	:
Ukupna stopa učešća (20-64)	52,2	54,0	:	:	:	:	:
Stopa nezaposlenosti	29,0	27,2	:	:	:	:	:
Populacija starosti 65+ u odnosu na ukupnu populaciju	14,8	15,8	:	:	:	:	:

Napomena: Projekcije za dio o pretpostavkama za period 2020-2060 nisu raspoložive.

Tabela 7a: Potencijalne obaveze

% BDP-a	2015.	2016.
Javne garancije	1,6	:
<i>Od čega: vezano za finansijski sektor</i>	:	:

Tabela 8: Osnovne pretpostavke o vanjskom ekonomskom okruženju kao osnov za okvir programa

	Dimenzija	2014.	2015.	2016.	2017.	2018.
Kratkoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	0,2	0,0	0,0	0,0	:
Dugoročna kamatna stopa	Godišnji prosjek	2,0	1,3	1,6	1,8	:
Tečaj USD/EUR	Godišnji prosjek	1,33	1,11	1,10	1,10	:
Nominalni efektivni tečaj	Godišnji prosjek	0,6	-9,8	-0,2	0,0	:
Tečaj naspram Eura	Godišnji prosjek	1,956	1,956	1,956	1,956	1,956
Svjetski rast BDP-a, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,2	1,4	3,3	4,1	:
Rast BDP-a u EU	Godišnji prosjek	0,9	1,6	1,8	1,9	:
Rast relevantnih stranih tržišta	Godišnji prosjek	:	:	:	:	:
Obim svjetskog uvoza, isključujući EU	Godišnji prosjek	3,0	1,2	3,2	4,1	:
Cijene nafte (Brent, USD/barel)	Godišnji prosjek	98,9	55,3	56,1	60,9	:

Napomena:

izvor za stavke 1, 2, 3, 4, 6, 10:

<https://www.ecb.europa.eu/pub/pdf/other/ecbstaffprojections201509.en.pdf?373c7ff1a4072123c81757486566b3f2>

izvor za stavke 7 i 9:

http://ec.europa.eu/economy_finance/publications/ceip/pdf/ip011_en.pdf

Tabela 9: Odabrani indikatori o socijalnoj inkluziji

	Izvor podataka	2012.	2013.	2014.	2015.	2016.
1. Stopa učešća na tržištu rada (%) ukupna (molimo da navedete i starosne grupe)		44,0	43,6	43,7	:	:
- muškarci		56,4	55,3	55,0	:	:
- žene		32,6	32,5	33,0	:	:
2. Stopa zaposlenosti (%) ukupna (molimo da navedete i starosne grupe)		31,7	31,6	31,7	:	:
- muškarci		41,5	40,6	41,2	:	:
- žene		22,6	23,0	22,7	:	:
3. Stopa nezaposlenosti (%) ukupna (molimo da navedete i starosne grupe)		28,0	27,5	27,5	:	:
- muškarci		26,4	26,5	25,2	:	:
- žene		30,7	29,0	31,2	:	:
4. Stopa dugoročne nezaposlenosti (%) ukupna		82,2	83,2	85,3	:	:
- muškarci		81,5	81,7	84,9	:	:
- žene		81,9	84,8	85,3	:	:
5. Stopa nezaposlenosti mladih (15-24 god.) (%) ukupna		63,1	59,1	62,7	:	:
- muškarci		62,6	59,1	61,0	:	:
- žene		64,0	59,2	65,4	:	:
6. Mladi (molimo da za dostupne brojke navedete starosnu grupu) koji nisu zaposleni, uključeni u obrazovanje ili obuku (NEET), u %	15-24 15-29	28,4 33,9	31,6 31,6	26,1 31,8	:	:
7. Osobe koje prerano napuštaju školovanje, u % (Eurostat definicija)		:	:	:	:	:
8. Stopa učešća u predškolskom i ranom odgoju i obrazovanju		:	:	:	:	:
9. GINI koeficijent		:	:	:	:	:
10. Nejednakost u raspodjeli dohotka S80/S20		:	:	:	:	:
11. Potrošnja na socijalnu zaštitu u % BDP		:	:	:	:	:
12. Potrošnja na zdravstvo u % BDP		:	:	:	:	:
13. U riziku od siromaštva prije socijalnih transfera, % stanovništva		:	:	:	:	:
14. Stopa siromaštva (Molimo da navedete koji podaci su dostupni za vašu zemlju)		:	:	:	:	:
15. Jaz siromaštva (Molimo da navedete koji podaci su dostupni za vašu zemlju)		:	:	:	:	:

Izvor: Agencija za statistiku BiH

Tabela 10: Matrica obaveza politike

Bosna i Hercegovina – Ministarstvo finansija i trezora BiH

Opis politike	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Mjera politike (Zamrzavanje zapošljavanja prema Članu 17. Zakona o budžetu institucija BiH i međunarodnih obaveza BiH za 2016. godinu i Dokumentu okvirnog budžeta institucija BiH za 2016-2018. godinu...)				
A. Trajanje reforme*	X	X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u €)	6.237.761	6.749.053	409.033	-
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u €)				
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u €)	6.237.761	6.749.053	409.033	-
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u €)				
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u €)				
Ukupni neto budžetski utjecaj				
Ukupni utjecaj na budžetski prihod				
Ukupni utjecaj na budžetski rashod	6.237.761	6.749.053	409.033	-

Federacija BiH

Opis politike	2015.	2016.	2017.	2018.
1. Mjera politike: Unapređenje sistema javne unutarnje finansijske kontrole				
A. Trajanje reforme*	X	X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	-150.000	-420.000	-130.000	-80.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)			50.000	100.000
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	150.000	150.000	180.000	180.000
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)		270.000		
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)		270.000		
2. Mjera politike: Unapređenje saobraćajne infrastrukture (uključujući i Reformski prioritet Restrukturanje željeznica)				
A. Trajanje reforme*		X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)				
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)**				
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	15.568.000	3.741.000	3.741.000	35.704.000
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)		141.259.000	216.259.000	255.296.000
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući				

WBIF finansiranje (u KM)				
3. Mjera politike: Unapređenje energetske infrastrukture				
A. Trajanje reforme*		X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	-5.400.000	-55.200.000	-53.633.000	-24.562.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)**				
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	5.400.000	3.600.000	2.833.000	0
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)	0	51.600.000	50.800.000	24.562.000
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
4. Mjera politike: Sektor Poljoprivreda				
A. Trajanje reforme*	X	X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	-62.300.000	-90.000.000	-101.350.000	-111.590.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)**				
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	62.300.000	61.800.000	54.000.000	55.500.000
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)		28.200.000	47.350.000	56.090.000
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)		28.200.000	47.350.000	56.090.000
5. Mjera politike: Turizam i ugostiteljstvo				
A. Trajanje reforme*		X		
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	0	-96.000	-6.000	44.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)**	5.000.000	20.000	50.000	100.000
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	5.000.000	116.000	56.000	56.000
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)	0			
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
6. Mjera politike: Finansijske usluge				
A. Trajanje reforme*	X	X		
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	-200.000	-100.000		
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)**				
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	200.000	100.000		
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)				
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
7. Mjera politike: Smanjivanje troškova poslovanja privrednih subjekata i skraćivanje procedura za izdavanje dozvola				
A. Trajanje reforme*		X		
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	0	-100.000	0	0
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)	30.000.000		3.241.730	3.241.730
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	30.000.000	100.000	3.241.730	3.241.730

B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)				
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
8. Mjera politike: Podrška malim i srednjim preduzećima				
A. Trajanje reforme*	X	X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	-4.850.000	-5.050.000	-5.300.000	-5.500.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)**				
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	4.850.000	5.050.000	5.300.000	5.500.000
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)				
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
9. Mjera politike: Privatizacija				
A. Trajanje reforme*		X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)		65.000.000	80.000.000	100.000.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)		65.000.000	80.000.000	100.000.000
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)				
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)				
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
10. Mjera politike: Osiguranje uvjeta za rast zaposlenosti				
A. Trajanje reforme*	X	X		
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)	-20.000.000	-40.000.000	10.000.000	10.000.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)-vanbudžetski fondovi		10.000.000	10.000.000	10.000.000
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)	20.000.000	50.000.000		
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)				
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
11. Mjera politike: Reforma obrazovanja				
A. Trajanje reforme*		X	X	X
B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)		-25.000	-925.000	-890.000
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)		0	0	30.000
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)		25.000	25.000	20.000
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)			900.000	900.000
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)			900.000	900.000
12. Mjera politike: Razvoj sistema socijalne zaštite				
A. Trajanje reforme*		X	X	X

B. Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni) (u KM)		0	0	0
B.1 Direktni utjecaj na budžetske prihode (u KM)		50.000.000	7.600.000	9.000.000
B.2 Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju (u KM)		50.000.000	7.600.000	9.000.000
B.3 Moguće ne-budžetsko finansiranje (u KM)				
- B.3.1 Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje (u KM)				
Ukupni neto budžetski utjecaj				
Ukupni utjecaj na budžetski prihod	35.000.000	125.020.000	101.041.000	122.471.000
Ukupni utjecaj na budžetski rashod	143.468.000	296.011.000	392.285.000	445.049.000

* Naznačite početak i, po potrebi, završite znakom "X"

** Ne raspolaže se podacima o uticaju reforme na prihode

Republika Srpska

(u milionima KM)

Opis politike		2015.	2016.	2017.	2018.
1. Smanjenje poreskog opterećenja rada					
Smanjenje poreskog opterećenja rada, kroz smanjenje doprinosa, koje je započeto sa realizacijom u 2015. g, realizovaće se u 2016. g, obezbjeđujući istovremeno rasterećenje privrede, te sigurne i realne izvore iz kojih će biti nadoknađena sredstva vanbudžetskim fondovima zbog smanjenja prihoda po osnovu doprinosa. Imajući u vidu značajna sredstva koja su potrebna da nadoknade gubitak prihoda vanbudžetskih fondova, ključni zadatak za sve nivoe vlasti u BiH će biti da se iznađu realni i sigurni izvori koji će nadoknaditi gubitak prihoda od doprinosa, tako da će neto efekat na budžet biti fiskalno neutralan. Prema računicama Ministarstva finansija Republike Srpske, finansijski efekti predloženih izmjena doveli bi do pada prihoda vanbudžetskih fondova u ukupnom iznosu od oko 72,4 miliona KM. U tom slučaju, realnom sektoru bi ostalo na raspolaganju 53,3 miliona KM. S tim u vezi, treba obezbijediti realne i sigurne izvore finansiranja vanbudžetskih fondova, koji će im nadomjestiti gubitak prihoda od doprinosa.					
A.	Trajanje reforme*		X		
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
2. Povećanje fiskalne odgovornosti i unapređenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru					

Provođenjem Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, koji je usvojen u 2015. g, unaprijediće se fiskalna odgovornost i disciplina za trošenje javnih sredstava u cijelom budžetskom sistemu Republike Srpske. Cilj je je da svi subjekti budžetskog sistema Republike Srpske iskažu ukupne neizmirene obaveze, donesu realne planove za njihovo izmirenje u narednom periodu, te da se onemogući stvaranje obaveza iznad nivoa definisanih budžetima. U okviru ove mjere planiraju se aktivnosti:

2.a) Preprema podzakonskih akata po osnovu Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj,

2.b) Uspostava Fiskalnog savjeta Republike Srpske,

2.c) Usvajanje Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske u formi Prijedloga na Narodnoj Skupštini Republike Srpske.

Navedena zakonska rješenja onemogućiće stvaranje obaveza većih od iznosa sredstava koja su budžetskim korisnicima data na raspolaganje budžetom, što će stvoriti uštede, u budžetu Republike i u budžetima jedinica lokalne samouprave.

A.	Trajanje reforme*		X		
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)				
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode				
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju				
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje				
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje				

3. *Suzbijanje sive ekonomije*

Suzbijanju sive ekonomije kroz usvajanje neophodnih zakonskih rješenja, kojima će biti unaprijeđen rad svih kontrolnih organa je mjera čija je realizacija započela u 2015. g. Priprema neophodnih zakonskih rješenja biće realizovana u 2016. g. Jedan od osnovih ciljeva Vlade Republike Srpske u narednom periodu, na putu ostvarivanja fiskalne održivosti, odnosno fiskalne konsolidacije, jeste suzbijanje i sprečavanje sive ekonomije.

A.	Trajanje reforme*		X		
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)				
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode				
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju				
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje				
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje				

4. *Reforma zdravstvenog sektora Republike Srpske*

U okviru reforme zdravstveno sistema izvršiće se sledeće aktivnosti:

4.a) Analiza dugovanja zdravstvenog sistema, odnosno Domova zdravlja i bolničkog sektora u saradnji sa ekspertima Svjetske banke kako bi se utvrdili iznosi obaveza, te predložili modeli za njihovo rješenje. Visina troškova biće utvrđena tek nakon okončanja analize;

4.b) Uvođenje u trezorski sistem poslovanja domova zdravlja - ne očekuju se značajniji dodatni troškovi obzirom da se planira izvršiti u okviru postojeće administracije;

4.c) Uvođenje u trezorski sistem poslovanja sekundarnog i tercijarnog nivoa zdravstvene zaštite, te FZO RS - procjena troškova će utvrditi USAID u predstojećem

periodu.					
4.d) Iznalaženje novih modela i izvora finansiranja zdravstvenog sistema, te					
4.e) Normiranje mreže zdravstvenih ustanova.					
A.	Trajanje reforme*				X
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)				
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode				
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju				
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje				
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje				
5. Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske					
Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske u okviru koga su predviđene aktivnosti:					
5.a) Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske - nema direktnih troškova na budžet Republike Srpske jer Prijedlog radi Svjetska banka, a finansira Švedska vlada;					
5.b) Konsolidacija vlasništva Željeznica Republike Srpske - očekuje se trošak od oko 4,0 miliona KM za otkup preostalog dijela vlasništva.					
Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske radi se u cilju dovođenja Željeznica Republike Srpske u ravnopravan položaj na tržištu, čime će se stvoriti okvir za samostalno funkcionisanje preduzeća bez subvencija iz budžeta Republike Srpske.					
A.	Trajanje reforme*			X	
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,00	0,00	4,00	0,00
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,00	0,00	0,00	0,00
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,00	0,00	4,00	0,00
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,00	0,00	0,00	0,00
6. Reindustrijalizacija u svim oblastima prerađivačke industrije					
U 2016. godini će započeti, a u 2017. i 2018. godini nastaviti, proces reindustrijalizacije u svim oblastima prerađivačke industrije, koja ima za cilj pokretanje/oživljavanje proizvodnje, povećanje obima industrijske proizvodnje i zaposlenosti. Ovaj proces podrazumijeva i „generalno čišćenje i spremanje“ u privrednim društvima sa većinskim vlasništvom države, od kojih neka ne posluju ili posluju sa minimalnim kapacitetom, te su kao takva neefikasna i nelikvidna. Do kraja 2016. godine, izradiće se spisak održivih i neodrživih javnih preduzeća, te Program restrukturiranja i Program privatizacije, a da pitanje rješavanja neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu bude mjera u 2017. i 2018. g. U ovom momentu nije moguće procijeniti koliko bi iznosile potencijalne uštede, jer je potrebno prvo detaljno sagledati stanje u svakom preduzeću pojedinačno, što će upravo i biti jedna od aktivnosti u 2016. g.					
A.	Trajanje reforme*				X
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)				

B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode				
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju				
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje				
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje				
7. Osavremenjen zakonski okvir bankarskog sektora Republike Srpske, te stvorene pretpostavke za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka					
Osavremenjavanje zakonskog okvira bankarskog sektora Republike Srpske, te stvaranje pretpostavke za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka u okviru čega su predviđene aktivnosti: 7.a) Unaprijeđenje nadzorne funkcije Agencije za bankarstvo i uvođenje funkcije restrukturiranja banaka; 7.b) Donošenje novog Zakona o bankama; 7.c) Usvajanje akcionog plana za implementaciju preporuka FSAP misije; 7.d) Implementacija BASEL I i BASEL II. Realizacija mjere ne predviđa značajniji direktni finansijski uticaj na budžet.					
A.	Trajanje reforme*				X
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	0,0	0,0
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	0,0	0,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
8. Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije					
Uspostavljanje registra parafiskalnih nameta, da bi se onemogućilo stvaranje novih parafiskalnih nameta. Nakon toga uz pomoć USAID-a nastaviće se analiza parafiskalnih nameta koji su uključeni u registar. Na osnovu rezultata analize donijeće se odluka o eventualnom ukidanju određenih nameta za koje se pokaže da nisu opravdani. Efekti će biti poznati po završetku analize. U okviru ove mjere planirano je ukidanje Posebne republičke takse, po osnovu čega će biti ostvareni manji prihodi u budžetu Republike Srpske (cca 10,0 miliona KM), ali i rasterećenje za privredne subjekte.					
A.	Trajanje reforme*		X		
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	-10,0	-10,0
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	-10,0	-10,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	0,0	0,0
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje	0,1	0,1	0,0	0,0

-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0
9. Usvajanje i provođenje Zakona o stečaju					
Nacrt Zakona o stečaju usvojen je u 2015. g., prošao je javnu raspravu, a usvajanje Zakona očekuje se u prvom kvartalu 2016. g. Ovim Zakonom biće ostvareni sledeći ciljevi: blagovremeno pokretanje postupka restrukturiranja i stečajnog postupka, finansijsko i operativno restrukturiranje dužnika u postupku restrukturiranja, skraćivanje perioda trajanja stečajnog postupka, smanjenje troškova, naročito troškova predujma, način imenovanja stečajnih upravnika uz poštovanje principa ravnopravnosti i ravnopravnosti prilikom imenovanja, kao i starosna granica za stečajne upravnike i visina njihovih naknada, zaštita prava povjerilaca u stečajnom postupku, unapređivanje procesa reorganizacije, u smislu njegovog pojednostavljenja, usklađivanje propisa koji imaju uticaja na primjenu Zakona o stečajnom postupku, te određivanje organa koji bi vršio nadzor nad primjenom zakonske odredbe koja se tiče blagovremenog pokretanja postupka i koji bi izricao sankcije stečajnom dužniku, odnosno organu ovlaštenom za zastupanje stečajnog dužnika usljed neblagovremenog pokretanja postupka. Fiskalni efekti odnose se na smanjenje troškova vođenja stečajnog postupka i postupka restrukturiranja, a ujedno omogućice bolju kontrolu i naplatu potraživanja između samih privrednih subjekata, povećavajući na taj način i likvidnost privrede.					
A.	Trajanje reforme*		X		
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)				
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode				
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju				
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje				
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje				
10. Novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sektoru					
U 2015. g. usvojen je novi Zakon o radu čija će primjena omogućiti veću fleksibilnost tržišta rada, bolju povezanost visine plata sa radnim učinkom, smanjiti negativne podsticaje za zapošljavanje, omogućiti bolju zaštitu prava radnika i smanjiti neformalno zapošljavanje. Realizacija ove mjere biće sprovedene sledeće aktivnosti u 2016. g: 10.a) usvojiće se podzakonski akti i pristupiće se usklađivanju drugih zakonskih rješenja sa novim Zakonom o radu, 10.b) analiziraće se rješenja iz Zakona o radu, sa ciljem otklanjanja problema koji se jave u njegovoj primjeni, 10.v) pripremanje Strategije zapošljavanja i Plana ljudskih resursa u javnom sektoru, 10.g) redefinisane uloge Zavoda za zapošljavanje u smislu njegove veće otvorenosti prema poslodavcima, 10.d) usvajanje Zakona o podsticajima zapošljavanja, čime će biti zaokružena mjera podrške zapošljavanju u realnom sektoru. Fiskalni efekti navedene mjere ogledaće se u povećanju poreza na dohodak i doprinosima za novozaposlene radnike, dok će negativan efekat na budžet biti iskazan kroz povrat poreza ili doprinosa, podršku zapošljavanju i novi Zakon o podsticajima zapošljavanja, u zavisnosti od rješenja koja budu definisana. Očekuje se da će neto efekat na budžet biti pozitivan.					
A.	Trajanje reforme*		X		
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)				
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode				

B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju				
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje				
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje				
<i>Ukupno</i>					
B.	Neto direktni utjecaj na budžet (eventualni)	0,0	0,0	-14,0	-10,0
B.1	Direktni utjecaj na budžetske prihode	0,0	0,0	-10,0	-10,0
B.2	Direktni utjecaj na budžetsku potrošnju	0,0	0,0	4,0	0,0
B.3	Moguće ne-budžetsko finansiranje	0,1	0,1	0,0	0,0
-B.3.1	Od čega iz namjenskih IPA fondova uključujući WBIF finansiranje	0,0	0,0	0,0	0,0

Tabela 11: Vremenski raspored mjera strukturalne reforme

Bosna i Hercegovina – Ministarstvo finansija i trezora BiH

1. Zamrzavanje zapošljavanja			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018

Federacija BiH

1. Unapređenje sistema javne unutarnje kontrole			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
X	X		
2. Unapređenje saobraćajne infrastrukture			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X
3. Restruktuiranje željeznica			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
4. Unapređenje energetske infrastrukture			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X

5. Uvođenje mjera novčanih podrški na osnovu plaćanja po hektaru i grlu			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K22018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X
6. Uvođenje mjera ruralnog razvoja na principima IPARD EU			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K22018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X
7. Unapređenje turističko-ugostiteljske djelatnosti			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
		X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X
8. Finansijske usluge			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
	X	X	X
9. Smanjivanje troškova poslovanja privrednih subjekata i skraćivanje procedura za izdavanje dozvola			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X		
10. Podrška malim i srednjim preduzećima			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X
11. Privatizacija			

K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X
12. Osiguranje uvjeta za rast zaposlenosti			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
13. Reforma obrazovanja			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X
14. Unapređenje sistema socijalne zaštite			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
X	X	X	X
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
X	X	X	X
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
X	X	X	X

Republika Srpska

1. Smanjenje poreskog opterećenja rada			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Analiza mogućnosti smanjenja doprinosa	Utvrdjivanje realnih i sigurnih izvora sredstava	Priprema nacrtu zakonskih rješenja	Javne rasprave
		Usvajanje nacrtu zakonskih rješenja	Usvajanje prijedloga zakonskih rješenja
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018

2. Povećanje fiskalne odgovornosti i unapređenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Podzakonska akta za Zakon o fiskalnoj odgovornosti	Uspostavljanje Fiskalnog savjeta	Podzakonski akti za Zakon o sistemu unutrašnjih fin. kontrola na NSRS	
Nacrt Zakona o sistemu unutrašnjih fin. kontrola na NSRS	Podzakonska akta Fiskalnog savjeta		
Imenovanje članova Fiskalnog savjeta	Prijedlog Zakona o sistemu unutrašnjih fin. kontrola na NSRS		
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
3. Suzbijanje sive ekonomije			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Priprema Nacrta zakona za suzbijanje sive ekonomije	Javne rasprave		
Usvajanje Nacrta zakona za suzbijanje sive ekonomije na Vladi	Usvajanje Prijedloga zakona za suzbijanje sive ekonomije na Vladi		
Usvajanje Nacrta zakona za suzbijanje sive ekonomije na NSRS	Usvajanje Prijedloga zakona za suzbijanje sive ekonomije na NSRS		
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
4. Reforma zdravstvenog sektora Republike Srpske			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Uspostavljanje kontinuiranog sistema izvještavanja zdravstvenih ustanova i analiza stanja	Uvođenje trezorskog sistema u Domove zdravlja	Uključivanje sekundarnog i tercijarnog nivoa u trezorski sistem, te FZO	Uključivanje sekundarnog i tercijarnog nivoa u trezorski sistem, te FZO
Uspostavljanje kontinuiranog			

sistema izvještavanja zdravstvenih ustanova i analiza stanja			
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
Iznalaženje novih modela i izvora finansiranja zdravstvenog sistema	Iznalaženje novih modela i izvora finansiranja zdravstvenog sistema	Norimiranje mreže zdravstvenih ustanova	Norimiranje mreže zdravstvenih ustanova
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
5. Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Prijedlog organizacionog restrukturiranja, baziran na analizi Svjetske banke Proces konsolidacije u toku	Proces konsolidacije u toku	Analiza Svjetske Banke završena, prijedlog restrukturiranja upućen Vladi RS na razmatranje Proces konsolidacije u toku	Proces konsolidacije u toku
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
Proces konsolidacije završen			
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
6. Reindustrijalizacija u svim oblastima prerađivačke industrije			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
	Analiza stanja Izrada spiska održivih i neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu	Izrada Programa restrukturiranja i Programa privatizacije	Izrada Programa restrukturiranja i Programa privatizacije
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
Rješavanje neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu	Rješavanje neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu	Rješavanje neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu	Rješavanje neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
7. Osavremenjen zakonski okvir bankarskog sektora Republike Srpske, te stvorene pretpostavke za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III Donošenje novog Zakona o bankama Republike Srpske

			Izmjena Zakona o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske Donošenje podzakonskih akata
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III Izrada Akcionog plana za implementaciju preporuka FSAP misije	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III Donošenje Akcionog plana za implementaciju preporuka FSAP misije
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III	Postepena implement. BAZEL-a II i BAZEL-a III
8. Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Beta verzija završena	Finalna verzija registra završena	Analiza parafiskalnih nameta završena	Promjena zakona
Analiza je u toku			
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
9. Usvajanje i provođenje Zakona o stečaju			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Usvajanje Prijedloga Zakona o stečaju na Vladi			
Usvajanje Prijedloga Zakona o stečaju na NSRS			
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018
10. Novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sektoru			
K1 2016	K2 2016	K3 2016	K4 2016
Donošenje podzakonskih akata za Zakon o radu	Plan ljudskih resursa u javnom sektoru	Redefinisanje uloge Zavoda za zapošljavanje	Strategija zapošljavanja

	Usklađivanje drugih zakonskih rješenja sa novim Zakonom o radu	Analiza rješenja Zakona o radu	Zakon o podsticajima zapošljavanja
K1 2017	K2 2017	K3 2017	K4 2017
K1 2018	K2 2018	K3 2018	K4 2018

Tabela 12: Sažetak mjera strukturne reforme

Bosna i Hercegovina – Ministarstvo finansija i trezora BiH

<i>1. Zamrzavanje zapošljavanja</i>	
Kratki opis	Reforma se odnosi na zamrzavanju novog zapošljavanja u institucijama Bosne i Hercegovine osim po posebnim odlukama Vijeća ministara BiH.
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Reforma će se provoditi tokom cijelog posmatranog perioda (2016-2018)
Troškovi implementacije	Troškovi implemntacije su iz budžeta institucija BiH
Očekivani utjecaj na konkurentnost	

Federacija BiH

<i>1. Unapređenje sistema javne unutarnje finansijske kontrole</i>	
Kratki opis	Reforma se odnosi na unapređenje zakonske regulative iz oblasti finansijskog upravljanja kao i jačanje kapaciteta iz ove oblasti ,unapređenje okvira za rad interne revizije i jačanje koordinacijske uloge centralne harmonizacijske jedinice
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Implemetacija mjera iz reforme započinje u 2016. godini i završava se sa drugim kvartalom 2018. godine.
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije su iz budžetskih izvora i izvora grant sredstava fonda SAFE
Očekivani utjecaj na konkurentnost	
<i>2. Unapređenje saobraćajne infrastrukture</i>	
Kratki opis	U okviru ove reforme očekuje se početak novog ciklusa izgradnje magistralnih cesta ,nastavak izgradnje autoceste na koridoru Vc
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Početak implementacije je 2016. godina sa trajanjem iste tokom srednjoročnog perioda
Troškovi implementacije	Osigurana sredstva iz kredita međunarodnih finansijskih institucija i vlastitih izvora javnog preduzeća

Očekivani utjecaj na konkurentnost	Povećanje konkurentnosti u smislu adekvatnog servisiranja potreba privrede, kretanja ljudi i roba s ciljem integrisanja transportne mreže u transevropsku transportnu mrežu
3. Restrukturanje željeznica	
Kratki opis	U okviru ove reforme očekuje se završetak studije za restrukturiranje željeznica i iznalaženje modela za restrukturiranje
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Početak implementacije je 2015. godina a nastavlja se i u 2016. godini i dalje
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije su iz grant sredstava Svjetske banke
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Osiguranje konkurentnosti javnog preduzeća Željeznice Federacije BiH kroz finansijsko restrukturiranje, statusne izmjene i reorganizaciju i povećanje prevoza željeznicom kako bi se omogućio pristup na željezničku mrežu EU preko Luke Ploče.
4. Unapređenje energetske infrastrukture	
Kratki opis	U okviru ove reforme očekuje se izgradnja Vjetroelektrana
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Početak implementacije je 2016. godina a prema planovima daljni nastavak u narednim godinama
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije su iz kreditnih sredstava i vlastitih izvora Javnog preduzeća
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Osiguranje razvoja energetskog tržišta putem izgradnje i korištenja obnovljivih izvora energije, povećanje sigurnosti snabdijevanja energijom privred i stanovništva i izvoz.
5. Uvođenje mjera novčanih podrški na osnovu plaćanja po hektaru i grlu	
Kratki opis	Ujedačenom direktnom finansijskom podrškom po hektaru i grlu će se izbjeći favoriziranje pojedinih podsektora poljoprivrede, iskrivljavanja tržišta i omogućiti iskorištavanje prirodnih uslova u kojima proizvođači djeluju
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Početak implementacije je 2016. godina a prema planovima daljni nastavak u narednim godinama
Troškovi implementacije	Sredstva su osigurana u Budžetu FBiH
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Osiguranje stabilnosti dohotka, sigurnosti i uslova poslovanja u odnosu na proizvođače iz okruženja te postepeno prilagođavanje regulativi EU. Osim toga, ova reforma će poboljšati ambijent za odlučivanje o vrsti proizvodnje kojom će se proizvođač baviti imajući u vidu tržišne signale.
6. Uvođenje mjera ruralnog razvoja na principima IPARD EU	
Kratki opis	Ovom mjerom se predviđa ulaganje u infrastrukturu, mehanizaciju i opremu na poljoprivrednom gazdinstvu te infrastrukturu i opremu za preradu te formiranje lanaca proizvođača
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Početak implementacije je 2016. godina a prema planovima daljni nastavak u narednim godinama

Troškovi implementacije	Sredstva su osigurana u Budžetu FBiH i iz kreditnih izvora međunarodnih finansijskih organizacija
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Poboljšanje ekonomskih mogućnosti i prilika za upošljavanje, održivost ekonomskih aktivnosti u ruralnim područjima.
7. Unapređenje turističko-ugostiteljske djelatnosti	
Kratki opis	Ovom mjerom se predviđa izmjene i dopune zakonskog okvira u oblasti u cilju usaglašavanja sa direktivama EU i kako bi se olakšali uvjeti za početak obavljanja djelatnosti ,uspostava registra te priprema Srednjočne strategije u oblasti ugostiteljstva
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Početak implmentacije je 2016. godina a prema planovim daljni nastavak u narednim godinama
Troškovi implementacije	Sredstva su osigurana u Budžetu FBiH. Tražiće se grant sredstva za pripremu Strategije
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Provođenje ove reforme će doprinijeti povećanju broja registriranih privrednika i zaposlenika, i praćenja broja turista, smanjivanje sive ekonomije i povećanje prihoda zajednici.
8. Očuvanje stabilnosti finansijskog sistema	
Kratki opis	Ovom mjerom se predviđa izmjene i dopune ze usopstavu novog zakonskog okvira u oblasti finansijskih usluga u cilju usaglašavanja sa direktivama Eu posebno u pogledu rješavanja pitanja visokog nivoa nekvalitetnih kredita,unapređenja okvira za upravljanje likvidnošću
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Završetak aktivnosti na uspostavi novog okvira planiran je u 2016. godini a implementacija mjera od 2016 i dalje
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije ove reforme nisu budžetski izdatak
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Provođenje ove reforme će imati uticaja na održavanje likvidnosti bankarskog sistema što je od izuzetnog značaja za privredni rast
9. Smanjivanje troškova poslovanja privrednih subjekata i skraćivanje procedura za izdavanje dozvola	
Kratki opis	Ovom mjerom se predviđa izmjene i dopune zakonodavnog okvira koji bi trebao da postepeno dovede do smanjivanja troškova poslovanja za privredne subjekte smanjivanjem i eliminiranjem pojedinih naknada
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Početak implementacije mjera od 2016. godine i dalje
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije su budžetski izdatak
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Provođenje ove reforme će imati uticaja na rasterećenje poslovne zajednice
10. Podrška malim i srednjim preduzećima	
Kratki opis	Kroz ovu reformsku mjeru osigurat će se poticaji lokalnim organima uprave na izgradnji poduzetničkih zona u cilju otvaranja novih radnih mjesta ,te razvoj poduzetničke infrastrukture sa istim ciljem

Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Projekti podrške se pružaju tokom cijele godine
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije osigurani u Budžetu FBiH
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Rast malih i srednjih preduzeća te otvaranje novih radnih mjesta.
11. Privatizacija	
Kratki opis	Poslije dugotrajnog zastoja u narednoj godini će se pokrenuti proces privatizacije i to prvo preduzeća u kojima Vlada FBiH ima manjinske udjele, zatim će se odrediti koja zahtijevaju restrukturiranje pa zatim prodaju i definisati metode privatizacije nekih strateških preduzeća
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Od 2016. godine kroz cijelo razdoblje
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije osigurani u Budžetu FBiH
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Privatizacijom preduzeća uticat će se na rast ekonomije, okretanje novih biznisa.
12. Rast zaposlenosti	
Kratki opis	Kroz realizaciju projekta uvođenja podrške za tražioce prvog zaposlenja osigurat će rast zapošljavanja posebno mladih ljudi
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Od 2016. godine kroz cijelo razdoblje
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije osigurani u Budžetu FBiH
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Rast zaposlenosti posebno malih i srednjih preduzeća
13. Reforme obrazovanja	
Kratki opis	Kroz realizaciju projekta osnivanja fonda za mobilnost osigurat će se realizacija programa međunarodne mobilnost studenata i nastavnog osoblja i time razvoja i unapređenja oblasti visokog obrazovanja ,nauke i tehnologija.osim toga osigurat će se veći stepen usklađivanja sa potrebama tržišta rada kroz projekat karijeren orijentacije
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	Od 2016. godine kroz cijelo razdoblje
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije osigurani u Budžetu FBiH
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Rast zaposlenosti posebno malih i srednjih preduzeća
14. Unapređenje sistema socijalne zaštite	

Kratki opis	Uvođenjem jedinstvenog registra korisnika naknada u Federaciji BiH osigurat će se efikasnika kontrola isplate novčanih naknada i bolje ciljanje novčanih naknada što u krajnjoj liniji osigurava uštede u budžetu.
Sažetak vremenskog redoslijeda implementacije	2016. godine donošenje zakonskog okvira a nakon toga implementacija
Troškovi implementacije	Troškovi implementacije su osigurani u Budžetu FBiH
Očekivani utjecaj na konkurentnost	Osigurao bi se bolji i pravdniji sistem socijalnih davanja

Republika Srpska

1. Smanjenje poreskog opterećenja rada	
Kratki opis	Smanjenje poreskog opterećenja rada realizovaće se kroz smanjenje doprinosa, obezbjeđujući istovremeno rasterećenje privrede, te sigurne i realne izvore iz kojih će biti nadoknađena sredstva vanbudžetskim fondovima zbog smanjenja prihoda po osnovu doprinosa. Vlada Republike Srpske očekuje pun angažman svih nivoa vlasti u Bosni i Hercegovini, te predstavnika Međunarodnog monetarnog fonda, s obzirom da je ovo i jedna od prioritetnih oblasti definisanih Reformskom agendom, čiju je realizaciju Republika Srpska pokrenula još u 2015. godini, gdje je navedeno da će se dodatne mjere, uključujući i povećanje PDV-a razmotriti do kraja 2015. godine.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	Najkasnije do kraja drugog kvartala izvršiti analizu stanja i utvrditi jasne i sigurne izvore koji će nadoknaditi sredstva vanbudžetskim fondovima zbog gubitka prihoda od doprinosa. U trećem kvartalu pripremiti i usvojiti Nacrt, a u četvrtom kvartalu, nakon obavljenih javnih rasprava pripremiti i usvojiti Prijedloge zakonskih rješenja koja će omogućiti poresko rasterećenje rada, ali ujedno i izvore dodatnog finansiranja vanbudžetskih fondova, prije svega Fonda zdravstvenog osiguranja. Na taj način, donošenjem potrebnih zakonskih rješenja na svim nivoima vlasti u BiH, stvorili bi se uslovi da se od 01.01.2017. godine izvrši poresko rasterećenje rada, osiguravajući i održivost budžeta vanbudžetskih fondova, što je u skladu i sa Prijedlogom Pisma namjere MMF-a.
Troškovi implementacije	Prijedlog Vlade Republike Srpske je išao u pravcu smanjenja zbirne stope doprinosa sa 33,0% na bruto platu, na 31,6% na bruto platu, odnosno za 1,4 procentna poena (smanjenje stopa doprinosa za zdravstveno osiguranje za 1,0 procentni poen, za dječiju zaštitu 0,1 procentni poen i za nezaposlenost 0,3 procentna poena). Prema računicama Ministarstva finansija Republike Srpske, finansijski efekti predloženih izmjena doveli bi do pada prihoda vanbudžetskih fondova u ukupnom iznosu od oko 72,4 miliona KM (od toga Fond zdravstvenog osiguranja 43,3 miliona KM, Fond dječije zaštite 4,5 miliona KM, Zavod za zapošljavanje 11,1 milion KM, kao i Fond PIO 13,4 miliona KM zbog smanjenja bruto plata). U tom slučaju, realnom sektoru bi ostalo na raspolaganju 53 miliona KM.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Zbog smanjenja poreskog opterećenja rada, privredni subjekti bi bili konkurentniji na inostranom tržištu.
2. Povećanje fiskalne odgovornosti i unapređenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru	
Kratki opis	Provođenje Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, koji je usvojen u 2015. godini, značajno ćemo unaprijediti fiskalnu odgovornost i disciplinu za trošenje javnih sredstava u cijelom budžetskom sistemu Republike Srpske, odnosno, kako na republičkom nivou, tako i na nivou jedinica lokalne samouprave i vanbudžetskih fondova.

	Prvenstveni cilj je da svi subjekti budžetskog sistema Republike Srpske iskažu ukupne neizmirene obaveze, donesu realne planove za njihovo izmirenje u narednom periodu, te da se onemogući stvaranje obaveza iznad nivoa definisanih budžetima. Zakonom o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske uredićemo sistem unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru, koji obuhvata finansijsko upravljanje i kontrolu i internu reviziju, utvrđuje metodologija i standardi i druga pitanja od značaja za uspostavljanje, razvoj i sprovođenje sistema unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru. Na taj način, uz Zakon o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, koji je već na snazi, te usvajanjem Zakona o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske zaokružićemo sistem koji će omogućiti značajno poboljšanje fiskalne discipline i odgovornosti u Republici Srpskoj.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	U prva dva kvartala pripremiti sva neophodna podzakonska akta po osnovu Zakona o fiskalnoj odgovornosti u Republici Srpskoj, te uspostaviti Fiskalni savjet Republike Srpske. Zakon o sistemu unutrašnjih finansijskih kontrola u javnom sektoru Republike Srpske je usvojen na Vladi u Nacrtu, i namjera Vlade je da do kraja drugog kvartala bude usvojen u formi Prijedloga na Narodnoj skupštini Republike Srpske, te da stupi na snagu od 01.07.2016. godine. Druga polovina godine bi bila rezervisana za usvajanje neophodnih podzakonskih akata, kako bi navedeno zakonsko rješenje svoju punu primjednu imalo od 01.01.2017. godine.
Troškovi implementacije	Navedena zakonska rješenja onemogućiće stvaranje obaveza većih od iznosa sredstava koja su budžetskim korisnicima data na raspolaganje budžetom, što će stvoriti značajne uštede, kako u budžetu Republike, tako i u budžetima jedinica lokalne samouprave. Analiza izvršenja budžeta Republike za period 2010-2014. godina, ukazuje da su budžetski korisnici u prosjeku stvarali obaveze oko 25 miliona KM veće od sredstava koja su im data budžetskim okvirom, s tim da su u 2011. i 2012. godini, za podsticaj poljoprivredi, stvorene dodatne obaveze u iznosu od 35,7 miliona KM, odnosno 48,9 miliona KM. Na osnovu izvršene analize, možemo konstatovati da će provođenjem navedenih zakonskih rješenja biti omogućene uštede u iznosu od 25 miliona KM na godišnjem nivou, kroz onemogućavanje stavaranja obaveza iznad nivoa sredstava datih budžetskim okvirom od 01.01.2017. godine.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Uštede koje budu ostvarene biće moguće usmjeriti u kapitalne investicije, prvenstveno u infrastrukturu, što bi posredno povećalo konkurentnost privrede Republike Srpske.
3. Suzbijanje sive ekonomije	
Kratki opis	Suzbijanju sive ekonomije kroz usvajanje neophodnih zakonskih rješenja, kojima će biti unaprijeđen rad svih kontrolnih organa je mjera čiju smo realizaciju započeli još u 2015. godini, pripremajući neophodna zakonska rješenja, realizovaćemo u 2016. godini. Siva ekonomija značajno pogoršava fiskalnu održivost, odnosno, siva ekonomija je višestruko i iz nekoliko aspekata negativna pojava koja umnogome sprečava kvalitetan ekonomski napredak, stvaranjem prije svega nelojalne konkurencije, smanjenjem prihoda budžeta i vanbudžetskih fondova, onemogućavanjem zaposlenih u sivoj zoni da ostvare svoja prava iz socijalnih osiguranja. Prema tome, jedan od osnovnih ciljeva Vlade Republike Srpske u narednom periodu, na putu ostvarivanja fiskalne održivosti, odnosno fiskalne konsolidacije, jeste suzbijanje i sprečavanje sive ekonomije.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	Zakonska rješenja potrebo je usvojiti do kraja drugog kvartala 2016. godine, kako bi sa primjenom počeli od 01.07.2016. godine.

Troškovi implementacije	Finansijski efekti navedene mjere ogledaju se u efikasnijoj naplati poreskih prihoda, te većem obuhvatu poreskih obveznika, odnosno proširnju poreske baze, što bi trebalo da poboljša fiskalnu poziciju kako budžeta Republike i budžeta opština i gradova, tako i fiskalni položaj budžeta vanbudžetskih fondova. Međutim, analize Ministarstva finansija Republike Srpske jasno pokazuju da ove mjere neće biti dovoljne da nadoknade gubitak sredstava vanbudžetskim fondovima zbog smanjenja poreskog opterećenja rada, već da je potrebno iznaći realne i sigurne izvore iz kojih će biti obezbijedena sredstva vanbudžetskim fondovima, angažovanjem svih nivoa vlasti u BiH, što je i jedna od ključnih obaveza iz Reformske agende.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Smanjenje sive ekonomije, uticaće na smanjenje nelojalne konkurencije, te će doprinijeti konkurentnijem položaju privrednih sruštava koja ne posluju u „sivoj zoni“.
4. Reforma zdravstvenog sistema	
Kratki opis	Reforma zdravstvenog sistema biće realizovana u nekoliko faza. Kao prethodna mjera, biće izvršena analiza dugovanja zdravstvenog sistema, odnosno domova zdravlja, te bolničkog sektora, kako bi se jasno utvrdili iznosi obaveza, te predložio model za njihovo rješenje. Partner u cjelokupnoj i sveobuhvatnoj reformi zdravstvenog sektora biće eksperti iz Svjetske banke. Drugi korak u reformi zdravstvenog sistema jeste uvođenje trezorskog sistema poslovanja, koji će se realizovati u dvije faze. Prvo će biti uveden trezorski sistem poslovanja u domove zdravlja, dok će u drugoj fazi u trezorski sistem biti uključen sekundarni i tercijarni nivo zdravstvene zaštite, te Fond zdravstvenog osiguranja Republike Srpske. Na taj način, stvorili bismo prostor da se, uz ekspertsku pomoć stručnjaka iz Svjetske banke pronadu novi modeli i izvori finansiranja zdravstvenog sektora, te izvrši normiranje mreže zdravstvenih ustanova.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	Uspostavljanje kontinuiranog sistema izvještavanja zdravstvenih ustanova i analizu stanja potrebno je završiti do kraja prvog kvartala 2016. godine. Namjera je da se uvođenje domova zdravlja u trezorski sistem završi do kraja drugog kvartala 2016. godine, a uvođenje sekundarnog i tercijarnog nivoa u trezorski sistem će biti završena do kraja 2016. godine. Iznalaženje novih modela i izvora finansiranja zdravstvenog sistema je planirano da se realizuje u prvoj polovini 2017. godine, kako bi do kraja 2017. godine bilo izvršeno i normiranje mreže zdravstvenih ustanova.
Troškovi implementacije	Detaljna analiza obaveza zdravstvenog sistema je trenutno u toku, i istu Republika Srpska provodi sa ekspertima Svjetske banke, tako da će detaljne informacije o finansijskom stanju i procjenama fiskalnih efekata biti na raspolaganju tek nakon analize eksperata Svjetske banke.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Ostvarene uštede biće moguće usmjeriti u kapitalne investicije, te tako povećati kvalitet zdravstvenih usluga.
5. Rekonstruiranje Željeznica Republike Srpske	
Kratki opis	Finansijsko i korporativno restrukturiranje Željeznica Republike Srpske prema Prijedlogu Svjetske banke u okviru koga su predviđene aktivnosti: 3.a) Restruktiranje Željeznica Republike Srpske 3.b) Konsolidacija vlasništva Željeznica Republike Srpske. Finansijsko i korporativno restrukturiranje Željeznica Republike Srpske rad se u cilju dovođenja Željeznica Republike Srpske u ravnopravan položaj na tržištu, čime će se stvoriti okvir za samostalno funkcionisanje preduzeća uz smanjenje subvencija iz budžeta Republike Srpske.

Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	3.a) Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske - u prvom kvartalu 2016.g. biće gotov Prijedlog Svjetske banke o organizacionom restrukturiranju Željeznica Republike Srpske, koji će u trećem kvartalu 2016.g. biti upućen na razmatranje Vladi Republike Srpske. 3.b) Konsolidacija vlasništva Željeznica Republike Srpske - u prvom kvartalu 2017.g. biće završena konsolidacija vlasništva Željeznica Republike Srpske, kada će Željeznica Republike Srpske biti u vlasništvu Vlade Republike Srpske.
Troškovi implementacije	3.a) Restrukturiranje Željeznica Republike Srpske - nema direktnih troškova na budžet Republike Srpske jer Prijedlog restrukturiranja radi Svjetska banka, a finansira Švedska Vlada; 3.b) Konsolidacija vlasništva Željeznica Republike Srpske - očekuje se trošak od oko 4,0 miliona KM za otkup preostalog dijela vlasništva. Nakon usvajanja Prijedloga o načinu restrukturiranja Željeznica Republike Srpske biće poznati ostali efekti na budžet Republike Srpske.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Očekuje se povećanje obima prevoza, a time i povećanje prihoda Željeznica Republike Srpske, što će imati za posljedicu smanjenje subvencija iz budžeta Republike Srpske.
6. Reindustrijalizacija u svim oblastima prerađivačke industrije	
Kratki opis	Imajući u vidu da je prerađivačka industrija značajan sektor industrije Republike Srpske, Vlada Republike Srpske će u 2016. godini započeti, a u 2017. i 2018. godini nastaviti, proces reindustrijalizacije u svim oblastima prerađivačke industrije, koja ima za cilj pokretanje/oživljavanje proizvodnje, povećanje obima industrijske proizvodnje i zaposlenosti. Ovaj proces podrazumijeva i „generalno čišćenje i spremanje“ u privrednim društvima sa većinskim vlasništvom države, od kojih neka ne posluju ili posluju sa minimalnim kapacitetom, te su kao takva neefikasna i nelikvidna.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	Namjera Vlade Republike Srpske jeste da do kraja 2016. godine, u saradnji sa Investiciono-razvojnom bankom Republike Srpske, koja upravlja fondovima koji su vlasnici državnog kapitala u preduzećima, izradi spisak održivih i neodrživih javnih preduzeća, te Program restrukturiranja i Program privatizacije, a da pitanje rješavanja neodrživih preduzeća u javnom vlasništvu bude mjera u 2017. i 2018. godini.
Troškovi implementacije	Analizom fiskalnog uticaja navedene mjere, jasno je da će se onemogućiti stvaranje novih gubitaka u preduzećima koja su u vlasništvu Republike, te na taj način, javna sredstva koja bi bila potrebna da se obezbijede za nastavak „preživljavanja“ navedenih preduzeća biće usmjerena u kapitalne investicije. U ovom momentu je gotovo nemoguće procijeniti koliko bi iznosile potencijalne uštede, jer je potrebno prvo detaljno sagledati stanje u svakom preduzeću pojedinačno, što će upravo i biti jedna od aktivnosti u 2016. godini.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Konkurentnost privrede Republike Srpske će biti povećana, s obzirom da će na tržištu da ostanu privredni subjekti koji su spremni i koji su u mogućnosti da se „nose“ sa tržišnim izazovima.
7. Osavremenjen zakonski okvir bankarskog sektora Republike Srpske, te stvorene pretpostavke za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka	

Kratki opis	U 2016. godini biće osavremenjen zakonski okvir koji će postrožiti bonitetne zahtjeve bankarskog poslovanja, uključujući adekvatniju procjenu profila rizika banaka, kvalitetnije upravljanje rizicima, dosljednu primjenu standarda korporativnog upravljanja, kao i unaprijediti nadzornu funkciju Agencije za bankarstvo Republike Srpske uvođenjem dodatnih mjera rane intervencije, razvojem konsolidovanog nadzora, te stvaranjem pretpostavki za sprovođenje postupka restrukturiranja banaka.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	Do kraja 2016. godine biće donešen novi Zakon o bankama Republike Srpske, izmjenjen Zakon o Agenciji za bankarstvo Republike Srpske, u cilju usklađivanja sa novim Zakonom o bankama Republike Srpske, posebno u segmentu restrukturiranja banaka, a ujedno, Agencija za bankarstvo Republike Srpske donijeće podzakonske akte neophodne za primjenu novog Zakona o bankama Republike Srpske. U 2017. godini Agencija za bankarstvo Republike Srpske usvojiće Akcioni plan za implementaciju preporuka FSAP misije, koji će obuhvatiti period od 2015. do 2017. godine, dok u periodu 2016-2018. godina Agencija za bankarstvo Republike Srpske planira postepenu implementaciju BAZEL-a II i BAZEL-a III u skladu sa usvojenom Strategijom i Izmenom i dopunom Strategije za uvođenje „Međunarodnog sporazuma o mjerjenju kapitala i standardima kapitala BAZEL II“.
Troškovi implementacije	Novi Zakon o bankama Republike Srpske uvodi bankama obavezu plaćanja redovnih i vanrednih doprinosa u Fond za restrukturiranje banaka u skladu sa zahtjevima nove direktive Evropske unije o oporavku i restrukturiranju kreditnih institucija, koja podrazumijeva da se buduća restrukturiranja sistemski značajnih banaka vrše na teret sredstava bankarskog sektora, a ne na teret budžetskih sredstava. Kako je predviđeno da poslove restrukturiranja banaka obavlja Agencija za bankarstvo Republike Srpske i da u okviru iste bude uspostavljen Fond za restrukturiranje banaka, isto će dovesti do dodatnih troškova uspostavljanja posebnog organizacionog dijela zaduženog za restrukturiranje banaka, te troškova potrebne edukacije zaposlenih koji će obavljati ove poslove, a što će biti finansirano iz vlastitih prihoda Agencije. Iako ova reforma zahtijeva dodatne troškove Agencije radi prilagođavanja novim poslovima, ovakvo rješenje predstavlja manji trošak u odnosu na druga moguća rješenja restrukturiranja banaka (npr. osnivanje posebne institucije za restrukturiranje i upravljanje Fondom). Takođe, potencijalni trošak može predstavljati i korišćenje vanredne javne finansijske podrške, ali samo u slučaju da sredstva Fonda za restrukturiranje banaka nisu dovoljna, a restrukturiranje banke je od javnog interesa.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Predložena mjera ima za cilj obezbjeđenje stabilnog i sigurnog finansijskog sistema i zaštitu deponenata, kao i veću tržišnu disciplinu poslovanja banaka.
8. Eliminisanje prepreka za poslovanje preduzeća i investicije	
Kratki opis	Uspostavljanje registra parafiskalnih nameta, da bi se time onemogućilo stvaranje novih parafiskalnih nameta. Nakon toga uz pomoć USAID-a nastaviće se analiza parafiskalnih nameta koji su uključeni u registar. Na osnovu rezultata analize donijeće se odluka o eventualnom ukidanju određenih nameta za koje se pokaže da nisu opravdani. Efekti će biti poznati po završetku analize. Pored navedenog, u okviru ove mjere planirano je ukidanje Posebne republičke takse, po osnovu čega će biti ostvareni manji prihodi u budžetu Republike Srpske ali i olakšice za privredne subjekte.

Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	1.a) Uspostava registra parafiskalnih nameta - Beta verzija završena u prvom kvartalu 2016. g, a finalna verzija registra očekuje u drugom kvartalu 2016. g. 1.b) Analiza parafiskalnih nameta - analiza je u toku, završetak analize očekuje se u trećem kvartalu 2016. g. 1.c) Ukidanje Posebne republičke takse planira se u četvrtom kvartalu 2016. g.
Troškovi implementacije	Nema značajnih troškova vezanih za prve dvije aktivnosti, dok će ukidanje Posebne republičke takse imati za posljedicu smanjenje prihoda u budžetu Republike Srpske cca 10,0 miliona KM.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Rasterećenje privrednih subjekata plaćanja parafiskalnih nameta
9. Usvajanje i provođenje Zakona o stečaju	
Kratki opis	Zakonom o stečaju uređuje se postupak restrukturiranja i stečajni postupak, pravne posljedice otvaranja i sprovođenja postupka restrukturiranja i stečajnog postupka, reorganizacija stečajnog dužnika na osnovu stečajnog plana, te međunarodni stečaj. Imajući u vidu postojeće probleme i poteškoće u stečajnom postupku, novim zakonom ostvaruju se sljedeći ciljevi: blagovremeno pokretanje postupka restrukturiranja i stečajnog postupka, finansijsko i operativno restrukturiranje dužnika u postupku restrukturiranja, skraćivanje perioda trajanja stečajnog postupka, smanjenje troškova, naročito troškova predujma, način imenovanja stečajnih upravnika uz poštovanje principa ravnopravnosti i ravnopravnosti prilikom imenovanja, kao i starosna granica za stečajne upravnike i visina njihovih naknada, zaštita prava povjerilaca u stečajnom postupku, unapređivanje procesa reorganizacije, u smislu njegovog pojednostavljenja, usklađivanje propisa koji imaju uticaja na primjenu Zakona o stečajnom postupku, te određivanje organa koji bi vršio nadzor nad primjenom zakonske odredbe koja se tiče blagovremenog pokretanja postupka i koji bi izricao sankcije stečajnom dužniku, odnosno organu ovlaštenom za zastupanje stečajnog dužnika usljed neblagovremenog pokretanja postupka.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	S obzirom da je Zakon o stečaju usvojen u Nacrtu u 2015. godini, te da je prošao javnu raspravu, očekujemo njegovo usvajanje u prvom kvartalu 2016. godine.
Troškovi implementacije	Fiskalni efekti odnose se na smanjenje troškova vođenja stečajnog postupka i postupka restrukturiranja, a ujedno omogućiće bolju kontrolu i naplatu potraživanja između samih privrednih subjekata, povećavajući na taj način i likvidnost privrede. Odnosno, očekuju se pozitivni fiskalni uticaji iz razloga što ovaj zakon predviđa finansijsko i operativno restrukturiranje dužnika u postupku restrukturiranja, što rezultira da privredno društvo ne ide u stečaj, odnosno da u krajnjem slučaju ne dolazi do gašenja privrednog društva, već isto nastavlja privrednu aktivnost, a svoje dugove će reprogramirati shodno sporazumu o finansijskom i operativnom restrukturiranju, što dovodi do toga da privredno društvo izmiruje svoje poreske i druge fiskalne obaveze, doprinose prema javnim fondovima i plate prema radnicima.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Ovaj zakon će uticati da privredna društva u Republici Srpskoj budu konkurentnija u odnosu na privredna društva u drugim zemljama i regionu iz razloga što ovaj zakon utiče na stvaranje kvalitetnijeg poslovnog okruženja u Republici Srpskoj, na način da kroz postupak restrukturiranja, odnosno efikasniji, sigurniji i kraći stečajni postupak povjerioci mogu naplatiti svoja potraživanja. Ovaj zakon dovodi do sigurnijeg i efikasnijeg ostvarivanja potraživanja u odnosu na važeći zakon, što dovodi do toga da strana privredna društva ulažu u Republiku Srpsku i posluju sa privrednim društvima iz Republike Srpske.

10. Novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sektoru	
Kratki opis	Ključna mjera Vlade Republike Srpske u oblasti tržišta rada u 2016. godini jeste novo radno zakonodavstvo i podrška zapošljavanju u realnom sektoru. Novi Zakon o radu omogućiće veću fleksibilnost tržišta rada, bolju povezanost visine plata sa radnim učinkom, smanjiti negativne podsticaje za zapošljavanje, omogućiti bolju zaštitu prava radnika i smanjiti neformalno zapošljavanje, te na taj način značajno doprinijeti poboljšanju položaja i radnika i privrednih društava. Nakon donošenja novog Zakona o radu pristupiće se i izmjenama drugih zakonskih rješenja iz oblasti rada i zapošljavanja s ciljem njegovog usklađivanja sa novim zakonom o radu, kao i zaključivanje novog Opšteg kolektivnog ugovora. Podrška zapošljavanju u realnom sektoru biće definisana Strategijom zapošljavanja i drugim aktima iz oblasti zapošljavanja, a prioritet će biti dat kategorijama porodica poginulih boraca i najboljim studentima javnih univerziteta. U javnom sektoru uvešće se obavezno višegodišnje planiranje ljudskih resursa, koje će uključivati planove redovnog i prevremenog penzionisanja, rješavanja viškova i kontrolisanog, redukovano zapošljavanja novih lica, s uvažavanjem prioriteta definisanih u prethodnom stavu. Takođe, redefinisane uloge Zavoda za zapošljavanje Republike Srpske, u smislu jačanja funkcije posredovanja pri zapošljavanju i sprovođenja programa i mjera aktivne politike zapošljavanja jeste važna aktivnost Vlade u 2016. godini. Za potrebe poslodavaca, obezbijediće se dostupnost spiskova nezaposlenih lica, radi brže i lakše komunikacije između poslodavaca, sa jedne strane, i lica koja traže zaposlenje, sa druge strane. Zakonom o podsticajima zapošljavanja, koji će se pripremiti u saradnji sa Privrednom komorom, kreiraće se mjere kojim će se poslodavac stimulisati za broj novozaposlenih radnika u 2016. godinu u odnosu na broj radnika u prethodnoj godini. Ovim zakonom će biti obuhvaćena privredna društva i preduzetnici.
Kratak pregled vremenskog redoslijeda implementacije	Zakon o radu je usvojen u 2015. godini, tako da će u 2016. godini biti usvojeni podzakonski akti, a pristupiće se i usklađivanju drugih zakonskih rješenja sa novim Zakonom o radu. Istovremeno, vršiće se analiza rješenja iz Zakona o radu, sa ciljem otklanjanja problema koji se jave u njegovoj primjeni. Strategija zapošljavanja biće pripremljena do kraja 2016. godine, a biće pripremljen i Plan ljudskih resursa u javnom sektoru. Redefinisane uloge Zavoda za zapošljavanje u smislu njegove veće otvorenosti prema poslodavcima, realizovaće se u 2016. godini, a do kraja godine pripremiće se i usvojiti i Zakon o podsticajima zapošljavanja, čime će biti zaokružena mjera podrške zapošljavanju u realnom sektoru.
Troškovi implementacije	Fiskalni efekti navedene mjere ogledaće se u povećanju poreza na dohodak i doprinosima za novozaposlene radnike, dok će negativan efekat na budžet biti iskazan kroz povrat poreza ili doprinosa, kroz podršku zapošljavanju kroz novi Zakon o podsticajima zapošljavanja, u zavisnosti od rješenja koje bude definisano. Međutim, važno je da će neto efekat na budžet sigurno biti pozitivan.
Očekivani uticaj na konkurentnost	Veća fleksibilnost tržišta rada značajno će unaprijediti konkurentnost privrede Republike Srpske.

PRILOG 2.

Vanjski doprinosi ERP-u u 2016-2018. godini

Pismene primjedbe i sugestije na dokument Ekonomska politika Republike Srpske za 2016. godinu iskoristili smo i kao primjedbe na dokument Program ekonomskih reformi Republike Srpske za period 2016-2018. godina, s obzirom da je riječ o istim politikama. S tim u vezi, u prilogu ovog dokumenta dostavljamo Vam pismene Primjedbe sa javne rasprave (zip dokument u prilogu).

Pismene primjedbe i sugestije sa javne rasprave na materijal koji je pripremila Federacija BiH dostavljamo u prilogu 2. Programa.